uluslararası ilişkiler bölümü 1992

31. yıl

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONGRESİ

18-21 Ekim 2023

Trabzon

6.th POLITICS & INTERNATIONAL RELATIONS CONGRESS

Kongre Programı / Congress Program

Ortaklarımız

#polir2023

UİK Uluslararası İlişkiler Konseyi

DPE Dış Politika Enstitüsü

UÇGA

TERAM Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi

Gümüşhane Üniversitesi 2008

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Giresun Üniversitesi 2006

Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi

İLETİŞİM | CONTACT US

info@ircongress.org

www.ircongress.org

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi
SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İİBF
Uluslararası İlişkiler Bölümü

uluslararası ilişkiler bölümü
1992
31. yıl

POL-IR2023

Organising Committee

- Associate Professor Ozgur Tufekci – Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Ayca Eminoglu – Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Vahit Guntay – Karadeniz Technical University, Turkey
- Assistant Professor Hulya Kınık – Karadeniz Technical University, Turkey
- Assistant Professor Göktuğ Kıprızlı – Karadeniz Technical University, Turkey
- Research Assistant Fevzi Kırbaşoğlu – Karadeniz Technical University, Turkey
- Research Assistant Dr Çağlar Kaya – Karadeniz Technical University, Turkey
- Research Assistant Dr Ayçe Sepli – Karadeniz Technical University, Turkey
- Research Assistant Abdullah Kayar – Karadeniz Technical University, Turkey
- Research Assistant Elif Esra Caner – Karadeniz Technical University, Turkey

International Scientific Committee*

- Assistant Professor Ferhat Çağrı Aras - Karadeniz Technical University, Turkey
- Dr Shane Brennan – American University in Dubai, United Arab Emirates
- Associate Professor Alper Tolga Bulut – Karadeniz Technical University, Turkey
- Dr. Yücel Bulut - Karadeniz Technical University, Turkey
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Professor Murat Cemrek – Necmettin Erbakan University, Turkey
- Dr Ulaş Kutsi Çezik - Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Rahman Dag – Zonguldak Bulent Ecevit University, Turkey
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Associate Professor Ayca Eminoglu – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Suleyman Erkan – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Assistant Professor Fatma Akkan Gungor – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Ayla Gol – York St. John University, United Kingdom
- Associate Professor Vahit Guntay – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Emre Iseri – Yasar University, Turkey
- Associate Professor Erol Kalkan - Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Gokhan Kocer – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Ismail Kose – Karadeniz Technical University, Turkey
- Dr SungYong Lee – University of Otago, New Zealand
- Assistant Professor Esra Elif Nartok - Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Ali Onur Ozcelik – Eskisehir Osmangazi University, Turkey
- Professor Alp Ozerdem – George Mason University, USA
- Assistant Professor Kaan Renda – Hacettepe University, Turkey
- Dr Paul Richardson – University of Manchester, United Kingdom
- Professor Didem Ekinci Sarıer – Cankaya University, Turkey
- Associate Professor Bulent Sener – Karadeniz Technical University, Turkey
- Professor Coskun Topal – Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Ozgur Tufekci – Karadeniz Technical University, Turkey
- Associate Professor Murat Ulgul – Karadeniz Technical University, Turkey
- Assistant Professor Emre Yuruk - Karadeniz Technical University, Turkey

* *The surnames are listed in alphabetical order.*

	18 Ekim/October	19 Ekim/October	20 Ekim/October
08:00-09:00	**Kayıt / Registration**		
09:00-10:30	1. Oturum / 1st Session 2. Oturum / 2nd Session 3. Oturum / 3rd Session	9. Oturum / 9th Session 10. Oturum / 10th Session 11. Oturum / 11th Session	19. Oturum / 19th Session 20. Oturum / 20th Session 21. Oturum / 21st Session
10:30-10:50	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
10:50-12:20	4. Oturum / 4th Session 5. Oturum / 5th Session	12. Oturum / 12th Session 13. Oturum / 13th Session	22. Oturum / 22nd Session 23. Oturum / 23rd Session 24. Oturum / 24th Session
12:20-13:30	**ARA / BREAK**		
13:30-15:00	6. Oturum / 6th Session 7. Oturum / 7th Session	14. Oturum / 14th Session 15. Oturum / 15th Session	25. Oturum / 25th Session 26. Oturum / 26th Session 27. Oturum / 27th Session
15:00-15:20	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
15:20-15:30	KTÜ-Uluslararası İlişkiler Bölümü 2023 Yılı En İyi Doktora Tezi Ödül Töreni	16. Oturum / 16th Session 17. Oturum / 17th Session 18. Oturum / 18th Session	28. Oturum / 28th Session
15:30-17:00	8. Oturum / 8th Session		

Kongre Programı / Congress Program

18 Ekim/October - Çarşamba/Wednesday

08:00-09:00 **Kayıt / Registration**

09:00-10:30 **1. Oturum / 1st Session**

TERAM Paneli

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ömer Kâmil YAZICI

İstihbarat Çalışmaları

- "İstihbarat ve Dış Politika"
  Kaan Kutlu ATAÇ
- "İstihbarat Analizinde Bilişsel Süreçler ve Eleştirel Düşünce"
  Merve ÖNENLİ GÜVEN
- "Yapay Zekâ ve Psikolojik Harp İstihbaratı"
  Bora İYİAT
- "İstihbarat Analizinde Küp Modeli: İşlevler ve Zafiyetler"
  Çağatay BALCI

Tartışmacı: Vahit GÜNTAY

09:00-10:30 **2. Oturum / 2nd Session**

TERAM Paneli

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ediz EKİNCİ

Terörizm ve Uluslararası İlişkiler

- Lübnan'da Sünni Radikalizmin Yükselişi: Selefiler
  Yasin ATLIOĞLU
- "Azov Taburu"- Milliyetçilik ve Terör arasında Hibrit Yapılanmanın İncelenmesi
  Saadat DEMİRCİ
- Terörle Mücadelede Karşı Anlatı
  Fatma Anıl ÖZTOP
- Terörizm ve Uluslararası Müdahale: Koruma Sorumluluğu Doktrini Çerçevesinde Bir Değerlendirme
  Burak GÜNEŞ

Tartışmacı: Erol KALKAN

09:00-10:30	3. Oturum / 3rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Muharrem DOĞAN

Uluslararası İlişkiler Bölge Çalışmaları

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- Kırmızı Çizgi Testi, ABD'nin Suriye Politikası ve Bölgesel Etkileri
  Turgay DEMİR
- NATO'nun Türkiye'nin S-400 Füze Sistemi Edinimi Üzerine Görüşleri: Ciddi Kaygılar ve Çözüm Arama Girişimleri
  Murat POYRAZ
- Saakashvili Sonrası Süreçte Bölgesel ve Küresel Meseleler Işığında Gürcistan'ın Ulusal Sorunları
  Gökhan SIRMALI & Muharrem DOĞAN

Tartışmacı: Cem KÜÇÜKALİ

10:30-10:50	Çay-Kahve Arası / Coffee Break

10:50-12:20	4. Oturum / 4th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

Rusya Çalışmaları

- Fransa ve Rusya'nın "Çok Kutuplu" Dünya Düzenine Yönelik Yaklaşımları: Karşılaştırmalı Bir Analiz
  Cem SAVAŞ & Murat GÜNEYLİOĞLU
- Rusya'nın Hibrit Siyaset Stratejisi: Baltık Denizi Bölgesi ve Kaliningrad Örneği
  Mustafa YILDIZ
- Sputnik Haber Kanalı Faaliyetlerinin Müdahale Yöntemi (Gri Alan/Hibrit Savaş) Olarak Değerlendirilmesi
  Yücel BAŞTAN
- Rusya-Ukrayna Savaşı Ekseninde Küreselleşmenin Bugünü ve Yarınına Dair Bakış
  Ömer Kâmil YAZICI
- Rus İmparatorluğu İçinde Bir Güç Mücadelesini Ortaya Çıkarmak 24 Saatlik İsyanın Anatomisi
  Merve Suna ÖZEL ÖZCAN
- Wagner'in Rus Sert Güç Politikasındaki Yeri ve 25 Haziran Darbe Teşebbüsü
  İsmail KÖSE

Tartışmacı: Süleyman ERKAN

10:50-12:20 5. Oturum / 5th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Metin AKSOY

Güvenlik ve Bölgesel Çalışmalar

Gümüşhane Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Paneli

- Balkanlardaki NATO Varlığının Güvenlik İkilemi Bağlamında Değerlendirilmesi
  Kadir Sancak & Özge SAVACI
- Avrupanın Enerji Güvenliği Bağlamında Türkiye İsrail İlişkilerinin Önemi
  Muhammet Cemal ŞAHİNOĞLU
- Antarktika Jeopolitiği ve Yanlış Algı Üzerine Varsayımlar: ABD, Çin ve Rusya
  Onur LİMON & Elif GÜRDAL LİMON
- *Özgürlük ve Güvenlik İkilemi Arasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Koruması*
  Furkan AKÇAY

Tartışmacı: Bülent ŞENER

ARA / BREAK

13:30-15:00 6. Oturum / 6th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Seven ERDOĞAN

Örnek Olay İncelemeleri ile İklim Değişikliği

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- ABD’nin Paris Anlaşması’ndan Çekilmesine Yönelik İçsel Tepkiler: Eyaletler Odaklı Bir İnceleme
  Turgay DEMİR
- Arktik Bölgesi’nde İklim Değişikliği ve Jeopolitik Durum
  Rabia KALFAOĞLU
- Mısır ve Etiyopya Arasında Su Sorunu Bağlamında Rönesans Barajı Üzerinden Gelişen Çatışma Olgusu
  Mehmet Ali MERT
- İklim Değişikliğinin Türkiye’de Politik Sürdürülebilirliği
  Yasemin Necmiye TUTAR

Tartışmacı: Göktuğ KIPRIZLI

13:30-15:00 **7. Oturum / 7th Session**

Oturum Başkanı / Panel Chair: Haldun YALÇINKAYA

İklim Değişikliği, Yeşil Dönüşüm ve Güvenlik

- Türkiye'de İklim Güvenliği Algılarının Değerlendirilmesi: Güvenlikleştirmede Hedef Kitle Analizi
  Başar BAYSAL
- Türkiye'de Çevresel Güvenlik Çalışmalarına Aşağıdan Yukarı Bakmak: Yerel Güvenlik Perspektifi
  Muhammed Onur ÇÖPOĞLU
- Bir Güvenlik Meselesi Olarak Küresel İklim Değişikliği/Krizi Kaynaklı Göç: Türkiye Örneği
  Dilek AĞA
- Yenilenebilir Enerji Dönüşümü Yönetişimi: Türkiye ve Polonya Örnekleri
  Orçun DEMİR

Tartışmacı: Ayçe SEPLİ

15:00-15:20 **Çay-Kahve Arası / Coffee Break**

15:20-15:30 **KTÜ-Uluslararası İlişkiler Bölümü 2023 Yılı En İyi Doktora Tezi Ödül Töreni**

15:30-17:00 **8. Oturum / 8th Session**

Oturum Başkanı / Panel Chair: Gökhan KOÇER

- ***Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI***

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday

09:00-10:30 9. Oturum / 9th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Mustafa Nail ALKAN

Konrad Adenauer Stiftung-Tandem Paneli

- 6 Şubat Depremi Sonrasi Almanya’nin Desteği ve Türk-Alman Ekonomik İlişkileri
  Hening SIMON
- Türk-Alman İlişkilerinde Siyasi Diyalog ve Partiler Arası İşbirliği
  Walter GLOS
- Avrupa Birliği Entegrasyon Süreci ve Almanya
  Mustafa Nail ALKAN

09:00-10:30 10. Oturum / 10th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Hatice Birsen HEKİMOĞLU

Siyasal Partiler, Temsilciler ve Parlamentolar

- Tarihsel Bir Perspektiften Temsil, Siyasal Partiler ve Parlamentolar
  Hatice Birsen HEKİMOĞLU
- TBMM'nin organik ve İşlevsel Evrimi: Türkiye'de Yasama-Yürütme İlişkilerinin Analizi
  Ömür AYDIN
- Ulusal Parlamentolarda Yerel Sorunların Gündeme Getirilme Kapasitesi: Kayseri Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri Üzerinden Bir Analiz (1950-2015)
  Mehmet İnanç ÖZEKMEKÇİ
- Milletvekillerinin Partiden Kesin İhraç Kararlarının Parlamentoya Yansıması: 27. Yasama Dönemi Üzerine Bir İnceleme
  Selcen ALTINBAŞ-UMUT
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Dış Politika Yapımının Neresinde?
  Bulut GÜRPINAR

Tartışmacı: Bülent ŞENER

09:00-10:30 11. Oturum / 11th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Mehmet Sait DİLEK

Atatürk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- Biden Dönemi ABD'nin Küba Politikası
  Mehmet Sait DİLEK
- Uluslararası Sistemde Denge Arayışları Kapsaminda Çin & Rusya İş Birliği
  Müge YÜCE
- Rusya -Ukrayna Savaşının AB Entegrasyonuna Etkisi
  Sinem ÇELİK
- Uluslararası Uyuşmazlıkların Çözüm Merkezi Olarak Uluslararası Adalet Divanı
  Kemal GÖKÇAY

Tartışmacı: Vahit GÜNTAY

10:30-10:50 Çay-Kahve Arası / Coffee Break

10:50-12:20 12. Oturum / 12th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Seçkin KÖSTEM

Uluslararası Düzen ve Türkiye

- Doğu Akdeniz Enerji Jeopolitiğinde Oyun Kurucu Aktör Olarak Türkiye'nin Rolü
  Levent Ersin ORALLI
- Pandemi Sonrası Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye
  Ahmet Salih İKİZ
- Türkiye'nin Afrika Politikasında Yeni Jeopolitik Gelişmeler ve Dinamikler
  Abdurrahim SIRADAĞ
- Liberal Uluslararası Düzenin Gerileyişi, Çok-taraflılığın Krizi ve Türkiye
  Seçkin KÖSTEM
- İklim Değişikliğinin Türkiye'ye Etkisi ve Türkiye'nin 'İklim Mülteciliği' Sorununa Yaklaşımı
  Yusuf SAYIN & Merve ŞİMDİ ÖZTÜRK

Tartışmacı: Murat ÜLGÜL

10:50-12:20 13. Oturum / 13th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Efe TOKDEMİR

Political Violence and Conflict Processes

- Determinants of Responses to State Sponsorship of Rebel Groups: An Original Response Dataset
  Latife Kınay KILIÇ
- Left-Wing Terrorism in Türkiye in the 21st Century
  Matus JEVCAK
- The Gentleman's Agreement between Vladimir Putin and the Kadyrov Family: How have some Chechen Fighters become a part of Russian Military Operations?
  Mehmet İlbey ÇOBAN & Taha KALAYCI
- The Influence of Terrorist Group Reputation on Counterterrorism Policies
  Buse DÜVEROĞLU & Efe TOKDEMİR

Tartışmacı: Erol KALKAN

ARA / BREAK

13:30-15:00 14. Oturum / 14th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Rahman DAĞ

Turkish Foreign Policy

- Balancing Ideological Principles and Economic Interests: Turkey's Relations with Pakistan and India in the AKP Era
  Martin DUDAS
- Revisiting the Active Neutrality Policy of Turkey in the Wake of Third World War
  Rahman DAĞ
- The Logic of Turkey's and The European Union's Policies Towards Syrian Refugee Crisis and Their Cooperation on Issue: Readmission Agreement (EURA)
  Erol KALKAN

Tartışmacı: Ferhat Çağrı ARAS

13:30-15:00 15. Oturum / 15th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yelda Hatice ONGUN

Asya-Pasifik'te Bölgesel Örgütler

- Çok Taraflı Sistemin Çekim Merkezi: BRICS-A
  Meltem HASANÇEBİ & Fevzi KIRBAŞOĞLU
- QUAD-BRICS Ekseninde Çin-Hindistan İlişkileri
  Dilek KARADENİZ TOPAL
- "Orta Asya'nın Barut Fıçısı" ve Bölge Güvenliği
  Ainur NOGAYEVA
- ASEAN'ın Hint-Pasifik Yaklaşımı: Pragmatizm ve Tarafsızlık
  Ferhat DURMAZ
- "Yeni Savaş" Kavramı ve AB ile Asya Pasifik Arasında Katkı Sağlayan veya Meydan Okuyan İlişkiler
  Sezgin MERCAN

Tartışmacı: Hülya KINIK

15:00-15:20 Çay-Kahve Arası / Coffee Break

15:20-17:00 16. Oturum / 16th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Tolga BİLENER*

Dış Politika Analizi

- Türk Dış Politikasında Propaganda: Kore Savaşı Özelinde Bir Değerlendirme
  Samet ZENGİNOĞLU
- Soğuk Savaş Döneminde Türkiye'nin Hindistan Politikasında ABD Faktörü
  Emre YÜRÜK
- Hindistan Dış Politikasının Evrimi: Küresel Güneyde "Bağlantısızlık"tan "Çoklu Hizalanmaya"
  Tolga BİLENER
- Vikram Sarabhai: Hindistan Uzay Programı'nda Belirleyici Bir İnsan Faktörü
  Ulaş Kutsi ÇEZİK
- Tayvan Boğazında Barışçıl Birleşme Politikası: Tayvan Ulusal Kimliği Üzerinden Bir Değerlendirme
  İshak TURAN

Tartışmacı: İsmail KÖSE

15:20-17:00 17. Oturum / 17th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Bülent ŞENER*

Uluslararası İlişkilerde Kavramlar ve Örnek Olay İncelemeleri

- Neyi Sürdürüyoruz? Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Kavramları Üzerine Bir Tartışma
  Mert Can DUMAN
- Yeniden Ulus-Devletleşme: Demografik Bir Okuma, Hindistan, Rusya ve İsrail
  Menderes KURT
- Devlet Egemenliği ve Paradiplomasi Etkileşimi: Uluslararası Siyasette Yeni Bir Çatışma Alanı Mı?
  Seven ERDOĞAN & Emrah ATAR
- Başarısız Devletselliği Anlamada Anahtar Olgular: İç ve Dış Egemenlik
  Bülent ŞENER & Bahar YILMAZ
- Sınırların Hafızası: Hatay Örneği
  Oğuzhan BAL & İsmail KÖSE

Tartışmacı: Emre YÜRÜK

15:20-17:00 18. Oturum / 18th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Vahit GÜNTAY*

Büyük Güç Rekabeti ve Güvenlik Çalışmaları

- Enerjinin Dış Politikada Araçsallaştırılması: "Enerji Silahı" Modelinin Nükleer Enerjiye Uyarlanması
  Kenan ASLANLI
- İran-Suudi Arabistan Yakınlaşmasında Çin'in Rolü ve Hedefleri: Neo-klasik Realist Bir Analiz
  Seyda Nur OSMANLI
- Büyük Güç Rekabetinde Yapay Zekanın Yeri: ABD-Çin Karşılaştırması
  Sertaç Canalp KORKMAZ
- ABD'nin Yeni Siber Güvenlik Stratejisi: Trump ve Biden Yönetimlerinin Karşılaştırılmalı Bir Analizi
  Muharrem BAYRAK

Tartışmacı: Ulaş Kutsi ÇEZİK

20 Ekim/October - Cuma/Friday

09:00-10:30 19. Oturum / 19th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Tuğçe ERSOY-CEYLAN

Türkiye'de İsrail Çalışmaları

- İsrail Toplumunu Tanımlamak: Bölünmüş mü Çok-Kültürlü mü?
  Tuğçe ERSOY-CEYLAN
- İsrail'de Ulusçuluğun Farklı Tezahürleri
  Umut UZER
- Yerleşimler, Yerleşimciler ve Ulusal Kimlik
  Ferit BELDER
- İsrail'de Din-Devlet İlişkileri
  Yusuf SARFATİ
- İsrail Devleti'nin İnşasında İstihbarat Örgütlerinin Rolü
  Çağla Gül YESEVİ
- İsrail'in Büyük Güçlerle İlişkileri
  Murat ÜLGÜL

Tartışmacı: İsmail KÖSE

09:00-10:30 20. Oturum / 20th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *İsmail KÖSE*

Geniş Karadeniz Havzasında Güncel Tartışmalar

- Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde Karadeniz: Yeni Güvenlik İnşasında Türkiye'nin Stratejik Rolü
  Gökhan KOÇER & Eda TUTAK
- Balkanlarda İstikrar Mümkün mü? Kosova Üzerinden Bir Değerlendirme
  Furkan Sarper KÖSEOĞLU
- Enerji Milliyetçiliği: Rusya'nın Hazar Havzası'na Yönelik Politikaları
  Zehra AKSU
- Belarus Cumhuriyeti Dış Politikasının ve Güvenlik Stratejilerinin Analizi
  Ali Hazer DENİZ

Tartışmacı: Coşkun TOPAL

09:00-10:30 21. Oturum / 21st Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Vahit GÜNTAY*

Case Studies from non-Western Geographies

- Humanitarian Intervention in the Rwanda Genocide and the 2003 Invasion of Iraq
  Nur Seda TEMUR
- Legitimacy and Democratic Erosion: A Comparative Perspective on The Internal Dynamics of Hybrid Regimes
  Çiğdem ÇELİK
- Analyzing Religion-Politics Relationship in Syria, the UAE and Egypt: Theories and Cases
  Mehmet RAKİPOĞLU
- Public Administration Example for Developing Countries: Western Approach
  Vasila MOHSUMOVA

Tartışmacı: Ulaş Kutsi ÇEZİK

10:30-10:50 Çay-Kahve Arası / Coffee Break

10:50-12:20 22. Oturum / 22nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yusuf Bahadır KESKİN

Orta Doğu ve Afrika Çalışmaları

- Çatışmadan Uzlaşmaya Körfez Siyasetinde Değişen Dengeler
  Esra ÇAVUŞOĞLU
- Basra Körfezi'nde Bölgesel Ekonomik Rekabet: Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri Üzerine Bir Analiz
  Yusuf Bahadır KESKİN
- Az Gelişmişlik Kader Midir? Paul Kagame Ruandası
  Hakan KÜÇÜK
- Somaliland'ın Siyasi Gelişimi ve Bölgesel Sorunlarının Geleceğine İlişkin SWOT Analizi
  Elif Dilan TÜTMEZ & Ayça EMİNOĞLU

Tartışmacı: Gökhan KOÇER

10:50-12:20 23. Oturum / 23rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Aslı EGE

İklim Değişikliği Etkileri ve Karşı Politikalar

- Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Bir İş birliği Alanı Olarak "İklim Değişikliğiyle Mücadele": Türkiye'de Ana Akım Siyasi Partilerin İklim Değişikliğiyle Mücadele Politikaları
  Hatice YAZGAN
- Nordik Ülkelerinin İklim Değişikliğiyle Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesi
  Ayçe SEPLİ ve Merve Ahsen DEMİR
- Savaş ve İklim Değişikliği Kaynaklı Bir Tehdit: Gıda Güvenliği
  Çiğdem ELBİR & Ayça EMİNOĞLU
- İklim Değişikliğinin Mağdurları: İklim Göçmenlerinin Sayısı Giderek Artarken İklim Hala Alçak Politika Konusu mu?
  Şennur ÖZDEMİR
- AB'nin Afrika'ya Yönelik İklim Politikaları
  Aslı EGE

Tartışmacı: Göktuğ KIPRIZLI

10:50-12:20 24. Oturum / 24th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Murat ÜLGÜL

Trends in International Relations

- Tectonic Shift(s) in the Geopolitical World Order: Re-thinking the Narrative(s) for the New Era?
  Bakdi FATİMA & Klaa CHERIFA
- Post-pandemic, International Relations, and Security Triangle
  Tabriza BAGHİROVA
- Why "Discourse" Matters in the Discipline of International Relations: A Conceptual Analysis
  Cansu GÜLEÇ ARAS

Tartışmacı: Ferhat Çağrı ARAS

ARA / BREAK

13:30-15:00 25. Oturum / 25th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Ayça EMİNOĞLU*

Uluslararası Hukuk ve Tematik Çalışmalar

- Siber Uzaydaki Yeni Devlet Dışı Aktörlerin Saldırılarına Karşı Meşru Savunma Hakkı
  Mammad ISMAYILOV
- Taliban'ın Tanınma Sorununda Güvenlik Faktörü ve ISKP Etkisi
  Şeyma KIZILAY
- Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü'nün (Maputo Protokolü'nün) Değerlendirilmesi
  Emir Efe EGEMEN
- Egemenlik ile Koruma Sorumluluğu İlişkisi Bağlamında BMGK 1973 (2011) ve 1975 (2011) Kararlarının Değerlendirilmesi
  Dilek KARABACAK
- Avrupa Birliği Anayasası Hazırlık Sürecinde Avrupa Topluluklarının Etkisi
  Cansel SARICAN & Mert Anıl SARICAN

Tartışmacı: Yasin Çağlar KAYA

13:30-15:00 26. Oturum / 26th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Örnek Olay Çalışmaları ve Nicel Araştırmalar

- Yunan Kamuoyunun Türkiye ve Türk Algısı Üzerine Bir Twitter Analizi
  Ayşegül BOSTAN
- "Money Talks, Sanctions Shout": Uluslararası Ekonomik Yaptırımlara Dair Bir Bibliyometrik İnceleme
  Muhammet NEGİZ
- Uluslararası Politikada Büyük Veri ve Büyük Veri için Uluslararası Politika
  Kıvılcım ROMYA BİLGİN
- Demokrasi ve Gelir Dağılımı Arasındaki İlişki: Teori ve Kanıt
  Umut Üzar

Tartışmacı: Emre YÜRÜK

13:30-15:00 27. Oturum / 27th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Gökhan KOÇER

Güvenlik Çalışmaları

- Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksi Eleştirisi: Basra Körfezi'nde Yeni Güvenlik Paradigması
  Merve MERAL
- Dinî Terör Örgütlerine Yönelik Terörizmle Mücadele Stratejisi Olarak Dekapitasyon
  Kerem AYDEMİR
- Bir Uluslararası Terörizm Sorunu Olarak Fergana Vadisi
  İskender KARAKAYA
- Zaman, Mekân ve Hız Tartışmaları Bağlamında Siyaset ve Çatışma Çözümü
  Safiye ATEŞ BURÇ
- Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Finansman Türleri: Suriye Örneği
  Ümit TETİK
- AB'nin Enerji Güvenliği İkilemi: Değişen Bağımlılık İlişkileri
  Mehmet Ferhat Fırat

Tartışmacı: Murat ÜLGÜL

15:00-15:20 Çay-Kahve Arası / Coffee Break

15:20-17:00 28. Oturum / 28th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Özgün Erler Bayır

Küresel Dönüşüm Odağında Türkiye'nin Transatlantik İlişkileri

UİK Paneli	***Prof. Dr. Mustafa AYDIN*** ***Barçın YİNANÇ*** ***Prof. Dr. Serhat GÜVENÇ*** ***Dr. Öğr. Üyesi Kaan Kutlu ATAÇ***

Katılımcı Listesi / Participant List

1.	Prof. Dr.	Süleyman Erkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
2.	Prof. Dr.	Gökhan Koçer	Karadeniz Teknik Üniversitesi
3.	Prof. Dr.	İsmail Köse	Karadeniz Teknik Üniversitesi
4.	Prof. Dr.	Coşkun Topal	Karadeniz Teknik Üniversitesi
5.	Prof. Dr.	Mustafa Nail Alkan	Hacı Bayram Veli Üniversitesi & TANDEM
6.	Prof. Dr.	Metin Aksoy	Gümüşhane Üniversitesi
7.	Prof. Dr.	Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi / Uluslararası İlişkiler Konseyi
8.	Prof. Dr.	Hüseyin Bağcı	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
9.	Prof. Dr.	Fatima Bakdi	University of Algiers 03
10.	Prof. Dr.	Özgün Erler Bayır	İstanbul Üniversitesi
11.	Prof. Dr.	Mehmet Sait Dilek	Atatürk Üniversitesi
12.	Prof. Dr.	Serhat Güvenç	Kadir Has Üniversitesi
13.	Prof. Dr.	Hatice Birsen Hekimoğlu	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (emekli)
14.	Prof. Dr.	Klaa Cherifa	University of Algiers 3
15.	Prof. Dr.	Ainur Nogayeva	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
16.	Prof. Dr.	Yelda Hatice Ongun	Başkent Üniversitesi
17.	Prof. Dr.	Haldun Yalçınkaya	TOBB ETÜ
18.	Doç. Dr.	Alper Tolga Bulut	Karadeniz Teknik Üniversitesi
19.	Doç. Dr.	Ayça Eminoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
20.	Doç. Dr.	Vahit Güntay	Karadeniz Teknik Üniversitesi
21.	Doç. Dr.	Erol Kalkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
22.	Doç. Dr.	Bülent Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesi
23.	Doç. Dr.	Özgür Tüfekçi	Karadeniz Teknik Üniversitesi
24.	Doç. Dr.	Murat Ülgül	Karadeniz Teknik Üniversitesi
25.	Doç. Dr.	Umut Üzar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
26.	Doç. Dr.	Yasin Atlıoğlu	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
27.	Doç. Dr.	Ömür Aydın	İstanbul Üniversitesi
28.	Doç. Dr.	Başar Baysal	Ankara Bilim Üniversitesi
29.	Doç. Dr.	Kıvılcım Romya Bilgin	Başkent Üniversitesi
30.	Doç. Dr.	Rahman Dağ	Cesran International and Zonguldak Bülent Ecevit University
31.	Doç. Dr.	Saadat Demirci	Çankırı Karatekin Üniversitesi
32.	Doç. Dr.	Aslı Ege	Marmara Üniversitesi
33.	Doç. Dr.	Seven Erdoğan	Recep Tayip Erdoğan Üniversitesi
34.	Doç. Dr.	Tuğçe Ersoy-Ceylan	İzmir Demokrasi Üniversitesi
35.	Doç. Dr.	Bulut Gürpınar	Gebze Teknik Üniversitesi
36.	Doç. Dr.	Ahmet Salih İkiz	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
37.	Doç. Dr.	Seçkin Köstem	Bilkent Üniversitesi
38.	Doç. Dr.	Sezgin Mercan	Başkent Üniversitesi
39.	Doç. Dr.	Levent Ersin Orallı	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
40.	Doç. Dr.	Merve Suna Özel Özcan	Kırıkkale Üniversitesi
41.	Doç. Dr.	Mehmet İnanç Özekmekçi	Erciyes Üniversitesi

42.	Doç. Dr.	Fatma Anıl Öztop	Kocaeli Üniversitesi
43.	Doç. Dr.	Kadir Sancak	Gümüşhane Üniversitesi
44.	Doç. Dr.	Yusuf Sarfati	Illinois State University
45.	Doç. Dr.	Yusuf Sayın	Necmettin Erbakan Üniversitesi
46.	Doç. Dr.	Efe Tokdemir	Bilkent Üniversitesi
47.	Doç. Dr.	Abdurrahim Sıradağ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
48.	Doç. Dr.	Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi
49.	Doç. Dr.	Hatice Yazgan	Çankırı Karatekin Üniversitesi
50.	Doç. Dr.	Çağla Gül Yesevi	İstanbul Kültür Üniversitesi
51.	Doç. Dr.	Samet Zenginoğlu	Adıyaman Üniversitesi
52.	Dr. Öğr. Üyesi	Ferhat Çağrı Aras	Karadeniz Teknik Üniversitesi
53.	Dr. Öğr. Üyesi	Fatma Akkan Güngör	Karadeniz Teknik Üniversitesi
54.	Dr. Öğr. Üyesi	Hülya Kınık	Karadeniz Teknik Üniversitesi
55.	Dr. Öğr. Üyesi	Göktuğ Kıprızlı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
56.	Dr. Öğr. Üyesi	Emre Yürük	Karadeniz Teknik Üniversitesi
57.	Dr. Öğr. Üyesi	Selcen Altınbaş-Umut	Trakya Üniversitesi
58.	Dr. Öğr. Üyesi	Kenan Aslanlı	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
59.	Dr. Öğr. Üyesi	Kaan Kutlu Ataç	Mersin Üniversitesi
60.	Dr. Öğr. Üyesi	Emrah Atar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
61.	Dr. Öğr. Üyesi	Ferit Belder	Marmara Üniversitesi
62.	Dr. Öğr. Üyesi	Tolga Bilener	Galatasaray Üniversitesi
63.	Dr. Öğr. Üyesi	Ayşegül Bostan	Milli Savunma Üniversitesi
64.	Dr. Öğr. Üyesi	Safiye Ateş Burç	Mardin Artuklu Üniversitesi
65.	Dr. Öğr. Üyesi	Esra Çavuşoğlu	Marmara Üniversitesi
66.	Dr. Öğr. Üyesi	Sinem Çelik	Atatürk Üniversitesi
67.	Dr. Öğr. Üyesi	Muharrem Doğan	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
68.	Dr. Öğr. Üyesi	Burak Güneş	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
69.	Dr. Öğr. Üyesi	Elif Gürdal Limon	Gümüşhane Üniversitesi
70.	Dr. Öğr. Üyesi	Rabia Kalfaoğlu	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
71.	Dr. Öğr. Üyesi	İskender Karakaya	Yozgat Bozok Üniversitesi
72.	Dr. Öğr. Üyesi	Yusuf Bahadır Keskin	Amasya Üniversitesi
73.	Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet Ali Mert	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
74.	Asst. Prof.	Vasila Mohsumova	Nakhchivan State University
75.	Dr. Öğr. Üyesi	Cem Savaş	Yeditepe Üniversitesi
76.	Dr. Öğr. Üyesi	Muhammet Cemal Şahinoğlu	Gümüşhane Üniversitesi
77.	Dr. Öğr. Üyesi	İshak Turan	Yalova Üniversitesi
78.	Dr. Öğr. Üyesi	Eda Tutak	Gümüşhane Üniversitesi
79.	Dr. Öğr. Üyesi	Yasemin Necmiye Tutar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
80.	Dr. Öğr. Üyesi	Müge Yüce	Atatürk Üniversitesi
81.	Öğr. Gör. Dr.	Yücel Bulut	Karadeniz Teknik Üniversitesi
82.	Öğr. Gör. Dr.	Ulaş Kutsi Çezik	Karadeniz Teknik Üniversitesi
83.	Öğr. Gör. Dr.	Turgay Demir	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
84.	Öğr. Gör. Dr.	Ferhat Durmaz	Ankara Üniversitesi
85.	Öğr. Gör. Dr.	Bora İyiat	Amasya Üniversitesi
86.	Öğr. Gör.	Cem Küçükali	Karadeniz Teknik Üniversitesi

87.	Öğr. Gör.	Kerem Aydemir	İstanbul Gelişim Üniversitesi
88.	Öğr. Gör.	Kemal Gökçay	Atatürk Üniversitesi
89.	Öğr. Gör.	Dilek Karabacak	Milli Savunma Üniversitesi
90.	Öğr. Gör.	Şennur Özdemir	Bayburt Üniversitesi
91.	Öğr. Gör.	Mert Anıl Sarıcan	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
92.	Öğr. Gör.	Gökhan Sırmalı	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
93.	Öğr. Gör.	Nur Seda Temur	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
94.	Dr. Arş. Gör.	Merve Ahsen Demir	Karadeniz Teknik Üniversitesi
95.	Dr. Arş. Gör.	Yasin Çağlar Kaya	Karadeniz Teknik Üniversitesi
96.	Dr. Arş. Gör.	Ayçe Sepli	Karadeniz Teknik Üniversitesi
97.	Dr. Arş. Gör.	Cansu Güleç Aras	MEF Üniversitesi
98.	Dr. Arş. Gör.	Yücel Baştan	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
99.	Dr. Arş. Gör.	Mehmet Ferhat Fırat	Adıyaman Üniversitesi
100.	Dr. Arş. Gör.	Murat Güneylioğlu	Kırklareli Üniversitesi
101.	Dr. Arş. Gör.	Mehmet Rakipoğlu	Batman Üniversitesi/ Dimensions for Strategic Studies
102.	Arş. Gör.	Elif Esra Caner	Karadeniz Teknik Üniversitesi
103.	Arş. Gör.	Abdullah Kayar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
104.	Arş. Gör.	Fevzi Kırbaşoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
105.	Arş. Gör.	Muhammet Negiz	Karadeniz Teknik Üniversitesi
106.	Arş. Gör.	Sinem Abka	Dokuz Eylül Üniversitesi
107.	Arş. Gör.	Furkan Akçay	Gümüşhane Üniversitesi
108.	Arş. Gör.	Çiğdem Çelik	Türk Alman Üniversitesi
109.	Arş. Gör.	Mehmet İlbey Çoban	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
110.	Arş. Gör.	Taha Kalaycı	Çukurova Üniversitesi
111.	Arş. Gör.	Furkan Sarper Köseoğlu	Galatasaray Üniversitesi
112.	Arş. Gör.	Merve Şimdi Öztürk	Batman Üniversitesi
113.	Arş. Gör.	Murat Poyraz	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
114.	Arş. Gör.	Cansel Sarıcan	İstanbul Arel Üniversitesi
115.	Doktor	Zehra Aksu	Bağımsız Araştırmacı
116.	Doktor	Çağatay Balcı	TERAM
117.	Doktor	Onur Limon	
118.	Doktor	Merve Önenli Güven	TERAM
119.	Doktora Öğr.	Oğuzhan Bal	Karadeniz Teknik Üniversitesi
120.	Doktora Öğr.	Muharrem Bayrak	Karadeniz Teknik Üniversitesi
121.	Doktora Öğr.	Çiğdem Elbir	Karadeniz Teknik Üniversitesi
122.	Doktora Öğr.	Meltem Hasançebi	Karadeniz Teknik Üniversitesi
123.	Doktora Öğr.	Hakan Küçük	Karadeniz Teknik Üniversitesi
124.	Doktora Öğr.	Dilek Karadeniz Topal	Karadeniz Teknik Üniversitesi
125.	Doktora Öğr.	Elif Dilan Tütmez	Karadeniz Teknik Üniversitesi
126.	Doktora Öğr.	Bahar Yılmaz	Karadeniz Teknik Üniversitesi
127.	Doktora Öğr.	Hasan Yılmaz	Karadeniz Teknik Üniversitesi
128.	Doktora Öğr.	Dilek Ağa	Kırıkkale Üniversitesi
129.	PhD Student	Tabriza Baghirova	Nakhchivan State University
130.	Doktora Öğr.	Muhammed Onur Çöpoğlu	Orta Doğu Teknik Üniversitesi

131.	Doktora Öğr.	Orçun Demir	TOBB ETÜ
132.	PhD Student	Martin Dudas	Masaryk University
133.	Doktora Öğr.	Buse Düveroğlu	Bilkent Üniversitesi
134.	Doktora Öğr.	Mert Can Duman	Türkiye Büyük Millet Meclisi / Hacettepe Üniversitesi
135.	Doktora Öğr.	Emir Efe Egemen	Türk Alman Üniversitesi
136.	PhD Student	Mammad Ismayılov	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
137.	PhD Student	Matus Jevcak	Masaryk University
138.	Doktora Öğr.	Latife Kınay Kılıç	Bilkent Üniversitesi
139.	Doktora Öğr.	Şeyma Kızılay	Bursa Uludağ Üniversitesi
140.	Doktora Öğr.	Menderes Kurt	Sakarya Üniversitesi
141.	Doktora Öğr.	Merve Meral	Türkiye Maarif Vakfı
142.	Doktora Öğr.	Seyda Nur Osmanlı	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
143.	Doktora Öğr.	Mustafa Yıldız	Kocaeli Üniversitesi
144.	MA Student	Vladislava Hrusecka	Charles University in Prague
145.	Araştırmacı/ Bilim Uzmanı	Özge Savacı	
146.	Araştırmacı	Ali Hazer Deniz	
147.	Araştırmacı-Danışman	Ediz Ekinci	TERAM
148.	Araştırmacı	Sertaç Canalp Korkmaz	Yapay Zeka Politikalar Derneği (AIPA)
149.	Araştırmacı	Ümit Tetik	Ulusal Güvenlik Araştırmaları Merkezi
150.	Araştırmacı-Danışman	Ömer Kamil Yazıcı	TERAM
151.	Araştırmacı	Barçın Yinanç	T24
152.		Walter Glos	Konrad Adenauer Stiftung Başkanı
153.		Hening Simon	Almanya Büyükelçiliği

18 Ekim/October - Çarşamba/Wednesday
09:00-10:30 1. Oturum / 1st Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Ömer Kâmil Yazıcı*

İstihbarat Çalışmaları

TERAM Paneli

- "İstihbarat ve Dış Politika" ***Kaan Kutlu Ataç***
- "İstihbarat Analizinde Bilişsel Süreçler ve Eleştirel Düşünce" ***Merve Önenli Güven***
- "Yapay Zekâ ve Psikolojik Harp İstihbaratı" ***Bora İyiat***
- "İstihbarat Analizinde Küp Modeli: İşlevler ve Zafiyetler" ***Çağatay Balcı***

İSTİHBARAT VE DIŞ POLİTİKA

Kaan Kutlu Ataç / Mersin Üniversitesi

Özet

İstihbarat teşkilatlarının en önemli sorumluluğu siyasi otoriteyi sürprizlere karşı koruma çerçevesinde karar alma süreçlerini desteklemek için politika yapıcılara ve siyasi makamlara doğru, zamanında ve güvenilir bilgiler sağlamaktır. Bu anlamda istihbarat örgütleri, bilinçli politika seçimleri ve ulusal güvenlik stratejileri için gerekli olan bilgileri toplamaya, analiz etmeye ve ilgili mercilere iletmekle yükümlüdür. İstihbarat dış politika oluşturma sürecinin bileşenlerinden yalnızca birisi olmasına rağmen Siyasi karar vericilere yardımcı olmak için kendine has yöntemlerle topladığı bilgilerin analizleri ile dış politika oluşturma sürecinde önemli bir araçtır. Özellikle son yıllarda, teknolojideki ilerlemeler, artan küresel karşılıklı bağlılık ve uluslararası ilişkilerin artan karmaşıklığı, dış politikayı şekillendirmede istihbaratın önemini artırmıştır. Dolayısıyla hasım ya da hasım olması muhtemel aktörlerin niyetlerine ilişkin yargılara ait istihbarı değerlendirmeler bir devletin dış politikasının oluşumunda önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Politika yapıcıların riskleri etkili bir şekilde değerlendirmesi, stratejik seçimler yapması ve uygun dış politika tepkilerini uygun bir formülasyonda oluşturabilmesi için uluslararası sistemdeki hasım ve veya hasım olması muhtemel yapıların liderlerinin niyetlerini anlamak kritik önem taşımaktadır. Sözkonusu yapıların niyetlerinin değerlendirmesinde dış politikada istihbarat örgütlerinin rolünün önemi milli güvenliği doğrudan ilgilendiren şu hususlarda ön plana çıkmaktadır.

Çatışmayı Önleme: Sistemdeki yapıların niyetlerine ilişkin doğru değerlendirmeler, politika yapıcıların potansiyel çatışma kaynaklarını belirlemesine, gerginliklerin oluşmasına ve bu gerginliklerin tırmanmasının önlenmesine yönelik proaktif önlemler almasına yardımcı olabilir. Politika yapıcılar, diğer aktörlerin motivasyonlarını ve hedeflerini anlayarak, anlaşmazlıkları yönetmek, anlaşmazlıkları çözmek ve barışçıl ilişkileri teşvik etmek için stratejiler geliştirebilir.

İttifakları ve Ortaklıkları Şekillendirmek: Diğer aktörlerin niyetlerini değerlendirmek, ikili ve çok taraflı ilişkiler çerçevesinde ittifaklar, ortaklıklar ve işbirliklerinin kurulması ve bunların sürdürülebilmesi için önemlidir. Politika yapıcıların, potansiyel ortakların benzer hedefleri paylaşıp paylaşmadıklarını, kendi dış politika hedefleri ile uyumlu ve uzun vadeli çıkarları olup olmadığını ve taahhütlerini yerine

getirme konusunda güvenilir olup olmadıklarını değerlendirmeleri gerekir. Diğer aktörlerin niyetlerini anlamak, potansiyel çıkar uyumunu veya farklılığını belirlemeye yardımcı olmak, stratejik ittifaklar oluşturmaya ilişkin kararların dış politika hedeflerinde nihayete erdirilmesinde istihbarat örgütleri öncelikler sisteminin inşasında kritik rol üstlenebilirler. Dolayısıyla istihbarat siyasi liderliğin kompleks dış politika yapım sürecinde kendisine tevdi ettiği dış politikadaki ihtiyaçlar ve öncelikler hiyerarşisi kapsamında kilit rol üstlenebilir.

Müzakere ve Diplomasi: Müzakereler ve diplomatik angajmanlar aşamasında uluslararası sistemdeki yapıları niyetlerin doğru şekilde değerlendirilmesi hayati önem taşır. Diğer aktörlerin amaçlarını ve önceliklerini anlamak, politika yapıcıların müzakerlerde izleyecekleri pozisyonlarını tahmin etmelerini ve kendi çıkarlarını elde etmede etkili stratejiler geliştirmelerini sağlar. İstihbarat örgütlerinin diğer aktörlerin niyetlerine dair değerlendirmeleri, potansiyel işbirliği ve uzlaşma alanlarının yanı sıra potansiyel anlaşmazlık alanlarının belirlenmesine yardımcı olur.

Tehdit ve Risk Değerlendirme: Diğer aktörlerin niyetlerini zamanında ve doğru bir şekilde ortaya koyabilmek potansiyel güvenlik tehditlerini ve risklerini değerlendirmek devletlerin varlıklarını idame sürecinde hayati önem taşır. Politika yapıcıların saldırgan veya düşmanca davranışları, potansiyel askeri yığınakları, bölgesel veya küresel güvenliği istikrarsızlaştırabilecek eylemleri belirlemesine imkân tanır. Bu tür değerlendirmeler, savunma stratejilerini, kaynak tahsisini ve uygun caydırıcılık politikalarının formüle edilmesini sağlamaya yardımcı olur.

Dış Yardım ve Kalkınma Yardımını Şekillendirmek: Dış yardım ve kalkınma yardımı tahsisinin belirlenmesinde diğer aktörlerin niyetlerinin anlaşılması önemlidir. Politika yapıcıların, yardım alan aktörlerin yardımı etkili bir şekilde kullanma, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme ve bağışçının politika hedefleriyle uyumlu olma konusunda gerçek niyetlerinin olup olmadığını değerlendirmesi gerekir. Niyetlerin değerlendirilmesi, yardım tahsisi, koşula bağlılık ve izleme mekanizmalarına ilişkin kararların yönlendirilmesi gibi dış politikasının öne çıkan uygulamalarında istihbarat politik karar alıcının bu süreçlerin hedeflerle uyumluluğunu anlamlandırmasında yardımcı olur.

İstihbarat örgütlerin görevi diğer aktörlere ait genellikle belirsiz mesajları/sinyalleri ve eksik bilgileri yorumlamayı içerdiğinden, niyetleri değerlendirmenin zorlu bir görev olduğunu ancak belirsizlikleri asgari düzeye indirmenin de bu örgütlerin asli görevleri arasında olduğunu da hatırda tutmak gerekir. Karar

vericiler, nihayetinde diğer aktörlerin niyetlerine ilişkin değerlendirmelerinde istihbarat teşkilatlarının uzman analizlerine ihtiyaç duyarlar. İnsan davranışının karmaşıklığı ve mevcut bilgilerin sınırlılığı nedeniyle niyetleri değerlendirmek ciddi sınamaları içerse de istihbarat örgütleri, dış politikada karar vermeyi desteklemek için politika yapıcılara mevcut en iyi analizi sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Çalışmaları, belirsizliği azaltmaya, anlayışı geliştirmeye ve diğer aktörlerin değerlendirilen niyetlerine dayalı olarak politika seçimlerinde ihtiyaç duydukları doğru bilgilendirmeye sahip olmalarında yardımcı olur.

Anahtar Kelimeler: İsithbarat, Dış Politika, Karar Verme, Siyasi Liderlik

İSTİHBARAT ANALİZİNDE BİLİŞSEL SÜREÇLER VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE

Merve Önenli Güven / TERAM Araştırmacısı

Özet

İnsanların neyi algıladığı, neyi algılamaya hazır olduğu ve etrafında var olan bilgiyi nasıl algıladığı ile bilgiyi nasıl işlediği hususları; kişinin eğitimi, geçmişi, kültürel değerleri ve halihazırda toplumda sahip olduğu rolleriyle ilişkilidir. Bir olay veya bir olgu her kişi tarafından aynı şekilde algılanmaz. Algılamak bu bağlamda pasif değil, aktif bir süreç olup algılama süreci var olanı kaydetmez, inşa eder. Bu kapsamda bireyin sahip olduğu mental şemalar bir durumun algılanmasında belirleyici işlevlere sahiptir. İnsanlar çok küçük bilgiler üzerine kanılar, izlenimler ve fikirler geliştirirler. Bir kere elde edilen bilgiyle bir kanı, izlenim veya düşünce geliştirilirse, geliştirilen bu fikre karşı somut bir kanıt görene kadar elde edilen bilgiyle inşa edilen gerçeklik, kişi için geçerli olmaktadır. Bu çerçevede istihbarat analizinde, analizi yapan kişinin sahip olduğu tüm değerler sistemi, bir noktada analiz sürecinde bireysel faktörlerin kaçınılmaz bir şekilde etki değere sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Bireysel faktörlerin, istihbari bilgiye ulaşma sürecinde bilginin tamamiyetini bozmaması açısından, analizi yapan kişinin bilginin objektifliği ve kendi değerler sistemi arasına mesafe koyabilmesi gerekmektedir. Çünkü elde edilen yeni bilgi, var olan zihinsel tutum veya tavra göre işlenmektedir. Gözlem yaptığımızda dahi gözlemlediğimiz olguyu kendi gerçeklik versiyonumuz doğrultusunda inşa ederiz. Bu noktada algıladığımız bir durumu meydana getiren davranış bütünü, bir olguyu veya süreci anlamlandırmamıza yardımcı olmaktadır. Bir davranışın oluşumunda içsel ve dışsal nedenler bulunmaktadır. Davranışın içsel nedenleri içerisinde tavır, inançlar ve kişilik yer alırken davranışın dışsal nedenleri arasında motivasyonlar, sınırlılıklar, toplum içinde alınan/verilen roller/görevler, sosyal baskının varlığı, bireyin kontrolünün fazla olmadığı durumlar yer almaktadır. Bu nedenle bir algının oluşumunda, buna sebep olan davranışın öğelerinin de etki değeri bulunmaktadır. Bu çerçevede bir konuya ilişkin algımızı belirleyen iç ve dış kaynaklı girdilerdir. Dış kaynaklı girdiler sayesinde algıladığımız olguyu sabitleriz. Diğer bir deyişle dışsal veri algıladığımız olguyu somutlaştırmamızı sağlamaktadır.

Bu çerçevede, istihbarat analizinde bilişsel süreçlerin var olan bilgi ile yeni bilginin edinimindeki organizasyonu önem arz etmektedir. Bilişsel süreçlerin elde edinilen yeni bilgiyi var olan

üzerine işleme sürecinde, bilginin işlenmesini, kendi değerler sisteminden arıtması ve bilginin tamamiyetine ulaşana kadar karşı argümanlarla elde ettiği sonucun sağlamasını yapması, bilginin istihbarata dönüşümünde kilit bir role sahiptir. Örneğin bir duruma ilişkin belirsizlik arttığı düzeyde, var olan bilgi üzerinden yeni bilgiyi değerlendirme eğilimi de artmaktadır. Bu kapsamda bilişsel süreçlerin doğru ve etkin kullanımı, istihbarat analizinde eleştirel düşünce yapısının inşasını da mümkün kılabilecektir.

Eleştirel düşünce akıl yürütme üzerine kurulu bilişsel düşünebilme yöntemidir. Ham verinin bilgiye sonrasında da istihbarata dönüştürülmesinde bilginin diğer verilerle nedensel bağlarının kurulduğu bir organizasyon biçimidir. Eleştirel düşünce de bilişsel yetenekler; yorumlama, değerlendirme, çıkarım yapma, açıklama ve analiz üzerine tesis edilmektedir. Bu kapsamda eleştirel düşünce, bir verinin diğer bir veriyle tamamiyet arz edip etmediğinin kesinlik, yakınlık, derinlik gibi kriterler üzerinden değerlendirilip analize tabi tutulmasıyla gerçekleşen bir akıl yürütme sürecidir. Bu kapsamda istihbarat analizinde metodolojik yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Metodolojik yöntemin temeli, alternatifli hipotezlerin üretimine dayanmaktadır. Mevcut durumla ilgili olası nedenlerin ve sonuçların analizinin yapılması gerekmektedir. Bu maksatla da problemin doğru tanımlanabilmesi için doğru soruların sorulması, 5N1K prensibi temelinde problemin, olgunun tarihsel süreç içindeki evrimi de dikkate alınarak formüle edilmesi önem arz etmektedir. Bu şekilde problemin nasıl tanımlandığı üzerinden alternatifli açıklamaların üretilebilmesi mümkün olmaktadır. Bu çalışmada, istihbarat analizinde bilişsel süreçlerin ham bilginin istihbarata dönüştürülmesinde sahip olduğu etkiye ilişkin bir değerlendirme sunulacak olup, bu çerçevede istihbarat analizinde eleştirel düşünce yöntemlerinin nasıl kullanılması gerektiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: İstihbarat, analiz, bilişsel süreçler, eleştirel düşünce

YAPAY ZEKA ve PSİKOLOJİK HARP İSTİHBARATI

Bora İyiat / Amasya Üniversitesi

Özet

Bilindiği gibi genel anlamıyla ise istihbarat, devletlerin varlıklarını korumak, hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, rekabet halinde oldukları veya olması muhtemel devlet, gruplar veya şahısların niyet, imkân, kabiliyet ve zaaflarını öğrenmekle birlikte aynı şekilde kendisine yönelen faaliyetleri engelleme üzerine kurulu bir olgudur. Çoğu zaman bilgi toplama ve istihbarat kelimeleri arasındaki yakın ilişki dolayısıyla genellikle istihbarat ve bilgi kavramları aynıymış gibi algılanmaktadır. Oysaki bilgi ve istihbarat arasındaki fark, ham bir maden ile onun kullanımına sunulmuş hâli arasındaki fark kadar açıktır. İnsan, evren ve değerleri anlamaya yönelik olarak toplanan her türlü zihinsel faaliyet sonucu kazanılmış toplam değer, bilgi olarak isimlendirilir. Ancak bu bilgi uzman kişiler tarafından saptanan amacı içeren odaklanma ve işlenmenin ardından, sonuca götürecek derleme ile birlikte aldığı işlenmiş haline istihbarat ya da espiyonaj denir. İstihbarat için kullanılacak bilginin en önemli özelliği kesin yargılara ulaşabilmek için ayrıntılı, kesin ve doğru olması gerekmektedir. İstihbaratı tanımlayarak, ham bilgiden ayırt edebilmek aslında sanılanın aksine hiç de kolay bir iş değildir. İstihbarat belirli bir alıcının karar vermesine yardımcı olma amacı güden işlenmiş bilgi olarak kabul edilebilir. Bilgiyi istihbarata dönüştüren ise çoğunlukla ona sahip olanın elindekine bakışında yatmaktadır. Güvenlik bağlamında istihbarat alıcıya tehditleri teşhis etme, yani ona ne zaman harekete geçmesi gerektiğinin farkında olmasında yardımcı olur. Buna ilaveten, onu saha operasyonları veyahut siyaset faaliyetlerinin planlaması ve uygulaması esnasında destek sağlar. Bir karar alıcı, belli bir bilgiyi ihtiyaçlarını karşıladığı için istihbarat olarak görebilirken diğer bir karar alıcı aynısını ham veri ve sadece bilgi olarak değerlendirebilir. Bu yönüyle istihbaratın sadece elde edilişi değil aynı zamanda analizinin önemi ortaya çıkmaktadır. İstihbarat kurumları; hükümetlere başta ulusal güvenliği ilgilendiren konular olmak üzere bilgi-analizler sunar, muhtemel kriz ve tehditlere yönelik erken uyarı niteliği taşıyacak bilgiler verir, karşı istihbarat faaliyetlerini önler, devletin sırlarını korur ve ulusal çıkarları korumak adına örtülü operasyonlar yürütür. İşte bu görev tanımının bir bölümü de psikolojik harekât - harp öncesi, sırası ve sonrasında anılan faaliyetlere yönelik çalışmalardır. Psikolojik Harp veya Harekât kitlelere karşı sürdürülen bir faaliyettir. Bu anlamda istihbarat çalışmasının da odak noktası hedef kitlelerin analiz edilmesi, uygun enstrümanların bulunması ve bunların aynı kitlelere

yönelik uygulanmasıdır. Psikolojik harp ya da harekât kitlelerin bu özelliğinin üzerine bina etmek üzere istihbarat toplama faaliyeti yapar, aynı özelliğe dayalı zafiyetleri de maniple eder. Kitle psikolojisi sadece onu oluşturan bireylere de dayalı değildir. Bunun yanı sıra otorite kavramı da oldukça önemli bir güdüye dönüşmektedir. Kitleler, içgüdüsel olarak sürükleyici ararlar. Kitle önderleri her türlü temelden yoksun, salt iddialarla, tekrar eden sözlerle ve zihinsel bulaşma mekanizmasının işlemesiyle kitleye hükmeder. Kitle içinde bulunan fertler sadece çoğunluk içinde sayı fazlalığı teşkil etmez. Kişi tek başına olduğu zamanda frenleyebileceği içgüdülerini, toplum içinde frenleyebilmek kabiliyetinden uzaklaşır. Öyle ki, kitle içinde içgüdülerine kendisini terk ederek yenilmez bir güç kazanır. İşte bu ruhla kitleler mesuliyetsiz ve sorumsuzluk duyguları içinde zapt edilmeleri güç hal alırlar. Onların hangi yöne, ne amaçla hangi ideolojik kodlar ve ruh haliyle sevk edileceği de istihbaratın sağladığı verilere dayalı olarak, psikolojik harbin konusudur. Temelde istihbarat analizi entelektüel bir uğraştır. Bir analist için elde hangi veriler olursa olsun, işlenmiş veriye ulaşan sürecin sonucunda ortaya çıkan, yine analistin yetenek ve sezgileriyle şekillenecektir. Bu yüzden istihbarat analistleri akıl yürütme süreçleri konusunda bilinçli olmak zorundadırlar. Analistler yorum yaparken; sadece bilgilerini değil, verecekleri kararları da tekrar tekrar gözden geçirmeleri gerekmektedir. Bu durum hata olasılığını fazlasıyla barındırabilecek bir çalışmadır. Bu anlamda son yıllarda sosyal bilimler alanında da kullanılan yapay zeka tabanlı yaklaşımlar anılan faaliyet içinde uygulanabilir bir zemin yaratmakla birlikte, çarpan etkisini arttıracaktır. İşte bu çalışma yapay zekanın en karmaşık istihbarat alanlarından birisi olan psikolojik harp istihbaratında kullanılmasına yönelik hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Psikolojik Harp, Yapay Zeka, Kitle, Analiz

18 Ekim/October - Çarşamba / Wednesday
09:00-10:30 2. Oturum / 2nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Ediz Ekinci*

Terörizm ve Uluslararası İlişkiler

TERAM Paneli

- "Lübnan'da Sünni Radikalizmin Yükselişi: Selefiler" ***Yasin Atlıoğlu***
- ""Azov Taburu"- Milliyetçilik ve Terör arasında Hibrit Yapılanmanın İncelenmesi" ***Saadat Demirci***
- "Terörle Mücadelede Karşı Anlatı" ***Fatma Anıl Öztop***
- "Terörizm ve Uluslararası Müdahale: Koruma Sorumluluğu Doktrini Çerçevesinde Bir Değerlendirme" ***Burak Güneş***

LÜBNAN'DA SÜNNİ RADİKALİZMİN YÜKSELİŞİ: SELEFİLER

Yasin Atlıoğlu / Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet

Lübnan'daki Selefi ideolojinin kökenleri, Şeyh Salim eş-Şahhal'ın 1940'larda Trablus'ta giriştiği tebliğ faaliyetlerine kadar götürülse de Selefilik örgütlü bir dinî ve toplumsal bir hareket olarak ancak 1990'ların başında ortaya çıktı. 1980'lerde Medine'deki İslâm Üniversitesi'nde öğrenim gören Lübnanlı Sünnî gençler, iç savaşın sonunda geri döndüklerinde ülkedeki ilk Selefi dinî eğitim kurumlarını ve örgütsel ağları kuranlar oldu. Nitekim bu öğrencilerden biri olan Dai el-İslâm eş-Şahhal (Şeyh Salim'in oğlu), Körfez Ülkeleri'nden sağlanan finansal destekle Trablus'ta Selefi ideolojinin kurumsal alt yapısının oluşmasında önemli bir rol oynadı. Kuşkusuz bu süreçte geleneksel Sünnî zaimlerin zayıflaması, ana akım İslamcı hareketlerin gücünün sınırlı olması ve Dar el-Fetva Kurumu'nun yetersizlikleri, Selefilerin Trablus'ta örgütlenmesini kolaylaştırdı. Bundan sonra Trablus'ta diğer İslamcı hareketlerin yanında Selefiler de kendilerine bir güç merkezi oluşturmayı başardı ve kent çok geçmeden "Selefilerin Kalesi" olarak adlandırılmaya başlandı.

Trablus'taki Selefi hareketin silahlı mücadele ve şiddet eylemlerini benimseyerek radikalleşmesi ise 1990'ların ikinci yarısında el-Kaide'yle bağlantılı Selefi cihatçıların ülkeye gelişiyle başladı. Selefi cihatçıların 1999 yılı sonunda Dinniyeh'de Lübnan askerlerine düzenlediği saldırı, Selefilerin devlete karşı şiddet eylemlerine girişebileceğini gösteren ilk olaydır. Bu saldırı, Lübnan hükümetinin Selefileri ülkenin egemenliğine bir tehdit olarak görmesini ve onlara ciddi bir baskı siyaseti izlenmesini getirdi. Şeyh Dai el-İslâm, Selefi cihatçılarla ilişkilerinden dolayı tutuklanma korkusuyla Suudi Arabistan'a kaçmak zorunda kaldı. Bu rağmen 2005'te Hariri suikastı ve Suriye Ordusu'nun çekilmesiyle Lübnan'da ortaya çıkan yeni konjonktür hem Selefi şeyhlere hem de Selefi cihatçılara ülkede yeniden örgütlenme fırsatı tanıdı. Dai el-İslâm gibi Selefi şeyhler Sünnî lider Saad Hariri'nin bir müttefiki haline geldi, Cund el-İslam ve Feth el-İslâm gibi Selefi cihatçı örgütler de Filistin mülteci kamplarında etkinliklerini arttırdı. 2007'de Filistin mülteci kampı Nehr el-Barid'de Feth el-İslâm ile Lübnan Ordusu ve 2008'de Trablus'un Bab et-Tibbeneh-Cebel Muhsin mahallelerinde Sünnîler ile Alevîler arasında yaşanan silahlı çatışmalar Selefilerin radikalleşme sürecinin tüm hızıyla sürdüğünü gösterir.

Lübnan'daki Selefi hareketin radikalleşmesinin zirve noktasına ulaşmasını sağlayan asıl gelişme, 2011'de Suriye'de başlayan ve kısa sürede geniş çaplı iç savaşa dönüşen krizdir. Suriye İç Savaşı, Lübnan'daki Selefilerin ülke içindeki hareket alanını genişletmesini sağladı ve onları şiddete yöntemleri kullanma konusunda cesaretlendirdi. Şiî Hizbullah militanlarının Suriye'de savaşması ve Hariri'nin Lübnan siyasetinin dışına itilmesi, Selefilerin kendilerini Lübnan'daki Sünnîlerin haklarını savunan meşru bir aktör olarak görmelerine yol açtı. Ayrıca Trablus ve çevresinin kısa sürede Suriyeli muhaliflere silah ve lojistik destek sağlanması için bir merkez haline gelmesiyle Selefiler daha önce hiç olmadığı kadar geniş imkânlara sahip oldu. Ülke dışından gelen silah ve para desteği, Ahmed el-Esir, Salem er-Rıfai gibi Selefi şeyhleri Suriye ve Hizbullah karşıtı söylemlerle daha görünür hale getirdi. Ahmed el-Esir, 2013'te kendi silahlı adamlarıyla Sayda'da Hizbullah ve Lübnan Ordusuna açıkça meydan okudu. Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) ve Nusra Cephesi gibi Selefi cihatçı örgütlerin 2014'te Lübnan'a girişi ise ülkenin kuzeyinde birkaç yıl sürecek bir terör ve kargaşa dönemi yaşanmasına neden oldu.

Bu çalışmada Lübnan'da 1990'ların başında Trablus merkezli olarak ortaya çıkan Selefi hareketin radikalleşmesine etki eden iç ve dış faktörler incelenmektedir. Bu faktörler, Lübnanlı Sünnîlerin iç savaşın sonundan beri yaşadığı liderlik krizi; Trablus ve çevresindeki sosyo-ekonomik sıkıntılar yaşayan ve topluma yabancılaşan yoksul Sünnîleri kurtarıcı arayışı; Suriye, İran ve Hizbullah'ın Lübnan'daki nüfuzunun Sünnî kesimde yarattığı rahatsızlık ve öfke; El-Kaide ile bağlantılı Selefi cihatçıların Lübnan'daki faaliyetleri ve Suriye İç Savaşı'nın Lübnan'a etkileri başlıkları altında ele alınacaktır. Tabii tüm bu faktörlerin incelenmesi, günümüzde siyasî ve iktisadî istikrarsızlıklarla boğuşan Lübnan'da meydana gelebilecek yeni bir iç çatışmada Selefilerin nasıl rol oynayabileceğine dair öngörüde bulunmamıza da yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Lübnan, Dini Radikalizm, Selefiler

TERÖRİZM VE ULUSLARARASI MÜDAHALE: KORUMA SORUMLULUĞU DOKTRİNİ ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDIRME

Burak Güneş / Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Özet

Devletler, terörizmle mücadelede farklı yollar benimserler. Bu yollardan ikisi, terörizmle doğrudan silahlı mücadele ve kolluk kuvvetleri aracılığıyla iç asayiş operasyonları yürütmek şeklinde betimlenebilir. Devletlerin sınırları/yetki alanları içerisinde yürüttükleri askeri operasyonlar, genel kabul gördüğü üzere, devletlerin egemenlikleri ile doğrudan alakalı birer iç meseledir. Bu da uluslararası sistemin temel kurumlarından olan egemenlik, eşitlik, toprak bütünlüğü ve iç işlere karışmazlık anlayışı ile örtüşmektedir. Bunun açık anlamı, devletlerin uluslararası olmayan bu çatışmalarda geniş bir özerk alanının olduğudur. Birleşmiş Milletler Şartı da benzer bir ön kabule sahiptir. BM Şartı madde 2/7'ye göre BM örgütü, bir devletin iç yetki alanına giren konularda müdahale hakkına sahip değildir. Söz konusu bu genel kabul, özellikle Soğuk Savaş'ın bitimini takip eden dönemde, sönümlenmeye başlamıştır. Başka bir deyişle BM, daha önceden bir devletin iç yetki alanı olarak görülen ve uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmeyeceği şeklinde mütalaa edilen hususlarda, iç işlere karışmak yönünde teamül oluşturmaya başlamıştır. BM Şartı'nın 2//7'nci maddesinin ikinci kısmına işlerlik kazandırıldığı ve uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edilmesi ya da bozulması ya da saldırı fiilin gerçekleşmesi gibi hususlara, iç yetki alanına giren konuların da girmesinin yolunun açıldığı iddia edilebilir. Bunun da yegâne yöntemi olarak, 2001 yılında ortaya atılan ve o günden bu yana giderek hukuksal ve fiili uygulama alanı bulan Koruma Sorumluluğu Doktrini belirtilebilir.

Bu çalışmanın amacı, terörizmle mücadele eden bir devlete karşı ve terör örgütleri lehine, Koruma Sorumluluğu Doktrini çerçevesinde uluslararası askeri müdahalenin söz konusu olabileceğinin gösterilmesidir. Başka bir deyişle bu çalışmada, eskiden iç asayiş meselesi olarak düşünülen konuların, yeni dönemde, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eder nitelikte olduğuna kolayca hükmedilebildiği ve böylelikle -teorik de olsa- uluslararası müdahalenin imkân dahilinde olduğu savlanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde BM'nin odak noktasının, BM Şartı'nın 2'nci maddesinin 7'nci fıkrasının ilk bölümünden, aynı maddenin ikinci bölümüne kaydığının gösterilmesi hedeflenmektedir. BM Şartı Madde 2/7'ye göre BM örgütü, bir devletin iç yetki alanına giren konularda müdahale hakkına sahip değildir. Söz konusu bu genel kabul, özellikle

Soğuk Savaş'ın bitimini takip eden dönemde, sönümlenmeye başlamıştır. Başka bir deyişle BM, daha önceden bir devletin iç yetki alanı olarak görülen ve uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmeyeceği şeklinde mütalaa edilen hususlarda, iç işlere karışmak yönünde teamül oluşturmaya başlamıştır. BM Şartı'nın 2/7'nci maddesinin ikinci kısmına, Koruma Sorumluluğu Doktrini ile işlerlik kazandırıldığı; uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edilmesi, bozulması ya da saldırı fiilin gerçekleşmesi gibi hususlara iç yetki alanına giren konuların da girmesinin yolunun açıldığı iddia edilebilir. Bu açıdan terör örgütlerinin yapmış oldukları çağrılar, yayımladıkları bildiriler ve uluslararası kamuoyuna dair söylemleri detaylı incelendiğinde, söz konusu çağrıların kimi zaman, Koruma Sorumluluğu Doktrini çerçevesinde dış müdahaleye davet çıkarmak amaçlı kurgulandığı söylenebilir. Terör örgütlerine karşı girişilen iç asayiş operasyonlarında terör örgütleri, Birleşmiş Milletler Dünya Zirvesinin (2005) Sonuç Bildirgesinde de kendisine yer bulan savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, etnik temizlik ve soykırım suçlarının işlendiğini ileri sürebilir ve bu suçların önlenmesi için uluslararası müdahale çağrısında bulunabilir. Koruma Sorumluluğu Doktrini'nin bu açıdan yasal ve meşru bir zemin oluşturma potansiyeli, özellikle sistem içindeki güçlü devletler için, kullanışlı bir zemin yaratma ihtimalini barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Uluslararası Müdahale, Koruma Sorumluluğu, İç İşlere Karışmazlık

18 Ekim/October - Çarşamba/Wednesday
09:00-10:30 3. Oturum / 3rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Muharrem Doğan*

Uluslararası İlişkiler Bölge Çalışmaları

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- "Kırmızı Çizgi Testi, ABD'nin Suriye Politikası ve Bölgesel Etkileri" ***Turgay Demir***
- "NATO'nun Türkiye'nin S-400 Füze Sistemi Edinimi Üzerine Görüşleri: Ciddi Kaygılar ve Çözüm Arama Girişimleri" ***Murat Poyraz***
- Saakashvili Sonrası Süreçte Bölgesel ve Küresel Meseleler Işığında Gürcistan'ın Ulusal Sorunları" ***Gökhan Sırmalı & Muharrem Doğan***

KIRMIZI ÇİZGİ TESTİ, ABD'NİN SURİYE POLİTİKASI VE BÖLGESEL ETKİLERİ

Turgay Demir / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Suriye'de 2011'in Mart ayında patlak veren iç çatışmalar Temmuz 2012'den itibaren bir sivil savaşa dönüşmüştür. İşbu sivil savaş sadece ülke içerisindeki rejim taraftarları ve muhalifleri değil hem bölgede yer alan diğer ülkeleri (özellikle komşu ülkeleri) hem de küresel aktörleri harekete geçirerek, onları bir nevi sivil savaşta taraf olmaya zorlamıştır. İran gibi bölge ülkeleri Esad rejimi yanında yer alırken, Türkiye, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Suudi Arabistan gibi diğer bölgesel ülkeler Suriyeli muhalifleri desteklemiş ve onların politikalarına yön vermeye çalışmışlardır. Küresel ölçekte ise Çin ve özellikle Rusya Esad rejiminin yanında yer alırken, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya gibi ülkeler gerek eylemleri ve gerekse söylemleriyle Suriyeli muhaliflere destek sağlamaya ve her şeyden önemlisi ise ülkede rejim karşısında tutunabilecek tutarlı ve uyumlu bir muhalif grubun ortaya çıkarılmasına dair politikalara destek vermişlerdir. 2012 yazından itibaren Batılı ülkelerde ve özellikle ABD'de Suriyeli muhaliflerin ideolojilerine dair tartışmalar su yüzüne çıkmaya başlamış ve bunun en önemli nedenini ülkeye giriş yapmaya başlayan diğer İslamcı, aşırıcı, El Kaide bağlantılı örgütler oluşturmuştur. Bu türden örgütlerin karışıklıktan faydalanarak Suriye'de kendilerini konumlamaları, olası bir rejim değişikliğinde rejimin elinde bulundurduğuna inanılan nükleer silahların muhtemel akıbetini de tartışmaya açmıştır.

Bu kapsamda, Suriye'de iç çatışmaların başladığı Mart 2011'den itibaren dönemin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Barack Obama sık sık açıklamalar yapmış ve özellikle Esad rejiminin elinde bulundurduğu iddia edilen kimyasal silahların kullanımının ABD'nin Suriye'ye askeri bir müdahalede bulunması için kırmızı çizgiyi oluşturduğunu vurgulamıştır. Bu türden bir açıklama Suriye'deki askeri ve siyasi muhalifleri ve onları destekleyen Türkiye, Suudi Arabistan, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi bölge ülkelerini ABD'nin olası bir askeri müdahalesi konusunda beklentiye itmiştir. Suriye'ye muhtemel bir müdahale konusunda kimyasal silahların rejim tarafından kullanımının kırmızı çizgi olarak belirlenmesine rağmen, 21 Ağustos 2013 tarihinde Halep'in Ghouta kentinde işbu silahlar sivil halka karşı kullanılmış ve Başkan Obama'nın kırmızı çizgisi Esad rejimi tarafından test edilmiştir. Fakat ABD yönetimi askeri bir müdahalede bulunmak yerine Suriye'deki

kimyasal silahlar sorununa diplomatik kanallar aracılığıyla ve özellikle Rusya ile işbirliği içerisinde çözüm bulmaya çalışmıştır.

Buradan hareketle çalışma, ABD'nin Suriye'ye askeri müdahalede bulunmasını bekleyen Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi muhaliflerle birlikte hareket eden bölge ülkelerini nasıl etkilediğini ve bölgede ne türden yeni gelişmelerin ortaya çıkmasına sebep olduğunu sorgulamaktadır. Çalışmada metot olarak, Mart 2011 - Ekim 2013 tarihleri arasındaki kilit gelişmelerin süreç analizi yapılmış, Obama tarafından yapılan açıklamalar incelenmiş, gerekli literatür ve ABD'li düşünce kuruluşları (think-tanks) tarafından yayımlanan raporlar analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular, ABD'nin Suriye'ye askeri müdahalede bulunmasını bekleyen Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi Suriye sivil savaşında muhaliflerle birlikte hareket eden bölge ülkelerinde ciddi bir hayal kırıklığı yarattığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, ABD'nin müdahale konusundaki isteksiz tavrı, Rusya'nın tavrının netleşmesine ve 2015 Eylül'ünden itibaren IŞİD (Irak ve Şam İslam Devleti) ile mücadele adı altında Suriye'ye girerek Esad rejimine ciddi destek sağlamasına ve rejimin muhalefet karşısında güç kazanmasına ortam hazırlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimyasal Silahlar, Suriye Sivil Savaşı, Kırmızı Çizgi, Bölgesel Aktörler, ABD'nin Suriye Politikası, Barack Obama

NATO'NUN TÜRKİYE'NİN S-400 FÜZE SİSTEMİ EDİNİMİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ: CİDDİ KAYGILAR VE ÇÖZÜM ARAMA GİRİŞİMLERİ

Murat Poyraz / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Bu çalışma esas olarak, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) Türkiye'nin savunma sanayi alanında türünün en gelişmiş füze sistemlerinden birisi olan S-400 edinimi üzerine görüşlerini tahlil etmeyi amaç edinmektedir. Türkiye uzunca bir süredir hem güvenlik kaygılarını yatıştıracak hem de bu alandaki bazı ihtiyaçlarını giderecek bir hava savunma sistemi arayışı içerisindeydi. Çevremizde yakın geçmişte meydana gelen çatışmalar, bilhassa bunların Türkiye'ye sirayet edebilme ihtimali ve bölgedeki ülkelerin sahip oldukları hava saldırı silahlarının oluşturduğu tehdit, güçlü bir hava savunma sistemine sahip olma ihtiyacı gerektirmiştir. Bu bariz ihtiyaç, Ankara'nın olası bir hava savunma sistemi alımı için birkaç ülkeyle olan görüşmelerinin bir nihayete varmamasından sonra; Moskova ile 2,5 milyon dolara mal olan ve iki adet – biri opsiyonlu olmak üzere – S-400 sisteminin tedarikine izin veren bir sözleşme imzalaması ile kısmen karşılanmıştır. Anlaşma ABD'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından çok da dikkate alınmayan itirazlarına ve tehditlerine rağmen sonuçlanmakla birlikte, ABD-Türkiye arasında Türk Dış Politikası'nın son zamanlarda karşılaştığı en önemli krizlerden biri olmuştur. Ankara'nın daha sonra Washington tarafından hem F-35 savaş uçağı programından çıkarılmasına hem de ilgili satın alma işleminde yer alan bazı Türk yetkililere ve kuruluşlara yaptırım uygulanmasına yol açan anlaşma, ABD liderliğindeki NATO ile de bir ihtilaf konusu haline gelmiştir. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Türkiye'nin Rus yapımı S-400 hava savunma sistemi alımına ve kullanımına dair ciddi endişeleri olduğunu söylemiştir. Bu bakımdan öncelikle, üye devletler tarafından yapılan savunma tedariklerinin NATO içerisinde müşterek çalışılabilirliği durumuna sıklıkla atıfta bulunulmuş, üye devletlerin yapacakları alımlarda bu hususa dikkate etmeleri yine birçok kez yinelenmiştir. Müşterek çalışabilirlik açısından bakıldığında NATO'ya göre; Türkiye'nin satın aldığı S-400'ler, ortak hava savunma sistemine entegre edilememektedir. Bununla birlikte, ittifakın ana düşmanı olarak tasvir edilen Rusya'nın örgütün hava yetenekleri hakkında ayrıntılı bilgi edinmesi durumunda, S-400 krizinin ittifak için önemli bir risk oluşturabileceği endişesi de bulunmaktadır. Öte yandan örgüt; var olan krize barışçıl bir çözüm bulmak amacıyla, Ankara'ya S-400'ün alternatifi olarak görülen savunma sistemlerinin – ki

bunlar ABD yapımı Patriotlar ve Fransız-İtalyan ortaklığıyla üretilen SAMP-T füze sistemi – satılması girişimlerini açıkça desteklemekte ve katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Ayrıca, diplomatik manada birçok kez Ankara ve Washington arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için ittifaka işaret edilmiştir. Tablo böyleyken dolayısıyla; çalışma NATO’nun ele alınan konuya dair duruşunun genel manada, ilgili sisteme dair endişeler söylemek ve çözüm arama girişimlerinden oluştuğunu iddia etmektedir. Son olarak; ayrıca belirtmek gerekir ki, S-400 krizi konusunda atılan adımlar veya girişimler beklenen meyvesini henüz vermemiştir. Bunun ana nedenleri, Ankara’nın S-400’lerin kullanımı konusunda süregelen tutumunu değiştirmek için henüz önemli bir eğilim göstermemiş olması ve ittifak içindeki bazı üye devletler tarafından sağlanacak alternatif sistemlerin satın alınmasında yeterince fazla ilerleme kaydedilememiş olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: S-400, NATO, Türkiye, ABD, Rusya

SAAKASHVILI SONRASI SÜREÇTE BÖLGESEL VE KÜRESEL MESELELER IŞIĞINDA GÜRCİSTAN'IN ULUSAL SORUNLARI

Gökhan Sırmalı/ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Muharrem Doğan / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından teritoryal sorunlarla karşı karşıya kalan Gürcistan, daha sonraki süreçte, dış dünyayla ilişkilerini geliştirerek egemen bir devlet olarak rüştünü ispatlamıştır. Gül Devrimi'nin öncesinde başlayan ve sonrasında da devam eden bu süreçte, Gürcistan kayda değer şekilde kurumsal kapasitesini ve becerilerini geliştirecek atılımlar gerçekleştirmiştir. Mikheil Saakashvili sonrası yapılanma bir yandan ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinin Gürcistan'ın iç siyasetini dönüştürmesini sağlamış bir yandan da ülkenin dış siyasetini "Batı yanlısı-Rusya karşıtı" bir çizgiye oturtmuştur. Bağımsızlığından itibaren Gürcistan'da toplumsal talepler ise sokaklarda, meydanlarda kendine yer edinmiştir. Gül Devrimi'nde olduğu gibi sivil toplum hareketleri birbirinden farklı toplumsal motivasyonlarla kendine yeni alanlar açmayı başarmıştır. Saakashvili yönetimi her ne kadar sivil toplum alanını daraltmışsa da Saakashvili sonrası süreçte sivil toplum kendine yeni imkanlar ve siyaset alanları yaratmıştır. 2008 Savaşı ise bu siyasetlerdeki derin kırılmalardan birine tekabül etmektedir. Savaştan sonra özellikle AB'nin Gürcistan konusundaki ilgi ve alakası canlanmıştır. Gül Devrimi öncesine kadar giden ilişkilerin temeli 1996'da Lüksemburg'da imzalanan ve 1999'da yürürlüğe giren Ortaklık ve İşbirliği Antlaşmasına (Partnership and Cooperation Agreement) ve sonrasında imzalanan TACIS (Technical Support to Commonwealth of Independent States) gibi ekonomik kalkınmayı ve teknik yardımları önceleyen anlaşmalara dayanmaktadır. 2007 sonrasında ise bu ilişki Komşuluk Politikası'na (Neighborhood Policy)) evrilerek kapsamı genişlemiştir. 2009'da kabul edilen Doğu Ortaklığı (Eastern Partnership) girişimiyle birlikte Gürcistan'ın da içerisinde yer aldığı altı SSCB sonrası ülkede demokratikleşme, iyi yönetişim, enerji güvenliği, sosyal ve ekonomik kalkınma, çevrenin korunması gibi alanlarda siyasi, sosyal ve ekonomik reformlar desteklenmeye devam etmektedir. Yine 2013'te Saakashvili'nin iktidardan ayrılmasından sonra da devam eden Avrupa Birliği ile iyi ilişkiler, 2017 yılında vize serbestliği anlaşmasıyla bir üst seviyeye çıkmıştır. Bu çalışmada 2014-2020 yılları arasında Gürcistan'ın önemli sorunları The Caucasus Research Resource Centers'in (CRRC) düzenli olarak toplamış olduğu anket verileri

üzerinden derlenip; bu sorunların bölgesel ve küresel değişimlerdeki yerine odaklanılmaktadır. Gürcistan toplumunun önemli gördüğü sorunlar ekonomik, siyasi ve hukuki sorunlar kategorisi altında toplanmıştır. Gürcistan'da en önemli sorunun açık ara ekonomik sorunlar (istihdam, yoksulluk, yüksek enflasyon ve emekli maaşları) olduğu görülmektedir. Siyasi sorunlara bakıldığında ise toprak bütünlüğü, Rusya'yla ilişkiler ve NATO üyeliği öne çıkmaktadır. Hukuki sorun olarak görülen meseleler ise insan hakları, adil seçimler ve hukuk, adalet sistemi olarak ortaya çıkmaktadır. Gürcistan'daki ekonomik, hukuki ve siyasi sorunlar ele alınırken uluslararası politikadaki tartışmalar da dikkate alındığında bölgesel ve küresel sorunlarla olan benzerlikler daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, Gürcistan'ın karşı karşıya kalmış olduğu ulusal sorunların bölgesel ve küresel sorunlarla paralellikler arz ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gürcistan, CRRC, Bölgesel Sorunlar, Küresel Sorunlar, Ulusal Sorunlar

18 Ekim/October- Çarşamba/Wednesday
10:50-12:20 4. Oturum / 4th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Merve Suna Özel Özcan*

Rusya Çalışmaları

- "Fransa ve Rusya'nın "Çok Kutuplu" Dünya Düzenine Yönelik Yaklaşımları: Karşılaştırmalı Bir Analiz" ***Cem Savaş & Murat Güneylioğlu***
- "Rusya'nın Hibrit Siyaset Stratejisi: Baltık Denizi Bölgesi ve Kaliningrad Örneği" ***Mustafa Yıldız***
- "Sputnik Haber Kanalı Faaliyetlerinin Müdahale Yöntemi (Gri Alan/Hibrit Savaş) Olarak Değerlendirilmesi" ***Yücel Baştan***
- "Rusya-Ukrayna Savaşı Ekseninde Küreselleşmenin Bugünü ve Yarınına Dair Bakış" ***Ömer Kâmil Yazıcı***
- "Rus İmparatorluğu İçinde Bir Güç Mücadelesini Ortaya Çıkarmak 24 Saatlik İsyanın Anatomisi" ***Merve Suna Özel Özcan***
- "Wagner'in Rus Sert Güç Politikasındaki Yeri ve 25 Haziran Darbe Teşebbüsü" ***İsmail Köse***

FRANSA VE RUSYA'NIN "ÇOK KUTUPLU" DÜNYA DÜZENİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLARI: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Murat Güneylioğlu / Kırklareli Üniversitesi

Cem Savaş / Yeditepe Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Fransa ve Rusya'nın uluslararası düzene ve bölgesel sorunlara yaklaşımlarını çok kutupluluk (multipolarity) kavramı çerçevesinde incelemekte ve iki ülkenin dış politika söylemlerinde bu kavramın oynadığı rolü karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Çalışmada Fransa ve Rusya'nın çok kutuplu dünya anlayışı arasındaki benzerlikler ortaya konulacak ve bu paralel bakış açısının iki ülkenin büyük güç statüsü arayışı, bölgesel çıkar ve etki alanlarını koruma çabaları, Avrupa güvenliğine yönelik yaklaşımları ve birbiriyle olan ilişkilerini nasıl etkilediği incelenecektir. Soğuk Savaş sonrasında Fransa ve Rusya çok kutupluluk kavramını en fazla öne çıkaran ülkeler arasında yer almışlardır. Fransa'nın ABD'nin hegemon konumunda olduğu tek kutuplu dünya düzenini kendi otonomisini ve etkisini güçlendirmek adına çok kutuplu bir düzenle değiştirme yönünde Rusya'yla uyum gösteren bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Fransa kendisini ancak çok kutuplu bir dünyada bu önemli rolü oynayabilecek önemli bir büyük güç olarak görmekte ve çok kutuplu dünyayı "çok taraflılık" ilkesine dayalı uluslararası ilişkilerin bir garantisi olarak görmektedir. ABD'nin tek kutuplu hegemonyasına karşıt olarak, bu Fransız temsili büyük güç algısı, çok taraflılık ve uluslararası diyalog ve işbirliği ile yakından bağlantılıdır. Kendi cumhurbaşkanlığı döneminde "Fransa ve Rusya'nın geleceğe dair ortak bir vizyonu var... Soğuk Savaş'ın sona ermesini ve Avrupa kıtasının yeniden birleşme sürecini tamamen hesaba katan çok kutuplu bir dünya vizyonu var" söyleminde bulunan Jacques Chirac'tan günümüzdeki Emmanuel Macron yönetimine kadar Fransa'nın Rusya'yı çok kutuplu dünya düzeninin oluşumu sürecinde kilit bir ülke olarak gördüğü söylenebilir.

Diğer taraftan Rusya'nın 1990'ların ikinci yarısından itibaren Fransa'ya paralel olarak çok kutuplu düzenin kurulması yönündeki çağrılarını giderek arttırdığı görülmektedir. 2003 Irak'ın işgali sürecinde ABD'nin attığı tek taraflı adımlar Fransa ve Rusya'yı Birleşmiş Milletler (BM) başta olmak üzere uluslararası platformlarda birbirine yakınlaştırırken, iki ülkenin dış politika söyleminde çok kutupluluk vurgusunun zirve yapmasına neden olmuştur. Rusya'nın Fransa'yla birlikte egemenlik, uluslararası hukuka saygı, çok taraflılık gibi ilkelerini

savunması ve uluslararası güvenlik sorunlarının çözümünde BM Güvenlik Konseyinin merkezi rolünü vurgulaması bu platformda daimî üye statüsüne sahip olan Fransa'yı memnun etmiştir. Bununla birlikte, Rusya çok kutuplu sistem içerisinde büyük güçlerin kendi özel sorumluluk ve çıkar alanı olarak tanımladığı bölgelerde düzen ve istikrar kurucu bir rol oynaması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım Avrupa'nın ve Frankofon Afrika'nın güvenliğinde belirleyici rol oynayan bir büyük güç statüsü arayışında olan Fransa'yla uyum göstermektedir. Fransa'nın Rusya'nın Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) coğrafyası üzerindeki etkisini tanıma yönündeki eğilimi ve ortaya attığı proje ve girişimlerle Avrupa Birliği'ni Avrupa güvenliğini sağlamada otonom bir güç haline getirmeye çalışması, kıtada ABD etkisini zayıflatmaya ve Avrupalı güçlerle daha bağımsız ve dengeli ilişkiler kurmaya çalışan Rusya'yı memnun etmiştir. Fransa'nın mevcut jeopolitik koşullarda NATO'nun daha fazla genişlemesine ABD'ye nazaran daha soğuk bakması ve Rusya'yı Avrupa güvenliğinde etkisi yadsınamaz bir oyuncu olarak kabul etmesi, Fransız hükümetlerinin Rusya-Gürcistan savaşında (2008) ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sürecinde (2014-2022) çeşitli arabuluculuk girişimlerinde bulunmasını mümkün kılmıştır.

Yukarıdaki değerlendirmeler, Fransa ve Rusya'nın çok kutuplu dünyayı büyük devletlerin sahip olduğu maddi güç imkanlarının dağılımına ve uluslararası sistem düzeyinde askeri güç dengesi hesaplarına dayanan bir yapı (structure) olarak tanımlamaktan ziyade, büyük güçler arası ilişkileri ve bu ilişkileri biçimlendiren ilkeleri esas olan bir düzen (order) olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel iddiasına göre Fransa ve Rusya'nın çok kutupluluk anlayışı, bu kavrama teorik tartışmalarda sıkça yer veren neorealist okulun yaptığı tanımlamalardan ayrışmaktadır. Neorealizme göre çok kutupluluk üç veya daha fazla büyük gücün bir arada bulunduğu ve aralarında kurduğu değişken ittifaklar vasıtasıyla uluslararası güç dengesini korumaya çalıştığı bir sisteme karşılık gelmektedir. Neorealist kuramcılar çok kutuplu yapı içerisinde gelişen bu rekabetin uluslararası istikrarsızlık ve çatışmaları besleyebileceğini öne sürmüşlerdir. Buna karşın Fransa ve Rusya, sistemdeki büyük güçlerin aralarında ittifaklar kurarak ABD'nin üstün askeri imkanlarına karşı güç dengesini sağlamasını savunmamaktadır. Fransa ve Rusya esas olarak büyük güçlerin aralarındaki ilişkilerin diyalog ve uzlaşma zemininde yönetilmesini amaçlayan bir düzen oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bir taraftan büyük güçler arası askeri rekabet, bloklaşma, silahlanma yarışı ve çevreleme gibi politikaları istikrar bozucu olarak görüp karşı çıkan iki ülke, diğer taraftan

çok taraflılık, diyalog, müzakere, egemenlik ve toprak bütünlüğü gibi ilkelere destek vermişlerdir. ABD'nin hegemonik yaklaşımına karşı yeni bir büyük güçler uyumu (concert) oluşturmaya çalışan Fransa ve Rusya'nın çok kutupluluk anlayışı istikrar odaklı bir uluslararası düzen olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece ABD kendi pozisyonunu müttefik ve rakip büyük güçlere dayatamayacak, her büyük güç kendi coğrafi alanında başat bir aktör olacak ve büyük güçler Avrupa güvenliği başta olmak üzere önemli konularda ABD'den bağımsız ilişki ve diyalog kurabilecektir.

Çalışmanın ilk bölümü, literatürde çok kutupluluk hakkında var olan kavramsal ve kuramsal tartışmaları inceleyecek ve çok kutupluluk kavramının uluslararası yapı ve düzen açısından hangi anlamlara geldiğini ele alacaktır. İkinci ve üçüncü bölüm sırasıyla Fransa ve Rusya'nın çok kutuplu dünya düzenine yaklaşımını karşılaştırmalı olarak inceleyecektir. Bu bölümler içerisinde öncelikle iki ülkenin dış politika söyleminde çok kutupluluk kavramının nasıl bir yer tuttuğu incelenecektir. Ardından Fransa ve Rusya'nın ülkenin çok kutuplu dünya anlayışının bölgesel güvenlik meseleleri, Avrupa güvenliği ve birbiriyle ilişkilerine olan yaklaşımlarını nasıl etkilediği ortaya konulacaktır. Sonuç kısmında Fransa ve Rusya'nın çok kutupluluk anlayışları çerçevesinde çalışmada tespit edilen benzerlikler ve farklılıklar vurgulanacaktır. Ayrıca Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin iki ülke arasında uzun yıllar paralellik göstermiş olan çok kutupluluk vizyonuna nasıl etki edebileceği hakkında öngörülerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çok Kutupluluk, Fransa, Rusya, Uluslararası Düzen, Uluslararası Güvenlik

RUSYA'NIN HİBRİT SİYASET STRATEJİSİ: BALTIK DENİZİ BÖLGESİ VE KALİNİNGRAD ÖRNEĞİ

Mustafa Yıldız / Kocaeli Üniversitesi

Özet

Rusya, Avrupa Birliği'nin komşuluk politikası çerçevesinde uygulamaya koyduğu politikaları, doğuya doğru gitgide genişlemesini ve bu şekilde oluşmuş yeni düzeni kendi dış politika önceliklerine uyumlu görmemektedir. Aynı zamanda NATO'nun genişleme politikasına karşı da memnuniyetsizliği bulunmaktadır. Bu sebeple mümkün olan her alanda sınırlarının yakınlarında ve vatandaşlarının yaşadığı coğrafyalarda daha fazla söz sahibi olmaya çalışmaktadır. Bunun yanında, bu rahatsızlığın sebep olduğu gerginlikler ve algılanan tehdit seviyesi silahlanmanın dozunu artırmaktadır. Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ve sonrasında Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşla birlikte mevcut durum yeni bir boyut kazanmıştır. Şiddetli şekilde cereyan eden çatışmaların başka coğrafyalara da etki edebileceği düşünülmektedir. Nitekim, Rusya'nın bu bölgelerdeki askeri müdahalelerinin etkileri ve bu müdahaleler sonucu gerçekleşen çatışmaların başka bölgelerdeki yansımaları merak edilmeye başlamıştır.

Rusya'ya bağlı bir oblast olan Kaliningrad ve Baltık Denizi bölgesi de bu alanlardan birini oluşturmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve ardından Polonya ve Baltık ülkelerinin NATO'ya katılmasının ardından Kaliningrad, Rusya için hayati bir askeri üs haline gelmiştir. Özellikle 2016 yılında Rusya'nın nükleer kapasiteye sahip İskender füzelerini ve S-400 uçaksavar füze sistemini Kaliningrad'a yerleştirmesi bölgenin bu konumunu daha kritik hale getirmiştir. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Kaliningrad ve Baltık Denizi bölgesi gittikçe önem kazanan bir yer olmuş ve Rusya, NATO ve Avrupa Birliği'nin daha çok ilgisini çekmiştir. Kaliningrad'ın gittikçe silahlandırılmış olması ve Avrupa'yı tehdit eder halde bulunması bu ilgiyi artırmıştır. Avrupa Birliği ve NATO doğu ve güneydoğu sınırlarındaki bu askeri kapasite artışına karşı pozisyon almak durumunda kalmakta, bu bölgede geliştirdikleri stratejilerle Rusya'yı dengelemeye ve yeni döneme kendilerini hazırlamaya çalışmaktadır. Bölgede Avrupa Birliği üyesi olan üç Baltık ülkesi de kendilerine tehdit oluştuğu algısındadır.

Kaliningrad Oblastı Rusya'nın kendisine kara ile bağlı olmayan tek oblastıdır. Kaliningrad'ın jeopolik konumu Rusya için Baltık Denizi'ndeki varlığı ve Avrupa'ya açılan bir kapı olması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu araştırma, Kaliningrad'ın bu konumunun Avrupa-Atlantik güvenliğine oluşturduğu tehdidin

sürekli olduğunu, bu tehdidin son yıllarda arttığını ve çeşitli aktörlerin tehdit algılarının bu süreci belirlediğini iddia etmektedir. Bu araştırmanın amacı, Rusya'nın Kaliningrad'da yürüttüğü faaliyetlerin önceki dönemlerden farklı olarak hibrit nitelikler içerdiğini ve bu faaliyetlerin bölgedeki diğer unsurlar tarafından tehdit olarak algılandığını ortaya koymaktır. 2000'li yılların başlarından itibaren Rusya'nın Kaliningrad Oblastı'ndaki askeri varlığı artmıştır. Bölge yeniden bir askeri bir karakol olma özelliği kazanmış, 2016 yılında bölgeye yerleştirilen nükleer kapasiteli İskender füzeleri ile Baltık Denizi Bölgesi'ndeki ülkeler ve AB için algılanan tehdidin boyutu artmıştır. Rusya ayrıca askeri kapasitesinin yanında askeri olmayan özellikleri de kullanmaya başlamıştır. Bu tür özellikler hibrit tehditler olarak nitelendirilmeye başlamıştır. Bu anlamda Kaliningrad, Rusya için askeri olduğu kadar ideolojik olarak da önemlidir. Rusya'nın Kaliningrad'ı sadece askeri olarak değil, aynı zamanda hibrit yollarla da kullanma kararlılığı son yıllarda daha fazla görülmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yansımaları Kaliningrad'da henüz somut çatışma olmamasına rağmen bu bölgenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Rusya'nın Kaliningrad'daki hibrit faaliyetlerinin bu amaçla incelenmesi ve bu faaliyetlerinin Avrupa güvenliğine etkisinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Nitel araştırma metodolojisini benimsemiş olan bu çalışmada temel veri kaynakları olarak bilimsel kitap, makale, tez ve rapor gibi ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Kaliningrad, Baltık Denizi, Hibrit Tehdit, Avrupa Güvenliği

SPUTNIK HABER KANALI FAALİYETLERİNİN MÜDAHALE YÖNTEMİ (GRİ ALAN/HİBRİT SAVAŞ) OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Yücel Baştan / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Soğuk Savaşın sona ermesiyle hegemon gücünü uluslararası sistemde hissettiren ABD'ye karşı başta Rusya olmak üzere çok kutuplu sistemin oluşması için aktif şekilde mücadele etmiştir. ABD'nin hegemonik gücünün azalmasıyla birlikte Soğuk Savaşın ardından Rusya'nın uluslararası sistemi etkileyen bir güç olması, ekonomik olarak hızla büyüyen Çin'in uluslararası sistemde yeni pazar arayışına girmesi ve politik angajmanlarda bulunması ve BRICS olarak kurumsallaşan ve büyümeye devam eden gelişmekte olan devletlerin uluslararası sistemde varlığını hissettirmesi devletler arasında yeni mücadele ve müdahale biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeni duruma yönelik devletler gerek savunma gerekse müdahaleye yönelik yeni stratejiler geliştirmeye başlarken, uluslararası örgütlerde gündemine bu müdahale biçimlerini almıştır. Bu durum pratikte yeni tehditlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeni tehdit pratikleri ile birlikte uluslararası ilişkiler literatüründe güvenliğe dair yeni kavramsal tartışmalar ve eski kavramların yeniden tartışılmasına neden olmuştur.

Birbirleri ile ilişkili kavramlardan olan keskin güç Çin ve Rusya'nın uyguladığı bazı faaliyetlerin yumuşak güç kapsamında değerlendirilememesi üzerine kavramsallaştırılmıştır. Buna göre otoriter devletler olan Çin'in ve Rusya'nın demokratik ülkelerin özgürlük ve demokrasi anlatılarına zarar vermek amacıyla yaptıkları faaliyetleri anlatmaktadır. Hibrit savaş; stratejik hedefe ulaşmak için taktik seviyede gerçekleştirilen ve genellikle savaş başlamadan stratejik hedefi gerçekleştirmeye yönelik daha agresif eylemleri kapsamaktadır. Bu kapsamda devletler; özel kuvvetleri, düzensiz güçleri, ekonomik güç unsurlarını, siber saldırıları bilgi ekosisteme yönelik müdahaleleri aktif olarak kullanarak diğer devlet üzerinde kontrollü kaos uygulamaya çalışmaktadır. Tartışılan kavramlardan bir diğeri ise gri alandır. Gri alan bir devletin kullandığı yöntemin barış ortamını sürdürmemekle birlikte savaş sebebi kapsamında da değerlendirilemeyeceği durumlar için kullanılmaktadır. Söz konusu faaliyet savaş ve barış gibi siyah veya beyaz arasında değerlendirilmemekte ve gri alan olarak adlandırılmaktadır.

İletişim ve ulaşım kanallarının gelişmesi, siber alanın internet ile yaygınlaşması ve sosyal medya kullanımının artması diğer ülke halklarına yönelik de yukarıda bahsi geçen müdahalelerin

kullanılabilmesinin önünü açmıştır. İnternet ve sosyal medya kanalları demokratik ülkelerde iletişim ve halkın haber alma özgürlüğü çerçevesinde geniş bir kullanım imkanı sunarken, Rusya ve Çin gibi ülkelerde bu özgürlükler kısıtlanabilmektedir. Bu durum demokratik ülkelerde yaşayan halklara yönelik farklı müdahale yöntemlerinin geliştirilmesine neden olmuştur zira demokratik olmayan ülkeler yasaklar çerçevesinde önlem alabilmektedir. Bu çerçevede bilgi bozukluğu/bilgi düzensizliği yöntemlerinden olan dezenformasyon, mezenformasyon ve malenformasyon demokrasi ile yönetilen halklara karşı daha yaygın olarak kullanılabilmektedir. 2016 yılında ABD seçimlerine yönelik Rusya'nın gerçekleştirdiği yöntemleri bu kapsamda değerlendirmek mümkündür. Yine 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik gerçekleştirdiği askeri müdahalenin birkaç gün ardından Avrupa Birliği ülkelerinin Sputnik ve Russia Today gibi haber kanallarını yasaklamasını bu kapsamda örnek olarak göstermek mümkündür. AB'nin Ukrayna savaşının ardından aldığı karar özgürlük-güvenlik dengesinde, söz konusu olan bilgi ekosistemine yönelik müdahale olduğunda güvenliği tercih ettiğine yönelik çarpıcı örnek olarak görülmelidir.

Çalışmada Rusya'nın Sputnik aracılığı ile bilgi bozukluğu yöntemlerini kullandığı ve bilgi ekosistemini etkilemeye çalıştığı, Rusya'nın kullandığı bu yöntemlerin hibrit savaş ve gri alan kapsamında değerlendirilebileceği iddia edilmektedir. Rusya medya kanalları aracılığıyla bilgi ekosistemine müdahale etmektedir. Böylelikle halkın bir olayı Rusya anlatısı ile algılamasını sağlamakta, karar vericilerin alacakları kararlarda bilgi sisi oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında doktora tezinde incelenen Sputnik haberleri örnek olarak verilecek ve Rusya'nın geniş çerçevede Batı hegemonyasına karşı medya kanallarını da kullandığı ve medya kanalları aracılığı ile kullandığı yöntemlerin hibrit savaş ve gri alan faaliyetleri kapsamında değerlendirilebileceği iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Gri Alan, Hibrit Savaş, Dezenformasyon, Malenformasyon, Mezenformasyon

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI EKSENİNDE KÜRESELLEŞMENİN BUGÜNÜ VE YARININA DAİR BAKIŞ

Ömer Kâmil Yazıcı / Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi (TERAM)

Özet

Bu çalışma ile küreselleşme olgusunun bugünkü durumu ve geleceği statik olarak incelemeye çalışılmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yansımaları sonucu olarak tehdit, uyarıların ve yaptırımların varacağı "tehlike" boyutları emareler ışığında ele alınmıştır. Modern insan, yaşananlardan ziyade kimin nasıl yaşadığına bakar hale geldi/getirildi. Toplumun karar süreçlerinde insani hassasiyetler yerine politik duruşlar önem kazandı. Yapıcı, akılcı yaklaşımlardan uzaklaşılmıştır. Savaş en etken araç haline getirilmiştir. Global dengelerde kullanılan kavramların içeriğine yeniden anlamlar yüklenmeye başlanmıştır. Toplumları var kılan temel unsurlarda da anlam kaybı başlamıştır. Dünya genelinde; Covid-19 salgını, yüksek enflasyon, Rusya-Ukrayna savaşı ve yüksek enerji fiyatları stratejik güvenliğin gelişimini etkileyen sorunların başında gelmektedir. Rusya-Ukrayna arasındaki savaşın belirsizliğini koruması, enerji arz güvenliği ve enflasyon küreselleşme unsurlarını etkilemektedir. Rejimlerin alt yapısına yönelik iyileştirme çabaları ortaya darbeler ve siyasi anlaşmazlıklar gibi sıkıntılara ortam hazırlanmasını fırsat sağlamaktadır. Batı'nın Ukrayna'daki nihai hedeflerinin ne olduğu belirsizliğini korumaktadır. Bu sürüncemede toplumun dikkatini dağıtmak esas alınmaktadır. Algı operasyonları yaygınlaşmıştır. Olası bir global savaşa toplumu hazırlıklı hale getirme çabaları sergilenmeye başlamıştır. Avrupa ülkelerinde İslamiyet'e karşı hoşgörüsüzlük güncelliğini korumaktadır. Kuran'ı yakma ve camilere yönelik saldırılar devam etmektedir. Küreselleşme toplumların değerler hazinesini törpülemiş ve askıya almıştır. Düşünce ve geleneklerin değiştirilmesi aşaması ile duraklama devresi başlamıştır. Küreselleşme olgusunun felsefesinde, toplumların temel unsurlarının korunmasında duyarlı olmadığı görülmüştür. Rusya-Ukrayna Savaşı gerçeği göz önüne sermiştir. Küreselleşme olgusu, zaafını tehdit ve uyarılarla kapatmaya yönelmiştir. Belirsizlikler ve stratejiler planlı bir şekilde hazırlanmakta ve uygulamaya konmaktadır. Hiçbir sosyal olayın birden meydana gelmediği, sosyal olayların derin bir geçmişi ve alt yapısı olduğunu gelişmeler göstermektedir. Yaşanan ulusal ve uluslararası sorunların sonucu olarak ortaya çıkan tehdit ve uyarılar geleceği tarif etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Wagner, Küreselleşme, Covid-19, Yeni Çağ, Stratejik Güvenlik

RUS İMPARATORLUĞU İÇİNDE BİR GÜÇ MÜCADELESİNİ ORTAYA ÇIKARMAK: 24 SAATLİK İSYANIN ANATOMİSİ

Merve Suna Özel Özcan / Kırıkkale Üniversitesi

Özet

Dünya tarihi gücün olduğu kadar isyanların da tarihidir. Gücün paylaşımı konusunda insanlar çıkar çatışmalarının yaratımı içinde kendilerine yeni bir alanı isyanlar ve ayaklanmalar ile sağlamaktadır. Bu açıdan şiddete varan ya da varmayan bu durumların sonucu sistemi değiştirme ya da sistemin yok ettiği bir sonuçla karsı karsıya olma gerçeğini de içinde barındırır. 23-24 Haziran 2023 tarihinde yaşadığımız Wagner PMC (özel askeri şirket) İsyanı şüphesiz tarihteki en ilginç örneklerden biri olarak iteratürde yerini almış/almaktadır. Tarih boyunca var olan pek çok ayaklanmaya dikkat çeken Charles Tilly, Barrington Moore ya da Theda Sckopold ‘un sosya kültürel bağlamda değerlendiği örneklerden çok farklı olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Elbette 21. Yüzyıl dünyasında var olan modern olguların yarattığı anlam dünyası içinde değişen “savaş” yaklaşımları paylaşımlı güç alanlarını özellikle özel askeri şirketler ile yeniden şekillendirirken aynı zamanda bu alanın var olan dünyamızda yarattığı etki Westphalia Sistemi öncesi var olan “savaş ve savaşanlar” kavramlarından ne derece farklı olmuştur düşündürücüdür. Bu açıdan çalışmanın temel konusunu oluşturan Wagner isyanının incelenmesi sadece Rusya’nın bir iç politik sorunu değil aynı zamanda sistemin yaşayabileceği sorunların da bir olasılık incelemesi olarak görülmelidir. Nitekim 21 yüzyıl dünyasında orta çağ dönemi mantığında bir para aidiyet, hedefi güden savaş lortları olmasa da aidiyetler ve güç konusu sorunlu bir ikili olarak görülebilir. Bu durum (Wagner İsyanı) Herfried Münkler'in ""yeni savaş"" ile dikkat çektiği devlet dışı aktörlerin yükselişine, asimetriye ve muğlak hale gelen sınırların her anlamda kendini göstermesinde yeniden ele alınabilir. Wagner Grubu'nun faaliyetleri, modern çatışmanın değişen dinamiklerini özellikle savaşın değişen doğası ve bunun küresel siyaset üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur.

Wagner PMC lideri Yevgeny Prigojin’in isyanı bize Küresel siyaset alanında güç mücadelelerinin açık bir yansımasını ortaya koyarken Rus İmparatorluğu'nun temellerini sarsan isyanlar ve ihtilaller sürecini de akıllara getirmiştir. Fakat Pugacev İsyani vb Rus tarihinde öne çıkan toplumsal isyanlar ve 1917 Bolşevik Devrimi haricinde başarı ya da başarısızlıkların sorgulanmasından ziyade var olan bu tür olaylar, günümüz dünyasında kelebek etkisi ile ilerleyecek bir fırtına potansiyelindedir. Nitekim Rus hükümetiyle bağlantılı olduğu

iddia edilen ve isyan ile bu durumun resmi olarak onaylanması özel askeri şirket olan Wagner PMC'yi Rus siyasetindeki daha geniş merkezi güç ve kontrol bağlamı içinde sorgulamalara yöneltmiştir. Nitekim bu çalışma esasen süreci tanımlamaya odaklı olacaktır. Gelişen olayların kısa vadede sonuçlarının on görülmesinin zorluğu ve komplo yaklaşımlarını besleyecek bir farazi alan yaratırken çalışmanın esas odağı bu gelişmelerin bir anatomisini incelemektir. Elbette reel politik anlamda oluşan ve görülen durum özel askeri şirketler, iktisadi ve siyasi nüfuz ve Rus devlet çıkarları arasındaki karmaşık bağlantı ağının oraya çıkmış olduğudur. Dolayısı ile "neden, nasıl ve sonra ne olacak" soruları temel olarak yanıtlanması gereken suallerdir. Böylece çalışmada Rus hükümetiyle bağlantılı olduğu görülen Wagner'in, Vladimir Putin'in liderliği için karmaşık bir meydan okuma girişimi ve akabinde ortaya çıkan olayların kontrolsüz ya da kontrollü sonuçları analiz edilecektir. Bu ayaklanmanın geniş bir jeopolitik eksende yaratacağı etki ve olası potansiyel durumlar açısından Beyaz Rusya'nın rolü de unutulmamalıdır. Beyaz Rusya Devlet Baskanı Lukasenko'nın arabuluculuğu ile yaşanan bir sorun cozumumu yoksa askeri olarak bir hamle mi gibi sorular da uzun vadeli bir çözümleme içinde görülecektir ki bu Rusya ve Beyaz Rusya arasındaki güven ve işbirliğinin yansımasıdır Çalışmanın çıktıları itibari ile de kısmen Wagner Lideri Prigojin ve Rusya Federasyonu Devlet başkanı Vladimir Putin arasında, özelde de Savunma Bakanı Soygu ve Genel Kurmay Baskanı Gerasimov'u da sürece dâhil eden liderlik tarzı ve etki alanındaki çatışmanın siyasi sonuçları hakkında fikir teatisi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Wagner, Putin, İsyan, Güç

WAGNER'İN RUS SERT GÜÇ POLİTİKASINDAKİ YERİ VE 25 HAZİRAN DARBE TEŞEBBÜSÜ

İsmail Köse / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Rus Devlet aygıtına bütüncül bir kudretle hükmeden Sovyet dönemi KGP Ajanı Viladimir Putin'in 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya karşı başlattığı işgal saldırısı, iki dünya savaşının çıkış yeri Balkanlar, Avrupa ve Ortadoğu'da kurulu hassas dengeleri sarsmıştır. Haksız savaş doktrinin bütün kriterlerini karşılayan bu işgal harekatındaki ihlaller, dikkatleri ön hatlarda görev alarak acımasızlıklarıyla dikkat çeken Wagner Grubu (ЧВК Вагнера) adı verilen paralı paramiliter gruplara yöneltmiştir. Yarbay Dimitri Utkin tarafından 2010 yılında kurulduğu kabul edilen Wagner'in başına ilerleyen yıllarda Putin tarafından, Sovyet sonrası Devlet olanaklarıyla zenginleştirilen oligarg 62 yaşındaki Yevgeni Prigojin getirilmiş, Prigojin liderliğindeki Wagner 2014 yılında Donbass'taki Rus irredentizmini destekleyen başat paramiliter güç haline gelmiştir. Yaklaşık on yıldır aktif faaliyette olan Wagner, Donbass'taki gayrinizami harp operasyonlarının hemen sonrasında yapılanmasını genişleterek Güney Afrika, Libya, Balkanlar, Suriye başta olmak üzere dünyanın problemli çatışma bölgelerinde Rus çıkarlarını koruyan buna karşın görünürde Rusya'dan bağımsız bir örgütlenme olarak paralı askerlik hizmeti vermeye başlamıştır.

Wagner her ne kadar kendisini Rus Devleti'nden bağımsız özel bir askeri şirket olarak tanımlasa da Rus Devlet Başkanı Putin'in direktifleri doğrultusunda hareket etmektedir ve Rus lider Putin'in gölge idaresinde Rus paralı gücü olarak kabul görmektedir. Bu saptamayı destekler şekilde Wagner üyelerinin büyük çoğunluğu askeri eğitim almış emekli ya da ordudan ayrılmış subay ve astsubaylardan oluşmaktadır. İlginç şekilde Wagner kuvvet yapılanmasında azılı mahkumların istihdam edildiği de bilinmekle birlikte yapılanmanın teşkilat şeması ve kuvvet örgütlenmesi tam olarak bilinememektedir. Putin tarafından desteklenip, finanse edildiğine, Rus Ordusu'nun olanak ve kabiliyetlerini kullandığına kuşku olmayan Wagner uzun süre görev yaptığı coğrafyalarda Rus resmi Ordusu'nun üstlenemeyeceği işgal, saldırı, tahribat, psikolojik harp, siber saldırılar, elektronik savaş gibi komplike operasyonları üstlenmiştir.

Ukrayna işgalinde Wagner tarafından icra edilen uluslararası hukuk ve insan hakkı ihlallerinde Rus Devleti'nin kolaylıkla sorumsuzluğunu ve ilgisizliğini ileri sürebilmesine karşın Wagner'in Moskova ile organik bağ içinde olup, Putin'in

direktifleri doğrultusunda hareket ettiğine, Rus dış politikasının sert güç kısmını oluşturduğuna kuşku yoktur. Bütün bunlara karşın 25 Haziran 2023 tarihinde yaşanan Wagner başkaldırısı her ne kadar birkaç gün öncesinde istihbarat teşkilatları tarafından tespit edilmiş olsa da genel akışa uyumsuzluğu, gölge lider Putin'i devirme ve Rus Devlet aygıtına el koyma teşebbüsü beklenebilecek bir gelişme değildir. On yıl gibi kısa sürede operasyonel kudreti, Rus resmi Ordusuna meydan okuyabilip, Moskova'ya doğru ilerleyebilme hatta Moskova'ya ulaşabilme cüretine ulaşan Wagner'in darbe teşebbüsünden daha ilginci kısa sürede tanklarla Moskova'ya ulaşabilip Putin'i geri adıma zorlamış olmasıdır. İsyan teşebbüsü affedilmeyip, büyük olasılıkla Putin tarafından ilk fırsatta tasfiye edilecek olan ya da lider kadrosu değiştirilip Tek Adam Putin'e sadık kişilerin idaresine verilecek olan Wagner'in geleceğini elimizdeki verilerle kesin olarak öngörmek olanaksızdır. Buna karşın bütün bu yaşananlar Wagner'in kuvvet yapılanması, operasyon alanları, Rus Ordusu ve Moskova ile organik bağı dahil silah, ekipman kullanımı, finansmanı, Rus iç ve dış politikasındaki rolü, eriştiği kudretin kaynağı, iç bütünlüğünü koruyabilme kapasitesi, kontrolden çıktığında yapabilecekleri gibi kritik soruların irdelenerek yanıtlanmasını gerektirmektedir. Bu çalışmada söz konusu sorulara elde edilebilen veriler analiz edilerek yanıt bulunmaya çalışılacak, Wagner, Putin çatışmasının nereye evrilebileceğine, bu durumun Rus dış politikasını nasıl etkileyeceğine yönelik ileriye dönük analizler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Putin, Prigojin, Wagner, Gayrinizami Harp, Paralı Askerler

18 Ekim/October - Çarşamba/Wednesday
10:50-12:20 5. Oturum / 5th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: ***Metin AKSOY***

Güvenlik ve Bölgesel Çalışmalar

Gümüşhane Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- "Balkanlardaki NATO Varlığının Güvenlik İkilemi Bağlamında Değerlendirilmesi" ***Kadir Sancak & Özge Savacı***
- "Avrupanın Enerji Güvenliği Bağlamında Türkiye İsrail İlişkilerinin Önemi" ***Muhammet Cemal Şahinoğlu***
- "Antarktika Jeopolitiği ve Yanlış Algı Üzerine Varsayımlar: ABD, Çin ve Rusya" ***Onur Limon & Elif Gürdal Limon***
- "Özgürlük ve Güvenlik İkilemi Arasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Koruması" ***Furkan Akçay***

BALKANLARDAKİ NATO VARLIĞININ GÜVENLİK İKİLEMİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Kadir Sancak / Gümüşhane Üniversitesi

Özge Savacı

Özet

Devletlerin öncelikli amaçları varlıklarını muhafaza etmek ve bunu sürdürebilmektir. Bu varlık ve devamlılığı sağlamak bağlamında devletler için güvenlik olgusunun hayati bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Devletler güvenliklerini sağlayabilmek adına tarih boyunca çeşitli stratejiler izlemiş ve buna yönelik politikalar geliştirmişlerdir. Özellikle realist paradigmanın kullandığı önemli kavramlardan biri olarak karşımıza çıkan "güvenlik ikilemi" Soğuk Savaş dönemine de damga vuran gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Devletler; varlıklarını devam ettirme ve muhafaza etme zorunluluğu bulunan varlıklar olarak, kendileri için hayati bir durum olan güvenlik olgusunda oluşabilecek tüm zafiyet durumlarında olası en kötü senaryoya uygun hareket etme davranışı göstermek durumunda kalabilmektedirler. Devletin kendi devamlılığı adına niyet okumasından daha fazlasına ihtiyacı olması attığı her adımda gücünü pekiştiren faaliyetleri de gerçekleştirmesine yol açmaktadır. Bu politikaların başında gelen silahlanma çabaları ve ittifak ilişkileri beraberinde belirli riskleri de barındırmaktadır. Nitekim liberallere göre bir devletin kendini daha güvenli hale getirmek için yürüttüğü silahlanma politikaları başka devletler tarafından tehdit olarak algılanmakta ve karşı taraf da buna silahlanmayla karşılık vermektedir. Bu durum daha güvenli bir dünyanın aksine çatışma riskini artırmaktadır.

Sovyetler Birliği tehdidine karşı savunma amaçlı bir örgüt olarak kurulan NATO, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra da varlığını devam ettirmekte ve üye sayısını artırarak Doğu Avrupa ve Balkanlar'da genişlemeye devam etmektedir. Bugün Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle başlayan süreçte NATO'nun doğuya doğru genişlemesi en önemli sorun başlıklarından biri olarak görülmektedir. Böyle bir ortamda NATO'nun Balkanlar'daki mevcudiyetinin ve genişleme çabalarının bölgenin güvenliğine etkisinin olumlu mu yoksa olumsuz mu olacağı tartışılmaktadır. Nitekim Rusya devlet başkanı Vladimir Putin'in bölgede izlediği politikalar ve verdiği demeçler incelendiğinde gerilimdeki artış dikkat çekmektedir. İşgale karşı direnişte bulunan Ukrayna'ya ABD ve Avrupa ülkelerinin yanında Rusya tehdidi ile karşı karşıya kalma riski bulunan Balkan devletleri de destek olmaktadır.

NATO'nun doğuya doğru genişleme stratejileri kapsamında Ukrayna'yı ittifaka dahil etme düşüncesi Rusya tarafından bir tehdit olarak algılanmıştır. İki ülke arasında gerilim devam ederken Ukrayna cephesinde NATO ittifakına yönelik atılan olumlu adımlar Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline giden sürecin başlamasında önemli bir etken olmuştur.

Soğuk Savaş sonrası NATO'nun Balkanlarda genişlemesi ve bu bağlamda Balkan coğrafyasında Rusya tehdidine karşı korunma amaçlı yapılan silahlanma ve ittifak ilişkileri kurmaya yönelik tüm girişimler bölgede bulunan Rusya tarafından kendi varlığına yöneltilmiş bir tehdit olarak görülmektedir. Rusya bölgedeki nüfuzunu muhafaza etmek ve gücünü elinden bırakmamak adına Balkanlarda NATO varlığını dikkatle takip etmektedir. Bosna Hersek'in ve Kosova'nın bağımsızlık süreçlerinde yaşanan çatışmalar şimdilik dondurulmuştur ancak bunların tekrar aktif hale gelmesi muhtemeldir. NATO genişlemesine karşı kendisini sıkışmış hisseden Rusya'nın söz konusu durumu aşmak için Balkanlardaki bu kırılgan yapıdan istifade etmesi ihtimal dahilindedir.

Açıkça görüldüğü üzere; bir devletin kendini güvende ve güçlü hissetmesine yönelik attığı adımlar bir başka devlet tarafından tehdit olarak algılanmakta ve bunun yol açtığı güvensiz ortam, günün sonunda bir "güvenlik ikilemi" oluşturarak dünyayı güvensiz bir yer haline getirebilmektedir.

Bu çalışmada Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle başlayan süreçte NATO üyeliğinin Balkan ülkelerini daha güvenli mi kılacağı yoksa bunun Rusya tarafından bir tehdit olarak görülmesi ile birlikte bölgede çatışma ihtimallerinin daha fazla mı olacağı hususu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Rusya, NATO, Güvenlik İkilemi, Güvenlik

AVRUPA'NIN ENERJİ GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE İSRAİL İLİŞKİLERİNİN ÖNEMİ

Muhammet Cemal Şahinoğlu / Gümüşhane Üniversitesi

Özet

Enerji, devletler için yaşamsal bir unsurdur. Enerji tedariğinde yaşanabilecek aksamalar günlük hayatı, ekonomiyi ve özellikle ulusal güvenliği etkileyebilir. Bu nedenle her devlet enerji güvenliğini sağlamak zorundadır. Enerji güvenliği, enerji kaynaklarına ucuz ve kesintisiz kaynak akışının sağlanmasıdır. Bunun yanı sıra kaynak çeşitlendirmesi de enerji güvenliği için elzemdir. Enerji tedariğinde tek bir ülkeye bağımlı kalmak ticari, siyasi ve askeri dezavantajları ortaya çıkarır. Bu realitenin farkında olan hiçbir devlet tek bir enerji kaynağına bağlı kalmak istemez. Çünkü enerji, silah olarak da kullanılabilen bir araçtır. Bu durumun en somut örneği Rusya-Ukrayna arasında yaşanan savaş ile ortaya çıkmıştır.

24 Şubat 2022'de Rusya-Ukrayna arasında başlayan savaş ile Avrupa ülkeleri kendisini büyük bir enerji krizinin içerisinde buldu. Savaş sonrası Avrupa Birliği (AB) ülkeleri Rusya'ya çeşitli yaptırım paketleri açıkladı. Rusya, kendisine yönelik olarak başlatılan yaptırımlar karşısında enerji kartını devreye soktu. Özellikle doğal gaz konusunda Rusya'ya bağımlı olan Avrupa ülkelerine giden gazın Rusya tarafından kısılması, enerji krizini daha da derinleştirdi. Bu durum özellikle Avrupa ülkelerinin enerji güvenliği noktasında ne kadar kırılgan olduklarını net bir şekilde ortaya çıkardı.

Ukrayna'nın işgali öncesinde Avrupa Birliği ülkeleri ithal ettiği doğal gazın %40'ını ve petrolün %27'sini ve kömürün %46'sını Rusya'dan karşılıyordu. Kriz sonrası Rusya'ya enerji bağımlılığını azaltmaya çalışan AB ülkeleri bu bağımlılığı 2027 yılının sonuna kadar tamamen sonlandırmayı hedeflemektedir. Rus gazına yönelik uygulanan ambargo sonucunda doğan boşluk LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) ithalatı arttırılarak giderilmek istenmiştir. Fakat AB ülkeleri hala doğal gaz ihtiyacının bir kısmını LNG ithalatı üzerinden Rusya'dan karşılamaya devam etmektedir. Hatta Rusya, LNG ticaretinde ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum AB ülkelerinin Rusya'ya olan doğal gaz bağımlılığının hala devam ettiğini göstermektedir. Rus gazına olan bağımlılığından kurtulmak isteyen AB ülkeleri ABD, Avustralya ve Japonya gibi ülkelerle LNG ithalatının arttırılması noktada görüşmeler gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra 2022 yılında Doğu Akdeniz (İsrail'in Leviathan sahasında keşfettiği) gazının LNG yolu ile Avrupa'ya ulaştırılması için İsrail ve Mısır

ile anlaşmıştır. Bu tür antlaşmalar AB'nin Rus gazına alternatif kaynak arayışlarının somut çıktılarıdır.

Doğu Akdeniz havzasında keşfedilen ve keşfedilmeyi bekleyen enerji kaynakları Rus enerji kaynaklarına mahkûm olmak istemeyen AB ülkeleri için oldukça stratejik bir hale gelmiştir. Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya taşınabilecek enerji kaynakları (özellikle doğal gaz) Avrupa'nın enerji güvenliğine katkı sunacaktır. Bu bağlamda özellikle son yıllarda konuşulan ve tartışılan projelerden biri İsrail gazının Avrupa'ya ihracıdır. Söz konusu projeye göre İsrail'in en büyük doğal gaz keşfi yaptığı Leviathan sahası ile Türkiye arasında bir boru hattının döşenmesi planlanmaktadır. Bu planın gerçekleşmesi durumunda İsrail gazı, Avrupa'ya, Türkiye üzerinden sevk edilecektir. Dolayısıyla Doğu Akdeniz'de keşfedilen enerji kaynakları, Rus enerjisine bağımlılığı azaltmayı amaçlayan Avrupa için alternatif bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

Bahse konu projenin gerçekleşebilmesi için Türkiye-İsrail arasındaki ilişkilerin seyri oldukça önemlidir. Çünkü ikili ilişkilerin iyi veya kötü olması, enerji merkezli bir okuma üzerinden değerlendirildiğinde, Avrupa'nın Rus gazına alternatif kaynak arama çabalarını etkileyebilir. Türkiye-İsrail arasında gerçekleşebilecek bir antlaşma ise Doğu Akdeniz'in enerji kapılarını Avrupa'ya açacaktır. Rusya'dan enerji zincirlerini koparan bir Avrupa ise Rusya'ya karşı siyaseten daha bağımsız adımlar atabilecektir.

Bu çalışmada, Türkiye-İsrail arasındaki ilişkilerin önemi Avrupa'nın enerji güvenliği bağlamında analiz edilmiştir. Çalışmanın temel iddiası ise iki ülke arasındaki ilişkilerin varacağı yönün Avrupa enerji güvenliğini doğrudan etkileyebileceğidir. Elde edilen bulgulara göre Türkiye-İsrail arasında enerji alanında gelişen ilişkiler ve olası bir enerji antlaşması, Avrupa'yı Rusya karşısında daha da güçlendirecektir. Çünkü Rus enerjisine alternatif olabilecek her türlü kaynak çeşitliliği, Avrupa'nın çıkarınadır. Çalışmada literatür taraması yönteminden faydalanılmıştır

Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Türkiye, İsrail, AB, Rusya

ANTARKTİKA JEOPOLİTİĞİ VE YANLIŞ ALGI ÜZERİNE VARSAYIMLAR: ABD, ÇİN VE RUSYA

Onur Limon / Bağımsız Araştırmacı

Elif Gürdal Limon / Gümüşhane Üniversitesi

Özet

Antarktika jeopolitiği önde gelen erken dönem çalışmalarda buzla kaplı sakin ve istisnai bir yer olarak değerlendirilmiş ve büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Görünüşte hem fiziksel bakımdan uzak hem de geleneksel anlamda iç politika ve uluslararası ilişkiler açısından marjinal bir yer olarak gerçek bir Antarktika siyasetinin var olduğu fikri hayal ürünü olarak görülebilir. Ne de olsa başta ABD ve Sovyetler Birliği olmak üzere 12 devletin katılımıyla oluşturulan ve 1959 yılında kabul edilen Antarktika Antlaşması ve sonrasında başka devletlerin de katılımıyla kabul edilen dört anlaşma—"1964 Antarktika Flora ve Faunası Koruma Tedbirleri Sözleşmesi", "1972 Antarktik Ayı Balıklarını Koruma Sözleşmesi", "1980 Deniz Canlı Kaynaklarının Korunması Hususunda Sözleşme" ve "1991 Antarktika Antlaşması Çevre Koruma Protokolü"—ile birlikte oluşturulan Antarktika Antlaşmalar Sistemi'yle (Antarktika rejimi) Antarktika tamamen uluslararası düzene girmiştir.

Antarktika Antlaşması'nın temel amacı, "tüm insanlığın çıkarları doğrultusunda Antarktika'nın sonsuza kadar yalnızca barışçıl amaçlarla kullanılmaya devam etmesini ve uluslararası anlaşmazlığın sahnesi veya nesnesi olmamasını" sağlamaktır. Tüm uluslararası rejimler gibi Antarktika Antlaşmalar Sistemi dinamik bir jeopolitik ortamda faaliyet göstermektedir. Bu nedenle günümüzde Kıta'nın uluslararası rekabetin bir nesnesi olduğunu kabullenmek gerekir. Bu bağlamda Antarktika rejiminin bir dizi çekişmeli meseleyle uğraşmak zorunda kalması şaşırtıcı değildir: Egemenlik iddiaları, askeri faaliyetlerin yasaklanması, kaynakların ve çevrenin korumasıyla ilgili gerilimler.

Geçen on yıllarda artan sayıda devletin Antarktika meselelerinde aktif hale gelmesi faaliyetlerini önemli ölçüde artırmasıyla birlikte Antarktika geçmişte sahip olduğu dünya olaylarından aynı seviyede izole olarak kal(a)mayacaktır. Örneğin 24 Şubat 2022'de (24/2) Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı yasadışı işgalin Arktik'te Arktik Konseyi örneğinde olduğu gibi Antarktika'ya da yansıması olmuştur. 22 Mayıs-02 Haziran 2022'de tarihleri arasında Berlin'de düzenlenen 44. Antarktika Antlaşması Danışma Toplantısında katılımcı devletlerden 25'i (23'ü Danışman, diğer ikisi Danışman olmayan devlet), Rusya'nın Ukrayna'daki silahlı saldırganlığına karşı olarak Ukrayna'ya olan

güçlü desteklerini ifade etmiş ve Rus temsilcisinin konuşması sırasında toplantı salonunu terk ederek bir "demarche" düzenlemişlerdir. Bu, Antarktika Antlaşması Danışma Toplantılarının tarihinde görülmemiş bir durumdur.

Bu makale Antarktika jeopolitiğinde dikkate almaya değer olan veya olduğu iddia edilen bu gerilimleri ABD, Çin ve Rusya üzerinden karşılaştırmalı incelemektedir. Bu üç aktörün birbirlerini 'yanlış algılama' biçimlerine odaklanılmakta ve 'yanlış algı' üzerine kavramsal bir açıklama getirilmektedir. Tarafların yanlış algılama biçimleri niyet—"aşırı askeri güven ve askeri güven eksikliği"—ve yetenekler—"üçüncü devletler, husumetin abartılması ve hafife alınması"—olarak sınırlandırılmaktadır. Böylelikle tarafların Antarktika'da gelecekteki gerçekliğe ilişkin beklentilerinin nasıl farklılaştığı ortaya çıkarılmaktadır.

ABD, Çin ve Rusya Antarktika'da tamamen bencil veya tamamen iyi niyetli niyet ve yeteneklere sahip değildir. Ayrı ayrı ele alındığında, ABD açısından Çin ve Rusya, Antarktika'nın mevcut ve gelecekteki yönetişimini bozmaktadır. Çin ve Rusya tarafından kullanılan küresel uydu konumlandırma sistemi BeiDou ve GLONASS gibi sivil amaçlı yetenekler askeri amaçlı kullanılabilir. Çin ve Rusya açısından da tam tersi bir durum ABD için geçerlidir. Ayrıca Antarktika Antlaşması yoluyla ABD'nin fiili bir toprak iddiasında bulunmak zorunda kalmadan Kıta üzerinde hatırı sayılır bir nüfuz sahip olması "ince bir hegemonik güç eylemi" olarak kabul edilmektedir. Rusya ve Çin, Antarktika meselelerinde ne müttefik ne de rakip görünümündedir (pragmatik bir ilişki). Şüpheli altyapı (sivil ve askeri) gelişmeleri, bölgesel egemenlik ve kaynaklar için rekabet gibi konularla birleştirilerek ABD, Çin ve Rusya'nın AAS içindeki uluslararası iş birliğini baltalayabilmektedir.

Anahtar kelimeler: Antarktika, AAS, Jeopolitik, Yanlış Algılama

ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK İKİLEMİ ARASINDA TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN KORUMASI

Furkan Akçay / Gümüşhane Üniversitesi

Özet

Devletler tarafından izlenen güvenlik siyaseti ile temel hak ve özgürlükler arasında ciddi gerilimler yaşanabilmektedir. Özellikle güvenlik kaygılarının arttığı olağanüstü durumlarda temel hak ve özgürlükler alanı, devletlerin güvenlik kaygıları nedeniyle rahatlıkla ihlal edebildiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik kaygılarının sebebi olarak yabancıların algılandığı durumlarda temel hak ve özgürlüklerin öznesinin sadece vatandaşlar olduğu inancı önem kazanmakta ve bundan dolayı devletlerin, halklarının taleplerine bağlı kaldıkları müddetçe bu temel hak ve özgürlükleri ihlal ederken hukuka uygun davrandıkları yanılsamalarına yol açmaktadır. Güvenlik kaygılarının yabancılar üzerine toplandığı bir iklimde geri gönderme merkezlerinin temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği yerler olarak sık sık karşımıza çıkması şaşırtıcı değildir. Bu açıklamalardan sonra bazı temel hak ve özgürlükler ile güvenlik kavramlarına yakından bakmak daha isabetli olacaktır. Güvenlik, uluslararası ilişkiler disiplininin en temel kavramlarından birisi olmakla birlikte kavramın dinamik yapısından dolayı üzerinde kesin olarak uzlaşılabilen bir tanımı yapılamamıştır. Ancak güvenlik kavramı açıklanırken, tehdit ve risk gibi kavramların önemli bir yer tuttuğu izahtan varestedir. Toplum hayatını tehdit eden olaylar meydana geldiğinde devletlerin güvenlik odaklı yaklaşımlar benimsemesi normal zamanlara göre daha olası görünmektedir. Güvenlik odaklı yaklaşımlar sebebiyle toplum hayatına yapılan bazı müdahaleler ise aynı zamanda temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleler anlamına gelecektir. İşte bu noktada, yani güvenlik ve temel hak ve özgürlükler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde nirengi noktası şüphesiz ki hukuk devleti ilkesi olmalıdır.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ise Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 19. maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinde içeriği ve kapsamı belirlenen önemli bir temel hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Anayasa Mahkemesi 25/02/2016 tarih ve 2015/18567 esas sayılı Can Dündar ve Erdem Gül başvurusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına da paralel olacak şekilde, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını, devletin bireylerin özgürlüğüne keyfî olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir hak olarak tanımlamaktadır. Hem Anayasa'nın 19. maddesinin hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinin lafzına bakıldığında ilgili hakkın öznesinin, bir ülkenin vatandaşları

yahut sözleşmeye üye devletlerin egemenliği altında bulunan kişiler olarak tanımlanmadığı aksine herkes ifadesine yer verilerek hakkın öznesinin tüm insanlık olduğuna işaret edildiği görülmektedir.
Yabancılar açısından insan hakları ihlallerine konu olan olayların bir kısmının geri gönderme merkezlerinde idari gözetim altında tutulan kişilerin aleyhine olacak şekilde ortaya çıktığı bilinmektedir. Anayasa Mahkemesi 20/01/2016 tarih ve 2013/1649 esas sayılı A.V ve diğerleri başvurusunda, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının idari gözetim yoluyla sınırlandırılmasını istisnai bir yetki olarak kabul etmiş ve anayasanın ve sözleşmenin sağladığı güvenceler ihlal edilerek ve gerekli özen gösterilmeden kişinin idari gözetim altına alınması durumunda kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Kişiyi özgürlüğünden yoksun kılmanın hukuka uygun olması için bazı güvenceler öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesi'nin 11/11/2015 tarih ve 2014/13044 esas sayılı K.A kararında, bu güvencelerin bazılarının, kişilerin idari gözetim altına alınmasının demokratik ve hukuk devletinin gerekli ve makul kıldığı ölçüde denetlenebilmesi, koşullarının genel kabul görmüş standartlara uygun olması, küçültücü, aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele teşkil etmemesi olduğu, ifade edilmiştir. Geri gönderme merkezlerindeki tutulma koşullarının kötü oluşu, tutulma süresinin, şartları oluşmadığı halde uzatılması, tercüman yardımından veya bir avukatın hukuki yardımından faydalandırılmaması gibi durumlar, kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakılmasının keyfi olduğunu ve dolayısıyla insan hakları ihlallerine yol açtığını göstermektedir. Üstelik kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi genelde birkaç hakkın daha ihlal edilmesi sonucuna yol açacaktır. Son olarak geri gönderme merkezlerinin fiziki yapısından(yüksek duvarlar, tel örgüler vb.) kaynaklanan problemleri ele almak uygun olacaktır. Yasadışı yabancıların tutulduğu odaların güneş ışığı görmemesi, bir odada sayıca normal olarak kabul edilmesi mümkün olmayacak şekilde bir arada tutulması, temiz olmayan yataklarda barındırılması, günün belirli saatlerinde açık havaya çıkarılıp fiziki aktivite imkanı verilmemesi durumlarında, insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele yasağının da ihlal edilebileceği göz önüne alınmalıdır.
Bu çalışmada, devletlerin güvenlik odaklı yaklaşımlarının temel hak ve özgürlükler üzerinde ölçüsüz bir şekilde oluşturduğu baskı ele alınacaktır. Bu baskı sonucunda ortaya çıkması muhtemel problemler, uygulamada da ortaya çıkan insan hakları ihlallerinden örnekler verilerek ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Temel Hak ve Özgürlükler, Hukuk Devleti, Göç, Güvenlik

18 Ekim/October- Çarşamba/Wednesday
13:30-15:00 6. Oturum / 6th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Seven Erdoğan*

Örnek Olay İncelemeleri ile İklim Değişikliği

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- "ABD'nin Paris Anlaşması'ndan Çekilmesine Yönelik İçsel Tepkiler: Eyaletler Odaklı Bir İnceleme" ***Turgay Demir***
- "Arktik Bölgesi'nde İklim Değişikliği ve Jeopolitik Durum" ***Rabia Kalfaoğlu***
- "Mısır ve Etiyopya Arasında Su Sorunu Bağlamında Rönesans Barajı Üzerinden Gelişen Çatışma Olgusu" ***Mehmet Ali Mert***
- "İklim Değişikliğinin Türkiye'de Politik Sürdürülebilirliği" ***Yasemin Necmiye Tutar***

ABD'NİN PARİS ANLAŞMASI'NDAN ÇEKİLMESİNE YÖNELİK İÇSEL TEPKİLER: EYALETLER ODAKLI BİR İNCELEME

Turgay Demir / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine (United Nations Framework Convention on Climate Change) taraf devletler, Fransa'nın başkenti Paris'te 2015 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı sonucunda Paris Anlaşması'nı imzalamışlardır. Devletler bu anlaşma aracılığıyla karbon seviyesinin küresel düzeyde azaltılması ve iklim değişikliğiyle mücadelede küresel işbirliğinin geliştirilmesi yönünde iradelerini ortaya koymuşlardır.

Paris Anlaşması'na taraf ülkelerden biri de Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. Fakat ABD'deki başkanlık yarışına katıldığı ilk günlerden itibaren Donald Trump küresel ısınmayı Çin tarafından ABD'nin endüstriyel rekabet gücünü zayıflatmak adına uydurulmuş bir senaryo olarak nitelendirmiş ve başkanlık kampanyası sırasında başkan seçilmesi durumunda ülkeyi Paris Anlaşması'ndan çekeceğini sıklıkla belirtmiştir. Ocak 2017'de görevi Barack Obama'dan devralan Başkan Donald Trump, 1 Haziran 2017 itibariyle ABD'nin Paris Anlaşması'ndan çekildiğini duyurmuştur. Yapılan bu açıklamanın ardından gerek küresel düzeyde ve gerekse ABD içerisinde, Soğuk Savaş sonrası dönemde ülkenin küresel siyasetteki rolü itibariyle iklim değişikliğiyle mücadelede de dünyaya öncülük/liderlik etmesi gerektiği görüşleri ön plana çıkarılmak suretiyle Başkan Trump'ın kararına karşılık bazı tepkiler ortaya konmuştur.

Bu çalışma, ABD'nin konuya dair içsel tepkilerini, Donald Trump'ın çekilme kararına federal bir devlet yapılanmasına sahip olan ABD'de eyalet başkanlarının tepkileri nasıl olmuştur sorusu aracılığıyla ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Çalışmada, Başkan Trump'ın anlaşmadan çekilme açıklamasını takiben eyalet başkanları tarafından yapılan yazılı açıklamalar ve tepkiyi kurumsal düzeye çekmek adına kurmuş oldukları ABD İklim Birliği/Müttefikliği aracılığıyla yapılan açıklamaların söylemsel analizi yapılmaktadır.

Bulgular, eyalet başkanlarının bu karara eylem ve söylem bazında olmak kaydıyla iki çeşit reaksiyon gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Eylem bazında, sözleşmeden çekilme açıklamasının yapıldığı gün itibariyle 17 eyaleti içeren bir Amerika Birleşik Devletleri İklim Birliği/Müttefikliği kurumsal olarak hayata geçirilmiş ve küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle mücadelenin bu kurumsal yapı çatısı altında sürdürüleceği

vurgulanmıştır. Söylem bazında ise bu kararla ABD'nin "küresel liderliğinin ve prestijinin zarar gördüğü", ülkenin Nikaragua ve Suriye gibi bu anlaşmaya taraf olmayan ülkelerle aynı kategoriye indirgendiği, "bilimsel yaklaşımlardan uzak" bir biçimde hareket edildiği temaları hızla gündeme getirilerek, ABD Başkanı ve yönetiminin bu karardan vazgeçmesi gerektiği belirtilmiştir.

Fakat alınan karardan vazgeçilmese dahi eyaletlerin kendi planları doğrultusunda iklim değişikliğiyle mücadeleye devam edeceği sıklıkla vurgulanmıştır. Konuya dair ilginç olan noktalardan biri ise Cumhuriyetçi Partili bir ABD başkanının almış olduğu bu karara ilk tepki gösteren 17 eyalet başkanı arasında 4 Cumhuriyetçi Partili eyalet başkanının yer alması olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Amerika Birleşik Devletleri, Paris Anlaşması, İklim Değişikliği, Küresel Isınma, Eyalet Politikaları

ARKTİK BÖLGESİ'NDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE JEOPOLİTİK DURUM

Rabia Kalfaoğlu / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Geleneksel olarak karlı manzaralar ve buz tabakaları ile karakterize edilen Arktik Bölgesi, iklim değişikliği nedeniyle köklü değişimlere maruz kalmaktadır. Araştırmalar, bölgede deniz buzunun benzeri görülmemiş bir oranda azaldığını ve emisyonların kontrolsüz bir şekilde artmaya devam etmesi durumunda, okyanus ve hava sıcaklıklarında yaşanan hızlı yükselmenin etkisi ile Arktik Bölgesi'nin yirmi ila otuz yıl içinde yaz buzundan tamamen arınmış olabileceğini öngörmektedir.

Arktik Bölgesi'nde eriyen deniz buzu ve etkileri ekoloji alanının ötesine uzanarak, bu bölgedeki doğal kaynaklara ve deniz ticaret yollarına erişim için yeni fırsatlar sunmakta ve kilit devletler ve paydaşlar arasında rekabet alanı yaratmaktadır. Başta Rusya, Norveç, ABD, Kanada, Finlandiya, İsveç, Danimarka, İzlanda ve Çin olmak üzere çeşitli devletler bölgedeki varlıklarını artırmaya ve çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Rekabet halindeki stratejik çıkarlar ve bölgesel iddialar, bazı Arktik devletleri ile büyük güçler arasında jeopolitik gerilim yaratmaktadır.

Çevreyi korumanın ve bölgede sürdürülebilir kalkınmayı sağlamanın bilincinde olan Arktik ülkeleri, gelişmiş bölgesel iş birliklerine ve Arktik Konseyi'nin çalışmalarına önem vermektedir. Arktik ülkeleri, iklim değişikliğini ve etkilerini daha iyi anlamak için kapsamlı bilimsel araştırmalar yürütmektedir ve bu süreçte iklim değişikliğiyle ilgili verilerin toplanması, analiz edilmesi ve paylaşılması, bu ülkeler arasındaki iş birliğinin temelini oluşturmaktadır.

Ancak son zamanlarda, Arktik Bölgesi dışındaki siyasi sorunların bölgedeki durumu karmaşıklaştırdığı ve konseydeki iş birliğine zarar verdiği gözlemlenmektedir. Ukrayna ve Rusya arasında 2014 yılında başlayan kriz ortamının 2022 yılında savaşa dönüşmesi, Arktik Bölgesi'ndeki çevresel durum üzerinde doğrudan bir etki yaratmasa da, bölge üzerinde bazı dolaylı etkilere sahiptir. 3 Mart 2022'de, Ukrayna savaşının başlamasından bir hafta sonra, Arktik Konseyi'nin sekiz üyesinden yedisi (Danimarka, İzlanda, Kanada, Norveç, ABD, Finlandiya, İsveç), Konsey'in çalışma organlarının faaliyetlerine katılımlarının geçici olarak askıya alındığını açıklamış ve bu durum bölgedeki iş birliğinin «dondurulmasına» yol açmıştır.

Rusya'nın Arktik diyaloğundan ve Arktik Konseyi gibi merkezi forumlardan tecrit edilmesinin uzun vadeli sonuçları muhtemeldir. Ukrayna Savaşı sonrası ABD ve AB ülkelerinin

Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar ve Arktik Konseyi'nin faaliyetlerinin askıya alınması, çevre konularında uluslararası iş birliğini etkileyebilecek potansiyeldedir. Rus ve Batılı bilim insanları, iklim değişikliği ve sonuçları üzerinde birlikte çalıştıkları için birbirlerinin deneyimlerine bağımlı hale gelmişler ve bu sorunları iş birliği olmadan Rusya'dan bağımsız çözmeye çalışmanın oldukça güç olduğu öngörülmektedir. Arktik Bölgesi'nde sürdürülebilir bir kalkınma ve çevresel koruma için tüm aktörler arasında diyaloğun ve iş birliğinin devam etmesi büyük önem taşımaktadır. Rusya'nın sahip olduğu bilgi ve deneyimler, iklim değişikliği ve bölgenin ekosistemine yönelik tehditlerin anlaşılmasında değerli bir kaynak olabilir. Bu durum, Arktik Konseyi gibi platformlarda, diplomasi ve diyaloğun yalnızca askeri ve siyasi farklılıklara odaklanmak yerine iklim değişikliği ve bölgesel güvenlik gibi konuları ele almanın ana mekanizmaları olabileceğini ve olması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Arktik Bölgesi, İklim Değişikliği, Ukrayna Savaşı, Jeopolitik

MISIR VE ETİYOPYA ARASINDA SU SORUNU BAĞLAMINDA RÖNESANS BARAJI ÜZERİNDEN GELİŞEN ÇATIŞMA OLGUSU

Mehmet Ali Mert / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

İklim değişikliğinin yol açtığı kuraklığın akarsular ve göller üzerindeki olumsuz etkisi her geçen gün daha da artmaktadır. Ülkeler iklim değişikliğinin sebep olduğu kuraklığın önüne geçebilmek için özellikle akarsular üzerinde bazı tedbirlere başvurmaktadırlar. Sıklıkla başvurulan yöntemlerden biri suyun sınır ötesine salınımını kısıtlamakken, bir diğeri ise baraj yapımı yoluyla suyu kendi topraklarında toplamaktır. Ülkelerin aldığı bu tedbirler komşu ülkelerle ve yine nehre kıyıdaş diğer ülkelerle çatışmaya varabilecek sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ortaya çıkan en son çatışma örneğini İran ve Afganistan arasında, Afganistan'ın Hilmend Nehri'nin su salınımını kısıtladığı gerekçesiyle çıkan gerginlik oluşturmaktadır. Bu yeni örnekten de anlaşılacağı üzere kuraklığın sebep olduğu sorunlar ülkeler arasında büyük çatışma potansiyeli oluşturmaktadır.

Daha geniş çaplı bir çatışma potansiyeline sahip su sorunu ise Mısır ve Etiyopya arasında Nil Nehri üzerinde 2011 yılında inşasına başlanan Rönesans Barajı dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreç içinde Nil Havzası üzerinde su paylaşımı konusunda Nil Nehrine kıyıdaş ülkeler arasında sıklıkla gerilim ve diplomatik çatışmalar söz konusu olagelmiştir. Bölgede kuraklığın getirdiği yeni duruma önlem almak maksadıyla Etiyopya'nın inşa ettiği bu baraj çatışmanın ciddiyetini önceleri olmadığı kadar artırmıştır.

Etiyopya Nil Nehrinin ana kaynaklarını barındırması açısından avantajlı olmakla beraber 1902, 1929 ve 1959 tarihlerinde sömürge sürecinde suyun kullanımına yönelik yapılan antlaşmalar dolayısıyla suyu kullanım konusunda pasif kalmıştır. Buna karşın Mısır, Nil Nehri üzerinde hegemon bir konum elde etmiştir. Ancak 2011 yılı itibariyle Etiyopya uluslararası hukukta teamül haline gelen "hakça ve makul kullanım" prensibine binaen, daha önce yapılmış olan antlaşmalara yönelik itirazlarını gündeme getirmeye başlamıştır. Mısır ise gerek Nil Nehri ile ilgili rejimin değişmesinin gerekse Rönesans Barajı'nın inşasının Mısır'ın milli çıkarlarına tehdit oluşturacağını ileri sürmüştür. Hatta bunun savaş sebebi sayılacağı yönünde çeşitli demeçler Mısırlı idareciler tarafından dile getirilmiştir.

Rönesans Barajı yalnızca Etiyopya ve Mısır arasında değil, başta Sudan olmak üzere diğer bölge ülkeleri arasında da çatışmaya yol

açabilecek potansiyelde bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Ayrıca Çin gibi bölge dışı ülkelerin yanı sıra İsrail gibi Mısır'ın geleneksel rekabet yaşadığı bir ülkenin yaşanan sorundaki rolü dolayısıyla çatışmanın boyutları bölgesel nitelik kazanma potansiyeline sahiptir.

Bu çalışma, sınıraşan sulardan yararlanma konusunda Nil Nehri üzerinde yapılmış olan antlaşmalardan hareketle Rönesans Barajı'nın genel olarak Nil Nehrine komşu ülkeler arasında oluşturmuş olduğu soruna değinmekle beraber özellikle Mısır ve Etiyopya arasındaki gerginliğin çatışmaya evirilme potansiyeline odaklanmaktadır. Bu çerçevede Etiyopya ve Mısır'ın Rönesans Barajı'na yönelik argümanları ortaya konulacaktır. Çalışmada metot olarak, sınıraşan sularla ilgili yapılmış olan antlaşmalar ve ilgili ülkelerin yetkililerinin konu ile ilgili söylemlerinin analizi yapılmaktadır. Bu çalışma Mısır ve İsrail arasında su üzerinden yaşanan çatışmacı ilişkilerin gelişimini izlemek ve bu çatışmacı süreçteki değişimlere ışık tutmak için tahlil ve açıklama yöntemine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etiyopya-Mısır Gerilimi, Rönesans Barajı, Sınıraşan Sular, Nil Havzası, Çatışma

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TÜRKİYE'DE POLİTİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Yasemin Necmiye Tutar/ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

İklim değişikliğinin küresel ölçekte varoluşsal bir tehdit olarak ele alınmaya başlamasına takiben, Türkiye'nin küresel ölçekte ortaya çıkan eğilime uyumu gerçekleşmiştir. Bu kapsamda, iklim değişikliğiyle küresel mücadele kapsamında 1992 yılında benimsenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne 2004 yılında taraf olunmuştur. Ardından Türkiye'nin ilgili çerçeve sözleşme kapsamında iklim değişikliği ile mücadele etmek üzere Birleşmiş Milletler çatısı altında atılan iş birliği adımlarına, Kyoto Protokolü ve Paris İklim Antlaşması gibi, katılımı gerçekleşmiştir.

Hiçbir devletin tek başına mücadele edemeyeceği ve kendisini etkilerinden sakınamayacağı küresel bir sorun olan iklim değişikliği ile mücadele etmeye yönelik uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çabaya ek olarak, Türkiye uluslararası düzeyde gerçekleşen katılımını ulusal düzeyde atılan adımlarla hayata geçirmek üzere de faaliyetler göstermiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yer alan tüm siyasi partilerin desteği ile tüm kurumlarca acil durum eylem planlarının hazırlanmasını öngören yasa 5 Şubat 2009 tarihinde kabul edilmiştir. Bununla birlikte, iklim değişikliğinin ulusal düzeyde güvenlikleştirme sürecinin etkin bir şekilde işlememiştir. Literatürde yer alan çok sayıda çalışma, Türk insanının çevresel sorunlar konusunda, özellikle art arda yaşanan felaketlerin etkisi ile giderek artan oranda endişe duyduğunu, ancak yine de bu sorunları ortadan kaldırmak üzere atılan adımların günlük yaşamları üzerinde çok fazla etkisi olmadığını göstermektedir.

Çevre ile ilgili algı ve fikirlerin nasıl şekillendiğinin daha fazla anlaşılmasının, siyasi alanın iklim politikasını başlatması için hayati önem taşıdığı ileri sürülmektedir. Parti programlarının seçmen kitleleri üzerindeki etkisi bir yana bırakıldığında, siyasi partilerin konuya çevre temelinde yaklaşmaları bile önemli bir göstergedir. Fakat Türkiye'deki siyasi partilerin bu konuya faaliyetlerinde yeterince yer vermedikleri dikkati çekmektedir.

Bu çalışma, özellikle Türkiye'deki siyasi partilerin 2023 genel seçimi için hazırladıkları seçim beyannamelerinde ve söylemlerinde iklim değişikliği konusunu nasıl ele aldıklarını ve ne derecede önemsediklerini güvenlikleştirme teorisi açısından incelemektir. Çalışma, Türkiye'de büyük bir siyasi yarışa neden olan 2023 genel seçiminin iklim krizi hassasiyeti konusunda,

kurulan seçim ittifaklarının yaklaşım ve vaatlerinin tartışılması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Türkiye, Siyasi Partiler, Güvenlikleştirme

18 Ekim/October- Çarşamba/Wednesday
13:30-15:00 7. Oturum / 7th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Haldun Yalçınkaya*

İklim Değişikliği, Yeşil Dönüşüm ve Güvenlik

- "Türkiye'de İklim Güvenliği Algılarının Değerlendirilmesi: Güvenlikleştirmede Hedef Kitle Analizi" ***Başar Baysal***
- "Türkiye'de Çevresel Güvenlik Çalışmalarına Aşağıdan Yukarı Bakmak: Yerel Güvenlik Perspektifi" ***Muhammed Onur Çöpoğlu***
- "Bir Güvenlik Meselesi Olarak Küresel İklim Değişikliği/Krizi Kaynaklı Göç: Türkiye Örneği" ***Dilek Ağa***
- "Yenilenebilir Enerji Dönüşümü Yönetişimi: Türkiye ve Polonya Örnekleri" ***Orçun Demir***

TÜRKİYE'DE İKLİM GÜVENLİĞİ ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: GÜVENLİKLEŞTİRMEDE HEDEF KİTLE ANALİZİ

Başar Baysal / Ankara Bilim Üniversitesi

Özet

İklim değişikliği giderek artan bir şekilde önemli bir güvenlik sorunu olarak kabul edilmektedir, ancak iklim güvenliğine nasıl yaklaşılacağı konusunda farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bazı yaklaşımlar iklim şüpheciliğinden dolayı; iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinin olumsuz sonuçları olabileceğinden ya da iklim değişikliği yüksek politika meselesi olarak görülmediğinden iklim güvenliği fikrini reddetmektedir. İklim güvenliği meselesini kabul edenlerin de farklı referans nesnelerine odaklanan farklı bakış açıları vardır. (1) İnsan-merkezciler iklim değişikliğinin gıda güvenliği, toplumsal güvenlik, ekonomik güvenlik veya temiz su kıtlığı gibi insanı merkeze alan sonuçlarına odaklanmaktadır; (2) devlet-merkezciler iklim değişikliğinin su savaşları, sınır güvenliği ihlalleri veya verimli topraklar üzerindeki askeri çatışmalar gibi geleneksel güvenlik sonuçlarına odaklanmaktadır; (3) eko-merkezciler ise gezegenimiz dünyayı ve ekosistemi merkeze koymaktadır. Bu çalışmada bir hedef kitle analizi yapılarak Türkiye'deki iklim güvenliği algıları incelenecektir. Bu kapsamda Türkiye'de resmi (milletvekilleri) ve ahlaki (toplumun geneli) hedef kitle tarafından iklim değişikliğinin bir güvenlik meselesi olarak görülüp görülmediğini, görülmüyorsa bunun hangi gerekçelere dayandığını; bir güvenlik sorunu olarak görülüyorsa hangi referans nesnelerinin merkeze alındığı araştırılacaktır. Mevcut iklim güvenliği algılarının anlaşılması, yeşil dönüşüm için etkili politikaların geliştirilmesi ve bu kitlelerden destek alınması açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışma, Türk vatandaşlarına yönelik bir anket (ahlaki hedef kitle) ve farklı siyasi partilerden 25 milletvekili (resmi hedef kitle) ile derinlemesine mülakatları içeren karma bir yöntem yaklaşımı kullanmaktadır. Çalışma halihazırda anket/ölçek geliştirme ve model oluşturma aşamasında olup bu aşamada alınacak geri bildirimler çalışmanın ilerlemesi için çok kıymetli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Güvenlik, Hedef Kitle, Güvenlikleştirme, Türkiye

TÜRKİYE'DE ÇEVRESEL GÜVENLİK ÇALIŞMALARINA AŞAĞIDAN YUKARI BAKMAK: YEREL GÜVENLİK PERSPEKTİFİ

Muhammed Onur Çöpoğlu / ODTÜ

Özet

Çevresel sorunların güvenlik çalışmalarına girişi görece yeni bir olgudur. Bu durum hem çevresel sorunların esasen uluslararası toplumun farkındalığına 1980'li yıllarda girmesi hem de sosyal bilimlerde yine aynı yıllarda eleştirel dönüşün yaşanması ile mümkün kılınmıştır. Bu tarihten sonra ise güvenliğin tüm alt dallarında olduğu gibi çevresel güvenliğe dair eleştirel yaklaşımların sayısında hızlı bir artış olmuştur. Güvenliğe dair eleştirel çalışmaların temel motivasyonu, referans objesini ve tehdidin kaynağına dair düşünceleri çeşitlendirmek ve insan özgürleşmesine [human emancipation] dair entelektüel bilgi birikimini artırmaktır. Fakat Türkçe literatürde çevresel güvenlik çalışmalarına dair eleştirel yaklaşımların görece az geliştiği, bu çalışmaların devlet merkezli kaldığı ve çevresel güvenliğin yukarıdan aşağıya [top-down] çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu çalışma, Türkçe literatüre alternatif bir eleştirel güvenlik yaklaşımı sunarak, güvenlik çalışanların hem aşağıdan yukarıya [bottom-up] hem de insan özgürleşmesini [human emancipation] odağına alan çalışmalar yapabilmesine dair bir teorik ve metodolojik bir çerçeve önermektedir. Bu çerçeve, eleştirel güvenlik çalışmalarında son yıllarda gelişmeye başlayan yerel güvenlik [vernacular security] perspektifidir. Literatürdeki diğer aşağıdan yukarı teorik perspektifleri eleştirerek, evrensel, homojen ve değişmeyen güvenlik yaklaşımını sorunsallaştıran yerel güvenlik perspektifi, bağlamın özgün değerini, araştırmacının apriori bir güvenlik tanımından yoksun bir şekilde ortaya çıkarmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma, yerel güvenlik yaklaşımının teorik ve metodolojik olarak çevresel güvenlik çalışmalarında insan özgürleşmesini sağlama hedefindeki vaatlerini tartışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Güvenlik, Yerel Güvenlik, İnsan Özgürleşmesi, Eleştirel Güvenlik Çalışmaları

BİR GÜVENLİK MESELESİ OLARAK KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ/KRİZİ KAYNAKLI GÖÇ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dilek Ağa / Kırıkkale Üniversitesi

Askeri ve devlet merkezli geleneksel güvenlik gündemi, 1970'lerden itibaren genişlemeye, derinleşmeye başlamıştır. Bu süreç günümüzde de -birçok mesele ile birlikte- iklim değişikliği ve göç meselelerini de içine alacak şekilde devam etmektedir. İklim değişikliği/krizi, fosil yakıtların yanmasından kaynaklı başta karbondioksit olmak üzere metan, azot oksit, kloroflorokarbon, trikloroflorometan, diklorodiflorometan vb. sera gazlarının atmosferde birikmesinden kaynaklanan ciddi bir çevre sorunudur. İklim krizi, insan güvenliğini, sağlığını, refahını, ekonomisini, yaşam alanını birçok boyutta, çeşitli şekillerde tehdit etmektedir. Gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetleri üzerinde belirleyici olan iklim krizi, insanlığın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. Küresel iklim krizi kaynaklı sorunların her geçen gün daha da belirgin hale gelmesine, artmasına paralel olarak meseleye ilişkin çalışmaların kapsamı da genişlemekte, derinleşmektedir. Göç, insani hareketliliktir. İnsanların daha iyi bir yaşam arama istekleri ile ilişkilidir. Dünyanın bütün toplumlarında hareketlilik söz konusudur. Sınır olgusu, ulus-devlet anlayışı ise nispeten yenidir. Uluslararası göç kavramı da bu bağlamda ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla ilişkilidir. Ulus-devletin en önemli unsurlarından biri -belki de en önemlisi- sınırdır. Zorunlu göçler, her geçen gün sıklığı ve yoğunluğu artan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla bağlantılı olarak göç çalışmalarının da kapsamı genişlemekte, derinleşmektedir. Nihayetinde üç kavram bir noktada kesişmektedir ve karşımıza iklim mültecileri ve beraberinde getirdiği, getirmesi olası güvenlik sorunlarını çıkarmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı öncesinde mülteci grupları nispeten az sayıda insandan oluşuyordu. Mülteci kavramının kapsamının sınırlandırılmasına dair kayda değer, yoğun bir endişe ya da talep söz konusu değildi. Bu dönemde kimi örneklerine rastlansa da uluslararası hukukta birey kategorilerini korumayı, düzenlemeyi amaçlayan özel rejimler esas itibarıyla Birinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşturulmaya başlanmıştır. Ancak bu girişimler hem sadece spesifik mülteci kategorilerini kapsamaktaydı hem de az sayıda devlet tarafından çekinceler ileri sürülerek onaylanmıştı. Evrensel bir nitelik arz etmiyordu. İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında vuku bulan, daha önce benzerine rastlanmamış bir dizi olayı takiben milyonlarca insan yerinden olmuştur. Akabinde günümüzde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek

Komiserliği'nin çalışmalarının temelini oluşturan 1951 Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol kabul edilmiştir.

Uluslararası Göç Örgütü'nün 2000 yılında yayımladığı ilk Dünya Göç Raporu, uluslararası göçü 20. yüzyılın karakteristik özelliklerinden biri olarak öne çıkarmıştır. 21. yüzyılda da bu hızlı artış trendinin devam edeceği öngörüsünde bulunmuştur. Nitekim günümüze kadar hazırlanan raporlar incelendiğinde de her geçen yıl yeni artış rekorların kırıldığı yönünde ifadelere sık sık rastlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı devletler tarafından sağlanan verileri baz alarak, dünya çapında uluslararası göçmenlerin sayısına ilişkin tahminler ortaya koymaktadır. Burada vurgulanması gereken husus, bu tahminlerin sadece yasal göç verileri baz alınarak oluşturulduğudur. Her geçen gün sayısı artan yasadışı göç dahil değildir. Bu çerçevede uluslararası göçmen sayısı 1970 yılında 84 milyon civarında iken 2020 yılına gelindiğinde bu sayı pandemiye rağmen 280 milyona ulaşmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği her yıl yayımladığı Global Trends raporlarında temel istatiksel eğilimleri, mültecilerin, sığınmacıların, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin, vatansız kişilerin, ülkelerine geri dönen insanların sayısını ortaya koymaktadır. Haziran 2022 tarihli raporuna göre, 2021 sonunda işkence, çatışma, şiddet, insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini önemli ölçüde bozan olaylar neticesinde dünyada yerinden edilenlerin toplam sayısı 89,3 milyondur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin bu raporları sadece çatışma ve şiddet nedeniyle ülke içinde yerinden edilmiş kişilere dair verileri içermektedir. Buna ek olarak, Internal Displacement Monitoring Centre'ın yayımladığı rapora göre 2021 yılı içinde afetler ve küresel iklim değişikliğinden kaynaklı ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin sayısı 23,7 milyondur. Ortaya konulan rakamlar o kadar yüksek seviyede seyretmektedir ki hareketliliğin ulusal sınırlar içerisinde kalması olası görünmemektedir. Nitekim, Dünya Bankası tarafından yayımlanan 2018 ve 2021 tarihli iki raporda 2050 yılına kadar dünyanın altı bölgesinde toplam 216 milyon insanın kendi ülkeleri içinde yer değiştirmek zorunda kalacaklarına yer verilmiştir. Aynı zaman dilimini ele alan farklı çalışmalarda bu sayının 1 milyara kadar çıkarıldığı görülmektedir. Dünya çapında sadece 2021 yılında iç çatışma kaynaklı ülke içinde yerinden edilmelerin yaklaşık %95'i iklim krizinin etkilerine son derece savunmasız olan ülkelerde meydana gelmiştir. Yeni mülteci ve sığınmacıların %78'i de aynı menşe ülkelerden gelmektedir. Son on yıldaki mülteci, sığınmacı ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin %80'den fazlası iklim krizinin etkilerine savunmasız

ülkelerden kaynaklanmıştır. Sonuç itibariyle güvenlik, iklim krizi ve göç genişleyen, derinleşen ve iç içe geçen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu süreçte tarihinin hiçbir döneminde görülmeyen zorunlu göç hareketleri ile karşı karşıya kalan Türkiye, transit ülke konumundan hedef ülke konumuna gelmiştir. 2014 yılından beri dünyada en fazla göçmen/yabancı barındıran ülkedir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli raporlarına göre önümüzdeki süreçte, Türkiye'nin -ve komşularının- dahil olduğu Akdeniz iklim kuşağında, sıcaklıklar artacak, yağış miktarları azalacaktır. Bölge, uzun süreli kuraklık tehlikesi ile karşı karşıyadır. Ülkede güvenlik gündemi büyük oranda geleneksel güvenlik anlayışı çerçevesinde şekillenmekte, nüfus bilimi, iklim krizi gibi meseleler arka planda kalmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, farklı kurumlar tarafından yayımlanan çeşitli materyaller çözümlenerek, iklim krizi ve göç kavramları çerçevesinde Türkiye'nin mevcut güvenlik politikalarının durumu tespit edilmiş, çeşitli politika önerileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Küresel İklim Değişikliği, İklim Güvenliği, Çevre Güvenliği, Göç, İklim Mültecileri

YENİLENEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ YÖNETİŞİMİ: TÜRKİYE VE POLONYA ÖRNEKLERİ

Orçun Demir / TOBB ETÜ

Özet

Bu çalışma, genel olarak enerji ithalatçısı gelişmekte olan ülkelerde, özelde ise Türkiye ve Polonya'da yenilenebilir enerji geçişi sırasında kurumsal değişimin nasıl farklı şekillerde yönetildiğini göstermeyi amaçlamaktadır. 2020'de, Covid-19 kısıtlamalarının olumsuz etkilerine rağmen, rüzgâr ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları hızla büyümeye devam etti. Ancak 2021 yılında, pandemi kaynaklı durgunluktan hızlı ama düzensiz ekonomik toparlanma, birçok ülkenin enerji sistemi üzerinde baskı oluşturan doğal gaz, kömür ve elektrik piyasalarında fiyat artışlarına neden oldu. Ayrıca, 2021'de kömür ve petrol kullanımındaki büyük toparlanma nedeniyle CO2 emisyonlarında tarihteki en büyük ikinci yıllık artışı görüldü. Bu nedenle, enerji geçişini yöneten aktörlerin (geçiş yanlısı ve/veya geçiş karşıtı) farklı motivasyonlarını irdelemek, kurumsal farklılaşmaların genel yapısını ortaya çıkararak farklı geçiş süreçlerini ortaya çıkaracaktır. Enerji sektöründeki temel kurumsal değişim literatürü sosyo-teknik değişim ile şekillenmektedir ve bu çalışmanın modellemesi bu teori üzerine etrafında şekillenmektedir.

Türkiye ve Polonya, siyasi sistemleri, Enerji Geçiş İndeksi (ETI) puanları ve çevreden gelen baskılar açısından birbirine benzese de geçiş modellerindeki farklılık çarpıcı biçimde farklıdır. Polonya'daki süreç çok daha kademeli ve tutarlı bir çizgide ilerlerken Türkiye'nin enerji geçişi çok daha oynak ve dalgalı bir performans izlemektedir. Bu bağlamda, çalışmanın başlıca araştırma sorusu, 2011 ve 2021 yılları arasında yenilenebilir enerji geçişi için enerji ithalatçısı gelişmekte olan ülkelerde kurumsal değişimin nasıl yönetildiğidir. Bu araştırma sorusu ışığında, çalışmanın ana hipotezi: "enerji ithalatçısı gelişmekte olan ülkelerde, mevcut rejimi idame ettiren kurumlar ile mikro düzeydeki niş aktörlerin (devlet-iş dünyası arasındaki melezleşme) arasındaki ilişki ağları kuvvetlendikçe, kurumlardaki kademeli değişimin, enerji geçişi sürecindeki oynaklığı azaltması muhtemeldir. Bu bağlamda, çalışmanın bulguları, enerji sektörlerinde hemen hemen aynı fırsat ve zorluklarla karşı karşıya olan iki ülkenin yenilenebilir enerji geçişinde devlet-iş ilişkilerindeki farklılaşma ile başka patikaları takip ettiklerini göstermektedir. Bu patikalardaki farklılığın ana sebebinin, çalışmanın hipotezi ile bağlantılı bir biçimde, devlet-iş dünyası arasındaki ilişkinin teşvik süreçlerindeki motivasyon farklılaşmalarıyla bağlantılı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji geçişi, Türkiye, Polonya, Kurumsal Değişim, Yönetişim

18 Ekim/October- Çarşamba/Wednesday
15:30-17:00 8. Oturum / 8th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: ***Gökhan Koçer***

- ***Prof. Dr. Hüseyin Bağcı***

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
09:00-10:30 9. Oturum / 9th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Mustafa Nail Alkan*

Konrad Adenauer Shiftung-Tandem Paneli

- "6 Şubat Depremi Sonrasi Almanya'nin Desteği ve Türk-Alman Ekonomik İlişkileri" ***Hening Simon***
- "Türk-Alman İlişkilerinde Siyasi Diyalog ve Partiler Arası İşbirliği" ***Walter Glos***
- "Avrupa Birliği Entegrasyon Süreci ve Almanya" ***Mustafa Nail Alkan***

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
09:00-10:30 10. Oturum / 10th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Hatice Birsen Hekimoğlu*

Siyasal Partiler, Temsilciler ve Parlamentolar

- "Tarihsel Bir Perspektiften Temsil, Siyasal Partiler ve Parlamentolar" ***Hatice Birsen Hekimoğlu***
- "TBMM'nin organik ve İşlevsel Evrimi: Türkiye'de Yasama-Yürütme İlişkilerinin Analizi" ***Ömür Aydın***
- "Ulusal Parlamentolarda Yerel Sorunların Gündeme Getirilme Kapasitesi: Kayseri Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri Üzerinden Bir Analiz (1950-2015)" ***Mehmet İnanç Özekmekçi***
- "Milletvekillerinin Partiden Kesin İhraç Kararlarının Parlamentoya Yansıması: 27. Yasama Dönemi Üzerine Bir İnceleme" ***Selcen Altınbaş-Umut***
- "Türkiye Büyük Millet Meclisi Dış Politika Yapımının Neresinde?" ***Bulut Gürpınar***

TARİHSEL BİR PERSPEKTİFTEN TEMSİL, SİYASAL PARTİLER VE PARLAMENTOLAR

Hatice Birsen Hekimoğlu / İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Emekli)

Özet

Siyaset biliminin ve özellikle demokrasi kuramının temel kavramlarından olan "temsil", günlük yaşamımızda da sık kullanılan bir sözcük. Bununla beraber, sık kullandığımız diğer birçok siyasal kavram gibi, bu kavramın da hem siyasal olmayan anlamlarda hem de birden fazla siyasal anlamda kullanılıyor olması, çok açık ve net bir biçimde tanımlanmasını zorlaştırmaktadır. Bir diğer zorluk, temsil kavramının anlamının zaman içinde değişmesinden kaynaklanmaktadır. Temsil kavramının anlamında karşılaşılan bu zorluk, ister istemez "temsilci" kavramında da karşımıza çıkmaktadır. Bu zorluğu aşabilmek için, belki de, önce temsil kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimine, daha sonra da temsili demokrasilerin yaygınlaşması ile birlikte ortaya çıkan modern temsilin farklı yorumlarına bakmak yararlı olabilir. Temsil kurumundan bahsettiğimizde, ister istemez temsilin gerçekleşmesine aracı olan "siyasal partiler" ve temsilin gerçekleştiği yer olarak "parlamentolar" da merceğimize girmekte.

Günümüz demokratik rejimlerin en temel unsurlarından olan "siyasal temsil", temsilin gerçekleşmesine aracı olan "siyasal partiler" ve temsilin gerçekleştiği yer olarak "parlamentolar", aslında birbirinden farklı zaman dilimlerinde ve farklı amaçlarla ortaya çıkmış kurumlardır. Bunun yanı sıra bu üç kurum, yüzlerce yıl içinde önemli bir dönüşüm geçirmiştir. 11. Yüzyıl Gregoryen Reform hareketinin amaçlarından biri geniş coğrafi alanlarda birliği sağlamak ve örgütlü ve merkezi bir dini toplum yaratmak idi ve bu amaçla toplanan Kilise Konseylerine kendi bölge ve cemaati adına konuşmak üzere katılan din adamlarının gerçekleştirdiği işlev, aslında bir temsil işleviydi. Ancak tüm Ortaçağ boyunca yönetici, birey olarak vatandaşların haklarını ve çıkarlarını değil, toplumu oluşturan tek tek bireylerden ayrı bir bütün olarak komüniteyi temsil eden kişi olarak görülmekteydi. Toplum bir kolektif bütün olarak, bireysel çıkarları ve hakları olan kişilerin toplamı olarak görülmeye başladıktan sonra, sivil hukukçular kavrama teorik biçimini verdi ve günümüzde kullanımına yakın bir anlam yükledi.

İktidarın kralın veya prensin bedeninden ayrılması ve kominitenin de bir soyutlama olmaktan kurtulup tek tek

bireylerin hak ve çıkarlarına dönüşmesi ile geçmişi 12. Yüzyıl Avrupa'sına kadar geri giden parlamentoların temsil işlevi zaman içinde, özellikle 14. Yüzyıldan itibaren siyasal bir nitelik kazanmaya başladı. İlk örnekleri İspanya, İngiltere, Fransa olan parlamentolar, aşağı yukarı 19. Yüzyıla kadar karar alma (yasa yapma) işlevi görmeyen, daha çok danışma niteliğinde heyetler biçiminde örgütlenmiş olsa da, yöneticiye karşı bazı sınıfları koruyan ve yöneticinin yetkilerini sınırlayan kurumlar olarak önemli siyasal işlevler görmüşlerdi. Ancak yine de günümüz parlamentolarına asıl şeklini ve işlevlerini kazandıran gelişme, yönetenlerin yöneticilerin rızasını alarak meşruiyet kazandıklarını ifade eden kurumlara dönüşmesi sürecidir; diğer bir ifadeyle demokratik temsil mekanizmasının ortaya çıkma sürecidir.

Bu noktada temsil edilenin ne olduğu ve bunun nasıl bilindiği önemli bir sorudur. Temsil edilenin vatandaşların çıkarları olduğu genel kabul gören bir anlayıştır. Bu anlayışın bir dayanağının olup olmadığı sorusu bu tartışmanın konusunu aştığından konumuz açısından asıl sorulması gereken soruya yani bunun nasıl bilindiği diğer bir ifadeyle "bu çıkarların nasıl, hangi yollarla ifade edildiği" sorusuna odaklanırsak, karşımıza siyasal partiler çıkmaktadır. Her ne kadar farklı görüşlere ve çıkarlara sahip olan, bu çıkarların tatmini için siyasal karar alma sürecini etkilemeye çalışan "klik", "hizip" ve benzeri isimlerle adlandırılan gruplar olarak Antik Yunan ve Roma dönemlerine kadar geri götürülebilecek bir tarihe sahip olsa da, siyasal partiler 19. Yüzyılda modern toplumların bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Demokrasilerin temel unsurlarından olan "temsil" işlevinin gerçekleştiği ve bu temsilin somut çıktıları olarak kararların alındığı yerler olarak parlamentolar, esas itibariyle, toplumun belirli çıkarlara sahip kesimlerini temsil ettiği iddiasında olan siyasal partilerin mücadele ettikleri bir alandır. Burada siyasal partiler, vatandaşlar adına karar alan parlamento ile vatandaşlar (seçmenler) arasında bir aracı işlevi görmektedir.

Bu metnin konusu, 19. ve 20. yüzyıllarda, demokratik rejimlerin en temel kurumlarından olan parlamentoların ve siyasal partilerin geçirmiş olduğu dönüşümü ele almaktır. Ulusal iradenin temsilciler aracılığıyla gerçekleştiği yerler olarak parlamentolar giderek asıl işlevi olan "yasama" işlevini yitirmektedir. Siyasal partiler ise, yönetenler ile yönetilenler arasındaki bağ olma konumunu korumakta zorlanmaktadır. Toplumsal sınıfların muğlaklaşması, mikro kimliklerin ulusal kimliklere baskın gelmeye başlaması, ideolojilerin keskinliğini yitirmesi ve tartışılacak diğer birçok gelişmenin sonucu olarak toplum üyeleri olarak bireylerin kendi çıkarlarını ifade edecek ve karar alma sürecine aktaracak kurumlar olarak siyasal partiler

yerine özerk sivil toplum örgütlenmelerini tercih etme eğiliminde olmaları dikkat çekici bir gelişmedir. Elbette, bu, siyasal partilerin önemlerini tamamen yitirdiği anlamına gelmemektedir ancak ciddi bir değişim geçirdikleri dikkat çekmektedir ve bunun nedenlerini anlamak önemlidir. Diğer yandan, parlamentoların yasa yapma işlevini önemli ölçüde yitirmesi ile siyasal partilerin destekçi kaybı arasında da bir ilişki olduğu görülmekte. Bir başka önemli husus, siyasal parti tiplerinin ve siyasal parti sistemlerinin de değişime uğramasıdır.

Burada sadece parlamentolar ve siyasal partiler özelinde ele aldığımız ama başka siyasal kurumları da içerecek biçimde yaşanan bütün bu değişim sürecinin hem demokrasilerin hem de siyaset yapma biçiminin üzerindeki etkilerinin üzerinde düşünülmesi gereken hususlar olduğu açıktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Temsil, Parlamento, Siyasal Parti, Demokrasi

TBMM'NİN ORGANİK ve İŞLEVSEL EVRİMİ: TÜRKİYE'DE YASAMA-YÜRÜTME İLİŞKİLERİNİN ANALİZİ

Ömür Aydın / İstanbul Üniversitesi

Özet

Bu bildirinin temel amacı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) organik ve işlevsel dönüşümünü, özellikle yasama-yürütme dengesi ve yasama denetimi bağlamında incelemektir. Çalışma, TBMM'nin rolü ve işleyişi üzerinde meydana gelen değişimleri, Türk siyasal hayatındaki değişimler ve anayasal gelişmeler ışığında irdelemeyi ve konuya ilişkin kısa bir bilanço çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, anayasa hukuku ve siyaset bilimi literatürüne dayalı analitik bir yaklaşım benimsenmiştir.

Bildiride, 1876 Anayasası'ndan 1982 Anayasası'na kadar olan süreçte yasama-yürütme dengesinin tarihsel evrimi incelenmektedir. Yasamanın organik ve işlevsel dönüşümü ele alınırken, farklı siyasal sistemlerin bu dönüşüm üzerindeki etkileri de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, 1961 Anayasası döneminde yasamanın görece güçlü konumuna rağmen hükümet krizleri yaşanmıştır. 1982 Anayasası, bu duruma bir tepki mahiyetinde, rasyonelleştirilmiş bir parlamenter sistem öngörmüş, siyasal istikrarı öne çıkarmayı, hükümet krizlerini engellemeyi ve karar alma süreçlerini hızlandırmayı amaçlamıştır. Bu anayasa değişikliği, yürütmenin rolünü ve özellikle cumhurbaşkanının konumunu güçlendirmiştir.

Daha sonraki dönemlerde yapılan anayasa değişiklikleri ve meydana gelen siyasal gelişmeler, Türk siyasal hayatında yeni bir yol ayrımına işaret etmiştir. 2007 yılındaki anayasa değişikliği, 2014'te ilk kez Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesine yol açmıştır. Bu süreçte, Türkiye'de de facto bir yarı başkanlık sistemi deneyimlenmiştir. 2017 referandumuyla kabul edilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ise yürütme organının ve TBMM'nin organik yapısını, rolünü ve işlevini derinden etkilemiştir.

Çalışmada, TBMM'nin organik yapısı, yürütme organı karşısındaki konumu, yasama fonksiyonu, denetim araçları, bu araçları kullanabilme yeteneği ve bütçe üzerindeki yetkileri temel inceleme ve kıyaslama alanları olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, söz konusu verilere dayanarak yasama-yürütme ilişkilerinin değişimi hakkında bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir. Bu tür bir inceleme, Türk siyasal hayatındaki değişimleri

anlamamıza ve gelecekteki reform ihtiyaçlarını belirlememize yardımcı olacaktır. Ayrıca, çalışma, siyasal sistemdeki değişimin etkilerini belirlemek ve gelecekteki reformların yönünü tayin etmek için bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Büyük Millet Meclisi, Yasama Fonsksiyonu, Denetim Fonksiyonu, Hükümet Sistemleri

ULUSAL PARLAMENTOLARDA YEREL SORUNLARIN GÜNDEME GETİRİLME KAPASİTESİ: KAYSERİ MİLLETVEKİLLERİNİN YASAMA FAALİYETLERİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ (1950-2015)

Mehmet İnanç Özekmekçi / Erciyes Üniversitesi

Özet

Ulusal parlamentolarda yerel sorunların gündeme getirilme kapasitesini; bir ülkenin sahip olduğu siyasal sistem ve buna bağlı olarak yönetim yapısı ve kuvvetler ayrılığı derecesi, parlamento içi işleyiş kuralları, prosedürler ve komitelerin rolünü içeren kurumsal yapı, parlamentodaki partilerdeki disiplin ve partinin güç ilişkilerinin neresinde yer aldığı, seçim çevresinin büyüklüğü ve ülke içindeki konumu, ülkede uygulanan seçim sistemi gibi faktörler etkilemektedir. Tüm bu faktörlere, bir seçim çevresini temsil etmesi amacıyla seçilen vekillerin yasama faaliyetleri içinde hem üstlendikleri resmi görevler hem de parlamento içi ayrı görev üstlenmeseler dahi yasama faaliyetinin diğer mekanizmalarını kullanıp kullanmamaları bakımından bireysel performanslarının da eklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yerel sorunların yasama organlarına yansıtılmasının temelde hem kurumsal hem de bireysel boyutu bulunmaktadır.

Bu çalışma, Orta Anadolu'nun merkez şehirlerinden biri olan Kayseri'yi temsilen TBMM'ye giren vekillerinin tarihsel süreç içerisinde parlamento faaliyetleri kapsamında şehrin yerel sorun ya da beklentilerini ne derece gündeme getirebildiklerini ve bunun hangi kurumsal ya da bireysel faktörlerle mümkün hale geldiğini/sınırlandığını tarihsel süreç içinde ele almaktadır. Ancak bu noktada çalışmanın, konunun kurumsal boyutuna daha fazla eğileceğinin belirtilmesi gerekmektedir. Her ne kadar Kayseri şehri ulusal siyasetin gidişatına yön veren ve bu siyaset içinde de ağırlığı olan sembol politik figürleri 1990'ların ortalarından itibaren temsilci olarak parlamentoya daha göndermiş olsa da, şehrin hem Anadolu'daki diğer illeri etkileyen merkezi coğrafi konumu hem de tarihsel olarak sahip olduğu ticaret şehri hüviyeti bu konunun daha geniş bir tarihsel süreç üzerinden ele alınmasını mümkün kılmaktadır.

Çalışma; Türkiye'de tam anlamıyla çok partili demokratik seçimlerin yapıldığı 1950 genel seçimleri ile başlatılmış ve 2017 yılında düzenlenen referandumla parlamenter sisteme veda edilmesinden önceki son genel seçimler olan 2015 yılına kadar getirilmiştir. Böylelikle parlamenter sistemin Türkiye'deki uygulanışındaki farklı alt dönemler hesaba katılarak;

milletvekillerinin bireysel performansları göz ardı edilmeden siyasal sistemin genel yapısının ve parlamentonun kurumsal yapısının yerel sorunların ulusal düzeye taşınabilme kapasitesi üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Konunun tarihsel süreç içinde incelenmesinin sağladığı bir başka avantaj ise ele alınan dönem içerisinde uygulanan farklı seçim sistemlerinin konu üzerindeki etkilerinin ölçülmesine imkân tanımasıdır. Nitekim 1960 yılına kadar uygulanan çoğunlukçu seçim sistemi nedeniyle üç dönem boyunca bir blok olarak yer alan Demokrat Partili Kayseri vekillerinin iktidar partisi mensubu olarak yerel sorun ve beklentileri ulusal düzeye taşıma kapasitesi ile nispi temsile dayalı seçim sistemiyle hem iktidar hem de muhalefet vekilleri olarak yer aldıklarında sahip oldukları kapasitenin aynı olmasını beklemek oldukça güçtür.

Çalışmanın temel kaynaklarını ise Milletvekilleri Zabıt Cerideleri/ Tutanakları, Komisyon tutanakları ve TBMM arşivinden elde edilecek tercüme-i hal kağıtları ve meclis albümleri oluşturmaktadır. Hangi yerel sorunların nasıl ön plana çıkarıldığı ayrı bir çalışmanın konusudur. Dolayısıyla bu çalışmanın odağını ve bu bağlamda sınırını sadece dönemler, sistem ve vekillerin bireysel performansı üzerinden yerel sorunların gündeme ne derece getirilip getirilmediğinin araştırılıp, kategorize edilmesi ve buradan bir sonuca varılması oluşturmaktadır.

Günümüzde Türkiye'de yasama gücünün etkinliğinin azalıp azalmadığının tartışıldığı bir dönemde bu çalışma; parlamenter sistemin etkin olarak uygulandığı yıllara odaklanıldığı için yerel sorunların ulusal temsil mekanizmasının gündemine ne ölçüde alınabildiğinin gösterilmesi açısından önem taşımaktadır. Böylelikle, parlamenter sistemden vazgeçilmesi sonrasına yönelik olarak yapılacak benzer bir başka çalışma için bu türden bir araştırmanın, farklı hükümet sistemlerinde yerel sorunların ulusal parlamentolara taşınabilme kapasitenin karşılaştırılması imkanını sağlayan verileri sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri Milletvekilleri, Parlamento Faaliyetleri, Parlamenter Sistem, Yerel Sorunların Temsili

MİLLETVEKİLLERİNİN PARTİDEN KESİN İHRAÇ KARARLARININ PARLAMENTOYA YANSIMASI: 27. YASAMA DÖNEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Selcen Altınbaş-Umut / Trakya Üniversitesi

Özet

Siyasal partileri ve partilerin aktif rol üstlendiği parlamentoyu doğrudan etkileyen parti disiplini geniş halk kitlelerinin siyasal alana dahil olmasıyla gelişmiştir. Parti disiplini, partilerin kuruluş amacı, hükümet sistemleri, siyasi kültür gibi etkenlerle siyasal alanda var olmuştur. Parlamentodaki siyasal partilerin rekabeti üstlendiği sistemlerde parti disiplini baskın bir karaktere dönüşmüş ve partiler yaptırımlar aracılığıyla disiplini ve iktidarı muhafaza etmeyi temel amaç edinmiştir.

Türk siyasal hayatına bakıldığında da hem parlamenter sistemin hem de lider odaklı büyüyen siyasal partiler iktidar mücadelesinin ana aktörü olmuştur. Bunun bir yansıması olarak da disiplinli parti yapıları ortaya çıkmıştır. Nitekim 1965 yılında kabul edilen Siyasi Partiler Kanunu'nda parti disiplinine yönelik maddeler "Disiplin İşleri" başlığında yerini almıştır. Parti disiplinini sağlamaya yönelik bu maddeler siyasal partilerin tüzüklerine de yansımıştır. Uyarma, kınama, partiden veya gruptan geçici veya kesin olarak çıkarma cezaları parti üyelerinin siyasal alandaki konumunu sarsacak yaptırımlar olarak ilgili kanunda sıralanmıştır. Ancak bu yaptırımların uygulamasındaki sonuçlar parti örgütleri dahil tüm siyasal sistemi etkileyen sonuçları beraberinde getirmiştir. Parti üyelerinden temsil faaliyetini üstlenen milletvekillerinin disiplin kuruluna sevk edilmesi bu sonuçları ağırlaştırmıştır. Siyasi itibarı da zedeleyen bu yaptırımlardan özellikle kesin ihraç kararları parlamentoda yeni partilerin kuruluşu, partiler arası geçiş, parlamentodaki siyasal faaliyetlerin aksaması gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu da milletvekillerinin partiden kesin ihraç kararlarının nedenleri ve sonuçlarıyla incelenmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu önemden hareketle çalışma, 27. yasama dönemi (7 Temmuz 2018-7 Nisan 2023) örneğinde parti disiplin kurulunca hakkında partiden kesin çıkarma kararı verilen milletvekillerinin ihraç süreci parlamentoya nasıl yansır sorusuna odaklanmaktadır. Kesin seçim sonuçlarına göre 27. yasama döneminde parlamentoda Adalet ve Kalkınma Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve İyi Parti yer alırken yasama dönemi sonunda sandalye dağılımı yeni siyasal partilerin kurulmasıyla değişerek dönem kapanmıştır. 27. Yasama dönemi Türk siyasal hayatında Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin de uygulamasının

görüldüğü ilk dönem olması sebebiyle de seçilmiştir. Sistem değişimine rağmen disiplinli parti yapısının hakimiyetinin devam ettiği bu yasama döneminde yeni partilerin kurulması, milletvekillerinin keskin bir biçimde parti değiştirmeleri, buna bağlı olarak parlamentodaki sandalye dağılımının değişmesi gibi önemli gelişmelerin arka planında ihraç kararlarının da yer alması ilgili dönemin bu bağlamda incelenmesinin önemini artırmıştır.

Çalışmanın amacı, siyasi parti üyeliğinden kesin ihraç cezası alan milletvekillerinin ihraç süreçlerinin parlamentoda devam eden temsil faaliyetlerini nasıl etkilediğini görmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada 27. Yasama döneminde partisinden kesin ihraç cezası alan milletvekillerinin ihraç süreci araştırılmaktadır. Partisinden ihraç edilen 27. Yasama dönemi milletvekilleri ihraç nedenleri ve sonuçları bağlamında ele alınacaktır. Öncelikle medya taraması yolu ile ihraç edilen milletvekilleri taranacak, ardından ilgili milletvekilleri Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin web sitesinden ulaşılacak olan resmi basın açıklamaları, genel kurul tutanakları ve ilgili milletvekillerinin ihraç süreci boyunca gerçekleştirdiği yasama faaliyetleri incelenecektir. Böylece kesin ihraç kararlarının parlamentodaki temsile nasıl etki ettiği sorusuna yanıt aranacaktır. Parti disiplini ve ihraç süreçlerinin siyasal partilerin siyasal alandaki etkinliği ve parlamentodaki temsil faaliyetleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışma, Türk siyasal hayatındaki parti disiplini uygulamalarını ve ihraç kararlarının parlamentoya yansımalarını daha ayrıntılı bir şekilde ele alarak, ihraç kararlarının parlamentoya etkisini çok yönlü olarak anlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Parti Disiplini, Siyasal Partiler, İhraç Süreci, Parlamento

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DIŞ POLİTİKA YAPIMININ NERESİNDE?

Bulut Gürpınar / Gebze Teknik Üniversitesi

Özet

Parlamentolar, milletin temsilcileri olma vasfıyla kurulmuş, günümüze kadar demokrasinin işleyişinin en önemli ayağını oluşturmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), temsil edilen halkın iradesini yansıtan bir kurumdur ve anayasa gereği yasama yetkisine sahiptir. Dış politika yapımında, parlamentoların rolü halkın görüşlerinin yansıtılması açısından önemli olsa da, bu rol ülkeden ülkeye, aynı ülkedeki farklı anayasal sisteme, meclisteki siyasi partilerin konumlanmasına, ele alınan konunun içeriğine ve uluslararası sistemin yapısına göre farklılık gösterebilir. Genel olarak, dış politika kararları hükümetin ve özellikle dışişleri bakanlığının sorumluluğundadır. Bu bağlamda, dış politika kararlarının oluşturulması ve uygulanmasında Meclis'in rolü ve etkinliği bazı faktörlere bağlıdır. Bunlar arasında hükümetin politika yapma sürecindeki rolü, yürütme organının etkisi, uluslararası ilişkilerdeki dış etkenler, güvenlik ve stratejik konular gibi faktörler yer alır. Bu bağlamda, dış politika kararlarının oluşturulması ve uygulanmasında Meclis'in rolü ve etkinliği şu başlıklarla değerlendirilebilir:

1.Yasama Yetkisi: Meclis, yasama yetkisine sahip olduğundan, dış politika konularında yasaları oluşturma ve mevcut yasaları değiştirme yetkisine sahiptir. Meclis'in dış politika kararlarını etkileme potansiyeli bu yetkiden kaynaklanır.

2.Denetim ve Gözetim: Meclis, hükümetin dış politika faaliyetlerini denetleme ve gözetme görevine sahiptir. Meclis komisyonları, dış politika konularında hükümet yetkililerini sorgulayabilir ve politika süreçlerini izleyebilir. Bu şekilde Meclis, dış politika kararlarına katkıda bulunabilir ve uygulamanın denetimini sağlayabilir.

3.Meclis İçi Tartışmalar: Meclis, farklı siyasi partilerden ve milletvekillerinden oluşur. Dış politika konularında Meclis oturumlarında gerçekleşen tartışmalar, farklı bakış açılarını ifade etme ve politika kararları üzerinde etkili olma fırsatı sunar. Meclis içi tartışmalar, dış politika kararlarının oluşturulması ve uygulanmasında çeşitli görüşlerin dikkate alınmasına katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, TBMM'nin dış politika yapımındaki rolünü vurgulayarak, parlamentonun Türkiye'nin dış politikasında

halkın iradesinin yansıtılmasının ve demokratik süreçlerin işleyişinin sağlanmasının önemini ortaya koymaktadır. Bunun için, yasama yetkisinin kullanımında dış politika açısından anayasal farklılıklar, denetleme ve gözetme görevi açısından anayasal farklılıklar, Meclis içi tartışmalarda yaşanan farklılıklar açısından TBMM'nin dış politika yapımına etkisini dönemsel olarak inceleyerek karşılaştırmayı hedeflemektedir. TBMM'nin dış politika kararlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında etkili olabilmesi için anayasal yetkilerinin ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, siyasi partiler arası diyalog ve işbirliğinin artırılması ve halkın temsilini sağlayan katılımcı süreçlerin güçlendirilmesi önemlidir.

Bu çalışmada TBMM'nin dış politika yapımındaki rolü, TBMM'nin dış politika kararlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında etkisi, TBMM'nin denetim ve gözetim görevinin dış politika faaliyetlerinin denetimindeki durumu, meclis içi tartışmaların dış politika kararlarının oluşturulmasında katkısı değerlendirilecektir. Sonuçta, TBMM'nin dış politika yapımındaki etkinliğinin hangi faktörlere bağlı olduğu, anayasal farklılıklar, siyasi partilerin konumu ve uluslararası ilişkiler gibi etkenler açısından ele alınarak TBMM'nin dış politika yapımındaki rolü belirlenmeye çalışılacak ve TBMM'nin dış politika yapımındaki etkinliğinin güçlendirilmesi için ne gibi adımların atılabileceği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, TBMM, Dış Politika Yapımı, Anayasal Yetki

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
09:00-10:30 11. Oturum / 11th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Mehmet Sait Dilek*

Atatürk Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli

- "Biden Dönemi ABD'nin Küba Politikası" ***Mehmet Sait Dilek***
- "Uluslararası Sistemde Denge Arayışları Kapsaminda Çin & Rusya İş Birliği" ***Müge Yüce***
- "Rusya -Ukrayna Savaşının AB Entegrasyonuna Etkisi" ***Sinem Çelik***
- "Uluslararası Uyuşmazlıkların Çözüm Merkezi Olarak Uluslararası Adalet Divanı" ***Kemal Gökçay***

BİDEN DÖNEMİ ABD'NİN KÜBA POLİTİKASI

Mehmet Sait Dilek / Atatürk Üniversitesi

Özet

Değişim sloganıyla iktidara gelen ABD Başkanı Barack Obama, özellikle ikinci döneminde Washington-Havana ilişkilerini statükocu dış politikadan, angajman politikasına; negatif diplomasiden, pozitif diplomasiye dönüştürebilmek için önemli adımlar atmıştır. Küba Devlet Başkanı Raul Castro da bu açılım politikasını desteklediğinden iki taraf arasındaki ilişkiler restorasyon sürecine girmiştir. Ancak Demokrat Partisini müteakip Cumhuriyetçilerin adayı Trump'un ABD'de iktidara gelmesiyle birlikte Küba konusunda statükocu söylemlerin ve eylemlerin gün geçtikçe belirginleştiği ve buna bağlı olarak kısa vadede elde edilen stratejik kazanımların bir kısmının kaybedildiği görülmektedir. Bu çalışmada ilkin Biden döneminde ABD'nin Küba politikasının Obama dönemindeki gibi statükocu dış politikadan, yeniden açılım politikasına dönüşüp dönüşemeyeceği sorusuna cevap aranacaktır. İkinci olarak, siyasi ilişkilerin normalizasyonunda, tarafların yaşamış oldukları zorluklar bilimsel ilkeler ve materyaller doğrultusunda incelemeye tabi tutulacaktır.

ULUSLARARASI SİSTEMDE DENGE ARAYIŞLARI KAPSAMINDA ÇİN & RUSYA İŞ BİRLİĞİ

Müge Yüce / Atatürk Üniversitesi

Özet

II. Dünya Savaşı sonrasında Batılı değer ve inançlar üzerine temelleri atılan uluslararası sistem, Soğuk Savaş'ın sona erdiği ve yükselen yeni güç merkezlerinin ortaya çıktığı 1990'lı yıllardan itibaren ortaya çıkan krizlere cevap vermekte zorlanmakta, bu da mevcut sistemin etkinliğinin sorgulanmasına yol açmaktadır. Uluslararası sistemin işleyişini etkinlikten uzaklaştıran en önemli faktörlerden biri Asya'da farklı değerler sistemine sahip aktörlerin güç dağılımından giderek daha fazla pay alması iken bir diğer faktör Uluslararası İlişkiler disiplini kapsamında "güç" unsurlarını tanımlayan bileşenlere yönelik değişen algı ve güç rekabetinin geleneksel alanlardan siber alan, dijitalleşme ve uzay teknolojileri gibi yeni alanlara kaymış olmasıdır. Bu değişen dinamikler doğrultusunda uluslararası sistemin işleyişi ve yapısına ilişkin revizyon taleplerini gündeme getiren en önemli aktörler Çin ve Rusya olmuştur.

Çin ve Rusya'nın Şanghay İşbirliği Örgütü ve BRICS aracılığıyla sistemde yeni güç merkezleri oluşturmaları ve gelişmekte olan ülkelerle iş birliği yapmaları, küresel sistemdeki yapısal değişiklik taleplerinin zeminini oluşturma yönünde gösterilen çabalar olarak algılanmaktadır. 2008'de yaşanan küresel finans krizinin etkileri devam ederken 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesi, 2019'da başlayan Covid-19 pandemisinin etkileri devam ederken de Ukrayna'ya karşı başlatılan saldırı küresel düzende yeni bir dengenin kurulmakta olduğu algısını oluştumuştur. Bu algıyı kuvvetlendiren en önemli unsur ekonomik kapasitesi, beşeri kaynakları, son dönemdeki teknoloji ve inovasyon atılımları ile küresel bir güç haline gelen Çin'in Batı karşısında Rusya ile geliştirdiği stratejik iş birliğidir.

2014'de Rusya'nın Kırım'ı ilhakından hemen sonra Çin ile Rusya arasında Power of Siberia Doğalgaz Boru Hattı anlaşmasının imzalanması, Rusya'nın Çin'e petrol ihraç eden ülkeler arasında Suudi Arabistan'ın yerini alarak birinci sıraya yükselmesi ve Ukrayna saldırısı sonrasında Rusya için BMGK tarafından alınan yaptırım kararları karşısında Çin'in çekimser kalması iki ülke arasındaki iş birliğinin ve Pekin'in Rusya'ya desteğinin işaretleri olarak kabul edilmiştir. Rusya'nın Avrasya Ekonomik İşbirliği projesini Çin'in Kuşak Yol İnisiyatifi ile entegre etme yönündeki kararı da gelişen iş birliğinin stratejik boyutuna işaret etmektedir.

Bu çalışmada Çin ve Rusya arasında gelişmekte olan iş birliğine yol açan dinamikler ile bu iş birliğinin sınırlılıkları ele alınacaktır. Bu kapsamda öncelikle iki ülkenin dış politika ilkeleri, güncel sorun alanları ortak ve farklı yönlerine vurgu yapılarak incelenecektir. Son kısımda ise Çin ve Rusya arasındaki iş birliğinin orta vadede ne tür engeller ile karşılaşabileceği anlaşılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Rusya, Güç Dengesi, Küresel Rekabet

RUSYA -UKRAYNA SAVAŞININ AB ENTEGRASYONUNA ETKİSİ

Sinem Çelik / Atatürk Üniversitesi

Özet

Kurulduğu günden bugüne değin gerek kapsadığı coğrafi alan gerekse sahip olduğu kurumsal yapı bağlamında sürekli değişim ve dönüşüm içinde olan AB, 2020 yılı itibariyle Brexit sürecinin tamamlanması ile bünyesinde barındırdığı ülke sayısını yirmi yedi olarak güncellemiştir. Uluslararası siyasette pek çok konuda belirleyici aktörlerden biri olarak kabul edilen AB, özellikle Doğu genişlemesinin gerçekleşmesiyle Ukrayna'nın komşularını da Birlik bünyesine dâhil edecek şekilde sınırları itibariyle genişlemiştir. Söz konusu durum AB'yi, 2014 yılında uluslararası gündemi meşgul eden bir soruna dönüşen Ukrayna Krizi'nden oldukça etkilenir bir konuma sokmuştur. Ukrayna Krizi, Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgaliyle beraber yeni bir boyut kazanmış, bu durum ise AB açısından çok farklı dinamikleri gündeme getirmiştir.

Rusya- Ukrayna Savaşı, AB'nin sınır güvenliği ve istikrarı için önemli tehdit oluşturan bir gelişme olmuştur. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı saldırıyla Avrupa kıtasında yeniden bir savaş trajedisi patlak vermiş, beklenenin tersine Birlik, fikir ayrılıkları olmaksızın hızlı bir reaksiyon içine girerek Ukrayna'ya destek hususunda rekor hızda hareket etmiştir. Önemli Rusya bağlantılı bankaların SWIFT sisteminden çıkarılması, Rusya Merkez Bankası'nın varlıklarına el koyulması gibi yaptırımlar uygulanmış ve Rusya işgaline maruz kalan Ukrayna'ya yaklaşık 500 milyon Euro ile askeri donanım ve teçhizat yardımı yapan Birlik üyesi devletler desteklenmiştir. Bahse konu reaksiyonun hızlı bir şekilde gerçekleşmesinin temel sebeplerinden birinin Ukrayna'nın AB açısından taşıdığı stratejik önem olduğu söylenebilir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi demek, Avrupa entegrasyonunun, istikrarının ve güvenliğinin tehdit altında olması ve buna bağlı olarak Birliğin kıtadaki güçlü varlığının sarsılması demektir. Fakat bu, AB entegrasyon sürecinin bahse konu savaşla beraber sadece tehditlerle kuşatılacağı anlamına da gelmemektedir. Nitekim Ukrayna perspektifinden bakıldığında, felaket olarak görülen birçok husus Birlik için zamanla fırsata dönüşebilme ihtimali de taşımaktadır.

Diğer bir ifadeyle, benimsediği çok yönlü anlayış çerçevesinde uluslararası sistemde meydana gelen değişim ve gelişmeler karşısında seyirci kalamayan AB, söz konusu savaşla birlikte tehdit ve fırsatları içinde barındıran yeni gelişmelerin olası olduğu bir süreç içine girmiştir. AB'ye bakan yönüyle bu

muhtemel gelişmelerden öne çıkanları; Avrupa güvenlik sisteminin baştan şekillenmesi, Birliğin barış temelli genişleme döneminin sona ermesi veya Avrupa entegrasyonunun güvenliğine tehdit yaratan bu sıkıntılı süreçten yaşanan bütün olumsuz durumlara rağmen güçlenerek çıkmasıdır. Bu bağlamda, Avrupa kıtasında aşırı sağ hareketlerin etkisini kaybetmesi, AB'nin karar alma mekanizmalarındaki aksaklıkların giderilmesi, Birlik bünyesindeki ülkelerin AB'ye daha fazla entegre olması, doğalgaz konusunda Rusya'ya olan bağımlılığın azaltılması noktasında alternatif yollara başvurulması ve NATO bünyesinde daha etkin bir güvenlik yapısı tesis edilmesi amacıyla savunma harcamalarında artışa gidilmesi gibi birçok gelişmenin gündemi meşgul etmesi muhtemeldir.
Bu çalışmanın amacı, Rusya- Ukrayna Savaşı'yla beraber AB entegrasyonu için yeni bir dönemin başladığı iddiasından hareketle, savaşın entegrasyon için taşıdığı fırsat ve tehditleri incelemektir. Bu bağlamda ilk olarak AB'nin entegrasyon süreci, Birlik yaratma düşüncesinin fikri alt yapısından siyasi entegrasyona doğru uzanan bir anlayış çerçevesinde incelenecek, ardından 2014 yılında başlayan Ukrayna Krizi genel hatlarıyla ele alınarak savaşa giden süreçte yaşanan gelişmeler analiz edilecektir. Son olarak, Rusya- Ukrayna Savaşı'nın günümüzdeki yansımaları irdelenerek, savaşın AB entegrasyonu açısından ne türden tehdit veya fırsatlar barındırdığı, tüm bunların entegrasyona nasıl yansıyacağı ve onu nasıl dönüştüreceği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, Avrupa Birliği (AB), Entegrasyon, NATO

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
10:50-12:20 12. Oturum / 12th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Seçkin Köstem*

Uluslararası Düzen ve Türkiye

- "Doğu Akdeniz Enerji Jeopolitiğinde Oyun Kurucu Aktör Olarak Türkiye'nin Rolü" ***Levent Ersin Orallı***
- "Pandemi Sonrası Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye" ***Ahmet Salih İkiz***
- "Türkiye'nin Afrika Politikasında Yeni Jeopolitik Gelişmeler ve Dinamikler" ***Abdurrahim Sıradağ***
- "Liberal Uluslararası Düzenin Gerileyişi, Çok-taraflılığın Krizi ve Türkiye" ***Seçkin Köstem***
- "İklim Değişikliğinin Türkiye'ye Etkisi ve Türkiye'nin 'İklim Mülteciliği' Sorununa Yaklaşımı" ***Yusuf Sayın & Merve Şimdi Öztürk***

DOĞU AKDENİZ ENERJİ JEOPOLİTİĞİNDE OYUN KURUCU AKTÖR OLARAK TÜRKİYE'NİN ROLÜ

Levent Ersin Orallı / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Doğu Akdeniz, zengin doğal gaz ve petrol rezervleriyle dolu stratejik bir bölgedir ve son yıllarda enerji jeopolitiğinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bölgedeki enerji kaynakları, enerji ihtiyacı artan ülkeler için büyük bir çekim merkezi haline gelmiştir. Türkiye, coğrafi konumu, deniz yetki alanları ve çevresindeki ülkelerle olan ilişkileri nedeniyle Doğu Akdeniz enerji jeopolitiğinde kritik bir aktör olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bildiride, Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji jeopolitiğindeki rolü incelenecektir. Doğu Akdeniz, özellikle İsrail, Kıbrıs, Mısır ve Lübnan sularında bulunan zengin doğal gaz ve petrol rezervleriyle önemli bir enerji kaynağı bölgesidir. Bölgedeki doğal gaz rezervleri, dünya enerji piyasaları açısından büyük önem taşımakta ve enerji ihtiyacı artan ülkelerin dikkatini çekmektedir. Bu kaynaklar, bölge ülkeleri arasında enerji zengini ve enerji ithalatçısı ülkeler arasında bir köprü oluşturmaktadır. Türkiye, enerji ihtiyacının büyük bir kısmını ithalata dayandıran bir ülke olarak enerji güvenliği konusunda hassas bir durumdadır. Nüfusun sürekli artması ve ekonomik büyüme, enerji talebini artırmaktadır. Bu nedenle Türkiye, enerji kaynaklarına olan bağımlılığını azaltmak ve enerji güvenliğini sağlamak için alternatif kaynaklara yönelmeye odaklanmıştır. Doğu Akdeniz enerji jeopolitiği, deniz yetki alanları üzerindeki çekişmeler nedeniyle oldukça karmaşık hale gelmiştir. Türkiye, Kıbrıs meselesi nedeniyle Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan ile çatışmalı ilişkilere sahiptir. Türkiye, Kıbrıs adasındaki Türk varlığını ve Kıbrıs Türklerinin haklarını korumak için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne (KKTC) desteğini sürdürmektedir. Ancak, bu politika, bölgedeki diğer ülkeler ve uluslararası toplumla çatışmalar yaratmıştır. Doğu Akdeniz enerji jeopolitiği, Türkiye'nin bölge ülkeleri ve uluslararası aktörlerle olan ilişkilerini etkilemektedir. Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs Rum Kesimi, İsrail ve Mısır gibi ülkelerle enerji kaynakları ve deniz yetki alanları konusunda çatışmalı ilişkilere sahiptir. Aynı zamanda, Avrupa Birliği (AB) ve ABD gibi büyük güçler, bölgedeki enerji politikalarını belirlemede etkili olmaktadır. Türkiye'nin enerji politikaları ve bölgesel stratejileri, bölge ülkeleri ve uluslararası aktörler arasındaki ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye, Doğu Akdeniz enerji kaynaklarının çıkış kapısı ve transit ülkesi olma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, Türkiye enerji koridoru ve taşıma ülkesi olarak önemli

bir rol oynamaktadır. Bölgedeki enerji kaynakları, Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaştırılabilmektedir. Türkiye'nin coğrafi konumu, enerji taşıma güzergahları üzerinde kilit bir geçiş noktası olmasını sağlamaktadır. Türkiye, Doğu Akdeniz enerji jeopolitiğinde olumlu bir rol oynamak için çeşitli diplomasi ve iş birliği girişimleri başlatmıştır. Diyalog ve müzakere yollarını tercih ederek, bölge ülkeleriyle gerilimi azaltma ve çatışmalara çözüm bulma çabaları göstermektedir. Ayrıca, Türkiye bölgesel enerji iş birliğini artırmak ve enerji projelerinde ortaklık kurmak için adımlar atmaktadır. Enerji güvenliğini artırmak ve enerji kaynaklarını adil bir şekilde paylaşmak amacıyla bölge ülkeleri ve uluslararası toplumla iş birliğini teşvik etmektedir. Bu bildiride Türkiye'nin Doğu Akdeniz Jeopolitiğinde kritik bir rol oynadığı bu durumun bölgesel ve küresel güçler tarafından onaylandığı, Türkiye'nin sadece taşıyıcı ülke değil, aynı zamanda oyuncu kurucu bir ülke olarak ön plana çıktığı öne sürülmektedir. Bu durum hem küresel aktörler hem de bölgesel güçler tarafından konjonktürel gelişmeler ile de doğrulandığı ileri sürülecektir. Doğu Akdeniz enerji jeopolitiği, Türkiye'nin bölgede kritik bir rol oynadığı açık bir şekilde görülmektedir. Coğrafi konumu ve deniz yetki alanları, Türkiye'yi bölgedeki enerji politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında etkili bir oyuncu haline getirmektedir. Ancak, bölgedeki çıkar çatışmaları, siyasi gerginlikler ve uluslararası ilişkilerdeki karmaşıklıklar, Türkiye'nin enerji jeopolitiğinde karşılaştığı zorlukları ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Doğu Akdeniz, Enerji, Yunanistan, Kıbrıs

PANDEMİ SONRASI YENİ DÜNYA DÜZENİ VE TÜRKİYE

Ahmet Salih İkiz / Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Özet

Tarihsel kırılma noktaları yaratan olağanüstü zamanlar vardır. Bu dönemlerdeki değişim ilk başlarda çok fark edilmese de sonraki yıllarda belirli etkilerle ortaya çıkacaktır. Bir zamanlar Avrupa'daki Büyük Veba, Dünya üzerinde bilim ve inanç sistemine radikal bir değişim getirdi. Giovanni Boccaccio ünlü Decameron'unda belirtildiği gibi günlük hayatta dinin rolünü yeniden keşfederek aydınlanmacı yeni bir dünya sağladı. Rönesans'ın ilk işaret fişekleri bu dönemde atıldı. Bugün, pandemi sürecinde, insanlık kendilerini kalın kale duvarlarının arkasında değil ama evlerinin duvarları ardında buldu. Tabi burada temel fark günümüz bireylerinin İnternetin küresel ağı aracılığıyla içinde bulundukları bilgi okyanusuydu. Burada bu bilgi yoğunluğunun çok daha fazla kafa karışıklığı ve günlük yaşamda kakofoni yarattığını belirtmeliyiz. Pandemi tecrit altında bir hayatı bize öğretti. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisinde daha düşük ihtiyaç seviyeleri orada olsa bile Pandemi sonrası dönem için bazı iyimser senaryolar var. Değişen hegemonik güçlerle yeni bir dünya düzeninin eşiğindeyiz. Sonraki on yıllarda ABD hegemonunun başladığı İspanyol gribi vakası buna örnek gösterilebilir. Bu süreci basit kısa vadecilikle kolayca izah etmek mümkün değil; Çünkü İnsanlık bugün iletişim ve ulaşım kolaylıkları açısından atalarımıza kıyasla daha ilerde ve bu salgın hastalıların kontrolünü zorlaştırıyor.

Mezopotamya ve Levant bölgesi ile Anadolu, çağlarının hegemonları olan imparatorluklar da dâhil olmak üzere pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Ex oriente lux bu topraklarda Türkiye Cumhuriyeti ilk yüzyılını henüz tamamlamıştır. Jeostratejik terminolojide Türkiye, ülkeler arası bir geçiş olarak tanımlanmaktadır. Bu geçmişte farklı kültürler veya kıtalar arasında bir köprüyken bu günümüzde enerji merkezi, güvenlik ve istikrar gücü gibi konularda da oluşmuş ve ülkemiz bölgesel istikrarın güvencesi olmuştur.

Eğer kendi dinamikleriyle yeni bir dünya sistemi olsaydı, Türkiye bu yeni dünyanın hükümranların olurdu. Bildirinin asıl amacı yeni bir zihniyete sahip olarak Türkiye ve dünya için farklı bakış açıları yaratmak olacaktır. Şüphesiz ki biz, ben düşünüyorum ki, henüz sürecin başlangıç aşamasındayız ve dünya genelinde pandeminin geleceğine dair pek çok karamsar ve iyimser görüş var. Ayrıca yenidünya sistemi hakkında hüküm vermek kolay bir iş değildir çünkü hala yeni bir tarihsel kırılmanın eşiğindeki

statüyü yaşıyoruz. Epistemolojik bir bağlamda, yeni bilgi üretimi eski deneyimlerin aydınlanması üzerinden gerçekleşir. Ama bu yeni normalde biz insanlık yeni biçimler ve bunları nasıl geliştireceklerinden emin değiliz. Elbette Homo-Sapiens duracak hatta Hariri'nin bahsettiği gibi Homo-Deus olarak evrimleşmeye başlayacak ama uzun vadede bunun ne ve nasıl olacağını bilmiyoruz ve yakın gelecekte yeni pandemi dalgaları olasılığı var.

Türkiye, eski Osmanlı toprakları üzerinden emperyal köklerini tamamen ilgisiz bırakmadı. Son yirmi yılda, aynı iktidar partisi ile tam bir siyasi istikrar oldu, ancak Orta Doğu'da devam eden sorunlarla birlikte kendi sınırları içinde de krizler yaşadı. Berlin Konferansı'nda, Batı'nın Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını başlattığı yerde, hem Batı dünyasının hem de Rusya'nın çökmekte olan imparatorluğun toprakları için planları vardı. Bugün, 2013'ün ardından, Kuşak ve Yol projesiyle dünyada yeni bir oyuncu var, o da Çin. Türkiye'deki istikrar bölgedeki etki alanının istikrarı ile iç içe geçmiştir. Ekonomik kırılganlıkları ve diğer uluslararası faktörler yeni bir ekonomik bloğun katmanlarını belirleyecek. Böylelikle, kendi de sert bir ekonomik kriz de geçiren Türkiye'yi uluslararası politik ekonomi, çoğu ülke gibi, etkileyecek.

Dünya 1992 sonrası küresel sistemden uzaklaşmaya özellikle 2013 sonrasında hızla devam etmektedir. Küresel sistem değişimleri genellikle ekonomik veyaCaskeri güç kaymaları ile ortaya çıkar. Burada salgın hastalıkların yaratacağı değişim açıklanmaya çalışılacaktır. Pandemi süreci tek kutuplu dünya düzeninin tabutuna belki de son çiviyi çakmış görünmektedirBu çalışmanın temel sorusu bu yüzyılın önemli olaylarından olan Covid 19 salgının yaratabileceği küresel değişim ve bu yeni dünya düzeninde Türkiye'nin yeridir.

Toplumsal değişimler bu tür tetikleme mekanizmalarındaki değişim sonrasında bir süreç içerisinde ortaya çıkar. Pandemi de zaten değişime başlamış olan küresel değişimin şiddetini arttıracak gibi görünmektedir. Dijitalleşmenin artmasına rağmen ülkeler arasında eski dönemlerin surlarını hatırlata duvarların tekrar inşa edilmeye başlanması sınırların kalktığını savunan görüşün revize edilmesini gerektirebilir. Çalışmamızın bu alanda literatüre katkı yapabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: COVID 19, Pandemi, Türkiye, Yeni Dünya

TÜRKİYE'NİN AFRİKA POLİTİKASINDA YENİ JEO-POLİTİK GELİŞMELER VE DİNAMİKLER

Abdurrahim Sıradağ / Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Özet

Afrika kıtası 1,5 milyar nüfusu ve zengin yeraltı ve yerüstü potansiyeli ile çok önemli stratejik bir kıtadır. Türkiye'nin kıta ile çok köklü tarihi ilişkileri olmasına rağmen Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve yeni cumhuriyetin kurulması ile birlikte Afrika, 2000'li yıllara kadar Türkiye'nin dış politikasında yeterli ilgiyi göremedi. 1960'lı yıllar sonrası Kıbrıs sorununun etkisi ile Türk dış politikasının çeşitlendirilmesi zorunluluğu ile karşı karşıya kalan Türkiye, tarihteki ilk Afrika açılımını 1964-65 yıllarında Afrika ülkelerine Kıbrıs tezini anlatmak için heyetler göndererek başlattı. Fakat bu açılım Türkiye-Afrika ilişklerinin canlanmasına hiç katkı sunmamış ve uzun ömürlü olamamıştır. II. Afrika açılımı da 1979 yılında gerçekleştirilmiş, birçok Afrika ülkelerine siyasetçilerden, işadamlarından ve sivil toplum örgütlerinden oluşan heyetler gönderilerek Türkiye ile Afrika ülkeleri arasında ortaklık kurulması için çalışmalar yapılmıştır fakat 1980 darbesi ile bu çalışmalar durmak zorunda kalmış ve Somalia ve Tanzanya gibi ülkelerdeki Türk büyükelçilikleri de kapatılmıştır. Türkiye'nin ilk kapsamlı Afrika Stratejisi dönemin koalisyon hükümeti tarafından 1998 yılında hazırlanmış fakat dönemin siyasi ve ekonomik koşullarından dolayı bu stratejik açılım da uygulamaya konulamamıştır.

AK Parti'nin 2002 yılı iktidara gelmesi ile birlikte geleneksel Türk dış politikası da değişmeye başladı. Özellikle AK Parti hükümetleri Afrika kıtasını jeostratejik açıdan çok önemli bir kıta olarak tanımlamış ve "Afrika ile stratejik ilişkiler geliştirmek" Türk dış politikasının en önemli amaçlarından biri olmuştur. AK Parti hükümetleri Afrika'yı Türkiye'nin bir komşusu olarak tanımlamış ve köklü tarihi ilişkilerin de bu kıta ülkeleri ile stratejik ortaklık kurmada kolaylık oluşturacağı düşünülerek kıta ülkeleri ile çok yönlü stratejiler hayata geçirilmiştir. Örneğin, 2003 yılında Türkiye'nin Afrika ile toplam ticareti 5,4 milyar dolar iken bugün toplam ticaret 35 milyar doları aşmıştır. Yine aynı şekilde 2005 yılında Türkiye'nin tüm kıtadaki diplomatik temsilciliği 12 iken bugün bu sayı 44'e ulaşmıştır. TİKA 22 Afrika ülkesinde temsilcilik açarak Türkiye'nin insani yardım diplomasisini şekillendirmektedir. Özellikle Türkiye, Somali'nin yeniden inşasında ve kalkınmasında çok önemli bir tarihi sorumluluk üstlenmiştir. 15 Temmuz başarısız FETÖ darbesi ile Türkiye'nin Afrika politikasında yeni dinamikler ortaya çıkmıştır. Özellikle savunma sanayisine ve teknolojisine daha

fazla önem vermeye başlayan Türkiye, 2017 yılında Somali'de askeri bir üs inşa etmiştir. Aynı zamanda 25'ten fazla ülke ile savunma ve güvenlik anlaşması imzalayan Türkiye Fas, Cezayir, Tunus, Somali ve Etiyopya gibi ülkelere de SİHA ihracatı yapmıştır. Türkiye, Afrika kıtasında savunma alanında yeni bir güç olarak ortaya çıkmasına rağmen kıta ülkeleri ile dış politikasında (a) ticari ilişkilerin gelişmesine ve (b) kalkınma yardımları alanında aktif rol oynamaya devam edecektir. Özellikle, Türkiye'nin içinden geçtiği ekonomik kriz, Türkiye'nin Afrika kıtası ile çok güçlü ticari ilişkiler geliştirmesi için önemli bir motivasyon kaynağı oluşturacaktır. Türkiye'nin kıta ile ilişkilerin kurumsallaşmasına yönelik adımların atılması gelecek için önemlidir. Türkiye'nin Afrika politikasının gelişmesinde akademinin rolü daha fazla rol olmalıdır. Özellikle birçok devlet üniversitelerinde açılan Afrika Araştrma Merkezleri nitelikli insan gücü ile güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, İklim Değişikliğiyle Mücadele, Türkiye, Yeşil Mutabakat, Siyasi Partiler

LİBERAL ULUSLARARASI DÜZENİN GERİLEYİŞİ, ÇOK-TARAFLILIĞIN KRİZİ VE TÜRKİYE

Seçkin Köstem / Bilkent Üniversitesi

Özet

Küresel ekonomik krizi takip eden on yıla liberal uluslararası düzenin gerileyişi tartışması damgasını vurmuştur. Bu süreçte özellikle ABD hegemonyasının düşüşü ve yükselen güçlerin çokkutupluluk arayışları Uluslararası İlişkiler disiplininde sıklıkla tartışılagelmiştir. Özellikle Donald Trump'ın ABD başkanlığına yükselmesiyle birlikte çoktaraflı uluslararası düzen beklenmedik bir biçimde içeriden hasar görmüştür. Trump ve Brexit vakalarının gösterdiği üzere, küreselleşme karşıtlığı, yükselen ekonomik milliyetçilik ve uluslararası örgütlerin meşruiyetinin sorgulanması istisnai gelişmeler olmaktan çıkıp genel-geçer akımlar haline gelmeye başlamıştır. Biden dönemi ABD dış politikasında, beklentilerin aksine henüz tam olarak çoktaraflılığa keskin bir dönüş gerçekleşmemiştir. Çin ve diğer yükselen güçlerin ABD merkezli liberal uluslararası düzene bir alternatif oluşturup oluşturamayacakları tartışması ise sürmektedir. Literatürde, yeni şekillenen düzenin çokkutuplu, multiplex, çoğulcu, ya da pluripolar özellikler taşıyacağı argümanları öne sürülmüştür.

Bu çalışma Türkiye'nin bu sürecin neresinde durduğunu tartışmaktadır. Bu amaçtan yola çıkarak, liberal uluslararası düzenin gerileyişi tartışmalarını üç boyutta ele alacak ve Türkiye'nin her birinin içerisindeki pozisyonunu değerlendirecektir. Uluslararası güvenlik boyutunda, Türkiye'nin Batı'dan stratejik otonomi arayışında olmasına rağmen aynı zamanda NATO'ya bağlılığının devam ettiği görülmektedir. Suriye krizinde ve ulusal güvenlik politikalarında Transatlantik İttifak'tan beklediği desteği göremeyen Türkiye, 2016'dan başlayarak Rusya'yla enformel bir jeopolitik işbirliği sürdürmüştür. Buna rağmen, Rusya'yla yaşanan her derin görüş ayrılığında NATO'nun Türkiye'nin güvenliği ve savunma politikaları için önemi tekrar ön plana çıkmaktadır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali Türkiye'nin NATO içindeki rolü, stratejik otonomi arayışı ve Karadeniz bölgesindeki güç dengesi gibi konular açısından büyük önem taşımaktadır. Öte yandan, tahıl koridoru anlaşması ve esir değiş-tokuşu gibi gelişmeler Türkiye'nin özgün rolünü perçinlemiştir.

Uluslararası ekonomik boyutta ise, Türkiye'nin küresel ekonomik krizden bu yana Batı'dan finansal otonomi arayışında olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye Dünya Ticaret Örgütü temelli çoktaraflı uluslararası ticaret rejimine derinden

bağlı kalmaya devam etmekte ve küreselleşmiş ekonomik yapısı sebebiyle ticaret savaşlarından olumsuz etkilenmektedir. Türkiye'nin Avrupa dışı bölgelerdeki ekonomik etkisinin sürdürülebilirliği de liberal çok-taraflı ticaret rejiminin devam etmesiyle mümkün olabilmektedir. Aynı zamanda, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında süregelen derin siyasi gerilime rağmen, Avrupa Birliği ülkeleri Türkiye'nin birincil doğrudan dış yatırım kaynağı ve ihracat piyasası olmaya devam etmektedir. Türkiye, ihracat kapasitesini artırmak için tercihli ya da serbest ticaret anlaşmaları ağını genişletmeye devam etmektedir. Öte yandan hem Rusya hem de Çin'le olan ikili ticari ilişkiler yakın gelecekte Türkiye'nin lehine değişmesi mümkün olmayan büyük bir asimetri içermektedir. Türkiye aynı zamanda küresel ekonomik krizden sonra önem ve meşruiyeti artan G20 mekanizmasının önemli bir üyesi olmaya devam etmektedir.

Uluslararası normatif boyutta ise, Batı'ya alternatif otoriter siyasi sistemleriyle Çin ve Rusya'nın özellikle kalkınmakta olan ülkelere örnek oluşturması tartışmaları derinleşmiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle birlikte uluslararası sistemde demokrasi-otokrasi ikileminin güçleneceği öngörülebilir. Ancak, Türkiye'nin Rusya ve Çin'le ikili ilişkileri, kurumsal derinlikten yoksun olması ve asimetrik karakteri nedeniyle, krizlere gebe olmaya devam etmektedir. Otokratik yönetim sistemleri ve devletçi kapitalist ekonomik yapılarıyla bu iki ülkenin Türkiye ve diğer orta güçler için ne derecede model olabileceği tartışmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin liberal uluslararası düzenin gerileyişi sürecinde paradoksal bir durumla karşı karşıya kalacağı ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi, Türkiye'nin Batı liderliğindeki liberal uluslararası düzeni gittikçe artan bir yoğunlukta sorgulamasına rağmen bu düzenin sunduğu fırsatlardan yararlanmaya devam ediyor olduğu gerçeğidir. Türkiye'nin yeni şekillenen uluslararası düzendeki pozisyonunu ve yukarıda bahsedilen üç boyutun her birine yönelik tutumunu hem sistemik hem de Türkiye'ye özgü içsel dinamikler belirleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Çok-taraflılık, Çok-kutupluluk, Uluslararası Düzen, Liberal

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TÜRKİYE'YE ETKİSİ ve TÜRKİYE'NİN 'İKLİM MÜLTECİLİĞİ' SORUNUNA YAKLAŞIMI

Yusuf Sayın / Necmettin Erbakan Üniversitesi

Merve Öztürk / Batman Üniversitesi

Özet

İçinden geçmekte olduğumuz zaman diliminde küresel ısınma ve iklim değişimlerinin sonuçlarını çok daha derinden yaşamaktayız. Kavurucu sıcaklarla birlikte sel taşkınları ve ani dolu yağışları, hayatımızın her alanını etkisi altına almaktadır. Sekiz milyarı aşan nüfusu omuzlarında taşımakta zorlanan dünyamızsa, iklim değişimleriyle insanoğlunun tahrip ettiği doğasına karşı sert karşılıklar geliştirmekte. Salgın hastalıkların, tabii afetlerin, tektonik kırılmaların ardı arkası kesilmiyor. İnsanlar adeta bir felaketten diğerine sürükleniyor ve hayatları her geçen gün adeta bir keşmekeş halini alıyor. Çağımızın ulaştığı en son teknoloji bile bu afet durumunun üstesinden gelmekte başarısız kaldığı gibi, bilim dünyası dünyamızın bize verdiği bu tepkiye karşı yeterince cevap geliştiremiyor. Hatta modern zamanlarda teknolojideki gelişmeler, bu sürecin bir manivelası gibi işlev görüyor. Küresel iklim değişikliğinin etkileri insanlar, bitkiler, hayvanlar gibi tüm yaratılmışları tehdit ve tehlike altına almakta kalmıyor; köyleri, şehirleri, ülkeleri ve kıtaları; deniz ve okyanus alanları açısından da büyük riskleri beraberinde getiriyor. Bu konudaki yayınlanan uluslararası raporlar durumu aşikâr ve görünür kılmasına rağmen, yeryüzü sakinlerinde iklim değişikliklerine bağlı ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesinde yeteri kadar farkındalık ve bilinç oluşturamıyor. İnsanoğlu ve doğa, kuraklıktan sel baskınlarına kadar çok sayıda tabii reaksiyonun muhatabı olsa da maruz kalınmanın şiddeti bile tabiatın ve tüm mahlukatın emanetçisi insanları yeteri kadar uyarmıyor. İnsanlar ancak, "neden bunlar oluyor?" sorusunu dile getirmenin ötesine geçemiyorlar. Birçoğu, insanların neden olduğu küresel iklimsel sorunlar olsa da bu konuyla yine en yakından ilgilenenler devletler oluyor. Devletlerin konuya ilgisi de samimiyet ve uygulamadan uzak, ulusal ve uluslararası bir takım etkisiz sayılabilecek hukuki düzenlemeler yapmaktan öteye pek geçmiyor. Her anında iklimsel sorunları derinlemesine yaşayan insanlar, yine su israfına, ozon tabakasını delen parfümeri kullanımına, ağaçlandırma yapmaktan orman alanlarını yok etmemize bir son veremiyoruz. Bumerang gibi eylemlerimiz son tahlilde yine bize dönüyor ve en çok bizi etkiliyor. Dilsiz hayvanat ve tabiatsa zaten konuşamıyor, tepki veremiyor. Bizim duyarsızlığımızda yıllardır nesli tükenen hayvanların

istatistikine bile bakmamız durumun vahametini gözler önüne serecek kadar sarih bir durum. Bu çalışma, dünyamızı ve ülkemizi derinden etkisi altına alan küresel iklim değişikliği ve bağlı sorunları istatistik ve raporsal verilere dayalı olarak ele almakta, sorunun muhatabı okurlarına bir farkındalık uyandırmaya çalışmaktadır. Günümüzde iklim değişikliğine bağlı çok sayıda sorunla karşı karşıya bulunmaktayız. Bu sorunlara üretilen çözüm önerileri yetersiz olduğu gibi, insanların iklim değişikliğine bağlı sorunların farkında ve bilincinde yeterli kadar olduğu da söylenemez. Şimdilerde bu konudaki düzenlemeler hükümetlerin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar nezdinde ve sadece iktidarların dahlindeki çalışmalarla sınırlı olarak yürümektedir. Türkiye'deki göçmenler ve mültecilerle ilgili oldukça fazla yasal düzenleme yapılmış olmasına rağmen iklim değişikliğine bağlı sorunlar yaşayan ya da yaşama ihtimali olan potansiyel ve mevcut sığınmacı ve mültecilerle ilgili yasal düzenlemelerde birtakım boşluklar bulunmaktadır. İvedi olarak bu boşluk alanların doldurulması elzem görünmekte. Çalışma, küresel iklim değişikliğinin neyi içerdiği ve hangi sorunlarla insanoğlunun muhatap bulunduğunu ele almaktadır. Küresel iklim değişimlerinin Türkiye'ye olan etkisini konu alan çalışma, Türkiye'nin iklim değişimlerine ve iklim mülteciliği olarak ifade edilen, iklimsel sorunlardan etkilenenlere yönelik yaklaşımını değerlendirmektedir. Konuyla ilgili başta uluslararası literatür olmak üzere kapsamlı bir alan yazım taraması ihtiva eden çalışmada, birincil ve ikincil kaynaklardan istifade edilmiş; konuyla ilgili resmi istatistiklere, ulusal ve uluslararası raporlara yer verilmiştir. Betimleyici analiz yönteminin kullanıldığı çalışma, Türkiye'de konuyla ilgili oldukça sınırlı literatüre iddialı bir katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, İklim, İklim Değişikliği, İklim Mülteciliği, Türkiye

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
10:50-12:20 13. Oturum / 13th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Efe Tokdemir*

Political Violance and Conflict Processes

- "Determinants of Responses to State Sponsorship of Rebel Groups: An Original Response Dataset" ***Latife Kınay Kılıç***
- "Left-Wing Terrorism in Türkiye in the 21st Century" ***Matus Jevcak***
- "The Gentleman's Agreement between Vladimir Putin and the Kadyrov Family: How have some Chechen Fighters become a part of Russian Military Operations?" ***Mehmet İlbey Çoban& Taha Kalaycı***
- "The Influence of Terrorist Group Reputation on Counterterrorism Policies" ***Buse Düveroğlu & Efe Tokdemir***

DETERMINANTS OF RESPONSES TO STATE SPONSORSHIP OF REBEL GROUPS: AN ORIGINAL RESPONSE DATASET

Latife Kınay Kılıç / Bilkent University

Abstract

How do target states respond to state support of rebel groups? Which factors are influential when target states react to state sponsors? Although previous literature explored the reasons for state support of rebels, the consequences of the support in terms of target state behavior are understudied. The studies of state support of rebels mostly adopt a narrow definition of state sponsorship that reflects poorly to the study of responses. By adopting a comprehensive definition of state sponsorship I build an original Response dataset to explore the responses of target states against sponsor states to eliminate their illegal support. I show that there are coercive and non-coercive responses in a generic sense. In specific terms, there are diplomatic, economic, militarized, domestic, covert and no response types. Following the support type categories and level of threat perception that corresponds to these (San-Akca, 2016), I also code for the level of threat perception of target states stemming from the degrees of support. The novel Response dataset uses triadic cases from NAG dataset (2015 ver.) (San-Akca, 2016) by focusing on the rebel groups that received intentional and/or de facto support between 1991 and 2010, at least for 1 year and starting from the years when 25 battle deaths occurred. It is interesting that 51% of the cases, there is no response. Diplomatic responses are the most often used responses by target states. Coercive responses are nine times less than non-coercive responses even though the previous works have ignored the non-coercive responses. The Response dataset demonstrates the toolkit of target states when they face with external support of rebels regarding response coerciveness and response types. It has implications for rival, allied, neighbour, democratic, powerful, major power, stable.. states versus otherwise by merging various datasets to allow analyses adopting state-level and group-level variables. It seems that rival sponsors, intentional supporters, and neighbor sponsors are more likely to receive coercive responses from target states while de facto supporters and formally allied sponsors are more likely to encounter non-coercive responses. Implications from this study could help policymakers see the patterns of target state responses against sponsorship. This dataset builds on the literatures of state sponsorship of rebels, interstate disputes and crises, and foreign policy behavior of target states.

Keywords: State Sponsorship, Response Dataset, Target States, De Facto Support, Coercive Response, Response Types

LEFT-WING TERRORISM IN TÜRKİYE IN THE 21ST CENTURY

Matus Jevcak / Masaryk University

Abstract

The text examines the phenomenon of left-wing terrorism in Türkiye during the 21st century, focusing on its historical background, ideological underpinnings, and its impact on Turkish society and security. In contrast to the rest of Europe, the phenomenon of left-wing terrorism in Türkiye has demonstrated resilience in the aftermath of the USSR's collapse, persisting as a security threat to the nation and its citizens, albeit significantly weakened over the past two decades. Drawing upon an extensive range of primary and secondary sources, including government reports, academic articles, and media analyses, this study provides a comprehensive analysis of the key factors contributing to the persistence of left-wing terrorism in Türkiye in the 21st century.

The study begins by providing a historical overview of left-wing terrorism in Türkiye, tracing its roots to the late 20th century and highlighting its evolution in response to socio-political developments. It explores how leftist ideologies such as Marxism-Leninism, Hoxhaism and Maoism have influenced the rise and organizational structure of left-wing terrorist groups in Türkiye. Additionally, the study examines the significance of historical events, such as the civil war in Syria and the Kurdish question, in shaping the motivations and recruitment strategies of left-wing terrorist organizations

In line with the timeframe, the text focuses solely on the left-wing groups using terrorism as a tactics and operating inside the borders of Türkiye from the year 2000 up until now. Those include examples such as DHKP/C, MLKP, TKP-ML, PKK-TAK and Ateşin Çocukları İnisiyatifi, MKP or Devrimci Karargah.

The study then delves into the various tactics employed by these left-wing terrorist groups in Türkiye, including urban guerrilla warfare, bombings, and targeted assassinations. It explores the ideological justifications used by these groups to legitimize their acts of violence, emphasizing their critique of capitalist exploitation, socioeconomic inequality, and state repression. Furthermore, the abstract analyzes the networks and alliances formed by left-wing terrorist organizations, illustrating the potential for either domestic or even cross-border collaboration and the reach of these groups.

The study also examines the government's response to left-wing terrorism in Türkiye, assessing the effectiveness of

counterterrorism policies and strategies employed by Turkish authorities. It evaluates the legal framework, intelligence-gathering capabilities, and international cooperation initiatives aimed at mitigating the threat of left-wing terrorism. Moreover, the text addresses the challenges faced by the Turkish government in striking a balance between security measures and safeguarding civil liberties, highlighting the implications for human rights and democratic governance.

In conclusion, this text offers a comprehensive analysis of left-wing terrorism in Türkiye during the 21st century. It underscores the complex interplay between historical, ideological, and socio-political factors that have contributed to the persistence of left-wing terrorism in the country. By shedding light on the motivations, tactics, and impact of these terrorist organizations, this text aims to contribute to a deeper understanding of left-wing terrorism as a distinct phenomenon within the broader landscape of global terrorism. The findings of this research can inform policymakers, security professionals, and scholars seeking to address the root causes and develop effective countermeasures against left-wing terrorism in Türkiye and beyond.

Keywords: Regime Clasification, Hybrid Regimes, Legitimacy,Turkey, Hungary

THE GENTLEMAN'S AGREEMENT BETWEEN VLADIMIR PUTIN AND THE KADYROV FAMILY: HOW HAVE SOME CHECHEN FIGHTERS BECOME A PART OF RUSSIAN MILITARY OPERATIONS?

Mehmet İlbey Çoban / ODTÜ

Taha Kalaycı / ODTÜ

Abstract

Apart from the Russian Army and Wagner Group, one of the most important weapons of Russian President Vladimir Putin in the Russia-Ukraine war that started in February 2022 and in its operations in Syria since 2015 was the Chechen forces. Nevertheless, in the 1990s after the collapse of the Soviet Union, there were two major Russian-Chechen wars. As soon as Vladimir Putin became prime minister in 1999, his most crucial action was to end major Chechen insurgency in 1999. It is argued that the first Chechen War -started by the Chechen Republic of Ichkeria (which has been autonomous to some degree) against the Russian Federation (1994-1996)- took place in order to gain independence. While the First Chechen War was carried out by nationalist sentiments to a higher degree, the Second Chechen War was on the grounds of more Islamist sentiments. Nonetheless, when some Chechen Islamist fighters infiltrated illegally and attacked the Dagestan region in 1999, Russian forces carried out operations to restore order in the region. So far there were no major Chechen insurgency (apart from some events initiated by some radical Chechens which were considered as low-insurgency until 2017) after the second Chechen war which lasted until 2009. However, after the war ended in 2009, some terrorist attacks occurred in Russia (in the years 2010 and 2011) by the "North Caucasus Emirate" (which was founded in 2007).

It should also be remembered that the Syrian Civil War also caused the spill-over threat of radicalism beyond the borders. Nevertheless, some Chechen jihadist fighters also demonstrated their allegiance to ISIS terrorist organization in Syria. Considering those events, Chechen radicalism has been perceived as a threat to stability and order in Russian Federation. On the other hand, Chechen fighters have been also a useful instrument for Russian military operations. So how did Putin manage to utilize Chechen fighters to fight alongside Russia? What are the main parameters for this phenomenon? And finally are these relations with the Russian military and Chechen fighters sustainable considering the latest revolt initiated by the Wagner Group?

The personal relations between the Chechen Kadyrov family and Putin are important determinants in analyzing the Chechen support to the Russian army. Nevertheless, Akhmad Kadyrov who was one of the main leading figures in Chechen separatism switched sides and declared its support to Russian federal forces during the Second Chechen War in 1999. And following his death in 2004, his son Ramzan Kadyrov has become a more apparent figure and assumed office as the Head of the Chechen Republic in 2007. In their win-win relations, the Kadyrov family has established and maintained ostensibly economic wealth (to some degree) and effective rule against their domestic opposition in the Republic as well as gained more autonomy to a degree in the Federation (even Moscow subsidized the Chechen economy in favor of Kadyrovs); while Russian central leadership manages to passivate the centrifugal insurgency. Nevertheless, this situation is based on a gentleman's agreement between Putin and Kadyrov and has not been fully institutionalized. As a matter of fact, during the Russo-Ukraine war, Kadyrov has not abstained from criticizing the Russian Defence Ministry and the management of the war situation. For instance, he opposed the plan of September 2022 (conducted also by the Russian Ministry of Defence) regarding the exchange of prisoners of war during the Russo-Ukraine war. In fact, he advocates harsher methods (such as utilizing nuclear weapons against Ukraine) in the management of the war. Do these kinds of discourses also represent the sought-for maneuver in the political scene against central authority while seemingly channeling his opposition to Russian Minister of Defence Sergei Shoigu? Why do Chechen fighters under Kadyrov support the Russian Army? Those questions will lead us to understand the Chechen fighters in the Russian military operations and their relations with the central authority.

In this research, our main question is: How have Chechen fighters become a part of Russian military operations?

To answer this question, firstly the historical panorama concerning Chechnya's status vis-a-vis the Russian Soviet Federative Socialist Republic's central power will be given very shortly. Secondly, the collapse of the USSR in 1991 and its impact on Chechnya and the First Chechen War will be discussed. While there are some differences between the first and the second Chechen Wars, those differences might also determine the establishment of relations between the Kadyrov family and Putin. Thus, assessing those differences may provide invaluable clues concerning this research. Finally, the main determinants of the Chechen fighters (mainly Kadyrovites) in the Russian military will be analyzed accordingly.

Keywords: Chechen Fighters, Relations between Vladimir Putin and Ramzan Kadyrov, Russian Military Operations, Russo-Ukraine War, Politics of Chechnya

THE INFLUENCE OF TERRORIST GROUP REPUTATION ON COUNTERTERRORISM POLICIES

Buse Düveroğlu / Bilkent University

Efe Tokdemir / Bilkent University

Abstract

Despite the general inclination of governments to employ force in countering terrorist groups, there are instances where incumbents opt for non-violent counterterrorism alternatives. Various empirical studies attribute these shifts in governments' strategic approaches to fight against terrorism to the dynamics of state-group interactions. Since the survival of terror groups relies on the power the groups derives from their popularity and public support, we contend that group-constituency relations has been also play a significant role on government's counterterrorism decision-making process. What we approach is that similar to other non-state actors, terrorist organizations also require both tangible and intangible resources to sustain their operations and pursue their objectives In this regard, they has to make a crucial decision to ensure their viability; either by cultivating positive relations with their constituencies or by coercing them to garner necessary support. Therefore, the policies and activities of the terrorist organization, which change according to the reputation building strategy they adopt, are reflected in its popularity and reputation among their constituency. Hence, it is expected that governments consider the reputation of terrorist groups when formulating the counterterrorism policies against them as the level of support or opposition towards those non-state actors can have an important implication for public opinion, and the overall effectiveness of counterterrorism efforts.

This empirical study investigates the influence of terrorist groups' reputation-building strategies on governments' decision-making processes regarding the prioritization of non-violent measures over the use of force. Specifically, it examines how governments respond when faced with terrorist groups that are either appealing or abhorrent to their constituency. The paper argues that governments are more likely to employ violent measures against terror groups with a negative reputation, while adopting conciliatory measures against groups with a positive reputation in order to undermine the group's support base. The study utilizes the Reputation of Terror Groups dataset (RTG) to measure reputation-building strategies employed by various terrorist groups. The dataset distinguishes between positive reputation building strategies such as providing public goods, utilizing their propaganda in media channels, and having a

political wing, and negative reputation building strategies such as forced recruitment, child recruitment, and forced funding. To analyze government responses to terrorism, the study incorporates Asal et al.'s counterterrorism dataset, which categorize government activities as the selection of conciliatory, repressive, mixed, or non-response strategies.

By examining government-terrorist group interactions between 1998 and 2012 using the RTG and Asal et al.'s original data, the findings provide support for the hypothesized relationship. However, this study also acknowledges that terrorist in-group dynamics, which encompass the group's capabilities, vulnerabilities, intentions, and operational strategies, may moderate the relationship between group reputation and counterterrorism policies. In this respect, our findings suggest that influence of terrorist groups' reputation building strategies among constituents and target audiences on counterterrorism decision-making process conditional on in-group dynamics accounting for size of terrorist groups, holding a territory, group-alliance relations, leadership structure and ideological differences. Thus, the study contributes to the existing literature on conflict studies by shedding light on the nuanced complexities of counterterrorism decision-making, incorporating the influence of group reputation and the moderating role of in-group dynamics.

Keywords: Counterterrorism, Decision-Making, Reputational Strategies, Terrorist Groups

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
13:30-15:00 14. Oturum / 14th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Rahman Dağ*

Turkish Foreign Policy

- "Balancing Ideological Principles and Economic Interests: Turkey's Relations with Pakistan and India in the AKP Era" ***Martin Dudas***
- "Revisiting the Active Neutrality Policy of Turkey in the Wake of Third World War" ***Rahman Dağ***
- "The Logic of Turkey's and The European Union's Policies Towards Syrian Refugee Crisis and Their Cooperation on Issue: Readmission Agreement (EURA)" ***Erol Kalkan***

BALANCING IDEOLOGICAL PRINCIPLES AND ECONOMIC INTERESTS: TURKEY'S RELATIONS WITH PAKISTAN AND INDIA IN THE AKP ERA

Martin Dudas / Masaryk University

Abstract

India and Pakistan are the core powers of the South Asian Regional Security Complex that have been fighting each other since their independence in 1947. The conflict between them is based primarily on rival claims of territory (Jammu and Kashmir), claims of mutual interference in internal affairs, and balance of power. It manifested in three wars, and several military crises and incidents. Turkey established diplomatic relations with Pakistan in 1947 and with India a year later. From the beginning, Ankara's relations with Islamabad were much closer, owing to cultural, religious, and geopolitical links, while the relations with India were jeopardized by Turkey's support of Pakistan in the Kashmir dispute, as well as the fact that during the Cold War Era, Turkey was part of the Western bloc while India belonged to the Non-Aligned Movement. This paper focuses on the development of Turkey's relations with the two countries during the AKP period and argues that economic and other factors are encouraging Turkey to reevaluate its foreign policies in the region more in favour of India.

Under Erdoğan, Turkey's historically close relations with Pakistan strengthened as it became one of its most reliable allies along with China. Turkey continued to support Islamabad on the Kashmir at all international forums. Erdoğan made four official visits to Pakistan, while Pakistani Prime Ministers also visited Turkey four times. During the July 15 coup attempt, Pakistan immediately supported Erdoğan's government and subsequently fulfilled Ankara's request to end the activities of the Gülen Movement and declared it a terrorist organization. In this period, Turkey and Pakistan also began close cooperation in the military sector – Turkish company STM was awarded a contract on the modernization of Pakistani submarines and joint construction of a fleet tanker; Pakistan bought four Ada class corvettes and signed a contract to sell 30 T129 ATAK helicopters. It also bought Turkish unmanned combat aerial vehicles TB-2 and Akinci. Turkey on the other hand bought 52 Super Mushak trainer aircraft from the Pakistan Aeronautical Complex.

Relations with India began to improve before AKP's coming to power – Turkish Prime Minister Bülent Ecevit (1999-2002) made a landmark visit to India in April 2000 and softened Turkey's position on the Kashmir dispute. Under AKP, more

high-level bilateral visits took place, and the two countries began to develop economic ties and cooperation in various technology fields (space technology, biotechnology, IT, etc.). However, the deepening of ties with Pakistan and the reverse to the hard-line pro-Pakistan position on the Kashmir issue prevented Turkey and India from developing their relations further, especially after Narendra Modi came to power in 2014. Turkey condemned the abolition of the Article 370 of the Indian constitution granting special status to the Kashmir and Jammu provinces in 2019, to which India responded by establishing closer ties with Greece, Cyprus, and Armenia - countries that are suspicious of Ankara's policies in its near abroad. Delhi also ignored Ankara's request to suppress the activities of the Gülen Movement.

Since 2022, we can observe that the balance of Turkey's relations with Pakistan and India began to shift in favour of the latter, as shown by President Erdoğan's more modest rhetoric regarding Indian policies in Kashmir. This is mainly due to economic reasons – Turkey's economy faces difficulties and India is a larger and more lucrative market than Pakistan. While bilateral trade between Turkey and Pakistan stood at 883 million dollars in the fiscal year 2021/2022, in the case of India, it amounted to 10,7 billion. In fact, the Turkey-Pakistan bilateral trade has been stagnating between 0,8 and 1,1 billion USD for years due to the similar structure of the two countries economies (both produce similar goods and thus there is little complementarity), while the development of Turkey – India bilateral trade has been much more dynamic. Turkey therefore cannot afford any disruptions to the bilateral trade and the flow of tourists from India (which is the third largest source of incoming tourists from Asia), or the cancellation of huge contracts with Turkish firms. Moreover, in 2022, India assumed the chairmanship of the G-20 and the Shanghai Cooperation Organization (membership of which Turkey considers). Geopolitical factors also play a role – the ousting of pro-Turkey Prime Minister Imran Khan in Pakistan; the recent rapprochement between Turkey and previously hostile Arab countries (UAE, Saudi Arabia) that occurred shortly after India's opening towards the Gulf countries; and last but not least Islamabad's leniency towards illegal migration to Turkey despite Ankara's repeated requests to curb the flow. If the relations between Turkey and India improve permanently, it is possible that the two countries will sign a Free Trade Agreement or a Comprehensive Economic Partnership Agreement, or that India would be included in Turkey's "Asia Anew Initiative". Following the devastating February 6, 2023, earthquake, both India and Pakistan rushed to provide humanitarian aid and sent rescue workers to assist in the search and rescue efforts.

Still, there are many obstacles that may hinder the development of Turkish – Indian relations. It is unlikely that Turkey would change its stance on the Kashmir conflict completely in favour of India and India will most likely continue its repressive policies in Kashmir and discrimination of the Muslim minority. Turkey continues to shelter pro-Pakistani Kashmiri organizations and journalists that organize campaigns against India while Dehli is suspicious of the activities of various Turkish organizations such as TUGVA, YTB, or IHH among the Indian Muslims and alleges that they have ties to radical Islamist movements and terrorist organizations operating in India (for example the Popular Front of India, Students Islamic Movement of India, Jamaat e-Islami Hind, etc.) and that they cooperate with Pakistani intelligence agencies. Due to these factors, although we can observe a gradual improvement of Turkey – India relations, we cannot speak of a breakthrough beyond the development of economic relations and technological cooperation. The probability of this scenario will however increase if the expansion of bilateral trade between Turkey and India, and its stagnation in the case of Pakistan, continue.

Keywords: Turkey, India, Pakistan, Foreign Policy, Kashmir Conflict

REVISITING THE ACTIVE NEUTRALITY POLICY OF TURKEY IN THE WAKE OF THIRD WORLD WAR

Rahman Dağ / Cesran International and Zonguldak Bülent Ecevit University

Abstract

Turkey's position during the Second World War was prominent and called as active neutrality due to able to refrain herself from joining the war. It is mostly praised for diplomatically resisting political, economic and military pressures stemming from the great powers warring in the WW II. Turkey eventually declared war against Germany once the war practically ended and was politically about to end. It was for being accepted as founding member of the United Nation and also seeking for international positioning in the post-war international system. Power balance and political interests have been dramatically evolved since then and by now the warring actors in the WW II are not actively in war but have been siding in ongoing Russia-Ukraine war. Turkey again distances itself from all-in involvement with one side but Turkey calls for a political resolution to the Russia-Ukraine war by keeping diplomatic, economic and military channels open with warring parties.

This paper argues that active neutrality policy of Turkey should be revisited and can analytically be classified into two as "defensive" and "offensive" active neutrality. The initial one can be matched with Turkey position in the WW II and the latter in the current Russia-Ukraine war. The theoretical foundation of this classification stems from the change in power balance and systemic changes in world politics.

Keywords: Active Neutrality, Turkey, WWII, Russia-Ukraine War, International Systems

HE LOGIC OF TURKEY'S AND THE EUROPEAN UNION'S POLICIES TOWARDS SYRIAN REFUGEE CRISIS AND THEIR COOPERATION ON ISSUE: READMISSION AGREEMENT (EURA)

Erol Kalkan/ Karadeniz Technical University

Abstract

The aim of this study is to investigate the Turkey's and the European Union's policy towards Syrian refugee crisis, its impact on the European Union (EU)- Turkey relations and to how their policies are compatible with the norms and values of the EU/Common Security and Defence policy (CSDP). We argue that, first, although Turkey gives refugee statutes only to people come from Europe - not to people came from Syria - by calculating long term cost of Syrian refugees, it fallows a normative policy towards Syrian refugee crisis through employing open-door policy. Second, instead of its normative discourse on the issue, the EU makes cost/benefit calculation and act rationally rather than fallowing normative policy towards to the issue, which constitutes contradiction with the EU/CSDP's norms and values. Third, instead of the problematic and untrustworthy relationship between the EU and Turkey, the EU cooperates with Turkey on Syrian refugee crisis by calculating the prospect cost of non-cooperation with Turkey on the issue. Thus, although the EU emphasize the importance of humanitarian dimension of Syrian refugee crisis it makes cost/benefit calculation and act rationally rather than fallowing normative policy towards to the issue. Consequently, Turkey's policy towards Syrian refugee crisis is more compatible with the EU/CSDP norms and values than the EU's. To investigate these phenomena, this study poses the following questions: what are the Turkey's and the EU's policies towards the Syrian refugee crisis, what are the reasons and causes of their policies and how and to what extent their policies towards issues are compatible with the EU/CSDP norms and values. This study utilises the rational choice and sociological versions of the new institutionalist theory as its theoretical framework. Thus, the logic of consequences (rational institutionalism) and the logic of appropriateness (sociological institutionalism) are employed in analysing the reasons and causes of Turkey's and EU's policy towards Syrian refugee crisis and the cooperation of EU and Turkey on the issue through Readmission Agreement. Interview methods are employed to answer this research question, and triangulation and the creation of counterfactual scenarios are used to substantiate the validity of the study's findings and interpretation.

Keywords: Syrian Refugee Crisis, Turkey's Policy Towards Syrian Refugee Crisis, The EU's Policy Towards Syrian Refugee Crisis, EU/CSDP Norms And Values, The Logic Of Appropriateness And Logic Of Consequences

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
13:30-15:00 15. Oturum / 15th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Sezgin Mercan*

Asya Pasifik'te Bölgesel Örgütler

- "Çok Taraflı Sistemin Çekim Merkezi: BRICS-A" ***Meltem Hasançebi & Fevzi Kırbaşoğlu***
- "QUAD-BRICS Ekseninde Çin-Hindistan İlişkileri" ***Dilek Karadeniz Topal***
- "ASEAN'ın Hint-Pasifik Yaklaşımı: Pragmatizm ve Tarafsızlık" ***Ferhat Durmaz***
- "Yeni Savaş" Kavramı ve AB ile Asya Pasifik Arasında Katkı Sağlayan veya Meydan Okuyan İlişkiler" ***Sezgin Mercan***

ÇOK TARAFLI SİSTEMİN ÇEKİM MERKEZİ: BRICS-A

Meltem Hasançebi / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Arş. Gör. Fevzi Kırbaşoğlu / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Dünyanın gelişmekte olan ekonomilerini içeren BRICS grubu (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika), son yıllarda birçok aktörün ilgisini çekmeyi başarmıştır. Milenyumun başlamasıyla birlikte küresel ekonomik kalkınmanın başat güçleri olarak değerlendirilmeye başlanan BRICS, uluslararası arenadaki etkileri, demografik özellikleri ve zengin doğal kaynakları sayesinde sürekli gündemde kalmıştır. Bu hususiyetleri nedeniyle Arjantin, Türkiye, İran, Kazakistan, Mısır, Nijerya, Endonezya, Cezayir ve Bangladeş gibi birçok ülke, BRICS'e üye olabilmek için isteklerini beyan etmişlerdir. Hatırlanacağı üzere, 2009 yılında BRIC akronimi altında çalışmalarına başlayan bu grup, 2010 yılında Güney Afrika'nın gruba üye olmasıyla genişlemesini başlatmıştır. Ancak günümüze kadar ikinci genişlemeye yönelik herhangi bir resmi adım atılmamasına rağmen bu söylemler güncelliğini korumuştur.

BRICS ülkeleri çatışma çözümü, barışı koruma, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele, ekonomi reformları, engelsiz ticaret için elverişli koşulların yaratılması, göç, iklim değişikliği, enerji ve gıda güvenliği, çevre, sağlık, yoksulluk ve sosyal eşitsizlikle mücadele konularında iş birliği yaparak, küresel sorunlara karşı ortak çözümler üretmeyi hedeflemişlerdir. Bu çerçevede, kapsamlı bir içeriğe sahip olduğu anlaşılan BRICS'in olası genişlemesi, grup üyeleri arasında farklı bakış açılarından dolayı birtakım anlaşmazlıkları beraberinde getirebileceği düşünülmüştür. Özellikle Çin, BRICS'in genişlemesini savunarak, üyelik mekanizmasının çalıştırılması gerektiğini vurgularken, diğer üyelerin genişleme konusunda daha çekimser davranması ve temkinli yaklaşması bir önceki ifade edilenleri kanıtlamıştır. Bu nedenle BRICS, genişlemeye önem verirken, aynı zamanda seçici olmaya ve grubun nüfus, ekonomi, doğal kaynaklar ve uluslararası sistemdeki konumu açısından eş değer olabilecek ülkelere yönelmeyi amaçlamıştır. BRICS ülkeleri, bu kriterler doğrultusunda Latin Amerika'dan ikinci bir ülkeye, Arjantin'e odaklanmışlardır.

Soğuk Savaş sonrası ekonomik ve politik yükselişi sayesinde hem kıtada hem de uluslararası sistemde dikkat çekmeye başlayan Arjantin'in BRICS'e üyeliği tartışılır hale gelmiştir. Bu doğrultuda gruba üye olma isteğini sürekli vurgulayan ve önemli

girişimlerde bulunan Arjantin, BRICS ülkeleriyle yakın ilişkiler geliştirerek, stratejik ortaklıklar ilan etmiştir. Ayrıca sürekli artan nüfusa, zengin doğal kaynaklara ve büyüyen ekonomiye sahip olan Arjantin, bazı BRICS Zirvelerine gözlemci olarak katılarak, başta Dışişleri Bakanları toplantıları olmak üzere çeşitli görüşmelerde üyelik durumunun tartışılmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle 2014 yılında Brezilya'nın Fortaleza kentinde gerçekleşen 6. BRICS Zirvesi'nde Çin ve Hindistan öncülüğünde Arjantin'in üyeliğinin tartışılması, BRICS'in genişlemeye yönelik tutumuna dair ipucu sunmuştur.

Bu gelişmeler ışığında, çalışmada, Arjantin'in BRICS grubuna üye olabilmek için yeterli kriterlere ne ölçüde sahip olduğu analiz edilecektir. Arjantin'in BRICS'e üyeliği için değerlendirilecek temel kriterler arasında nüfus, yumuşak güç, coğrafi konum, askeri yeterlilik, teknolojik ilerleme, ekonomik yeterlilik ve demokratik gelişim kriterleri yer almıştır. Ayrıca Arjantin'in BRICS üyeleriyle iş birliği yapma potansiyeli ve bu gruba katılarak sağlayacağı katma değer de dikkate alınmıştır. Son olarak, bu süreçte diğer üye ülkelerin Arjantin'in üyeliğini destekleyip, desteklemeyecekleri ve grup dinamiklerini nasıl etkileyeceği de önemli bir etken olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yükselen Güçler, BRICS, BRICS-A, Arjantin, Çin

QUAD-BRICS EKSENİNDE ÇİN-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİ

Dilek Karadeniz Topal / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Hindistan, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşan iki kutuplu yapının herhangi bir bloğuna taraf olma fikrine karşı çıkmış ve üçüncü bir seçenek olarak başlatılan Bağlantısızlar Hareketine katılmıştır. Hindistan dış politikada tarafsız bir tutum benimsemiş ve öncelikli hedef olarak ülkenin ekonomik ve siyasal gelişimine odaklanmıştır. Hindistan'ın Soğuk Savaş döneminde Doğu-Batı arasında benimsediği bu dengeleyici dış politika bugünün dünyasında yerini QUAD-BRICS türü oluşumlara devretmiştir. QUAD (Quadrilateral Security Dialogue), 2007 yılında Hindistan, Japonya, Avustralya ve ABD'nin bir araya gelmesi ile oluşturulmuş uluslararası bir organizasyondur. Esasında bu dört devlet 2004 yılında Hint Okyanusu'nda meydana gelen Tsunami Felaketi'nde zarar gören bölgelere yardımların ulaştırılması ve organize edilmesi amacıyla bir araya gelmiştir. 2005 yılında yardım faaliyetleri sona ermiş fakat bu oluşum karşılıklı ziyaretler aracılığı ile dörtlü bir güvenlik diyaloğuna dönüştürülmüştür. Bu oluşum ABD-Çin ilişkilerinde yaşanan gerilimin arasında kalmak istemeyen Avustralya'nın çekilmesi ile yaklaşık on yıllık bir sessizliğe bürünmüştür. 2017 yılında yeniden faaliyete geçen QUAD'ın amacı Hint-Pasifik bölgesinde oluşabilecek problemlere hızlı ve etkin şekilde çözüm sağlamak olarak açıklanmıştır. Fakat uluslararası çevrelerde QUAD'ın oluşumu, 'Hint-Pasifik bölgesinde Çin'in yükselişini durdurmak/dengelemek" şeklinde yorumlanmıştır. Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'nın bir araya gelmesi ile oluşturulan BRICS ise ekonomik temelli bir forumdur. Başlangıçta ekonomik işbirliklerine odaklanan bu oluşum zaman içerisinde uluslararası sistemde siyasal bir güce dönüşmüştür. Üyeler her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen zirveler aracılığıyla bir araya gelmekte ve uluslararası kamuoyunu ilgilendiren önemli konularda kararlar almaktadır. BRICS, QUAD ile karşılaştırıldığında daha kurumsal bir oluşumu temsil etmekte fakat güncel olarak etkinliğinin azalması nedeniyle eleştirilmektedir. QUAD ise oluşumunun farklı yönlere evirilmeye uygun olması nedeniyle uluslararası çevrelerde olumlu yönde değerlendirilmektedir.

Batı egemen bir topluluk olarak nitelenen QUAD ve Batılı olmayan bir oluşum olarak nitelenen BRICS'in içinde yer alan tek devlet Hindistan'dır. Hindistan bir taraftan Çin ile ilişkilerini geliştirmeye çalışmakta öte taraftan QUAD ile Çin'in yükselişine karşı bir oluşum içinde yer almaktadır. Çin-Hindistan sınırında

artan çatışmalar Hindistan'ı Çin'i dengelemek amacı ile farklı oluşumlara yöneltmiştir. Bu amaçla Hindistan, QUAD'ın etkin hale gelmesi amacıyla aktif politika yürütmüş ve 2017 yılında ilk görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hindistan, Çin ile gelişen ticari ilişkilerine zarar vermemek amacıyla QUAD'ın doğrudan Çin'e yönelik oluşturulduğu algısını önlemeye çalışmıştır. 2020 yılında Çin ile Hindistan arasında Galwan Vadisi'nde meydan gelen çatışmaların ardından Hindistan, Çin'e yönelik çekincelerini bir kenara bırakmış ve üç devleti askeri tatbikat yapmaya davet etmiştir. 2013-2020 yılları arasında Çin saldırganlığına maruz kalan dört ülke Çin'i dengelemek amacı ile askeri tatbikatlara başlamış ve QUAD'a askeri bir boyut kazandırmıştır. Çin ise QUAD'ın kendisine karşı oluşturulduğu fikrini benimsemiş ve dört ülkeye tepki göstermiştir. Çin' QUAD'ı, Çin'e yönelik oluşturulmuş 'Asya NATO'su şeklinde nitelendirmiştir. Çin, BRICS içinde yer aldığı sınır komşusu Hindistan ile BRICS Zirvelerinde bir araya gelmeye devam etmiş ve ilişkileri belli bir seviyede geliştirmeye odaklanmıştır. Fakat Hindistan'ın QUAD içerisinde Çin'e karşı yer alması ikili ilişkileri gergin bir noktaya sürüklemekte ve iki devlet arası çatışma ihtimalini artırmaktadır. Bu kapsamda çalışma, dengeleme stratejisi doğrultusunda Hindistan'ın QUAD ve BRICS üyeliklerinin Çin ile ilişkilerine etkisini sorgulamaktadır. Bu bağlamda çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, QUAD ve BRICS oluşumlarının gelişimi ve siyasal dönüşümleri Hindistan ve Çin perspektifinden analiz edilecektir. İkinci bölümde Hindistan dış politikasında benimsenen dengeleyici yaklaşım incelenecektir. Son bölümde, Hindistan'ın QUAD-BRICS üyeliklerinin Çin-Hindistan ilişkilerinde oluşturduğu etki 2020 Galwan Vadisi çatışmaları ışığında analiz edilecektir. Çalışmada karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: OUAD, BRICS, Hindistan, Çin

ASEAN'IN HİNT-PASİFİK YAKLAŞIMI: PRAGMATİZM VE TARAFSIZLIK

Ferhat Durmaz / Ankara Üniversitesi

Özet

Hint-Pasifik bölgesi, ABD Başkanı Donald Trump'ın Serbest ve Açık Hint-Pasifik stratejisini ilan etmesi ve ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya'yı içeren Dörtlü Güvenlik Diyaloğuna tekrar işlevsellik kazandırmasıyla son dönemde küresel politikada jeopolitik söylemin içeriğini oluşturan en önemli bölge haline gelmiştir. Bu süreçte, Japonya ve Avustralya şeklindeki ülkeler Hint-Pasifik bölgesine yönelik çeşitli yaklaşımlar ortaya koyarken, Çin, Hint-Pasifik bölgesine yönelik bir yaklaşım geliştirmemiş ve mevcut yaklaşımların Çin'i çevrelemeye yönelik ABD stratejisinin bir parçası olduğunu iddia etmiştir. Hint-Pasifik bölgesine yönelik yoğun ilginin olduğu bir dönemde, Hint ile Pasifik okyanusları arasındaki stratejik konumu nedeniyle önemli bir bölgesel aktör olan Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin (Association of Southeast Asian Nations, kısaca ASEAN) ABD'nin Hint-Pasifik angajmanına benzer bir yaklaşım mı geliştireceği yoksa tarafsız mı kalacağı kritik bir konu haline gelmiştir. ASEAN, Haziran 2019'da Bangkok/Tayland'da düzenlenen 34. ASEAN Zirvesi'nde Hint-Pasifik Üzerine ASEAN Görünümünü (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific, kısaca AOIP) kabul ederek Hint-Pasifik bölgesine yönelik güçlü bir yaklaşım geliştirme iradesini ortaya koymuştur. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı ASEAN'ın Hint-Pasifik yaklaşımını şekillendiren temel faktörleri, bu yaklaşımın genel niteliğini ve güçlü ile zayıf yönlerini analiz etmektir. Çalışma, nitel bir yöntem çerçevesinde hem ASEAN'ın ilan ettiği AOIP'yi hem de ikincil kaynakları analiz ederek ASEAN'ın yaklaşımını ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmanın temel argümanı, ASEAN'ın Hint-Pasifik bölgesine ilişkin ortaya koyduğu yaklaşımın pragmatizmi ve tarafsızlığı öncelik haline getirdiği ancak aynı yaklaşımın yeni bir yöntem ile somut bir eylem ortaya koymaması nedeniyle ASEAN'ın etkinliğini azalttığı yönündedir.

ASEAN'ın Hint-Pasifik yaklaşımını şekillendiren üç faktörün olduğu söylenebilir. İlk olarak, ASEAN, Hint-Pasifik bölgesiyle ilgili gelişmelerin dışında kalmamak için bir Hint-Pasifik vizyonu ortaya koymak istemiştir. İkinci husus, ASEAN, ABD ile Çin arasında Hint-Pasifik bölgesini de kapsayan rekabetin Güneydoğu Asya bölgesine yönelik olumsuz siyasi, güvenlik ve ekonomik yansımalarını engellemek ya da azaltmak için süreçte etkin bir rol oynamayı hedeflemiştir. Son dinamik, ASEAN, Hint-Pasifik bölgesine yönelik çeşitli iş birliği girişimlerinin ya da

diplomatik faaliyetlerin ASEAN'ı merkez haline getiren bir süreç çerçevesinde ilerlemesini amaçlamıştır.

AOIP incelendiğinde, ASEAN'ın Hint-Pasifik vizyonu anlaşmazlıkların barışçıl çözümü, bütün aktörlerin sürece dâhil olması anlamına gelen çok taraflılık, uluslararası hukukun güçlendirilmesi, kurallara dayalı bölgesel düzenin sürdürülmesi ve bölgesel entegrasyon süreçlerinin derinleştirilmesi şeklindeki ilkelere öncelik vermektedir. Bu ilkeler, Trump liderliğindeki ABD'nin Hint-Pasifik stratejisinin ortaya çıkardığı rekabet atmosferinden farklı olarak ASEAN'ın yaklaşımının diyalog, iş birliği ve istikrar şeklinde sıralanabilecek unsurlara vurgu yaptığını göstermektedir. Bu niteliğiyle, ASEAN'ın Hint-Pasifik vizyonu Çin dâhil bölgedeki tüm devletlerle iş birliğinin üzerinde durmakta dolayısıyla kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır. AOIP ile ASEAN, denizcilik alanı, ekonomik iş birliği ve sürdürülebilir kalkınma şeklindeki iş birliği konularına önem vermektedir. Bu durum ASEAN'ın Hint-Pasifik bölgesine yönelik vizyonunun ekonomi odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. ASEAN ekonomi odaklı bir yaklaşım ortaya koyarak Hint-Pasifik bölgesinde devletlerarası rekabetin kaçınılmaz olmadığını ve tüm aktörlere karşılıklı fayda sağlayacak bir iş birliğinin tesis edileceğini göstermek istemiştir. Ekonomi odaklı yaklaşım aynı zamanda ASEAN'ın Hint-Pasifik stratejisinin doğrudan herhangi bir ülke aleyhine olmadığını göstererek tarafsızlık pozisyonunu güçlendirmesine yardımcı olmaktadır.

AOIP, Hint-Pasifik bölgesine yönelik bir vizyon ortaya koyarken yeni mekanizmalar kurmaktan ve hedefler belirlemekten kaçınmakta ve Doğu Asya Zirvesi, ASEAN Bölgesel Forumu ve ASEAN Denizcilik Forumu gibi ASEAN merkezli platformların güçlendirilmesini hedeflemektedir. ABD'nin tek taraflılığı ön plana çıkardığı ve kendisinin güçlü ilişkilerinin olduğu aktörlerle Dörtlü Güvenlik Diyaloğu gibi çeşitli iş birliği girişimleri geliştirmeye çalıştığı bir ortamda ASEAN, ASEAN merkezli platformlar aracılığıyla, gündem belirlemeye ve kapsayıcı iş birliği ortamı oluşturmaya çalışmıştır. Ancak, ASEAN liderliğindeki mekanizmaların süreçte ön plana çıkartılması Hint Okyanusuna Kıyısı olan devletlerin muhakkak bu mekanizmalara katılabileceği anlamına gelmemektedir. ASEAN'ın yaklaşımında esas vurgu Güneydoğu Asya'dır ve yükselen güç Hindistan ile ilişkilerin ASEAN'a çıktı sağlayacak şekilde geliştirilmesi hedeflenmektedir. AOIP, askeri yönleri/vurguları içermemekte ve böylece ASEAN, Hint-Pasifik jeopolitiği çerçevesinde ABD liderliğinde ortaya çıkan ittifaklara ya da askeri söylemlere dâhil olabileceği şeklinde yanlış anlaşılmalara yol açabilecek bir söylemden kaçınmaktadır.

ASEAN'ın yaklaşımının güçlü yönlerine bakıldığında, ASEAN, ABD'nin Çin'i öteki haline getiren Hint-Pasifik stratejisinin aksine tüm devletleri iş birliği yapılabilecek bir aktör olarak görmekte ve iş birliği tesis etmeye yönelik ilkeleri ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla, ASEAN, diğer aktörlerin Hint-Pasifik yaklaşımlarına müdahale etmeyen ya da onların ASEAN'ın yaklaşımına karşı çıkmasına neden olmayan yapıcı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Ayrıca, ASEAN, ABD'nin Hint-Pasifik stratejisinin ASEAN'ı ABD ya da Çin arasında bir tercih yapmaya zorlayabileceği ihtimalinin olduğu bir konjonktürde Hint-Pasifik jeopolitiğine ilişkin tarafgir bir tutum takınmayan bir yaklaşım geliştirebilmiştir. Bu durum ASEAN'ın büyük güçlerin Hint-Pasifik bölgesine yönelik iddialı ya da ihtiyatlı yaklaştığı bir süreçte dengede kalmasını sağlamaktadır. Daha önemlisi, ASEAN'ın yaklaşımı ABD ve Çin gibi büyük güçlerin -örneğin Trump'ın Hindistan ziyaretinde Hint-Pasifik ile ilgili olarak ASEAN'a değinmesi gibi- ASEAN'a özel bir önem göstermelerine yol açmaktadır.

Diğer yandan, zayıf noktalar açısından irdelendiğinde, ASEAN, Hint-Pasifik bölgesiyle ilgili söz hakkı olduğunu iddia etmesine rağmen mevcut ASEAN normlarının ya da mekanizmalarının ötesinde yeni bir gündem ortaya koymamıştır. Ayrıca, ASEAN, ASEAN liderliğindeki çeşitli platformları süreçte etkin ve önemli hale getirmek istemesine rağmen yöntem olarak bu platformların merkez konumda nasıl olacaklarına dair bir nokta belirtmemiştir. Bir diğer husus, ASEAN'ın Hint-Pasifik bölgesine dair genel bir çerçeve çizmesine rağmen uygulamada etkinliğini artıracak bağımsız bir girişim ya da iş birliği faaliyeti ortaya koyamamasıdır.

Sonuç olarak, ASEAN, Hint-Pasifik bölgesine yönelik genel bir yaklaşım ortaya koymuş ve bu yaklaşımla doğrudan ya da dolaylı şekilde ABD ya da Çin'in yanında yer almayacağını göstermiştir. ASEAN'ın Hint-Pasifik yaklaşımının hem ABD hem de Çin ile ilişkilere önem vermesi çok taraflılığı ön planda tuttuğunu ve içerik olarak ekonomik iş birliği vurgusu yapması sürece pragmatist yaklaştığını göstermektedir. Dolayısıyla, ASEAN, büyük güçler arasında taraf tutmamaya çalışırken aynı zamanda Hint-Pasifik bölgesinde etkinliğini ve görünürlüğünü artırmayı hedeflemiştir. Ancak, ASEAN, uygulamada somut ve etkili bir eylem geliştirememiş bu durum yaklaşımının söylemin ötesine geçememesine ve etkinliğinin azalmasına neden olmuştur. Uzun vadede, ASEAN'ın karşılaşabileceği en önemli stratejik zorluk, Hint-Pasifik jeopolitiğine ilişkin ABD ile Çin arasındaki bölünmelerin ya da rakip söylemlerin çoğaldığı ya da sert bir nitelik kazandığı bir konjonktürde, herhangi bir tarafı öncelik

haline getirmeyen tarafsızlık yaklaşımını devam ettirip ettiremeyeceği olacaktır.

Anahtar Kelimeler: ASEAN, Hint-Pasifik, İş birliği, ABD ve Çin

YENİ SAVAŞ” KAVRAMI VE AB İLE ASYA PASİFİK ARASINDA KATKI SAĞLAYAN VEYA MEYDAN OKUYAN İLİŞKİLER

Sezgin Mercan / Başkent Üniversitesi

Özet

Karmaşık ilişki ağları, kimlik politikaları, karşılıklı bağımlılıklar, küreselleşme, piyasa dinamikleri, ulusal ve uluslararası aktörlerin çokluğu gibi hususları barındıran günümüz politikaları savaşı dönüştürmüştür. Bu dönüşümün sonucu yeni savaşlar görülmeye başlanmıştır. Literatürde yeni savaş kavramıyla ilgili birçok isme ve kaynağa rastlamak mümkündür. Çatışmaların yeni versiyonunu demografik değişimlere, farklı medeniyet özelliklerinin ya da kültürlerin karşı karşıya gelmesine dayandıran Samuel Huntington, devletin erozyona uğramasına dikkati çekip, bu koşullarda ordular, siviller ve suç çeteleri arasında ayrımın iyice zayıfladığına işaret eden Robert Kaplan, belli sınırlara dayanan siyasi oluşumların ötesinde, kozmopolitan bir yönetişimi önemseyip farklı medeniyet ve kültürel özelliklerle ulusal sınırları aşan kurumlar arasında ittifakı belirten Richard Falk bu isimlerdendir (Kaldor, 2012: 190-195). Kaplan'a göre, hükümet dışı örgütlenmeler "geleceğin uluslararası orduları" konumundadır. Falk'a göre ise toprakları ayıran sınırlar ortadan kalkabiliyor olsa da, siyasi sınırlar varlığını korumaya devam etmektedir. 20. yüzyılın ideolojik ayrımları, yerini kozmopolitlikle tekilcilik arasındaki ayrıma bırakmıştır (Kaldor, 2012: 192, 195).

Yeni savaşlar kavramı üzerine yapılan bir çalışmada ilgili literatürden bazı perspektiflere atıf yapılması gerekmektedir. Bunlardan ilki Realist ve Liberal perspektiflerdir. Realist perspektif 'soğuk barış' vurgusu yaptırırken, liberal perspektif 'sıcak barış'ın önemine işaret etmektedir. Savaş ve barış doğrusu göz önünde bulundurulduğunda sıcak savaştan üst düzey barışa uzanan bir yönelim olduğu görülmektedir. Bu doğrunun ilk noktasında 'sıcak savaş' yer almaktadır. Burada mutlak güç kullanımı vardır. İkinci nokta 'soğuk savaş'tır. Bu savaş tipinde kısa vadede savaş olasılığı bulunmaktadır. Üçüncü nokta 'soğuk barış'ı kapsamaktadır. Bu noktada savaş kısa vadede olası kabul edilmemektedir. Dördüncü nokta 'normal barış'a karşılık gelmektedir. Normal barış koşullarında savaş olası değildir, fakat imkansız da değildir. Beşinci nokta 'üst düzey barış' koşullarını kapsamaktadır. Bu son noktada savaş düşünülebilir dahi değildir.

Avrupa'da liberal perspektif, genel kabul görmüş bir referanstır. Bunun bir takım dayanak noktaları bulunmaktadır. İlki, Avrupa'da ekonomiden hukuka uzanan geniş bir işbirliği alanının bulunmasıdır. İkincisi, ulusüstü kurumlara yetki devredilebilmesidir. Üçüncüsü, serbest dolaşıma yer verilmesidir. Dördüncüsü, farklı askeri birimler arasında ortaklığın bulunmasıdır. Beşincisi, askeri kapasite ve yetenek değişiminin tehdit olarak algılanmadığı bir güvenlik alanının oluşumudur. Altıncısı, AB ortak savunma ve dış politikasının varlığıdır. Yedincisi de Avrupa ülkeleri arasındaki diplomatik ağdır.

Bahsedilen perspektiflerden ikincisi jeopolitiktir. Jeopolitiğe yönelik klasik yaklaşımlar, bir alan üzerindeki hakimiyeti vurgular. Eleştirel jeopolitik ise siyasi yapılara işaret ederek iç-dış ayrımını, kültürel özellikleri ve yorumları vurgular. Bu bakış açısı güvenlik, tehdit, korku ve şiddetin hangi durumlarda tanımlanabileceğini sorgulamaktadır. Buna savaş tekelinin artık sadece ulus-devlete ait olmadığını da eklemek yerinde olacaktır. Günümüz dünyasında düşman merkezli bir bakış açısından, insan merkezli bir bakış açısına geçiş de olmuştur. Devlet güvenliğinden insan güvenliğine doğru bir kayma yaşanmıştır. Karşılıklı yorumlama süreçleri önem kazanmıştır.

Bu araştırmada, yeni savaş kavramı, AB gibi uluslararası kuruluşların kriz yönetimi eğilimleri ve operasyonları ile güvenlik ve devletlerin uluslararası sisteme müdahalesi tartışmaları üzerinden somutlaştırılacaktır. İlk olarak, "yeni savaşlar" kavramı, vakaları ve dönüşümleri anlamaya yardımcı olacak şekilde tanımlanacaktır. Daha sonra, AB'nin dış ve güvenlik politikası ile terörle mücadele uygulamaları, güvenlik ve küresel stratejileri dikkate alınarak incelenecektir. Ardından, AB'nin karşı karşıya olduğu dönüşüm türleri Asya-Pasifik ilişkileri bağlamında değerlendirilecektir. Bu araştırma, Asya-Pasifik ülkeleri ve örgütlerini göz önünde bulundurarak AB'nin yeniden yapılandırılmasına özel referansla bölgesel işbirliğinin bir analizini ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Savaş, Avrupa Birliği, Asya-Pasifik, Jeopolitik

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
15:20-17:00 16. Oturum / 16th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Tolga Bilener*

Dış Politika Analizi

- "Soğuk Savaş Döneminde Türkiye'nin Hindistan Politikasında ABD Faktörü" ***Emre Yürük***
- "Hindistan Dış Politikasının Evrimi: Küresel Güneyde "Bağlantısızlık"tan "Çoklu Hizalanmaya" ***Tolga Bilener***
- "Vikram Sarabhai: Hindistan Uzay Programı'nda Belirleyici Bir İnsan Faktörü" ***Ulaş Kutsi Çezik***
- "Tayvan Boğazında Barışçıl Birleşme Politikası: Tayvan Ulusal Kimliği Üzerinden Bir Değerlendirme" ***İshak Turan***

HİNDİSTAN DIŞ POLİTİKASININ EVRİMİ: KÜRESEL GÜNEYDE "BAĞLANTISIZLIK"TAN "ÇOKLU HİZALANMAYA"

Tolga Bilener / Galatasaray Üniversitesi

Özet

Bağımsızlığını kazandığı 1947 yılından bu yana bağlantısızlık (non-alignment) hareketinin öncülerinden biri olan Hindistan, Nehru-Gandhi hanedanının damgasını vurduğu Kongre Partisi'nin on yıllar boyu süren idaresi altında, ağır sanayinin kamu sektörü tarafından geliştirilmesi mantığına dayanan planlı ekonomi anlayışının da etkisiyle, aslında sosyalist dünyaya daha yakın bir çizgi izlemiştir. Bu tercihte, ülkenin çok sorunlu bir bölünme sürecinin ardından daimi bir "öteki"ne dönüşen Pakistan'ın Soğuk Savaş dengeleri içinde Batı bloğuna yakın durması da rol oynamıştır. Soğuk Savaş sonrasında ekonomisini küreselleşmeye entegre edip özel sektöre ağırlık vermeye başlayan ülke, diplomasi seçeneklerini de çeşitlendirmeye girişmiş, bir yandan nükleer silah sahibi olarak kendine olan güvenini artırırken, diğer yandan iddialı bir uzay programı geliştirmesi örneğinden de anlaşılabileceği gibi ileri teknoloji ve yazılım konularında önemli bir atılım göstermiştir. Hindistan dış politikasındaki dönüşüm Narendra Modi ve Hindu milliyetçiliğine dayanan Bhratiya Janata Partisi'nin yönetime gelmesiyle hız kazanmıştır. İktidara geldiği 2014 seçim kampanyası sırasında Kongre Partisi'yle özdeşleşmiş bağlantısızlık siyasetini eleştiren Narendra Modi, gene de yönetime geçtikten sonra Hindistan diplomasisinin temel niteliklerini fazlaca değiştirmemiştir. Buna göre, Hindistan dış politikada stratejik özerklik hedefini hiçbir zaman gözden kaçırmayan ve manevra alanını kısıtlaması muhtemel bağlayıcı askeri ittifaklara girmeyen bir ülke kimliğini korumuştur. Narendra Modi döneminde esas değişim, söylem ve üslup düzeyinde yaşanmıştır. Toplumsal hayatta dinî ve muhafazakar değerleri savunan, ekonomide ise özel sektör girişimciliğini ve neo-liberal eğilimleri destekleyen Hindistan'ın popülist lideri, bir yandan Birleşmiş Milletler'in 21 Haziran tarihini Uluslararası Yoga Günü ilan etmesini sağlamak yahut "Güney-Güney dayanışması" söylemine yaslanarak Afrika kıtasına kalkınma yardımlarını artırmak gibi yumuşak güç unsurlarını kuvvetlendirmiş, diğer yandan da diaspora diplomasisi ya da dijital diplomasi gibi araçları daha önce hiç olmadığı kadar yoğun bir biçimde kullanmıştır. Tüm bu değişim Hindistan'ın kendi dış politikasını tanımlarken kullandığı yeni kavramsallaştırmalarla desteklenmiş, dünyanın 2023 yılı itibarıyla artık en kalabalık ülkesi sayılan bu ülkenin diplomaside bağlantısızlık (non-

alignment) değil, "çoklu çok taraflılık" (pluri-multilateralism) ve/veya "çoklu hizalanma" (multi-alignment) siyasetini benimsediği ilan edilmiştir. Bu kavramsallaştırmaların isim babası olan Hindistan'ın Dışişleri Bakanı Subramanyam Jaishanker'e göre, çoklu hizalanmanın temeli idealizmden uzaklaşmadan reelpolitik uygulamaktır. Bu siyasetin amacı ise, Hindistan'ın birlikte çalışabileceği her ülkeyle yine Hindistan'ın çıkarlarını savunmak üzere iş birliği yapmak anlamına gelmektedir. S. Jaishanker, bu kavramların gerekçelerini ve etkilerini anlattığı The India Way (2020) adlı eserinde, çoklu hizalanmayı "Amerika'yı angaje etmek, Çin'i idare etmek, Avrupa'yla ilişkileri geliştirmek, Rusya'ya güven vermek, Japonya'yı dış politika denklemine dahil etmek, komşu ülkeleri cezbetmek ve komşuluk bölgesini dışa yayılan halkalar biçiminde genişletmek" anlamına geldiğini yazmıştır. Tam da bu çerçevede, Hindistan bir taraftan BRICS grubunun önemli bir üyesi olmayı ve Şanghay İşbirliği Örgütü'ne dahil olmayı tercih ederken, diğer yandan Çin tehdidine karşı kendi aralarındaki eşgüdümü artırmak amacıyla ABD, Avustralya ve Japonya ile birlikte QUAD diyalogunu meydana getirmiştir. Bu bağlamda, 2023 yılı Hindistan dış politikasının yeni yönelimi ve hedeflerinin ciddi biçimde test edildiği bir yıl olmuştur. Hindistan bir yandan Ukrayna Savaşı'nda Batı dünyasının bu savaşa dair tutumunu ve yorumunu benimsemediğini açıkça ortaya koymuş ve Rusya'ya yönelik yaptırımlara katılmamış, diğer yandan – Modi'nin Haziran 2023'te Washington'a yaptığı ziyarette gözlemlendiği gibi, ABD ile iş birliğini derinleştirmekten geri kalmamıştır. Yine bu yıl G20 grubunun liderliğini üstlenen Hindistan, kendini sistemdeki büyük güçlerden biri olarak konumlandırırken, Küresel Güney'in de sözcülüğüne soyunmuştur. Bu sunumun amacı, Narendra Modi'nin dış politikasının hedeflerini ve kısıtlarını tartışmak, ayrıca Hindistan dış politikasının evriminin Küresel Güney'in bir bütün olarak dönüşümünü ne ölçüde okunaklı kıldığını ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Küresel Güney, Çoklu Hizalanma, Çoklu Çoktaraflılık

VİKRAM SARABHAİ: HİNDİSTAN UZAY PROGRAMI'NDA BELİRLEYİCİ BİR İNSAN FAKTÖRÜ

Ulaş Kutsi Çezik / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Yirminci yüzyılda, Hindistan bağımsızlığını kazandıktan sonra, uluslararası arenada diğer ülkelerle rekabet edebilmek için kullanılan uzay ve roketler hakkında bilgi sahibi olmak için gerekli altyapıya sahipti. Bu nedenle Hindistan Uzay Programının kurucu babası Vikram Sarabhai bir fikir ortaya attı. Modern teknoloji ve bu teknolojinin unsurlarından yararlanmadan ülkenin kalkınmasının mümkün olmadığını düşünüyordu. Bu düşünce, kalkınmayı sağlamak için alışılagelmiş adımları atlamayı ve teknolojide daha üst seviyelere çıkmayı hedefliyordu. Bu süreç Vikram Sarabhai tarafından "sıçrama" olarak adlandırıldı. Dolayısıyla Hindistan Uzay Programının yapı taşı olan bu ilerici fikir, Vikram Sarabhai'nin Hindistan'ın uzay yolculuğunu tetikleyen vizyonuna aittir. Ayrıca bu vizyon, diğer uzay programları ile kıyaslandığında güvenlik teması geri planda bırakılarak özellikle eğitim ve sağlık alanında kamu çıkarlarına odaklanması sebebiyle ayırt edici bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda 1970 yılında Profesör Vikram Sarabhai 'sosyo-ekonomik uygulama' odaklı uzay misyonunu hayata geçirmiştir. Halihazırda Hindistan, uzay araştırmalarıyla ilgili farklı merkezlerde yaklaşık 14,000 destek, teknoloji ve bilim personeline sahiptir ve bu personel yaklaşık 500 akademik kurum ve endüstri tarafından desteklenmektedir. Ayrıca kapsamlı ve isabetli bir biçimde doğal kaynakları, tarımsal alanları, okyanusları ve meteorolojik olayları gözlemlemeyi mümkün kılan uzaktan algılama sistemini (remote sensing) uzaya yerleştirme gücüne sahiptir ve bu amaçla meteorolojik uyduları, farklı yörüngelerdeki iletişim uydularını ve uzaydaki uygulamaları içeren her türlü 'uydu fırlatma aracını' da üretebilmektedir. Vikram Sarabhai'nin kuruluş aşamasındaki "sıçrama" perspektifli vizyonu ve kişisel girişimleri bugün uzay madenciliği, uzay turizmi, telemedicine gibi önemli alanlarda Hindistan Uzay Programı'nın en önde gelen uzay programlarından birisi olmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzay Programı, Uzay Teknolojisi, Hindistan, Vikram Sarabhai

TAYVAN BOĞAZINDA BARIŞÇIL BİRLEŞME POLİTİKASI: TAYVAN ULUSAL KİMLİĞİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

İshak Turan / Yalova Üniversitesi

Özet

Tarihsel olarak Çin kıtasının bir parçası olan Tayvan adası, Çin'in "Orta Krallık" dönemindeki gücünü ve etkisini modern dönemin koşullarına taşıyamaması nedeniyle küresel güçlerin rekabet alanına dönerek asırlar boyunca Çin'den ayrı bir şekilde yönetilmiştir. Aslında keşiflerin, sanayi devriminin ve sömürgeciliğin sağladığı avantajlar Çin İmparatorluğunun göreceli olarak hem geri kalmasında belirleyici unsurlar olmuştur hem de Tayvan adası ile bağlantısının koparılmasına yol açmıştır. Asırlar boyunca İspanya ve Japonya'nın hakimiyet alanı içinde kalan Tayvan, Çin iç savaşı sonrasında kaybeden Milliyetçilerin adaya kaçmasıyla yine Kıta Çin'inden ayrı yönetilmeye devam etmiştir. Yeni dönemde ABD'nin hamiliğinde Çin'e karşı egemenliğini korumayı başaran Tayvan'ın, Çin'in hem bölgesinde hem de dünyada çok yönlü gücünü artırmasıyla "tek Çin" politikası doğrultusunda ulusal bütünlüğünü koruması daha da tartışmalı hale gelmiştir.

Avrupa standartlarında bir yaşam kalitesine sahip olan Tayvan, demokratik yapısıyla Komünist Çin'den oldukça farklı bir siyasi ve ekonomik yapıya sahiptir. Çin'den bağımsız bir şekilde hayatlarına devam eden Tayvanlılar kıta Çin'inden farklı bir ulusal kimlik inşa etmeyi amaçlamaktadırlar. Ancak kısa tarihi, 23 milyonluk nüfusu ve kıta Çin'iyle paylaşılan ortak dil ve etnik yapısı müşahhas bir Tayvan ulusal kimliği yaratılmasında karşılaşılan zorluklardır. Sun Yat-sen'in Tayvan'ın resmi isminin (Tayvan Cumhuriyeti) kurucusu olması da ayrı bir paradokstur. Bu açıdan Tayvan eğitim sistemi ve edebiyatta görülen kısmı farklılıklar da amaca tam olarak hizmet edememektedir. Ayrıca Tayvanlılar tam bağımsızlık ya da Çin ile barışçıl birleşme hususunda genel bir uzlaşıya ulaşamamışlardır. Bu farklı blokların desteklediği partilerin iktidara gelmesinin hem ülke içindeki grupların yaklaşımlarına hem de dış politikada Çin ile karşılıklı ilişkilere doğrudan yansıdığı görülmektedir. Örneğin Çin ile barışçıl birleşmeden yana daha ılımlı olan Koumintang yönetiminin Tayvan'ın Çin'e ekonomik açıdan bağımlılığını artıracak "Tayvan-Çin Hizmet Ticareti Anlaşması" demokrasi ve Batılı hayat standartlarını destekleyen gençler arasında büyük bir tepkiye yol açtı. Ayçiçeği Hareketi olarak bilinen bu protestolar Çin'in ülkede giderek artan etkisine karşılık içten gelen bir sivil tepkidir. Çünkü bağımsız bir Tayvan'ı

destekleyenler, yükselen Çin'in kültürel ve ekonomik nüfuzuyla Tayvan'ın ayırt edici kimliğinin altını oyduğuna inanmaktadırlar.

Tayvan'ın Çin'e katılmasının Çin iç savaşı sonrasındaki zaferin tamamlanmasını sembolize etmesi anlamına gelmesi, ABD'nin Tayvan'a siyasi ve askeri yönden sağladığı desteği devam ettirmesine neden olmaktadır. Özellikle Tayvan Boğazı'nın küresel mal ve enerji ticaretinde jeostratejik bir güzergâh olması, Çin'e olan coğrafi yakınlığı ve Tayvan'ın egemenliğinin hem Tayvan Boğazı hem de Güney Çin Denizi üzerindeki kıta sahanlığı ve MEB hak iddialarıyla yakından ilişkili olması, bölgedeki gerilimin daha da artmasına neden olmaktadır. Bu da adanın ABD-Çin rekabetinde var olan tarihsel sorunun çatışmaya dönüşme riskini artırmaktadır. Birleşme sonrası Hong-Kong'da yaşananları ve Sincan Uygur Özerk Bölgesi ile Tibet Özerk Bölgesi'nde olanları yakından takip eden ve bu baskıcı politikalara karşı çıkan Tayvanlılar, birleşmenin rasyonel olmadığını düşünmektedirler.

Tüm bu gelişmeler doğrultusunda Çin, bir taraftan barışçıl birleşme diplomasisi söylemini ve ekonomik ilişkilerini devam ettirirken diğer taraftan da bölgedeki gerçeklerin farkında olarak Tayvan'ın bağımsızlık kararı almasını önleyecek caydırıcı askeri güç kapasitesini artırmaktadır. Bu çalışma, Tayvan'ın tarihsel olarak kıta Çin'inden farklılaşan siyasi ve ekonomik yapısının ulusal kimliğine ne ölçüde etkilediği ve bunun son yıllarda ABD ile Çin arasında artan rekabet ortamında Çin'in "tek ülke iki sistem" politikasının barışçıl yollarla gerçekleşmesinin ne kadar mümkün olup olmadığını Tayvan ulusal kimliği üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tayvan, Ulusal Kimlik, Çin, Barışçıl Birleşme Politikası, ABD-Çin Rekabeti

19 Ekim/October - Perşembe/Thursday
15:20-17:00 17. Oturum / 17th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Bülent Şener*

Uluslararası İlişkilerde Kavramlar ve Örnek Olay İncelemeleri

- "Devlet Egemenliği ve Paradiplomasi Etkileşimi: Uluslararası Siyasette Yeni Bir Çatışma Alanı Mı?" ***Seven Erdoğan & Emrah Atar***
- "Başarısız Devletselliği Anlamada Anahtar Olgular: İç ve Dış Egemenlik" ***Bülent Şener & Bahar Yılmaz***
- "Sınırların Hafızası: Hatay Örneği" ***Oğuzhan Bal & İsmail Köse***

DEVLET EGEMENLİĞİ VE PARADİPLOMASİ ETKİLEŞİMİ: ULUSLARARASI SİYASETTE YENİ BİR ÇATIŞMA ALANI MI?

Seven Erdoğan / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Emrah Atar / Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Özet

Mevcut uluslararası hukuk sisteminin en temel parametrelerinden biri, uluslararası siyasetin egemen devletlerden teşkil ettiğidir. Egemen olmanın sağladığı ayrıcalıklar sayesinde, devletler sınırları tanımlı ülkeleri ve ülkelerinde yaşayan halklar üzerinde bir takım yetkileri kullanmaya muktedir hale gelmekte ve bazı yetkileri yalnızca kendilerinin kullanma hakkına sahip olduğu iddiasında bulunabilmektedir. Aynı zamanda egemenlik, devletlere diğer aktörleri kendilerinin yetkili oldukları alanlardan ve konulardan dışlama fırsatı vermekte ve bazı aktörlere kendi egemenlik alanlarında kendilerince tanınan serbestlik ve imtiyaz çerçevesinde faaliyette bulunma imkânı sağlamaktadır.

Kökenleri modern devlet sisteminin pek çok boyutu gibi 1468 Vesfelya Anlaşmasına dayandırılan devlet egemenliği kavramı, zaman içinde değişen koşullara göre yeniden tanımlanan ve dönüşen bir olgu olmuştur. Devlet egemenliğinin küresel siyasete hakim olan koşullarla yakından ilişkili olması, kavrama dair tartışmaları ve kavramı yeniden tanımlama çabasını beraberinde getirmiştir. Literatürde devlet egemenliğine dair birbiri ile kimi zaman rekabet ve çatışma içinde olan farklı görüşler mevcut olmakla birlikte, devlet egemenliğinin politika alanına göre farklılaşan göreceli (relative state sovereignty) bir hal aldığı da savunulmaktadır.

Bu çalışma, devlet egemenliğinin diplomaside ortaya çıkan değişim ve yeni eğilimlerden etkilendiği sorunsalı üzerinde inşa edilmiştir. Bu kapsamda geleneksel diplomasi yaklaşımından uzaklaşılmasının devlet egemenliğinin yeniden düşünülmesinde etkili olan koşullardan biri olduğu varsayılmaktadır. Bir zamanlar yalnızca egemen devletler arasında iletişim metodu olarak görülen diplomasiye, devlet altı ve üstünde konumlu egemen olmayan yeni aktörlerin eklenmesi ve bu aktör çoğullaşmasına ek olarak diplomasinin kapsamının savaş ve barış temel sorunsalı dışında çevre, enerji ve göç gibi farklı konuları barındıracak şekilde genişlemesi neticesinde yeni bir diplomasi pratiği ortaya çıkmıştır. Kimilerine göre ise diplomasideki değişimin öncesinde devlet egemenliği kavramında yaşanan değişim, yeni bir diplomasi pratiğine ihtiyaç duyulmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum ve

literatürde birbiri ile yakından ilgili bu iki olguda yaşanan değişimin ele alınmayışına dair boşluk, birbiri ile yolları kaçınılmaz olarak kesişen devlet egemenliği ve diplomasinin birlikte incelenmesinin gerekli olduğuna dair bir merak uyandırmıştır.

Bu çalışmada, ulus altı aktörlerin dış politika alanında artan paradiplomasi faaliyetleri, değişen devlet egemenlik yaklaşımı ile ilişkisel bir şekilde ele alınmaktadır. Çalışmada temel olarak paradiplomasinin diplomasideki artan varlığının, devlet egemenliğine ve devlet egemenliğinde yaşanan dönüşümün diplomasiye özellikle de ulus altı aktörlerin diplomasiye katılımına nasıl etki ettiği üzerinde durulmaktadır. Çalışmada devlet egemenliği yaklaşımının tarihsel süreçteki dönüşümü ile paradiplomasi kavramı ve diplomasiye eklenmesine odaklanan iki alt başlığın ardından, devlet egemenliği yaklaşımında yaşanan değişimin diplomasiye yansımaları üzerinde durulmaktadır.

Çalışmanın sonunda değişen egemenlik yaklaşımının devletin diplomasi ya da genel olarak dış politika alanındaki yetkilerine ne tür yansımalarının olduğu saptanmaya çalışılmakta ve paradiplomasinin dönüşen devlet egemenliği yaklaşımı ile ne derecede uyumlu olduğuna dair bir değerlendirme sunulması hedeflenmektedir. Çalışmanın temel sonucu ortaya çıkan yeni devlet egemenliği yaklaşımı, bir yandan ulus altı aktörler tarafından yürütülen paradiplomasinin ortaya çıkışına olanak sağladığı, diğer yandan paradiplomasinin varlığı devlet egemenliğinin yeniden düşünülmesini ve hatta dönüşmesini beraberinde getirdiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Egemenliği, Diplomasi, Paradiplomasi, Dış Politika

BAŞARISIZ DEVLETSELLİĞİ ANLAMADA ANAHTAR OLGULAR: İÇ VE DIŞ EGEMENLİK

Bülent Şener / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Bahar Yılmaz / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Egemenlik, öteden beri devletselliğin en temel unsurudur ve merkezinde "meşru şiddet kullanma tekeli" vardır. Uluslararası İlişkiler literatüründe, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde, "başarısız devletsellik[ğ]i ölçümlemede pek çok kriter ve gösterge ortaya atılmış olsa da, başarısız devletsellik esas olarak iç ve dış egemenlik yetersizliğinden / etkinsizliğinden kaynaklanan varoluşsal bir sorundur. Çünkü egemenlik, en son kertede, bir insan topluluğuna siyasal düzeyde devlet niteliğini vermektedir. Devletin uluslararası politikadaki temel aktör olma konumu da bundan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, devletin oluşumu ve devamı için egemenliğin iç ve dış boyutlarıyla kurulmuş ve etkin olması gerekmektedir. Uluslararası sistemde yoksulluktan sağlık sorunlarına, uyuşturucudan teröre kadar uzanan çok çeşitli sorunlar temelinde gittikçe kırılganlaşan ve başarısızlığa sürüklenen devlet yapılarına yakından bakıldığında, özünde egemenlik temelinde yetersiz devlet yapılarının yer aldığı çok açık bir biçimde göze çarpmaktadır. Günümüzde içte ve dışta güncellenmiş ve sorumlu bir egemenlik, istikrarın, güvenliğin, refahın ve başarılı bir devletin temelini oluşturmaktadır. "İç egemenlik"te, sosyal ve siyasal oluşumlara karşı hiyerarşik bir düzen temelinde ülkede üstünlük söz konusu iken; "dış egemenlik"te de anarşik bir düzen temelinde devletlerin uluslararası sistem içerisinde uluslararası hukuk ve siyasal açıdan eşit özneler olarak yer almaları (egemen eşitlik ilkesi), fiili özerkliğe sahip olarak birbirlerinin iç işlerine karış(a)mamaları (içişlerine karışmazlık ilkesi) söz konusudur. Özellikle modern ulus devletlerin ortaya çıkması ile önem kazanan iç ve dış egemenlik ayrımı uluslararası alanda gerçekleşen faaliyetlerle ulusların kendi içerisinde gerçekleşen faaliyetlerini ayırmada önemli bir temel sağlamıştır. Bu bağlamda iç ve dış ayrımı, devletlerin kurup kaldırdığı, meşrulaştırdığı bir düzeni sağlarken, egemenlik kavramı da anarşi, güvenlik, ekonomik, sosyal alanları düzenleyen bir işleve sahip olmaktadır. Aksi durumda, devletin temel unsuru olan egemenliğin iç ve dış boyutunda ortaya çıkan sorunlarla, devletler birçok alanda kırılgan bir yapıya sahip olabilmekte ve başarısız devlet nitelikleriyle özdeşleşebilmektedir. Bu gerçekliklerden hareketle, bu çalışmanın temel savı "başarısız devletsellik"[ğ]i anlamada "egemenlik" olgusunun anahtar konumunda olduğu ve devlet başarısızlığının temelinde egemenlik oluşumu ve sürekliliği

sağlanamamasının yatmakta olduğudur. Çalışmanın ikinci savı, küreselleşen uluslararası sistemde terörizmden yoksulluğa, iç çatışmalardan uluslararası göçlere kadar artış gösteren semptomların "başarısız devletsellik"[ğ]in ağır sonuçları olarak uluslararası sistemin istikrarını tehdit etmeye devam edeceğidir. Çalışma, bütün bu çerçeve dahilinde "başarısız devletsellik"[ğ]i ve onun iç ve dış egemenlikle olan ilişkisini teorik ve ampirik boyutlarıyla irdeleme amacındadır.

Anahtar Kelimeler: Başarısız Devlet, İç Egemenlik, Dış Egemenlik, Devlet(sellik)

SINIRLARIN HAFIZASI: HATAY ÖRNEĞİ

Oğuzhan Bal / Karadeniz teknik Üniversitesi
İsmail Köse / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Sınır, en küçük yerleşim birimi olan köyden en büyük yerleşim birimi olan ülkelere kadar varan kapsayıcı bir olgudur. İlkçağlardan itibaren devletler sınırlarına büyük bir önem atfetmiş ve ne pahasına olursa olsun sınırlarını koruma iç güdüsüyle hareket etmişlerdir. Sınırların doğal engellerle korunması sınırdaş devletler açısından büyük bir avantaj olarak değerlendirilmiş ve genellikle sınır çizgileri akarsu, dağ veya nehir gibi doğal unsurlar referans alınarak çizilmiştir. Nihayetinde doğal engeller sınırların uzun süre muhafaza edilmesini ve komşu yerleşim yerleri arasındaki farklılıkların baki kalmasını sağlamıştır. Bu durum her iki devlet arasında bir sınır hafızası oluşmasını sağlamıştır. Modern devletin kuruluşu olarak görülen 1648 Vestfalya Antlaşmasıyla birlikte sınır kavramı pekişmeye ve gelişmeye devam etmiştir. Devletler, kendi halklarını konsolide ederek aynı kimlik ve bayrak altında birleştirecek ulus devleti kurma arzusu içerisinde olmuşlardır. Dolayısıyla sınıra atfedilen kutsiyetin halk tarafından içselleştirilmesi ulus-devlet için oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. Tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay, 1516'da Yavuz Sultan Selim'in Memlüklüleri mağlup ederek Suriye'yi Osmanlı topraklarını katmasıyla birlikte Türk yurdu haline gelmiştir. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nı kaybeden Osmanlı Devleti, bölgenin Fransızlar tarafından işgal edilmesine engel olamamıştır. Akabinde Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmasıyla birlikte milli mücadele dönemi başlamıştır. Bu dönemin en önemli kararlarından biri olan Misak-i Milli'nin genel çerçevesi önce Erzurum Kongresi'nde (22 Temmuz-7 Ağustos 1919) daha sonra da Sivas Kongresi'nde (4-11 Eylül 1919) çizilmiştir. Daha sonra Meclis-i Mebusan'ın son kez toplandığı 28 Ocak 2020 tarihinde oy birliği kabul edilmiştir. Misak-i Milli'ye göre Mondros Ateşkes Antlaşması (30 Ekim 1918) imzalandığı zaman işgal altında olmayan topraklar içerisinde vatan bölünmez bir bütündür. Bu ülküyle gerçekleştirilen Kurtuluş Savaşı sonrasında imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nda Misak-i Milli sınırlarından taviz verilmemeye çalışılmış olsa da Lozan Barış Antlaşması'na göre çizilen Türkiye ile Suriye arasındaki sınırda Hatay, Suriye sınırlarının içerisinde kalmıştır. Mustafa Kemal Atatürk daha sonra ''Hatay benim şahsi meselemdir.'' diyerek Hatay'a atfettiği önemi vurgulamış ve yeniden anavatana bağlanması için yoğun çaba sarf etmiştir. Fransa'nın Suriye'nin bağımsızlığını

tanımasının ardından Milletler Cemiyeti (MC) düzeyinde yapılan diplomatik girişimler sonuç vermiş ve 1938 yılında Hatay bağımsız bir devlet statüsü kazanmıştır. Yaklaşık bir yıllık bağımsızlık sürecinin ardından İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kısa bir süre kala Fransa ve Türkiye arasında yapılan anlaşma ile Hatay'ın Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılması kararlaştırılmıştır. Böylece Hatay sorunu, İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemin şartları ve Türkiye'nin stratejik önemi iyi değerlendirilerek diplomatik yollarla çözüme kavuşturulmuştur. Bununla birlikte hem Osmanlı Devleti döneminde Suriye'nin bir parçası olarak fethedilen Hatay ile Suriye arasında sınır olarak görülebilecek doğal engellerin olmaması hem de Suriye'nin Hatay üzerindeki tarihsel bağlarını koparmak istememesi bir sınır hafızasının oluşmasını engellemiştir. Dolayısıyla 911 km uzunluğunda Türkiye'nin en uzun kara sınırını oluşturan Suriye sınırının en sorunlu bölgelerinin başında Hatay sınırı gelmektedir. Özellikle Suriye İç Savaşı sonrası bölgeden Türkiye'ye doğru yoğun bir göç dalgası başlamıştır. Türkiye, savaştan kaçan insanlara karşı son derece misafirperver şekilde davranarak tarihte eşine az rastlanır bir duruma imza atmıştır. Nihayetinde on yılı aşkın süredir hem Suriye'den gelen sığınmacılar hem de Türkiye'de doğan Suriye uyruklu çocuklar, Türkiye'nin demografik yapısına dahil olmuştur. Buna ek olarak 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve Hatay'da ciddi bir tahribata neden olan depremlerin ardından bölgeden ayrılmak zorunda kalan insanlar, bölgenin demografik yapısının geleceği ile ilgili belirsizliğe neden olmaktadır. Bu araştırmada herhangi bir doğal engelin bulunmadığı ve suni yapılarla korunan Hatay-Suriye sınırının yakın tarihi, demografik ve ulusal güvenlik açısından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Vestfalya Antlaşması, Osmanlı Devleti, Misak-i Milli, Milletler Cemiyeti, Demografi, Ulusal Güvenlik

19 Ekim/October- Perşembe/Thursday
15:20-17:00 18. Oturum / 18th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Vahit Güntay*

Büyük Güç Rekabeti ve Güvenlik Çalışmaları

- "İran-Suudi Arabistan Yakınlaşmasında Çin'in Rolü ve Hedefleri: Neo-klasik Realist Bir Analiz" ***Seyda Nur Osmanlı***
- "Büyük Güç Rekabetinde Yapay Zekanın Yeri: ABD-Çin Karşılaştırması" ***Sertaç Canalp Korkmaz***
- "ABD'nin Yeni Siber Güvenlik Stratejisi: Trump ve Biden Yönetimlerinin Karşılaştırılmalı Bir Analizi" ***Muharrem Bayrak***

İRAN-SUUDİ ARABİSTAN YAKINLAŞMASINDA ÇİN'İN ROLÜ VE HEDEFLERİ: NEO-KLASİK REALİST BİR ANALİZ

Seyda Nur Osmanlı / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Ortadoğu'nun iki önemli bölgesel gücü olan ve siyasi, askeri, ekonomik açıdan rekabet halinde olan ve 2016 yılında diplomatik ilişkilerini kesen İran ve Suudi Arabistan ilişkilerinde, Mart 2023 tarihi ile yeni bir dönemin başladığını söylemek mümkündür. Mart 2023 tarihinde söz konusu iki ülke, Çin öncülüğünde bir araya gelerek diplomatik ilişkileri tekrar başlatma ve bazı önceki anlaşmaları uygulamaya koyma hakkında uzlaşmaya varmışlardır. Rekabet halindeki iki ülkenin uzlaşıya varması, başta dünyanın en güvenliksiz bölgelerinden olan Ortadoğu güvenliği açısından olmak üzere bölgesel ve sistemsel pek çok etki oluşturma kapasitesine sahiptir. Söz konusu gelişmenin meydana gelmesinde İran ve Suudi Arabistan için diplomatik, siyasi, ekonomik ve güvenlik açısından pek çok nedeni ve etkisi olmakla birlikte aynı zamanda Çin dış politikası açısından da büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı, Çin'in Ortadoğu bölgesine yönelik politika hedeflerini ortaya koymaktır. Bu amaçla vaka çalışması yapılacak olup İran ve Suudi Arabistan arasında başlatılan diyalog, örnek olay olarak ele alınacaktır. Ancak çalışmada detaylı bir sonuca ulaşmak amacıyla örnek olay, tüm taraflar açısından ele alınacaktır. Böylelikle Çin'in diyaloğu başlatmasındaki temel nedenler ile İran ve Suudi Arabistan'ın birbiri ile yeniden diplomatik ilişkiler tesis etmesindeki temel nedenler belirlenecektir. Aynı zamanda, Çin dış politikası açısından söz konusu iki ülke ile kurulan ilişkilerin hedefleri ve kazanımları ekonomik, stratejik ve güvenlik açısından detaylandırılacaktır. Bu amaçla çalışmada Klasik Realizmin eksikliklerini gidermek amacıyla oluşturulan sistem, devlet ve lider düzeyinde analize imkân tanıyan Neo-klasik Realizm yaklaşımı kavramsal çerçeve olarak kullanılacaktır. Çalışmada İran ve Suudi Arabistan'ın bir araya gelmesinde ve Çin'in öncülük etmesinde sistem, devlet ve birey düzeyinde hangi faktörlerin rol oynadığı araştırılacaktır. Bu doğrultuda, sistemde meydana gelen Çin-ABD rekabeti ve Ukrayna-Rusya Savaşı'nın söz konusu ülkelerin politikalarını nasıl şekillendirdiği analiz edilecektir. Devlet düzeyinde, İran ve Suudi Arabistan'ı yakınlaşmaya iten sebepler; siyasi, ekonomik ve güvenlik açısından ele alınacak ve Çin açısından ise daha geniş ölçüde Ortadoğu bölgesindeki iki önemli bölgesel gücü bir araya getirmenin Çin'in Ortadoğu politikası, ekonomik ve güvenlik

politikaları ile ilişkisi analiz edilecektir. Aynı zamanda Çin dış politikası açısından önem taşıyan, 2022 yılında ilan edilen "Küresel Güvenlik Girişimi" belgesinin, Çin güvenlik politikası açısından ne anlama geldiği ele alınacaktır. "Küresel Güvenlik Girişimi" belgesinde Ortadoğu bölgesinin güvenliğinden ayrıca bahsedilmesi, ülkeler arasındaki anlaşmazlık ve farklılıkların istişare, diyalog ve arabuluculuk yoluyla çözülmesinin ön görülmesi ve bu amaç için büyük ülkelerin sorumluluk almalarının gerekliliği ifadeleri Çin'in bölgesel güvenlik inşasına bakışını, İran ve Suudi Arabistan arasında kurduğu diyaloğun yöntemini ve amacını da belirtmektedir. Bu bağlamda belirtilen diyaloğun, Çin'in Ortadoğu politikasını yansıttığı ileri sürülebilir. Lider düzeyinde analiz gerçekleştirildiğinde ise Xi Jinping ve Veliaht Prens Muhammed bin Selman gibi süreklilik ve değişimi bir arada barındıran politikaları hayata geçiren etkili liderler karşımıza çıkmaktadır. Benzer biçimde İran için de lider etkisi, politikalarda önemli bir faktör olarak rol oynamaktadır. Söz konusu liderler tarafından başlatılan veya yeniden politika gündemine getirilen Çin'in "Kuşak ve Yol Girişimi", Suudi Arabistan'ın "Vizyon 2030" hedefleri ve İran'ın "Doğu'ya Bak" gibi büyük politika hedeflerinin de yakınlaşmada etkili faktörler olduğu görülmüştür. Bu nedenle söz konusu liderlerin de diğer ülkeler ile ilişkilerde ve bölge politikalarında rol oynadığı görülmektedir ve bu nedenle çalışmada bu politikalar detaylandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neo-klasik Realizm, Çin, İran, Suudi Arabistan

BÜYÜK GÜÇ REKABETİNDE YAPAY ZEKANIN YERİ: ABD-ÇİN KARŞILAŞTIRMASI

Sertaç Canalp Korkmaz / Yapay Zekâ Politikalar Derneği (AIPA)

Özet

Dünya tarihinde devletler arasındaki rekabetin devamlılığı dikkate alındığında her yüzyılda büyük bir gücün ya da güçlerin etkisi söz konusu olmuştur. Kimi zaman tek bir devlet daha fazla öne çıkarken, arkaplanda ona meydan okumaya çalışan birkaç büyük devletin birbiriyle giriştiği mücadele söz konusu olmuştur. Büyük güç olarak tanımlanan bir devletin güçlü bir orduya, bu ordunun ihtiyaçlarını tedarik edebilecek bir ekonomiye sahip olması beklenmektedir. Buradaki ekonomik büyüklük ise sahip olunan nüfus, doğal kaynaklar ve teknolojik gelişmişlikle alakalıdır. Bugün büyük güç olarak ifade edilen ülkeler Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 5 daimî üyesi olan ABD, Çin, Rusya, Fransa ve Britanya'nın haricinde Almanya ve Japonya sayılmaktadır. Ancak bu ülkelerden sadece ABD, Çin ve Rusya büyük güç rekabetinin asli unsurları olarak kabul edilirken, geri kalan ülkeler bu rekabet sürecinin bir parçası olarak ele alınmamaktadır.

Uluslararası sistemin anarşik yapıda olması ve devletlerin birbirilerinin nihai amacı hakkında kesin bilgi sahibi olmaması gibi sebepler büyük güç rekabeti içerisindeki devletleri güçlerini artırma konusunda tetikleyici olmaktadır. 1990'lı yıllar itibarıyla ihracat odaklı bir ekonomi modeliyle başlayan Çin'in yükselişi, bugün Çin ekonomisini dünyanın iki büyük ekonomisinden birisine dönüştürmüştür. Çin'in ekonomik olarak yükselişi beraberinde teknoloji ve askeri alanlarda da yaptığı yatırımlarla salt ekonomik büyüme odaklı plana sahip olmadığını göstermiştir. Zira Çin'in her ne kadar askeri güce başvurmasa da silahlanması dinamikleriyle ABD'ye karşı bir meydan okuma sürecinde olduğu görülmektedir.

Çatışmalardan uzak kalarak ülke kaynaklarını boşa harcamayan ama büyük bir askeri güç inşa eden Çin, bulunduğu coğrafyadaki en güçlü askeri kapasiteye sahip aktör olarak öne çıkmaktadır. Her geçen gün daha güçlü olmak için yatırımlarını artıran ve çeşitlendiren Çin'in, yapay zekâ alanında da dünyanın 1 numarası haline gelme hedefi bulunmaktadır. İnternetin ortaya çıktığı ve dijital dünyadaki gelişmelerin çoğunluğunun çıkış noktası olan ABD, Çin'in önemli bir rakip olarak ortaya çıkmasının ardından sahip olduğu küresel üstünlüğünün sarsılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bunun için de geçtiğimiz yıl itibarıyla ABD'nin Çin'e yönelik yarı iletken çip konusunda

kısıtlayıcı tedbirler getirmesi hem rekabetin ulaştığı aşamayı hem de Çin'in bu alandaki hızlı ilerleyişini engelleme çabayı göstermektedir. Zira ABD tarafından alınan bu tedbirlerin Çin'e karşı elini bir süre daha güçlü kılacağı iddia edilmektedir.

2013-2022 yılları arasında ABD'de 4643, Çin'de 1337 yapay zekâ ile ilgili şirketin kurulmuş olması ve en yakın rakipleri olan Birleşik Krallık'ın Çin tarafından ikiye katlanması taraflar arasındaki rekabette yapay zekanın yerini gösteren önemli bir veridir. Diğer taraftan Çin'in 2017 yılında, ABD'nin ise 2019 yılında yapay zekâ stratejini yayınladığı dikkat edilmesi gereken diğer önemli bir noktadır.

2022 yılında yapılan bir ankette Çinlilerin %78'inin yapay zekanın iyi yanlarının ağırlıklı olduğu inancına sahip oldukları, bu oranın Amerikalılar arasında ise %35 olduğunu gösteren verilerin dikkate alınması yapay zekâ alanındaki rekabetin üzerinde şekillendiği ortamı da gözler önüne sermektedir.

ABD tarafından askeri ve ekonomik gücü için hayati bir araç olarak kabul edilen yapay zekâ, Çin tarafından ise 2030 yılına gelindiğinde piyasanın lideri olma planının bir parçasıdır. Bu hedefler ve mevcut koşullar dikkate alındığında, ABD ile Çin arasında devam etmekte olan büyük güç rekabetinde yapay zekanın önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

Sunulacak olan bu çalışmada ise büyük güç rekabeti içerisinde bulunan ABD ve Çin gibi iki önemli ülke arasındaki rekabet sürecinde yapay zekanın nerede durduğu ve tarafların yapay zekâ alanında izlediği politikalar karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Yapay Zekâ, Rekabet, Güç

ABD'NİN YENİ SİBER GÜVENLİK STRATEJİSİ: TRUMP VE BİDEN YÖNETİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALI BİR ANALİZİ

Muharrem Bayrak / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve internetin gündelik hayatın dahi vazgeçilmezleri arasına girmesi, bağımlı ve teknoloji odaklı bir dünyayı ortaya çıkarmıştır. Giderek artan bağımlılık, siber güvenliğin tüm devletler için öncelikli tehdit unsurlarından biri olarak kabul edilmesine yol açmaktadır. Siber alanın gelişmesinde öncü bir aktör olan ABD'nin 11 Eylül'ün ardından keskin bir değişime uğrayan siber güvenlik perspektifi, tüm devletlere rehberlik etmeye devam etmektedir. Yapay zekâ, makine öğrenimi, veri gizliliğinin artan önemi, güçlü fırsatlar sunduğu kadar daha güçlü güvenlik önlemlerine yönelik ihtiyacı da ortaya çıkarmaktadır. ABD'nin ilk siber güvenlik stratejisi olarak kabul edilen 2003 tarihli Güvenli Siber Uzay (Secure Cyberspace) belgesinin yayınlanmasının ardından geçen yirmi yıllık sürede Obama, Trump ve Biden yönetimlerinin ABD siber güvenlik stratejisinin oluşturulmasında önemli etkileri olmuştur. Obama yönetiminin siber güvenlikte kurumsallaşma çabaları, Trump yönetiminin Eylül 2018 tarihinde yayınladığı Ulusal Siber Stratejisi (National Cyber Strategy) belgesiyle tutarlı bir politikaya dönüşmüştür. Strateji belgesinin, Çin'i ekonomik casusluk ve fikri mülkiyet hırsızlığı üzerinden itham ederek öncelikli siber tehdit olarak kabul etmesi önemli bir değişimi gözler önüne sermektedir.

Siber güvenlik, Trump ve Biden arasında yürütülen 2020 Başkanlık seçimi propaganda sürecinde kendisine sınırlı yer bulabilmiştir. Trump yönetimi, 2018 yılında kabul edilen stratejinin izlerini taşıyan 2020 seçim bildirgesinde Çin'i asli tehdit olarak kabul etmeye devam ederken daha operasyonel bir siber savunmanın inşasını seçmenlere taahhüt etmiştir. Biden yönetimi ise Çin'i daha çok fikri mülkiyet hırsızlığı üzerinden tehdit algılarken Trump'ın aksine kritik altyapıların güvenliği üzerinden savunmacı bir siber güvenlik perspektifini ABD kamuoyuna taahhüt etmiştir. Tehdidin kaynağının ortaklığına rağmen operasyonel farklılıklar her iki başkan adayının da seçim bildirgesinde net olarak ortaya çıkmaktadır. Halef ve selefler arasındaki perspektif farklılıkları üzerinden bu çalışma da her iki başkan döneminde yürürlüğe koyulan politikaların, ABD'nin ulusal siber güvenliğine etkileri karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Her ne kadar Biden yönetimi, Trump yönetiminden siber güvenliğe ilişkin önemli bir kurumsallaşma devralsa da aynı zamanda karmaşık siber saldırılar, fidye yazılımı ve tedarik

zinciri güvenlik açıkları ile karakterize edilen hızlı siber tehdit ortamını da miras almış gibi görünmektedir. 2003 yılında ilk siber güvenlik belgesinin kabul edilmesinin 20.yılında Biden yönetiminin, Mart 2023'te kabul ettiği yeni ulusal siber stratejisi çalışmanın ana odak noktası olacaktır. Yeni stratejide en dikkat çekici yenilik olarak kritik altyapıların korunmasına yönelik vurgunun ortaya çıkmasına neden olan SolarWinds ve Micorsoft siber saldırıları analize dahil edilecektir. Çalışmada, Biden ve Trump yönetimlerinin siber güvenlikle ilgili benimsedikleri farklı yaklaşımları ortaya çıkaran odak alanları ve karşılaşılan temel zorluklar vurgulanacaktır. Başkanlık ofisinin ulusal siber güvenliğin kurumsallaşmasındaki olası etkileri ve aktörlüğü de analize dahil edilecektir Her iki başkanlık döneminde ortaya konan ulusal siber güvenlik girişimleri, ABD'nin siber güvenlik politikaları evrimi hakkında kapsamlı bir bakış açsısının kazanılabilmesine olanak sağlayabilecektir. Biden ve Trump yönetimlerinin ulusal siber güvenliğine olası etkileri, giderek daha fazla birbirine bağlanan dijital dünyada öncü aktör olma iddiasındaki ABD'nin rolünün de sorgulanabilmesine olanak sağlayacaktır. Çalışmanın son bölümünde, son yıllarda artan siber saldırıların Biden yönetiminin siber güvenlik perspektifinde yaratmış olduğu olası değişikler ortaya konularak sonuca ulaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 2020 Başkanlık Seçimi, Biden Yönetimi, Kritik Altyapılar, Siber Güvenlik, Trump Yönetimi

20 Ekim/October - Cuma/Friday
09:00-10:30 19. Oturum / 19th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Tuğçe Ersoy-Ceylan*

Türkiye'de İsrail Çalışmaları

- "İsrail Toplumunu Tanımlamak: Bölünmüş mü Çok-Kültürlü mü?" ***Tuğçe Ersoy-Ceylan***
- "İsrail'de Ulusçuluğun Farklı Tezahürleri" ***Umut Uzer***
- "Yerleşimler, Yerleşimciler ve Ulusal Kimlik" ***Ferit Belder***
- "İsrail'de Din-Devlet İlişkileri" ***Yusuf Sarfati***
- "İsrail Devleti'nin İnşasında İstihbarat Örgütlerinin Rolü" ***Çağla Gül Yesevi***
- "İsrail'in Büyük Güçlerle İlişkileri" ***Murat Ülgül***

İSRAİL TOPLUMUNU TANIMLAMAK: BÖLÜNMÜŞ MÜ ÇOK-KÜLTÜRLÜ MÜ?

Tuğçe Ersoy Ceylan / İzmir Demokrasi Üniversitesi

Özet

İsrail göçle kurulmuş bir ülke, İsrail toplumu da göçmen bir toplumdur. Dünyanın çok farklı köşesinden Yahudiler farklı kültür ve dil bavuluyla yeni kurulan ülkeye İsrail ulusunu ve toplumunu oluşturmak üzere yerleşmişlerdir. Kurucuların ülküsü burada, Tanrı tarafından vaat edilen topraklarda güçlü, diasporayı ve sürgünü unutmuş, modern ve Batılı bir kimlik etrafında bir toplum oluşturmaktı. İşte bunu elde etmek için sürgünlerin bir araya getirilmesi (kibbutz galuyot) düşüncesi benimsendi; Siyonist ideolojinin istediği gibi bir İsrail toplumu yaratmak adına İsrail'e göç edenlerin bir eritme potasında massedilmesi, soğurulması süreci başlatıldı; böylece hızlı bir entegrasyon ve eşitlenme sürecinden geçilerek hayallerdeki yekpare yapıya erişilebilecekti. Çok farklı kültürel arka plana sahip ülkelerden gelen bu göçmenlerin, Yahudi olmaları ve Yahudilerin çoğunlukta olduğu İsrail'de yaşama isteklerinin dışında ortak bir noktaları yoktu. Sürgünlerin bir araya getirilmesi politikası bağlamında Siyonist ideale uygun olarak vücuda gelmesi beklenen modern, Batılı Yeni Yahudi kimliği yeni gelen bu göçmenlere dayatıldı. Gelgelelim İsrailli Yahudi toplumunun sadece bir kısmının paylaştığı bu kimlik, göçler sayesinde etnik açıdan ziyadesiyle çeşitlenmiş olan Yahudi nüfusunun çoğunluğuna dayatılınca dirençle karşılandı. Son tahlilde, etnik farklılıklar İsrail'de toplumsal yaşamın bir karakteri haline geldi. Ne gariptir ki eritme potası stratejisiyle farklı kültürel arka plana sahip grupların tek bir kimlik şablonuna asimile edilmesi süreci etnik farklılıkların daha çok vurgulanmasıyla neticelendi; Siyonist kurucuların 'teklik' düsturuyla yaratmaya çalıştığı İsrail toplumu, bugün 'çoğulculuğun' ve 'çeşitliliğin' bir kültürel zenginlik olarak ön plana çıkarıldığı bir yapıya evrildi. Ortaya çok kültürlü bir yapının çıkmış olmasının Siyonist hareketin bir başarısızlığı mı yoksa bir kazanç mı olduğu sorusu halen tartışılmaktadır. Bu açıdan İsrail toplumunu anlamak için etnik çoğulculuk ve eritme potası temaları arasındaki gerilimi anlamak önem arz eder. İsrail toplumu için etnisiteden bahsederken dini aidiyet ile etnik-milli köken unsurlarını bir arada düşünmek elzemdir. İsrailli Yahudi toplumunun üyesi olmanın başat belirleyicisi şüphesiz Yahudiliktir. Etnik köken ise İsrail'e aliya yapan Yahudilerin geldikleri ülke ve bölgelerle ilgilidir ve işte bu olgu kişinin İsrail toplumundaki yerini belirler. Etnik-milli köken bağlamında başlıca iki eksenden bahsedilebilir: İsrailli Yahudiler arasındaki

etnik ayrışmalar ile İsrail'in Yahudi ve Filistinli Arap vatandaşları arasındaki ayrışma. Bu sunumda İsrailli Yahudiler arasındaki etnik mozaik ve bu mozaiğin doğurduğu neticeler ele alıncaktır. İsrailli Yahudiler arasındaki bu etnik ayrışmalar bugün iki jeo-kültürel gruplandırma vasıtasıyla anılır: Amerikan veya Avrupa kökenli Yahudiler ile Asya veya Kuzey Afrika kökenli Yahudiler. İkinci gruba Aşkenazim haricinde yukarıda anılan Mizrahim, Sefardim ve Beta Israel dâhil edilmektedir. Bu grup Avrupalı-Amerikalı Yahudiler grubu karşısında sosyal katmanlaşmanın her boyutunda madun ve dezavantajlı konumda olagelmiştir. Avrupalı Yahudiler, Asya-Afrikalı Yahudilere kıyasla daha eğitimlidir, yüksek mevkideki pozisyonlarda çalışır, daha yüksek maaş alır, değeri yüksek evlerde oturur; haddizatında daha yüksek bir yaşam standardına sahiptir.Gruplar arasında sözü edilen bu sosyo-ekonomik uçurum 1948'den bugüne kadar var olan, kuruluş yıllarında uygulanan ve uygulanmayan politikaların da katalizör olduğu bir fenomendir.

14 Mayıs 1948'de David Ben-Gurion İsrail'in demokratik bir Yahudi devleti olarak kuruluşunu ilan ettiğinden beri Yahudiler için bir vatan olarak kurulan İsrail'de Yahudi olmanın anlamı başlangıçtan itibaren problematik olageldi. Bu sunumda bu sorunsalı şu sorular etrafında ele alınmaya çalışılacaktır: Yahudilik dini bir terim miydi ya da milli, kültürel, etnik bir kavram mıydı? Yahudi olmak bir dine mi yoksa bir ulusa mensubiyet anlamına mı geliyordu? Yahudi olmak eğer dini referans da ihtiva ediyorsa demokratik bir devlette dinin (daha doğrusu Yahudiliğin) yeri ne olacaktı? Öte yandan İsrail'in kurulduğu Filistin yüzyıllardır Arapların yaşadığı bir topraktı. Devlet kurulduktan sonra azınlık haline gelen ve vatandaşlık hakkı tanınan Filistinliler ile demografik kaygılar çerçevesinde şekillenen sorunlu ilişki İsrail'in demokrasi olduğu önermesiyle nasıl bağdaştırılacaktı? Sonuncu fakat bir o kadar da önemli olansa dünyadaki tüm Yahudilerin İsrail'e gelmesi çağrısının ardından burada toplanacak Yahudi göçmenlerle İsrail toplumunu inşa etmede, bir eritme potası oluşturmada ne ölçüde başarılı olunacağıydı.

Anahtar Kelimeler: Mizrahim, Aşkenazim, Beta İsrael, Sürgünlerin Biraraya Getirilmesi

İSRAİL'DE ULUSÇULUĞUN FARKLI TEZAHÜRLERİ

Umut Uzer / İstanbul Teknik Üniversitesi

Özet

Modern İsrail devletinin kuruluşunda, Yahudi Ulusçuluğunun, yani Siyonizmin, önemli bir rol oynadığına şüphe yoktur. Öncelikle 19. Yüzyılda Doğu Avrupa'da ortaya çıkan, daha sonra Filistin'e göç ile sonuçlanan bu süreç Yahudi Diasporasının tamamı tarafından kabul edilmese de, İkinci Dünya Savaşının yıkıcı etkileri sebebiyle bu topluluklar arasında milliyetçilik fikrinin etkisi ciddi manada arttı. Bu çalışmada Yahudi toplumunun bir kesimince desteklenen Siyonizm düşüncesinin tarihi gelişimi, ve her milliyetçilikte olan farklı akımları incelenecektir. Diğer bir deyişle Siyonizm geleneksel Diaspora dünyasının düşünce yapısı tersine çevirerek, Hristiyan ve Müslüman toplumlar arasında yaşamaktan sıyrılıp bir Yahudi Devleti kurma çabasına girişirken, dinsel metinleri ve dini millileştirmiştir.

Siyonizmin içindeki farklı türleri Sol, Revizyonist ve dini Siyonizm olarak üçe ayırmak mümkündür. Günümüze kadar siyasi etkileri devam eden Sol veya İşçi Siyonizmini araştırırken ise A.D. Gordon, Berl Katzelson, Nahman Syrkin ve tabii İsrail'in ilk başbakanı David Ben Gurion kesinlikle zikredilmelidir. İsrail'in kurucu idelojisi olan Sol Siyonizmi büyük ölçüde laik ve sosyalizmden etkilenmiş, paranın geçmediği kollektifler (kibbutz, çoğulu kibbutzim) kuran bir düşünceyi taşıyan devrimsel bir ideoloj olarak tanımlamak doğru olacaktır. Bu düşünce o kadar devrimci idi ki Yahudi tarihine karşı bir isyanı temsil ediyor, Diaspora yaşamını ve hakim dil olan Yidişi küçümsüyor yerine İbranice konuşulması ve yazılmasını teşvik ediyordu. Günümüzde sol Siyonizm artan ölçülerde marjinalleşmiş, Kasım 2022 seçimlerinde İşçi Partisi yüzde 3.6 oy almıştır.

Filistin mandasındaki başat sol ideolojiye karşı, 1925 yılında kurduğu Revizyonist Parti ile Vladimir Jabotinsky (1880-1940) revizyonist Siyonizmin kurucusu olarak tanımlanabilir. Milliyetçiliğin tekçi (monist) yani Sosyalizm veya başka ideolijilerden etkilenmemiş olması gerektiğini savunan Jabotisnky, demokrasiyi savunmakla beraber zaman zaman militarist yaklaşımlar da benimsiyordu. Günümüzde Ukrayna'da bulunan Odessa'da doğan Jabotinsky, Yahudilerin kendilerini korumayı öğrenmeleri gerektiğini ifade edip, Birinci Dünya Savaşında İngilizlerle beraber Filistin cephesinde Osmanlılara karşı çatışmıştı. Siyonist liderliğin tarafsızlık politikasına rağmen daha aktif bir politika benimseyen Jabotinsky, sol Siyonistlere

rakip bir teşkilat oluşturmuş oluyordu. Yahudilerin durumunun anormal olduğu, normalleşmek için Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasının icap ettiğini ifade eden ideolog, ve kurduğu akım, uzun yıllar İsrail'de sistemin dışında kalacak, ancak 1967 Altı Gün Savaşı esnasında Jabotinky'nin mirasçısı Menahem Begin'in (1913-1992) bakan yapılması ile sisteme kısmen entegre olabilmiştir. 1977 yılında bu akımın siyasi partisi Likud'un başkanı Begin'in başbakan olması ile de ülkedeki Sol hegemonyası son bulmuştur. Günümüzde İsrail hükümetinin başbakanı Likud Partisinden Binyamin Netanyahu'dur ki kendisi İsrail tarihinde en uzun başbakanlık yapmış siyasetçi ünvanını taşımaktadır.

Dini Siyonizm akımının ilk temsilcilerinin ise Abraham Isaac Kook ve oğlu Zvi Yehuda Hakoken Kook (1891-1982) olduğuna şüphe yoktur. Baba Kook Filistin manda yönetimi döneminde ilk Aşkenaz Haham Başı olmuş, Yahudi milliyetçiliğinin laik tezahürlerinde bile ilahi bir ışık olduğu ve dini Siyonizmde İsrail Vatanı kavramının son derece önemli olduğunu savunmuştur.

Günümüzde İsrail'deki kimlikleri bir "kimlikler federasyonu" olarak tanımlayabiliriz. Yahudiler arasında Siyonist ve anti-Siyonist ideolojilere sahip bireyler bulunduğu gibi akademik camia'da post-Siyonist olarak adlandırabileceğimiz Yeni Tarihçiler mevcuttur. Ancak en büyük kültür savaşı (Kulturkampf) ulusalcılığın laik ve dindar yorumları üzerinden devam etmektedir. Son olarak İsrail nüfusunun yüzde 21'ne tekabül eden Filistinli Arapları da zikretmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: Siyonizm, İşçi Siyonizmi, Revizyonizm, Dini Siyonizm

YERLEŞİMLER, YERLEŞİMCİLER VE ULUSAL KİMLİK

Ferit Belder / Marmara Üniversitesi

Özet

1967 Altı Gün Savaşı'nın uzun erimli bir sonucu olarak gelişen Batı Şeria'daki İsrail yerleşimleri uluslararası hukuk, siyasal sistem ve ulusal kimlik başta olmak üzere siyasal sonuçlar yaratan maddi bir gerçeklik oluşturmuştur. Bu gerçeklik İsrail-Filistin ilişkilerinin de merkezinde yer almakta; bir taraftan uluslararası sınırları tek yönlü olarak değiştirirken diğer taraftan teritoryel bütünlüğe sahip politik ve ekonomik anlamda tam egemen bir Filistin Devleti'nin kurulması yönündeki 'iki devletli çözüm' fikrini ve bu fikre dayalı 'çözüm sürecinin' sürdürülebilmesini de zorlaştırmaktadır. İsrail- Filistin meselesinin merkezi konularından bir tanesi de bu yüzden yerleşimlerin geleceği sorusu olmakla beraber bu soru aynı zamanda Yahudi ulusal kimliği bağlamında İsrail iç siyasetinin de önemli ve tartışmalı bir başlığıdır. Yerleşimleri ve yerleşimciliği merkeze alan siyasal partilerin 2022 seçim başarıları ve iktidar koalisyonun parçası olmaları da yerleşimler konusunun İsrail siyasetinin çevresel bir başlığı olarak değil temel gündem konularından biri olarak kalmasını sağlamaktadır. İç politikadaki bu değişime ek olarak dış politikada da özellikle Donald Trump dönemi Amerikan politikasının yerleşimler üzerinde İsrail egemenliğinin tesis edilmesi yönündeki destekleyici tavrı Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimleri ve ilhak meselesini 2019- 2022 arasındaki seçim dönemlerinde kampanyaların parçası haline getirmiştir. Buna karşın yerleşimler tek tip olmaktan uzaktır. Tam tersine tarihsel, coğrafi ve siyasal ve ideolojik yönelim anlamında heterojenlik göstermektedir. Maddi anlamda görülen bu heterojenlik karşısında ise yerleşimcilik ve yerleşimler olgularını son yıllarda ulusal kimliğin entegre parçaları haline getirerek bir tür söylemsel homojenleşme yaşanması bu noktada bir ikilemi ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma da tam bu noktada yerleşimlerin ulusal kimlik tartışmalarına etkisini ele almakta ve çoklu yerleşimler realitesi ile tekil yerleşimcilik arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırmaktadır. Bunu yaparken ilk olarak yerleşimleri tarihsel evrimi bağlamında karşılaştırmakta ve bu sürecin tek yönlü bir stratejinin parçası olmaktan ziyade farklı aktörleri, süreçleri, motivasyonları içerdiğini ortaya koymaktadır. Başlangıçta güvenlik gerekçeli birimler ve 1948 öncesindeki Yahudi varlığının diriltilmesi saikleriyle başlayan yerleşimler zaman içerisinde kesintiler, duraklamalar ve hatta geri çekilmeler olsa da, dinsel motivasyon (dindar Siyonist hareketin

dönüşümü ve mesianik yerleşimci tahayyül), ekonomik sebepler (alt ve orta sınıflar için yerleşim alanları kurulması, şehirlerin genişlemesi) ve siyasal etkiler (sahadaki maddi gerçekliğinin değiştirilmesi, çözüm sürecinin durma noktasına gelmesi, iç ve dış siyasetteki kısıtların azalması) bağlamında çeşitlenmiş ve genişlemiştir. İkinci olarak yerleşimleri demografik özellikleri ve siyasal yönelim anlamındaki farklılıklarını betimleyerek, özellikle ulusal seçimler bağlamında yerleşimlerdeki siyasal tercihler ile İsrail'in siyasal kompozisyonunu karşılaştırmaktadır. Bunu yapmaktaki en temel amaç 'yerleşimler' olgusunun çoklu yapısına ve bu çoklu yapının da oldukça dinamik siyasal ve ideolojik zemin üzerinde gerilimli bir ilişki yarattığını ortaya koymak ve siyasal söylemini yerleşimler üzerine kuran aktörlerin yerleşimlerdeki toplumsal desteğinin hatlarını çizmektir. Ayrıca bu bölüm İsrail ve yerleşimler ayrımı yapmanın siyasal olarak ne ölçüde mümkün olduğunu ve yerleşimlerin İsrail seçimlerine etkisini tartışmaktadır. Son olarak ise İsrail'de son yıllarda yaşanan 'ulus-devlet yasası', 'ilhak tartışmaları' ve 'Mayıs 2021 olayları' gibi yerleşimlerin ulusal kimlik ile ilişkisini ulusal kimliğin dönüşümü üzerinden okumaya olanak sağlayan süreçleri analiz etmektedir. Bir yönüyle çoklu pratikler olarak varlığını sürdüren bir yönüyle ise siyasal söylemin tekil bir parçası haline gelen yerleşimler mevhumu bu iki nokta arasında çok yönlü bir şekilde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İsrail-Filistin, Yerleşimler, Ulusal Kimlik, İlhak

İSRAİL'DE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ

Yusuf Sarfati / Illinois State University

Özet

Tarihsel olarak Yahudiler Yahudi halkı (milliyet), Yahudilik (din), ve tarihsel vatanları (Eretz Yisrael) arasında sıkı bir bağ kurmuşlardır. Bu bağ sebebiyle, birçok Yahudinin dini ve milli kimliklerinde bir iç içe geçme görünür. İsrail'i kuran Siyonistler her ne kadar seküler pratiklere sahip olsalar da hem yukarıda bahsettiğimiz Yahudiliğe içkin bağdan hem de pragmatik sebeplerden dini tamamen dışlamamış ve Yahudilik dinine kamusal alanda görünür bir alan açmışlardır. İsrail'de din-siyaset ilişkisini seküler-dini ya da modern-geleneksel gibi basit ikiliklerle açıklamak güçtür. Bağımsızlık bildirisinde tanımlanan devletin Yahudi ve demokratik vasıfları arasındaki süregiden gerilim İsrail'de din eksenli siyasal fay hatlarını şekillendirmiştir. Bugün İsrail devletinde yasalar demokratik seçimlerle seçilen Knesset tarafından yapılırken, Ortodoks Yahudi hahamlığı bireysel hukuk meselelerinde tek otorite olarak otonomi sahibidir ve dini siyasi partiler koalisyon hükümetlerinde kendilerine yer bularak kamusal alanın "Yahudileşmesinde" rol oynamaktadır.

Bu sunumun amacı İsrail'de din-devlet ilişkilerini sosyolojik ve siyasi bir çerçeveye oturtarak ana hatlarıyla tanıtmak ve karşılaştırmalı siyaset literatüründeki demokrasi dini siyasi aktörler ilişkisi tartışmalarına katkıda bulunmaktır. İlk bölümde İsrail devleti kurulmadan önce Filistin topraklarına yerleşen Yahudiler arasındaki din menşeli bölünme ve bu bölünmenin ortaya çıkardığı siyasi dinamikler ele alınacaktır. İsrail kurulduktan sonra dini siyasi aktörlerin seküler aktörlerle olan ilişkileri demokratik parlamenter sistem içinde ve devlet kurumlarının işleyişinde belli bir dengeye oturmuştur. Bu çalışma, bu dengenin önce 1967 savaşı ve daha sonra 1977 Knesset seçimleri ile nasıl iki büyük kırılma yaşadığına değinecektir: 1) 1967 savaşı yerleşimci hareketinin ana damarı haline gelen radikal dini bir milliyetçiliği doğurmuştur. Yayılmacı bir milliyetçiliği mesiyanik dini öğelerle birleştiren bu hareket yerleşimci hareketinin ideolojik taşıyıcılığını yapmış, bu ideolojik gelenekten ortaya çıkan belli gruplar siyasetlerinde şiddeti benimsemişlerdir. Radikal dini Siyonizmin "Büyük İsrail" söylemi, Oslo Barış Sürecinin başarısızlığa uğramasından sonra iyice sağa kayan İsrail siyasetinde popülerlik kazanmıştır. Arap düşmanlığını açıktan dile getiren Bezalel Smotrich ve neo-Kahanist İtamar Ben Gvir sadece siyasi güçlerini artırmakla kalmamışlar, mevcut İsrail hükümetinde geniş yetkili bakanlıklar elde etmişlerdir. 2) Deprem seçimleri olarak da

bilinen1977 Knesset seçimleri ile başlayan siyasi süreç anaakım partileri sonraki senelerde ultra-Ortodoks partilere koalisyon hükümeti kurmak için muhtaç bırkamıştır. Bu sebeple 1980'ler sonrası ultra-Ortodoks gruplar siyasi ve sosyal güçlerini artırarak 1990'lı yıllarda seküler kesimlerin tepkisini çekmiş ve seküler-ultra-Ortodoks kutuplaşmasını ortaya çıkarmıştır. Bu kutuplaşma farklı dini kimliklere sahip grupların değerleri ve siyasi kültürlerine de yansımış, domuz eti tüketimi, Şabbat günü yapılan ticari faaliyetler, ve eşcinsel evlilikleri gibi birçok konuda kendini göstermiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde İsrail'in din devlet ilişkileri modelinden Orta Doğu siyasetindeki demokratikleşme süreçleri için nasıl dersler çıkarılabileceğine değinilecektir. İsrail gerek Yahudi kurumlara devletin kuruluşuyla beraber tanıdığı özerk statü gerekse dini partileri siyasi alana dâhil etmesiyle din ile devlet meselelerini sıkı bir şekilde ayırmaya çalışan laik sistemlerden farklı bir model ortaya koymuştur. Yahudi olmayan Filistinli vatandaşların yaşadıkları yapısal eşitsizlikler, yükselen radikal dini bir Yahudi milliyetçiliği ve ultra-Ortodoks-seküler kutuplaşması bu din-devlet ilişkisi modeli içinde ortaya çıkmış ciddi sorunlardır. Bu meseleler her ne kadar önemli adaletsizliklere yol açmış ve parlamenter demokrasiye baskı oluşturmuşsa da, son tahlilde bu gerginlikler demokratik sistem içinde ele alınabilmiştir. Orta Doğu'da Cezayir, Mısır veya Türkiye gibi dini görece dışlayan sistemlerde dini-siyasi aktörlere karşı seküler devlet kurumlarının tetikledikleri demokratik kırılma, İsrail'in dini içerleyen din-devlet ilişkisi modelinde vuku bulmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortodoks Yahudilik, Şaş, Seküler-Ultra Ortodoks Kutuplaşması, Demokratikleşme

İSRAİL DEVLETİ'NİN İNŞASINDA İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİNİN ROLÜ

Çağla Gül Yesevi / İstanbul Kültür Üniversitesi

Özet

İsrail'in istihbarat kültürünün oluşmasında, iki kavram belirleyicidir. Bu kavramlardan birisi İsrail halkındaki "güvensizlik duygusu" diğeri de İsrail istihbarat örgütlerine olan güven, özellikle Mossad'ın sahip olduğu "güvenilir kurum" imajıdır. Yahudi soykırımı ve topraksız bir millet olma durumu, önem taşımaktadır. Zulme uğramış din kardeşlerinin oluşturduğu topluluk olma duygusu, belirleyicidir. Vamık Volkan'ın (2012) belirttiği gibi büyük grup kimliğindeki bu güvensizlik, yeni nesillere aktarılmaktadır. Bu güvensizlik duygusu, Araplarla yaşanan savaşlarla pekişmiştir. İsrail için sınırlarının korunması, elzemdir. İsrail'de istihbarat örgütlerine, güven duyulmaktadır. İsrail halkı, istihbarat servislerini, devletin ve halkın güvenliğinin temsilcisi olarak görmektedirler. Siyasi karar alıcılar, önce devletlerin imajlarını tanımlarlar ve sonra bu imajlara dayanarak yeni bilgileri yönlendirirler. Devletlerin askeri yetenekleri, kültürleri, ekonomik güçleri ve istihbarat örgütleri, devletlerin imajlarını şekillendirmektedir. Mossad'ın, İsrail içinde güvenilir bir kurum olma imajı yanında, diğer önemli yönü uluslararası imajı olarak karşımıza çıkmaktadır.

İsrail, kuruluşundan beri, düşman bir Arap Devleti'nin ordusundan gelebilecek güvenlik tehditleri ile uğraşmak zorunda kalan bir devlettir. Bu nedenle, güvenlik stratejisinin önemli faaliyetlerinden olan istihbarat, devletin başat unsurlarından biri olarak yapılandırılmıştır. İsrail, Ortadoğu'nun çetrefilli coğraf-yasında, sınırları çizilen diğer devletler arasında yapay ulus in-şa sürecinin en uç noktalarından biri olarak gözükmektedir. Ortak bir gelecek tasavvuru için kenetlenen İsrail halkının bir-birine bağlılığında, dışarıdan gelen tehditlerin fazlalığı, önemli rol oynamaktadır. İsrail istihbarat servisleri bu tehditleri bertaraf etmek için yapılandırılmışlardır. İsrail halkının, dini, tarihi, kültürel özellikleri ve Filistin'den sürüldükten sonra dünyanın dört bir köşesinde geçirmiş olduğu 2000 yıllık geçmiş, İsrail istihbarat kültürünü ve istihbarat örgütlerini şekillendirmiştir. İsrail istihbarat etiğini etkileyen, istihbarat kültürünün şekillenmesini sağlayan birbiriyle bağlantılı sekiz önemli unsur bulunmaktadır. Bunlar; Yahudilik, siyonizm, antisemitizm, toprağın kutsallığı, demokrasi geleneğine sahip olunduğuna dair iddia, özellikle askeri istihbarat örgütü Aman'ı etkileyen İsrail Ordusu'nun askeri doktrini, İsrail is-tihbaratının siyasallaşma eğilimi ve istihbarat servislerine kamuoyunun verdiği güçlü meşruiyettir.

İsrail'in üç istihbarat örgütü bulunmaktadır: Bunlar; İsrail'in iç istihbarat örgütü Şabak (Sherut bitahon klali, Shin Beth), askeri istihbarat örgütü Aman (Agaf modi'in) ve dış istihbarat örgütü Mossad (Mossad Le'modi'in Ule'Tafkidim Meyuhadim) olarak sıralanmaktadır. İsrail, güvenlik kaygıları yüksek düzeyde olan bir ülkedir ve istihbarat örgütleri, güvenlik sistematiğinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İstihbarat örgütleri, ülke güvenliğini tehdit eden ve edecek olan unsurlarla ilgili bilgi toplama; savaş ve terör saldırısı gibi konularda hükümetleri erkenden uyarma; ülke güvenliğini artırmak için gizli operasyonlar yürütme görevlerini üstlenmişlerdir. İsrail istihbarat örgütleri; Şabak, Aman ve Mossad, İsrail'in güvenliğinin arttırılmasına katkıda bulunmuşlar, İsrail devleti ve halkını tehdit edenlerin, zarar verenlerin engellenmesini, caydırılmasını ve cezalandırılmasını sağlamışlardır. Çalışma kapsamında bu istihbarat örgütleri hakkında bilgi verilmiş ve bazı durumlarda aralarındaki iş birliği, eşgüdüm ve istihbarat paylaşımı konusunda sorunlar olduğu anlatılmıştır. Son dönemde, İsrail istihbarat örgütleri, COVID-19 salgının yönetimi ve kontrol altına alınmasında da etkin rol oynamışlardır. İşgal edilmiş topraklar nedeniyle, ülke içinden ve yine işgalci bir devlet olduğundan, ülke dışından pek çok tehditle baş etmek zorunda kalan İsrail açısından istihbarat örgütleri çok değerlidir. İsrail Dış İstihbarat örgütü Mossad; İsrail devletinin, diplomatik ilişki kuramadığı devletlerle ilişki kurmuş ve İsrail'in uluslararası ilişkilerini geliştirmesinde, güçlendirmesinde ve barış antlaşmaları imzalamasında büyük rol oynamıştır. İsrail'in güvenliğinde istihbarat örgütleri önemli rol oynamayı sürdüreceklerdir. İstihbarat örgütlerinin başarıları, İsrail devletinin imajına ve uluslararası arenadaki prestijine katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsrail İstihbarat Örgütleri, Mossad, Aman, Şabak

İSRAİL'İN BÜYÜK GÜÇLERLE İLİŞKİLERİ

Murat Ülgül / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

İsrail devletinin büyük güçlerle ilişkilerine odaklanan çalışmalar genel olarak bu devletin ABD ile olan "özel ilişki"sine odaklanmaktadır. Gerçekte İsrail'in büyük güçlerle ilişkileri, iç siyasi gelişmelerle şekillenen güvenlik çıkarları ve sistemsel faktörlerin bir etkileşiminin sonucu olarak tarih içerisinde farklı aşamalardan geçmiştir. İsrail'in kurucu liderlerinden Moshe Sharett'in ifade ettiği üzere, İsrail'in büyük güçlere yönelik yaklaşımının temelinde "özel bir ilişki"den ziyade kendisine yönelik bölgesel güvenlik tehditlerine karşı yardım etmesi için "herhangi bir kapıyı çalmak" yatmaktadır. Bu politikanın doğal sonucu, büyük devletlerle ilişkileri geliştirmek olduğu kadar herhangi bir büyük gücün bölgesel rakipler ve düşmanlar ile İsrail'in güvenliğini tehdit edecek ittifak ilişkileri geliştirmesinin önüne geçmek, bu engellenemezse en azından büyük gücün İsrail'in güvenlik çıkarlarına saygı göstererek kendi müttefikini kontrol etmesi için uygun politikalar takip etmektir. Bu açıdan bakıldığında, İsrail hükümetleri ABD'nin küresel rakipleri dâhil tüm büyük güçlerle ilişkilerini iyi tutmak istemektedir. Bu düşünce temelinde sunum, İsrail'in büyük güçlerle ilişkisini üç dönem içerisinde analiz edecektir. İlk olarak İsrail'in dış politika okyanusunda pusulasını aradığı ve belirsizliğin hâkim olduğu 1948-1967 yılları arası incelenecektir. Bu dönemde sistemsel faktör olarak Soğuk Savaş ve bölgesel faktör olarak Arap-İsrail savaşları öne çıkarken, iç politikada David Ben-Gurion ve Mashe Sharett tarafından temsil edilen askeri güç ve diplomasi tercihleri üzerinden yaşanılan anlaşmazlıklar İsrail'in büyük güçlerle ilişkilerinde belirleyici bir değişken olarak ele alınmalıdır. İkinci bölüm 1967-2001 yılları arasına odaklanacaktır. Bu dönemin temel özelliği yaşanan sistemsel ve bölgesel değişikliklere ve iç politikadaki güç değişikliklerine rağmen İsrail'in büyük güçlerle ilişkisinin temelde ABD ile ilişkiler boyutuna indirgenmesinin mümkün olmasıdır. Son olarak incelenen 2001 sonrası ise Rusya ve Çin'in artan askeri ve siyasi güçleri ile Ortadoğu'da rol oynamaya başladığı, ABD-merkezli tek kutuplu sistemin önemli zafiyetler gösterdiği ve İsrail'de sağ-görüşlü partilerin siyaseti kontrol ettiği bir dönüşüm dönemidir. Bu dönemin temel özelliği, İsrail'in çok kutuplu dünya sistemine çıkarları bağlamında adapte olmaya çalışması ve bu konuda ABD'den daha başarılı olmasıdır.Tarihsel anlatım İsrail'in büyük güçlerle ilişkisine dair üç önemli bulgu sağlamaktadır. Birincisi, uluslararası sisteme diğer devletlerden çok daha yoğun olarak güvenlik perspektifinden yaklaşan İsrail için bu sistemin yapısı

da geleneksel olandan farklı bir sınıflandırmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda özellikle iki kutuplu sistemin yoğun olarak hissedildiği 1945-1960 yılları, İsrail için aslında belirsizliğin hüküm sürdüğü bir çok-kutupluluk dönemi olmuş ve ABD'ye duyulan tüm sempatiye ve destek beklentilerine rağmen İsrail hükümetleri dünyadaki tüm büyük güçlerle çıkarlarının şekillendirdiği bir ilişkiler ağına girme yönünde çaba harcamıştır. 1960'lı yıllarda gelişmeye başlayan ABD-İsrail ilişkileri ancak 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın ardından özel bir ilişki halini almış ve bu tarihin ardından 2000'lı yılların başına kadar tek büyük güç ile ilişkilerin anlam ifade ettiği bir dış politika çizgisi takip edilmiştir. İsrail açısından uluslararası sistemdeki bir diğer kırılma tarihi ise 2001 yılı olmuş ve bu tarihten itibaren ABD'nin küresel liderliğinin zayıflaması, diğer büyük güçlerin Ortadoğu politikalarını ilgi ve etki düzeylerinin artması ve bölgesel güç dengesi değişiklikleri ile İsrail tekrar çok-kutuplu bir sisteme ABD ile ilişkilerin gölgesinde adapte olmaya çalışmıştır. İkinci bulgu "özel bir ilişki" olarak nitelenen ABD-İsrail ilişkilerinin en başından itibaren farklı çıkarlar bağlamında oldukça sorunlu ilerlediği ve "mantık evliliği" olarak tanımlanmasının daha doğru olduğudur. ABD'nin Ortadoğu'ya ilişkin geleneksel barış ve istikrar planları ile bölge ülkeleriyle ilişkileri düzeltme planları İsrail'in katı güvenlik algılamaları ve İsrail'i ABD'nin bölgedeki tek müttefiki yapma düşüncesiyle çoğu zaman çelişmiştir. Keza İsrail'in kendi çıkarları gereği Rusya ve Çin ile ilişkileri geliştirme isteği, bu ülkelerle diğer bölgelerde büyük güç mücadelesi sürdüren ABD'nin tepkisini çekmektedir. Evlilik içi bu çatışmalar son yıllarda özellikle sağ ideolojiye sahip İsrail hükümetleri ve ABD'de Demokrat Parti arasında ciddi problemlere neden olmaktadır.Son olarak, iç siyasetteki gelişmelerin İsrail'in büyük güçlerle ilişkilerinde oldukça önemli bir belirleyici olduğu not edilmelidir. Bu sunum yeni-klasik gerçekçilik teorisi doğrultusunda uluslararası sistemden gelen olanak ve sınırlamaların iç politika süzgecinden geçtiğini, bu bağlamda İsrail'de yönetimde kimin ve hangi düşüncenin olduğunun bu ülkenin büyük güçlerle ilişkisinde belirleyici olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda kuruluş döneminde Ben-Gurion-Sharett mücadelesi ya da 1990'larda İşçi Partisi-Likud farklılığının İsrail'in dış politika hareketlerini nasıl şekillendirdiği ortaya konulmuştur. Öte yandan Rabin'in 1995'teki suikastinin ardından İsrail'de sol partilerin büyük bir kan kaybına uğradığı ve dini-milliyetçi ideolojilerden beslenen siyasetçilerin İsrail iç siyasetinde kontrolü ele geçirdiği görülmektedir ve bu durum İsrail'in ABD dâhil büyük güçlerle ilişkilerinde önemli bir etki doğurmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Güçler, ABD, Rusya, Çin

20 Ekim/October - Cuma/Friday
09:00-10:30 20. Oturum / 20th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *İsmail Köse*

Geniş Karadeniz Havzasında Güncel Tartışmalar

- "Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde Karadeniz: Yeni Güvenlik İnşasında Türkiye'nin Stratejik Rolü" ***Gökhan Koçer & Eda Tutak***
- "Balkanlarda İstikrar Mümkün mü? Kosova Üzerinden Bir Değerlendirme" ***Furkan Sarper Köseoğlu***
- "Enerji Milliyetçiliği: Rusya'nın Hazar Havzası'na Yönelik Politikaları" ***Zehra Aksu***
- "Belarus Cumhuriyeti Dış Politikasının ve Güvenlik Stratejilerinin Analizi" ***Ali Hazer Deniz***

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI GÖLGESİNDE KARADENİZ: YENİ GÜVENLİK İNŞASINDA TÜRKİYE'NİN STRATEJİK ROLÜ

Gökhan Koçer / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Eda Tutak / Gümüşhane Üniversitesi

Özet

Karadeniz; Avrupa, Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika arasındaki ticaret yollarının kesiştiği coğrafi konumu ile geçmişten günümüze çatışan stratejik çıkarlara ev sahipliği yapmıştır. Küresel güç dengelerini etkileyebilecek stratejik önemi ile Karadeniz, tarihsel olarak büyük güçlerin özellikle Osmanlı ve Rus İmparatorluklarının rekabet alanlarından birini oluşturmuştur. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Karadeniz'deki güvenlik ve güç dengeleri büyük bir dönüşüm geçirmiş, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla ortaya çıkan yeni devletler, iç karışıklıklar, etnik çatışmalar bölgenin istikrarsızlaşmasına neden olmuştur. Bu tarihten sonra Rusya Federasyonu'nun Karadeniz'de sahip olduğu en büyük dezavantaj ise daha önce Sovyet kontrolünde olan Karadeniz kıyı şeridindeki bazı stratejik noktaların artık Ukrayna ve Gürcistan hâkimiyetinde yer almasıdır. Rusya, kaybettiği topraklarda nüfuzunu sürdürmeye devam ederken kendisini çevreleyen coğrafyada bölge dışı güçlerin faaliyetlerini tehdit olarak algılamaktadır. Türkiye ise 1990'lı yıllardan itibaren Rusya da dâhil olmak üzere Karadeniz ülkeleriyle bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasına yönelik askerî, ticari ve diplomatik iyi ilişkiler geliştirmiş, kıyıdaş ülkeler ve bölge dışı aktörler arasında ince bir çizgide dengeleyici bir dış politika izlemiştir.

24 Şubat 2022 tarihinde başlayan ve halen devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı, Karadeniz güvenliğini derinden sarsmış, küresel dengelerin değişmesine neden olmuştur. Karadeniz'e kıyısı bulunan iki ülke arasında yaşanan bu savaşta Türkiye, coğrafi yakınlığı ve iki ülkeyle de askerî, ticari ve diplomatik ilişkileri bulunması nedeniyle tarafsız bir dış politika izleyerek arabuluculuk rolü üstlenmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Karadeniz güvenliğine yönelik girişimlere öncülük eden ve destekleyen Türkiye, Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında da Karadeniz güvenliğinin sağlanması amacıyla sorumluluk üstlenerek Rusya karşıtı olmayan, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü destekleyen, Batı ile süregelen ilişkilerini geliştiren NATO üyesi bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu üç ayaklı dış politikası ile Türkiye, Karadeniz güvenliğinin yeniden inşasında merkezi ve kilit role sahip vazgeçilmez bir aktör, stratejik bir oyun kurucu olarak değerlendirilmektedir. Bu

çalışmanın amacı Türkiye'nin Karadeniz güvenliğindeki rolünü inceleyerek Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Karadeniz güvenliğinin yeniden inşasında Türkiye'nin stratejik rolünü ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada öncelikle Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Türkiye'nin Karadeniz güvenliğinin sağlanmasına yönelik girişimleri incelenmiş, ardından Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Rusya'nın Karadeniz kıyıdaş ülkelerine yönelik izlediği politikalar ele alınmış ve son olarak Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Karadeniz güvenliğinin yeniden inşasında Türkiye'nin stratejik rolü değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Karadeniz, Rusya-Ukrayna Savaşı, Türkiye.

BALKANLARDA İSTİKRAR MÜMKÜN MÜ?: KOSOVA ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Furkan Sarper Köseoğlu / Galatasaray Üniversitesi

Özet

Yugoslavya'nın dağılma sürecinde 1999 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı olmaksızın gerçekleştirilen NATO müdahalesinden sonra Kosova uluslararası toplum tarafından denetlenen ve yönetilen bir bölge haline gelmiştir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Kosova Geçici Yönetim Misyonu (UNMIK) kurulmuş ve böylece 2008 yılında Balkanlar'da kurulacak olan Kosova Cumhuriyeti öncesi bu şekilde bir uluslararası yönetim hakim olmuştur. Esasen II. Dünya Savaşı sonrası Tito tarafından Yugoslavya toprakları içerisindeki Arnavutların kendi kaderlerini tayin hakları tanınıyor olmasına rağmen bu haklar uygulamaya konmamıştı (Bata, 2021: 66). Soğuk Savaş sonrasında Yugoslavya'nın çok etnisiteli yapısının dağılmasıyla birlikte Balkanlar'da bir kriz baş göstermiş ve Kosova, eski Yugoslavya'nın diğer devletleri gibi bağımsız olmak istemiştir. Yugoslavya çatısı altında Sırbistan içerisinde özerk bir bölge olan Kosova'nın 1989'da Miloseviç'in Sırbistan'da iktidara gelmesi sonrası özerklik statüsünün sona ermesi 1980'li yılların başından itibaren ivme kazanan ayrılıkçı talepler için bir dönüm noktası olmuştur (British Parliament Report,1997). Kosova Savaşı -St. Malo zirvesinin Kosova'daki krizden kısa bir süre önce yapıldığı hatırlatılmak gerekilirse- AB'nin bir güvenlik aktörü olarak kendisini ilk kez sınadığı olaylardan biri olmuştur. 1999'da gerçekleştirilen müdahale sonrası kurulan uluslararası misyonlar da yerini 2008'de Kosova'nın bağımsızlığını ilanı sonrası Aralık 2008'den bu yana Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (CSDP) çerçevesinde faaliyet gösteren Avrupa Birliği Kosova'da Hukukun Üstünlüğü Misyonu'na (EULEX) bırakmıştır.

EULEX, yurtdışında AB güvenlik politikalarının amiral gemisi olması beklenen, en büyük ve en uzun süredir devam eden sivil Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları konuşlandırmasıdır (EULEX Kosova). BM'nin UNMIK, AGİT'in OMIK ve NATO'nun KFOR misyonları da AB'nin en büyük ve en uzun süredir devam eden sivil misyonu olan EULEX Kosova'nın yanı sıra ülkede ayrıca görev yapmaktadır. Özellikle EULEX, ciddi ve hassas davalar ile yetkili olan ve yürütme yetkilerine sahip bir AB misyonu olarak görülmektedir. (EULEX Kosovo: European Union Rule of Law Mission in Kosovo - Civilian Mission, European Parliament).

2008'deki bağımsızlığı uluslararası camiada tüm aktörler tarafından kabul görmeyen Kosova, Avrupa'nın en fakir ülkelerinden biri konumunda bulunmaktadır (IMF, 2023; Nen Si, 2023). Ayrıca DAEŞ terör örgütü karşısında da nüfusuna oranla sahaya en fazla cihatçı savaşçı gönderen Avrupa ülkesi rekoruna sahiptir (Hubert-Rodier, 2016). Ülkede savaş yılları esnasında yasa dışı suç örgütlerinin de faaliyet göstermeye başladığı ve siyasi bağlantılara sahip oldukları iddia edilmektedir.

Kosova'nın karşılaştığı bu problemlerin yanı sıra Sırbistan ile sınır ihtilafları da devam etmektedir. Sınırları içerisinde Sırpların yoğunlukla yaşadığı kuzey bölgesi, Sırbistan sınırları içerisinde ise Arnavutların yoğun yaşadığı Preševo vadisi bölgelerinden kaynaklı iki ülke arasında çatışma dinamikleri mevcudiyetini korumaktadır. Tüm bu problemlerin yaratmış olduğu istikrarsızlığın karşısında ise çözüm önerisi olarak Kosova ve Arnavutluk arasında iki ülkenin birleşmesi, "Büyük Arnavutluk Projesi" gibi planlar ortaya atılmaktadır. Priştina'nın 2023 itibariyle halen 5 AB üye ülkesi -İspanya, Yunanistan, Slovakya, Romanya ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi- tarafından tanınmaması gelecekteki potansiyel AB üyeliğinin önünde engel teşkil etmektedir. Arnavutluk'un üyelik müzakerelerinin de AB tarafından açılmaması ortak değerlere sahip bu iki ülkeyi birbirine yakınlaştırmaktadır. Günümüzde iki ülke arasındaki sınırlar kaldırılarak ortak sınır kontrolü üzerine anlaşmalar gerçekleştirilmiştir (Öztürk, 2020). Aynı zamanda yine iki ülke arasında ortak bir dış politika kurulması amacıyla ortak fon kurulmuştur ve Tiran büyükelçiliklerini Kosovalı diplomatik misyonlarla paylaşmaktadır (Dhimoela,2023). Yine aynı perspektiften iki ülke arasında gümrüklerin düzenlenmesi de kararlaştırılmıştır (Pistikou, 2021; Öztürk, 2020). İki ülke arasındaki Büyük Arnavutluk projesi yolunda adımlar olarak görülen bu projelerin AB üyeliğine bir alternatif oluşturması da muhtemeldir.

Tüm bunların yanı sıra aynı zamanda Sırbistan ile olan ilişkilerde de tansiyonun son bulmaması da bölgesel istikrarın önünde engel yaratmaktadır. 2020 yılında kaldırılmasına rağmen 2018'de Sırbistan'dan gelen ithalata karşılık Priştina'nın tek taraflı gümrük artışına gitmesi, Kosova Güvenlik Gücünü ulusal bir orduya geçirmesi iki ülke arasındaki normalleşmeye önündeki engellerden biri olarak görülmüştür (Zivanovic ve Morina, 2018; Öztürk, 2020; Öztürk, 2021). İki ülke arasında normalleşmenin sağlanması için önerilen iki ülkenin halklarının yoğun yaşadığı bölgeler arasında toprak değişikliği senaryosu da Balkanlar'da Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek gibi komşu ülkelerde de etnik ayrılıkçılığı yoğunlaştırabilecek domino taşı

etkisi olasılığına sebebiyet verebilir. Bu toprak mübadelesi, gelecekte Büyük Arnavutluk'un kurulmasını kolaylaştırabilir ve Balkanlar'da sınır krizlerini tetikleyebilir.

Kosova sorunu üzerinden bölgede istikrarsızlığın hakim olduğunu gösteren bir başka faktör ise uluslararası örgütlerin 2000'li yılların başından beri bölgede yerleşik konumda olan uluslararası misyonlarının etkisidir. Daha önce de ifade edildiği üzere EULEX Kosova, AB'nin uzun süredir devam eden en büyük ve en yüksek bütçeli sivil misyonu olmasına rağmen başarısı tartışma konusudur. Ülkedeki polis ve yargı hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla hizmet veren misyon; yolsuzluk, organize suç gibi sorunların varlığı ile birlikte ancak kısmı bir ilerleme kat edebilmiştir. 15 yıldır devam eden AB misyonu ve diğer uluslararası örgütlerin misyonlarına rağmen Kosova'da halen devam eden yapısal sorunlar ve Sırbistan ile devam eden tansiyon bu misyonların başarısını da sorgulatmaktadır. Kalıcı bir gelişme sağlanamamış olsa da farklı taraflar arasında arabuluculuk rolünün devam etmesi bu uluslararası misyon açısından da bir ikilem yaratmaktadır. Bu misyonların çekilmesi tansiyon ortamının çatışmaya sürüklenmesine yol açabilir, fakat varlıklarıyla birlikte de kalıcı bir çözüm sunulmamaktadır. Bundan sebeple günümüzde Kosova sorunu üzerinden Balkanlar'da hala istikrarın sağlanamadığı görülmektedir. Herhangi bir gelişmenin bölgesel istikrarsızlığı tetikleme olasılığı halen masada bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Sırbistan, Arnavutluk, Balkanlar, EULEX, İstikrar

ENERJİ MİLLİYETÇİLİĞİ: RUSYA'NIN HAZAR HAVZASI'NA YÖNELİK POLİTİKALARI

Zehra Aksu / Bağımsız Araştırmacı

Özet

Uluslararası İlişkiler disiplininde, ihtiyaçların karşılanabilmesi ve ekonominin devamlılığı için üzerine politikaların ve stratejilerin geliştirildiği bir alan olarak tanımlanan enerji, evrenin varoluşundan günümüze kadar hayatımızın her anında yer almış ve almaya devam etmektedir. Tüm bölgelere eşit oranda dağılmayan enerji kaynakları, tüketici devletlerin enerji bölgelerinde imtiyazlar elde etmeye çalışmalarına üretici devletlerin ise sahip oldukları doğal kaynaklar üzerinde kontrol sağlama eğilimi içerisine girmelerine neden olmaktadır. Üreticiler ve tüketiciler arasındaki bu ilişki, arz merkezlerinin önemini arttırmakta ve doğal kaynak zenginliklerinden daha yüksek kâr payı elde etmek isteyen bu ülkeleri enerji milliyetçiliğine itmektedir.

Enerji milliyetçiliği, bir devletin kendi yetki alanlarındaki doğal kaynakların mülkiyetinden ve kontrolünden yararlanma politikası olarak tanımlanabilmektedir. Doğal kaynakların çıkarılması ve sevkiyatında çeşitli devlet müdahalesi biçimlerini ifade eden enerji milliyetçiliği, hem diğer devletlerin hem de yabancı şirketlerin operasyonlarını kısıtlayarak daha fazla devlet kontrolünü savunan önemli bir yaklaşımdır. Genellikle bir devletin ulusal sınırları içerisinde bulunan enerji kaynakları üzerinden yürütülen enerji milliyetçiliği politikaları, kimi zaman yaşamsal çıkar alanı olarak görülen coğrafyalarda da yürütülmeye çalışılmaktadır. Bunun en belirgin örneği SSCB'nin dağılması sonrası kurulan Rusya Federasyonu olup ülke, geniş anlamda Avrupa ile Asya kıtalarının birleşimini kapsayarak Avrasya olarak nitelendirilen coğrafyayı, yasal miras alanı olarak değerlendirmektedir. Hidrokarbon zengini ülkelerden oluşan Avrasya'nın dünya yer altı zenginliklerinin önemli bir miktarına sahip olması bölgeyi vazgeçilmez kılmaktadır. Oldukça geniş bir coğrafi bölgeye tekabül eden Avrasya, Orta Asya, Güney Kafkasya ve Hazar Havzası gibi enerji kaynakları bakımından ciddi potansiyele sahip bölgeleri kapsamaktadır. Bu bölgelerden batıda Azerbaycan, kuzeybatıda Rusya, kuzeydoğuda Kazakistan, güneydoğuda Türkmenistan ve güneyde İran olmak üzere beş devletin kıyıdaş olduğu bir su topluluğu olan Hazar Havzası, dünya enerji ilişkilerinde Orta Doğu kaynaklarına karşı ikinci bir arz merkezi olarak görülmektedir. Bu bakımdan Havza sahip olduğu enerji kaynakları dolayısıyla büyük güçler arasında çıkar çatışması yaşanmasına neden olmakta, bölge ülkelerinin rekabetin aktörlerinden herhangi biriyle yaptığı ortaklık girişimi

ise diğer aktörleri rahatsız etmektedir. Enerji paylaşım mücadelesinin çokuluslu şirketler vasıtasıyla yürütüldüğü Havzada rekabetten en fazla rahatsızlık duyan ülke Rusya Federasyonu olup ülke, bölgede kendi devlet şirketleri dışında yabancı firmaların faaliyetlerde bulunmalarını istememektedir. Rusya'nın ontolojik çıkarları bağlamında değerlendirdiği ve özel önem verdiği alanlardan biri olan Havzada; kaynakların üretimi, işlenmesi ve uluslararası pazarlara taşınması konularında yaşanan mücadelelerde, Rusya Federasyonu bölge üzerinde tek egemen güç olmak istemektedir. SSCB dönemine dayanan gücü sayesinde Rusya, bir yandan petrol ve doğalgaz firmalarıyla Hazar bölgesinde etkinliğini arttırmaya çalışırken diğer yandan çok uluslu şirketlerin Hazar'a kıyıdaş Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan ile yaptıkları anlaşmaları engellemek ya da bölgeden çekilmelerini sağlamak üzere çeşitli stratejiler geliştirmektedir.

Rusya'nın Hazar'ın hukuki statüsünün çözüme kavuşturulmasını engellemesinin temelinde, yürüttüğü enerji milliyetçiliği politikalarının yattığı hipotezine dayalı olarak hazırlanan bu çalışmada; enerji milliyetçiliğinin devletlerin enerji politikalarını nasıl etkilediği, sorunsalı tartışılmıştır. Literatürde bulunan çalışmalarda enerji milliyetçiliği, genellikle bir devletin kendi kaynakları üzerinde geliştirdiği politikaları olarak değerlendirilirken enerji milliyetçiliğinin başka bir coğrafi alan üzerinde de geliştirilebileceği konusunda doğrudan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca ulaşılan çalışmalarda enerji milliyetçiliği kavramına ilişkin somut bir tanımlamayla da karşılaşılmamıştır. Bu çalışma, hem enerji milliyetçiliği kavramının açıklanması bakımından literatüre katkı sağlayacak hem de Rusya'nın Hazar Havzası'na yönelik politikalarının enerji milliyetçiliği bağlamında incelenerek enerji milliyetçiliğine yeni bir bakış açısı kazandırması bakımından özgün bir niteliğe sahip olacaktır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada elde edilen bulgular araştırmacının öznel birikimi ile birleştirilerek yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Enerji, Enerji Milliyetçiliği, Rusya, Hazar Havzası

BELARUS CUMHURİYETİ DIŞ POLİTİKASININ VE GÜVENLİK STRATEJİLERİNİN ANALİZİ

Ali Hazer Deniz / Bağımsız Araştırmacı

Özet

Sovyetler Birliği içindeki egemenliğini 27 Temmuz 1990 tarihinde, bağımsızlığını ise 25 Ağustos 1991 tarihinde ilan Belarus Cumhuriyeti; Letonya, Litvanya, Polonya, Ukrayna ve Rusya'nın sınır komşusu olup özellikle 24 Şubat 2022 tarihinden itibaren Rusya'nın Ukrayna'yı istila etmeye başlamasıyla beraber Avrupa'nın güvenliği açısından kilit öneme sahiptir. Fin-Ugor tarihi kökenine sahip Belarus Cumhuriyetinin dış politikası hem Rusya hem de karşı bloğu oluşturan Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politika ve güvenlik stratejileri bakımından önem taşımaktadır. Belarus Cumhuriyeti'nin de içinde bulunduğu, Soğuk Savaşın bitmesiyle sonlandırılmaya çalışılan kutuplaşmalar, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle 21. Yüzyılın başlangıcında Avrupa Birliği'nin güvenliğini tehdit eden nükleer güç kullanma ihtimalinin çok uzak olmadığı bir yöne doğru hızlıca ve kontrolsüzce ilerlemektedir. Bu çalışmada, Belarus Cumhuriyeti'nin "çok yönlü vektörel" olarak nitelendirilen dış politikasının ve güvenlik stratejilerinin 25 Ağustos 1991 tarihinden 2023 yılının ikinci dilimine kadar, aşamalı olarak, nasıl kurulduğu, geliştirildiği ve Rusya-Ukrayna Savaşıyla beraber bu politikaların nasıl değiştiği ve Avrupa Birliğinin güvenliğini hangi yönde etkilediği incelenmiştir. Belarus Cumhuriyeti; Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle iyi ilişkilerini koruyarak , Çin ile ekonomik ilişkilerini üst düzey ortaklık anlaşmalarıyla hızlıca geliştirmiştir. Rusya-Ukrayna savaşının öncesindeki ilişkilerine kıyasla daha ileri ve kapsamlı bir nitelik kazanan Belarus Cumhuriyeti Rusya Federasyonu arasındaki ilişkiler üst düzey stratejik ortaklık seviyesine taşınmıştır. Bu çalışmada, Avrasya Ekonomik Birliği (EAEU), Bağımsız Devletler Topluluğu(CIS) ve Kollektif Güvenlik Anlaşması Örgütü(CSTO) üyesi olan Belarus Cumhuriyetinin dış politikasının Rusya-Ukrayna savaşının öncesinde ve sonrasında Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı nasıl şekillendiği etüt edilmiştir. Bu çalışmada, Belarus Cumhuriyeti'nin dış politikası dönemler halinde incelenmiştir. 2000'li yılların başlangıcına kadar Rusya Federasyonu ile aktif entegrasyon politikası temel alınırken, 2000-2014 arası çok taraflı vektörel dış politika uygulanarak diğer devletlerle ekonomik ve siyasi ilişkiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Lukaşenko, Rusya-Ukrayna savaşı çıkmadan önce Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesini, Donestk ve Lugansk'da kurulan sözde yönetimleri de tanımamıştır. Ancak, 2014 yılında başlayan ve

2020 yılında kadar devam eden dönemde Lukaşenko yönetimi bir yandan batıyla iyi ilişkilerini sürdürmeye çalışırken diğer taraftan da Rusya'nın artan baskılarına maruz kalmıştır. Belarus Cumhuriyeti'nin dış politikasının Avrupa Birliği ve ABD karşısındaki sert değişiminin sebepleri araştırmacılar tarafından kapsamlı bir şekilde irdelenmelidir. 9 Ağustos 2020 yılında Belarus Cumhuriyeti'nde yapılan başkanlık seçimlerinde yeniden Aleksandr Grigoryeviç Lukaşenko seçilmiştir. Bu seçimlerin, AB ülkeleri ve ABD tarafından meşru görülmemesi Belarus Cumhuriyetiyle ilişkilerin hızlıca gerginleşme sürecine girmesine sebep olmuştur. Minsk'te gösterilerin ve eylemlerin başlaması, AB ülkelerinin Lukaşenko yönetimiyle ilişkileri sona erdirmesi ve yaptırımlar uygulaması Belarus Cumhuriyeti'nin batıdan tamamen koparak Rusya Federasyonu'yla daha kapsamlı stratejik ortaklıklar kurmaya itmiştir. Oysaki, Belarus Cumhuriyeti'nin dış politikası incelendiğinde Rusya Federasyonu ile olan ilişkilerinde ciddi sorunlar yaşadığı da görülmektedir. Rusya, Sovyet Birliği dağılmasından sonraki yıllarda, bağımsızlığını kazanan ülkelere karşı özellikle enerji ve doğal gaz kartını bir koz olarak kullanarak baskı yapmıştır. Yani, altı çizilmesi gereken husus, Belarus Cumhuriyeti'nin 2020 yılı öncesinde Rusya Federasyonu'nun bazı politikalarını kendi egemenliği açısından tehdit olarak görmüş olduğudur. Bu bağlamda, Belarus Cumhuriyeti'nin Rusya Federasyonu'nu zaman zaman kendisine karşı bir tehdit olarak görmüş olmasına rağmen , 2022 yılında başlayan Ukrayna-Rusya savaşında tamamen Rusya yanlısı bir dış politika izlemesinin temel nedenlerine bu çalışmada yer verilmiştir. Esasında, Rusya Federasyonu ve Belarus Cumhuriyet'i arasındaki ilişkileri inişli çıkışlı bir özelliğe sahip olduğu da söylenebilir. Bundan dolayı bu çalışmada, Belarus, Rus ve batılı kaynaklardan yararlanılarak Belarus Cumhuriyeti'nin dış politikasının ve güvenlik stratejilerinin öncelikleri iredelenerek etüt edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belarus, Dış Politika, Avrupa Birliği, Güvenlik Stratejileri

20 Ekim/October - Cuma/Friday
09:00-10:30 21. Oturum / 21st Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Vahit Güntay*

Case Studies from non-Western Geographies

- "Colombian Conflict and Its Peace Efforts" ***Nur Seda Temur***
- "Analyzing Religion-Politics Relationship in Syria, the UAE and Egypt: Theories and Cases" ***Mehmet Rakipoğlu***

COLOMBIAN CONFLICT AND ITS PEACE EFFORTS

Nur Seda Temur / Middle East Technical University

Abstract

The aim of this paper is to explain the Colombian Conflict and the peace efforts for solving the conflict by applying the Hilsman's Decision Making Model. In order to analyze these issues, Hilsman's Decision Making Model will be used which can be applied while analyzing the peace efforts. Methodologically, this research paper is thematic, not theoretical. Therefore, the purpose of this paper is to give detailed information about the conflict and the peace process in 2012. This report will first explain the main actors in the Colombian conflict, who are the Colombian government, guerilla groups, specifically Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), and paramilitary groups, specifically United Self-Defense Forces of Colombia (AUC), their main interests and needs. As a second point the root causes of the conflict, which are the clash of ideologies and the unfair distribution of wealth will be analyzed. The clash of ideologies occurs within the Colombian government and among actors. Within the Colombian government, the two parties, Liberals and Conservatives, are conflicting with each other. Related with wealth, there was the unfair distribution of wealth and people were complaining about this situation. In addition to the main causes of the conflict, there were factors that contributed to the violent conflict which were the ethnicity and territory. After explaining these causes, the brief historical background and the current situation will be explained in order to analyze the development of the conflict. As a third point, two main root causes of Colombian conflict which are the clash of ideologies and the unfair distribution of wealth will be discussed. After these, as a last point the Hilsman's Decision Making Model, which is Two Step Forward One Step Back Model, will be discussed for analyzing the peace process of the conflict. In this model, decision makers revise their decisions in order to create better decision or change its decision with a new one. Then three scenarios about the future of the conflict will be explained in order to assess the remaining challenges and the probability of peace. These three scenarios will be the ratification of the peace deal by the Congress and the long run end of the conflict, the ratification of the peace deal by the Congress but broken down by FARC and last one would be the disapproval of the peace deal by the Congress and therefore, the acceleration of the armed conflict between the government and the FARC and the uprising of a harsh civil war. As a final point, recommendations will be proposed for the peaceful transformation of the conflict. It will

be argued that the Colombian Conflict has a long history and deep root causes. But still Colombia could achieve to come to an end with a peace agreement with new government of Colombia. Therefore, both the society and the other actors involved in the conflict should act carefully to keep this peace agreement and act according to this agreement for ultimate peace. Accordingly, every side should take their responsibility to end the conflict and have a long run peace. Ultimately, this conflict analysis will explain the Colombian conflict from different aspects.

Keywords: Colombian Conflict, Hilsman's Decision Making Model, Peace Process, FARC, Guerilla Group

ANALYZING RELIGION-POLITICS RELATIONSHIP IN SYRIA, THE UAE AND EGYPT: THEORIES AND CASES

Mehmet Rakipoğlu / Batman University

Abstract

The relationship between religion and politics has been discussed for many years. 'religion' was in a dominant position over politics until the European states reached peace in Westphalia. The church was somehow hierarchically superior to politics, and this process was smashed by enlightenment, secularization, and modernization. In the Middle East, religion still mostly serves politics. In other words, regardless of whether they are Shiite or Sunni, religion gives legitimacy to politics in authoritarian structures in the Middle East. Although there are historical counterexamples of this pattern (from Ahmed ibn Hanbal to Abu Hanifa), this study provides conceptual and theoretical insights into the religion-politics relationship in Egypt, the United Arab Emirates (the UAE), and Syria. In this sense, the religion-politics relationship in the mentioned countries was examined by using the theory and concepts of soft power in the case of UAE, production of consent in the case of Syria, and securitization in the case of Egypt. For the case of the UAE, the paper aims to uncover the existing connection between emerging religiopolitical discourse and UAE-based legal verdicts of scholars (ulamā) and the organizations that they initiated. This study further argues that "moderate Islam" and "tolerance", used as religious soft power, are other tools that the UAE has applied in line with expectations for influence and power-seeking based on small state theory. For the case of Syria, This paper attempts to analyze the role of some Sunni scholars' positions in the political transition in Syria. Ramadan al-Buthi and some prominent Sunni figures sided with the al-Assad regime during the uprising in the 1980s and 2010s. Al-Buthi has been known for his fatwa calling all Muslims to fight against rebels by stating that siding with the regime is an obligatory religious duty. Applying the obedience doctrine within Islamic Fiqh, this study focuses on how the Al-Assad regime instrumentalized the quietest Sunnis in controlling the religion. Therefore, the paper mainly argues that through some Sunni scholars' fatwas and statements, the al-Assad regime produced religious legitimacy to be the winner in the power struggle in Syria. Last but not least, for the case of Egypt, this paper attempts to reveal how the Egyptian regime has instrumentalized religious figures. In this context, the study mainly examines the role of religion in the securitization process. Even though plenty of frameworks are related to the regime survival strategy, this article uses

securitization to unfold the process. The paper argues that the Egyptian regime has been securitizing its rivalries by utilizing religious entities as apparatus. To prove the argument, the research appeals to securitization theory by mainly using the works of Vuori, Greenwood, and Waver. This paper differs from the previous studies since it lustres by using the Euro-centric securitization theory in non-European Egypt and argues that the army is the chief of the securitization process by exploiting religious agents such as the Egyptian Dar al-Ifta as an institution and Grand Moftis as individuals. Therefore, this study attempts to present three different theoretical frameworks to three different Middle Eastern countries to comprehend the religion-politic relations in the Middle East.

Keywords: Religion, Politics, Soft Power, Manufacturing Consent, Securitization

20 Ekim/October - Cuma/Friday
10:50-12:20 22. Oturum / 22nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Yusuf Bahadır Keskin*

Orta Doğu ve Afrika Çalışmaları

- "Çatışmadan Uzlaşmaya Körfez Siyasetinde Değişen Dengeler" ***Esra Çavuşoğlu***
- "Basra Körfezi'nde Bölgesel Ekonomik Rekabet: Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri Üzerine Bir Analiz" ***Yusuf Bahadır Keskin***
- "Az Gelişmişlik Kader Midir? Paul Kagame Ruandası" ***Hakan Küçük***
- "Somaliland'ın Siyasi Gelişimi ve Bölgesel Sorunlarının Geleceğine İlişkin SWOT Analizi" ***Elif Dilan Tütmez & Ayça Eminoğlu***

ÇATIŞMADAN UZLAŞMAYA: KÖRFEZ SİYASETİNDE DEĞİŞEN DENGELER

Esra Çavuşoğlu / Marmara Üniversitesi

Özet

Geçtiğimiz on yıl içinde Arap Baharı sonrası bağlamda, Basra Körfezi merkezli olmak üzere Ortadoğu'da yapılandırılan karşı devrim ve statüko savaşı çerçevesinde bölgesel siyaset siyasi ve askeri çatışmalar temelinde şekillenmişti. Bu şiddetli bölgesel çatışma İran ve bazı Körfez ülkeleri arasında gerilimin tırmanması, mezhep çatışması retoriği ekseninde tırmandırılan Suudi-İran gerilimi, 3.5 yıl süren Katar ambargosu, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK)'nin işlevsiz hale gelmesi ve Yemen, Libya ve Suriye'de devam eden sıcak çatışmalarla sonuçlanmıştır. Bu çerçevede bölgesel aktörler sıfır toplamlı bir çatışmaya sürüklenmiş ve bölgesel istikrarın sağlanması mümkün olmamıştır. Son iki yıl içinde söz konusu bölgesel siyasi ve güvenlik haritasının kalıcı olmayacağına işaret eden önemli gelişmeler yaşanmakta ve Körfez dinamiklerini yeniden şekillendirmeye başlamaktadır. Bu sunumda, bölgesel siyasetin dinamiklerindeki değişimin temel unsurları ve kaynakları belirlenmekte ve bu doğrultuda değişimin ne şekilde gelişebileceği konusunda analiz yapılmaktadır. Burada öncelikli olarak değişimin ana aktörleri belirlenmektedir. Ortadoğu ve Ortadoğu'nun bir alt bölgesi olan Körfez'in siyasetinin şekillenmesinde ve değişmesinde etkili olan ana aktörleri iç ve dış aktörler olarak ele almak gerekmektedir. Körfez bölgesi dünyanın en önemli enerji ve finans hablarından biri olarak küresel siyasette çok önemli ve belirleyici bir yere sahip olduğu için hegemonik ittifakların en güçlü olduğu bölgelerden biridir. Bu sebeple, iç ve dış aktörlerin ittifak ilişkileri veya çatışmaları doğrultusunda bölgesel siyaset ve güvenlik haritası şekillenmektedir. Dış aktörler, küresel hegemonya iddiası veya arayışı içinde olan güçler olarak ABD ve müttefikleri başta olmak üzere, Rusya ve Çin gibi büyük küresel güçler iken iç aktörler ise bölgesel güçler olan İran, Suudi Arabistan, İsrail ve Türkiye gibi başat güçler ile diğer orta düzeyde etkin bölgesel aktörlerdir. Bu doğrultuda bu bildiride bölgesel siyasetteki değişim iç ve dış aktörlerin politikaları ve ilişkilerindeki değişim çerçevesinde ana hatları ile ortaya konmaktadır.

Bu çalışmanın temel argümanı, son on yılda bölgede hâkim olan çatışma siyasetinin ABD liderliğinde ve ABD ve batının siyasi ve stratejik çıkar ve hedefleri doğrultusunda ve bölgesel aktörlerle olan hegemonik ittifakları çerçevesinde tesis edilmiş ve özellikle başkan Donald Trump yönetiminde tırmandırılmış olmasıdır. ABD'de 2020 yılında Joe Bidon'ın seçimleri kazanması ile

gerçekleşen yönetim değişikliği ile birlikte söz konusu yapının sürdürülebilir olmadığının bölgesel aktörler tarafından idrak edilmesi ile bölgesel siyasette yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreçte, Suudi Arabistan liderliğindeki bölgesel aktörlerin ABD ile olan hegemonik ittifaklarının belirlediği siyasetin dışına çıkarak bağımsız bir dış politika takip etmeye başladıkları ve bu çerçevede alternatif ittifaklar geliştirme yoluna girdikleri görülmektedir. Bu bağlamda, Çin'in bölgesel siyasette etkinliğini artırması değişim üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Çin'in arabuluculuğu ile Mayıs 2023'te gerçekleştirilen İran-Suudi Arabistan anlaşması ile on yıllardır Körfez'in iki önemli gücü arasında sürdürülen gerilimin son bulması oldukça önemli bir gelişme olmuştur. Bunun akabinde Suudi Arabistan'ın Yemen'de ki askeri güçlerini geri çekmesi bölgede çatışmaların son bulabileceği konusunda umut vadeden bir gelişme olarak görülebilir. Bununla birlikte ABD'nin bölgede İran'ı ve Türkiye'yi kuşatma politikasını sürdürmekte olması bölgesel siyasetin dinamiklerinde belirleyici bir rol oynamaya devam etmektedir. Çin'in siyasi arenada bölgede etkinliğini artırması bölgede ki ABD askeri üstünlüğüne meydan okuma kapasitesine sahip olmadığından bölgesel güvenlik mimarisinde ABD hegemonyası damgasını vurmaya devam edecektir. Bu doğrultuda, bu bildiride Körfez siyasetinin değişen ve değişmeyen unsurları ortaya konarak değişimin potansiyeli, Ortadoğu genelinde bölgesel siyaset ve küresel siyasetteki değişim ve gelişmelerin ışığında ele alınarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Basra Körfezi, Ortadoğu, Güvenlik, ABD, Çin

BASRA KÖRFEZİ'NDE BÖLGESEL EKONOMİK REKABET: SUUDİ ARABİSTAN - BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Yusuf Bahadır Keskin / Amasya Üniversitesi

Özet

Körfez Bölgesi günümüz ekonomik sistemi için önemli bir tedarik noktası olduğu kadar kritik bir pazar niteliğine de haizdir. Her iki ülke özellikle bölgenin ekonomik ve politik liderleri durumundadır. Suudi Arabistan 2023 itibariyle dünyanın en büyük petrol ihracatçısı sıfatını elinde bulundurmaktadır. Bu durum Riyad yönetimine önemli bir siyasi güç de sunmaktadır. BAE ise petrol ile birlikte doğalgazın da önemli üreticilerinden birisidir. Özellikle petrol ve doğalgaz rezervlerinin dünyaya arzı ile büyük ekonomik ve siyasi kazançlar elde eden Körfez ülkeleri, geleceğe yönelik ekonomik projeksiyonlarında petrol dışı gelirlerin arttırılmasını da birincil hedefler arasına koymaya başlamıştır. Bu bağlamda Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 21. yüzyıl itibariyle turizm, finans ve teknoloji gibi alanlar başta olmak üzere önemli girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Fosil yakıtlara dayalı ekonomi modelinde rekabet unsuru fazla öne çıkmasa da yeni ekonomi modelleri rekabet etmeye müsait görülmektedir. Dubai ve Abu Dabi gibi turistik cazibe merkezleri yaratabilen BAE bu konuda bölgeye liderlik etmektedir. Suudi Arabistan ise yüzlerce yıldır din turizmi bağlamında önemli kazançlar elde etmektedir. Fakat bunu 2030 Vizyonu isimli reform programıyla geliştiren Riyad, Abu Dabi ile rekabeti daha ileri götürmüştür. Finansal rekabet, yatırımcı çekme, turist sayılarını arttırma ve yenilenebilir enerji yatırımlarındaki yarış devam ederken askeri ve politik liderlik arayışları da rekabeti kızıştırmaktadır.

Bölgesel politikalarda uzun yıllar birlikte hareket eden iki yönetimin özellikle Yemen'e yönelik müdahale ile girdikleri çıkmaz, tarafların siyasi ittifaklarını sarsmıştır. Husilerin sonu gelmeyen bu savaşı Yemen dışına taşıma arayışı, Suudi Arabistan ve BAE'nin hedef alınmasını beraberinde getirmiştir. 2019 ile hız kazanan füze ve insansız hava aracı saldırıları ile bu iki ülkenin ekonomik faaliyetleri zarar görmeye başlamıştır. Petrol üretim tesislerinin ve havalimanlarının hedef alınması, yabancı yatırımcıları da tereddüde itebilecek etki yaratmayı amaçlamış, bunda da kısmen başarılı olabilmiştir. Bununla birlikte tarafların ekonomik rekabeti kızışmış, Riyad yönetimi "Program HQ" ile bölge merkezini Suudi Arabistan'a taşımayan yabancı şirketleri 2024 itibariyle kamu ihalelerine sokmayacağını duyurmuştur. Ayrıca Riyad'da gücü konsolide etmeye başlayan Veliaht Prens Muhammed bin Salman, ekonomik rekabette geri düşmemek

amacıyla ülkede önemli bir sosyo-ekonomik dönüşümü de başlatmıştır. Dinin sosyal yaşam üzerindeki etkisi azaltılmış, kadınların önündeki engeller kaldırılmış, yabancıları korkutan dini kural ve mekanizmalar kaldırılmıştır.

Tüm bu süreç bağlamında Riyad ile Abu Dabi arasındaki ekonomik rekabet hız kazanmaktadır. Bu çalışmada ekonomik rekabetin analizi, ihtimaller ve olası senaryolar araştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Rekabet, Basra Körfezi, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Ortadoğu

AZ GELİŞMİŞLİK KADER MİDİR? PAUL KAGAME RUANDASI

Hakan Küçük / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Uluslararası devletler sistemindeki en büyük sorunlarından biri şüphesiz az gelişmiş devletler ve bu devletlere bağlı olarak yaşanan sorunlardır. Zira bu devletler hem kendi içlerinde son derece istikrarsız yapılara sahiptirler hem de bu istikrarsız yapılar komşuları başta olmak üzere pek çok ülkeyi olumsuz biçimde etkilemektedir. Öte yandan az gelişmişlik hususunun çözülüp çözülemeyeceğine dair çeşitli teorik yaklaşımlar da mevcuttur. Bu yaklaşımların bazıları olumlu bazıları ise olumsuz bir düşünce yapısına sahiptir. Ancak genel olarak ülkeler incelendiğinde az gelişmişliğin istisnai durumlar dışında aşılması zor bir durum olduğu görülmektedir. Bahsi geçen istisnalardan biri olarak ise Ruanda görülebilir.

1994 yılında yaklaşık yüz gün içerisinde bir milyon kişinin ölümüne yol açan Ruanda Soykırımı'nın Ruanda için etkisi görünenden çok daha fazladır. Soykırım öncesinde de az gelişmiş bir ülke olan Ruanda, ekonomi ve demografi başta olmak üzere pek çok alanda daha da geriye gitmiştir. Aynı zamanda büyük bir Ruandalı grubu Tanzanya ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti gibi Ruanda'nın komşuları olan ülkelerde mülteci olarak kalmıştır. Soykırım sonrasındaki ilk beş yılda durağan bir dönem geçiren Ruanda, 2000 yılında bir dönüm noktası yaşamıştır. Paul Kagame'nin Ruanda Devlet Başkanı olmasıyla birlikte ülke hızlı bir gelişim sürecine girmiştir. Kagame'nin her alanda izlediği akılcı politikaların neticesinde Ruanda'nın Sahra Altı Afrika coğrafyasında öne çıkan bir ülke haline geldiği görülmektedir. Aynı zamanda pek çok veri göstermektedir ki Ruanda'nın artık az gelişmiş bir ülke olarak adlandırılması mümkün değildir. Bu durumu ise bir mucize olarak gören pek çok araştırmacı mevcuttur. Zira az önce bahsedildiği üzere az gelişmişlikten kurtulmak, pek sık rastlanan bir durum değildir. Ancak Ruanda bu bağlamda hem bir mucize hem de bir örnek olarak karşımızdadır. Bu bağlamda da az gelişmiş ülkelerin bir rol model olarak Ruanda'yı örnek almaları kesinlikle onların yararına olacaktır.

Esasında Ruanda'nın tarihine bakıldığında sömürge geçmişi karşımıza çıkmaktadır. Önce Almanlar tarafından, sonrasında ise Belçikalılar tarafından sömürülen Ruanda, 1962 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. Ancak bağımsızlık Ruanda adına her şeyi bir anda yoluna koymamıştır. Sömürge döneminden gelen sorunlar bu süreçte de devam etmiş, ülke az gelişmiş biçimde

kalmıştır. 1994 yılına kadar geçen yaklaşık otuz yıllık süreçte ülkede kayda değer bir ilerleme yaşanmamıştır. Aynı yıl Nisan ile Temmuz aylarını kapsayan yaklaşık yüz günlük iç savaş sürecinde bir milyona yakın insan ölmüş, milyonlarca insan da Ruanda'nın komşu ülkelerinde kurulan mülteci kamplarında yaşamak zorunda kalmıştır. 1994 yılında büyük bir insanlık dramının ortasında kalan Ruanda, kendini toparlamakta çok zorlanmıştır. Ancak 2000 yılında Paul Kagame'nin devletin başına geçmesiyle beraber mucize olarak adledilen süreç başlamış ve günümüze kadar devam etmiştir. Yirmi üç yıldır kesintisiz olarak Ruanda'nın başında bulunan Kagame ile Ruanda'nın gelişim macerası özdeşleştirilmiştir. Bu sebeple de çalışma başlığında "Paul Kagame Ruandası" kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, az gelişmişlik olgusunun bir kader olmadığını ve başarılı politikalar izlendiği takdirde az gelişmişlikten kurtulmanın mümkün olduğunu göstermektir. Belirtilen amaca ulaşmak içinse Ruanda örnek olarak alınacak ve detaylı biçimde incelenecektir. Bu bağlamda çalışmada ilk olarak az gelişmişlik olgusu üzerinde durulacak, farklı görüşler ortaya konacaktır. Devamında ise Ruanda'nın 1994 yılına kadarki tarihinden kısaca bahsedilecek, sonrasında 1994 ile 2000 yılları arasındaki döneme dair bilgilendirme yapılacaktır Çalışmanın ilerleyen kısımlarında 2000 yılı ile başlayıp günümüze kadar devam eden "Kagame Ruandası" dönemi ve dolayısıyla Ruanda'nın gelişim macerası masaya yatırılacaktır. Çalışmada son olarak Ruanda örneğinden yola çıkarak yukarıda bahsedilen amaca ulaşılıp çalışma noktalanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Az Gelişmişlik, Kagame, Ruanda, Soykırım

SOMALILAND'IN SİYASİ GELİŞİMİ VE BÖLGESEL SORUNLARININ GELECEĞİNE İLİŞKİN SWOT ANALİZİ

Elif Dilan Tütmez / Karadeniz Teknik Üniversite

Ayça Eminoğlu / Karadeniz Teknik Üniversite

Özet

Uluslararası ilişkiler disiplini, tarihsel olarak büyük ve güçlü devletlerin faaliyetlerine odaklanmış; uluslararası sistemin daha küçük varlıklarını ise çoğunlukla politika nesneleri olarak görmüştür. Bu gerçek, özellikle uluslararası sistemin tam bir parçası olmayan, tanınmayan veya kısmen tanınan devletlerin varlığına kadar uzanmaktadır. Ancak Soğuk Savaş sonrası dünyada, Sovyetler Birliği gibi çok uluslu büyük devletlerin dağılmasının ardından bu oluşumlar çoğalmıştır. Somaliland da bu devletlerden birisidir. Somali'deki Siad Barre rejiminin düşüşünden sonra Somaliland, başarısız olan Büyük Somali Birliği'nden ayrılmış ve 1991 yılında bağımsızlığını geri kazandığını ilan etmiştir. Bununla birlikte Somaliland, kendi devletini inşa etmedeki nispeten yüksek başarısına (özellikle Somali ile karşılaştırıldığında) rağmen, uluslararası alanda tanınırlık kazanamamıştır. Bu çalışma, önemli Afrikalı ve Batılı oyuncular ile onların Somaliland'in uluslararası tanınırlığındaki rollerini analiz ederek, Somaliland'in tanımamasının ardındaki siyaseti açığa çıkarmaya çalışmaktadır. Bir başka ifadeyle bu çalışmanın amacı, Somaliland'in uluslararası tanınmasını savunmaktan ziyade, tanınması hakkındaki temel argümanların karmaşıklığını gidermektir. Ayrıca uluslararası alanda tanıma şartlarına, temel teorik tartışmalara ve tanıma şekillerine dikkati çekerek, Somaliland'in yasal anlayıştaki konumu araştırılmıştır. Somaliland'in 'tanınmamasını' veya tanınmasını etkileyen faktörleri incelemek adına SWOT analizi bir yöntem olarak tercih edilmiştir. Uluslararası hukukun tanınma şekilleri, teorik çerçevesi, Somaliland'in siyasi gelişimi ve bölgesel sorunları düşünüldüğünde, sürece tarafsız ve nedensel bakmak açısından SWOT analizi bu çalışmada köprü görevi görmektedir.

Anahtar Kelimeler: Somaliland, Somali, Devlet Olma, Uluslararası Tanıma, Bağımsızlık

20 Ekim/October - Cuma/Friday
10:50-12:20 23. Oturum / 23rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Aslı Ege*

İklim Değişikliği Etkileri ve Karşı Politikalar

- "Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Bir İş birliği Alanı Olarak "İklim Değişikliğiyle Mücadele": Türkiye'de Ana Akım Siyasi Partilerin İklim Değişikliğiyle Mücadele Politikaları" ***Hatice Yazgan***
- "Savaş ve İklim Değişikliği Kaynaklı Bir Tehdit: Gıda Güvenliği" ***Çiğdem Elbir & Ayça Eminoğlu***
- "İklim Değişikliğinin Mağdurları: İklim Göçmenlerinin Sayısı Giderek Artarken İklim Hala Alçak Politika Konusu mu?" ***Şennur Özdemir***
- "AB'nin Afrika'ya Yönelik İklim Politikaları" ***Aslı Ege***

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ARASINDA BİR İŞ BİRLİĞİ ALANI OLARAK "İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELE": TÜRKİYE'DE ANA AKIM SİYASİ PARTİLERİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Hatice Yazgan / Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

Türkiye -Avrupa Birliği (AB) ilişkileri, 3 Ekim 2005 tarihinde katılım müzakerelerinin başlamasına karşın günümüze değin istikrarlı bir gelişim göstermemiş, ilişkiler 18 Mart 2016 tarihli Mutabakat ile "göçün kontrolü" ekseninde devam etmiştir. Türkiye-AB ilişkileri olumlu bir seyir izlemezken; AB gelecek tartışmalarının Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması- Brexit süreciyle yoğunlaştığı ve bu kapsamda Avrupa Komisyonu'nun 2019 yılında oluşturduğu Yeşil Mutabakat'ın iklim değişikliğiyle mücadele politikalarının bir parçası olarak AB gelecek gündeminin öncelikli konusu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Yeşil Mutabakat 2050 yılı itibariyle Avrupa'yı karbon nötr kıta haline getirme hedefini ortaya koymuştur. Söz konusu Mutabakat, içeriği itibariyle başta AB'nin gerek yakın çevresindeki komşu ülkeler gerekse diğer üçüncü ülkelerle kurduğu yaygın ticari ağ ile ekonomik ilişkilerini doğrudan etkileyecektir. Zira AB ile ticari ilişkilerini sürdürecek ülkelerin AB standartlarına uyumlarının kontrolü için sınırda karbon düzenleme mekanizmasının oluşturulması ve bu çerçevede karbon vergisi gibi araçların kullanılması gibi üçüncü ülkeler bakımından maliyet yaratıcı düzenlemeler söz konusudur.

Avrupa Parlamentosu'nun 2019 yılında gerçekleşen son seçiminde de Parlamento sandalye dağılımında Yeşiller grubunun ağırlığının artması, AB içinde salt ekonomiye etkisi ile sınırlı olmayacak şekilde yeşil siyasete yönelik eğilimi gösterir niteliktedir. 2022 yılı şubat ayında Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'yı işgali ile başlayan süreçte AB'nin Rusya ile enerji ticaretinin tehlikeye girmesi, yenilenebilir enerji kaynakları kullanmak konusunda AB'nin politika ve uygulamalarının hızlanması yönünde bir etki yapmıştır.

Türkiye ve AB, 1996 yılında oluşturulan Gümrük Birliği kapsamında ekonomik ilişkilerde belirli bir entegrasyon düzeyine ulaşmıştır. Bu nedenle Türkiye için özellikle dış ticaretinin en önemli ortağı olan AB ülkeleriyle ekonomik ilişkiler bakımından AB'nin çevre ve iklim değişikliğiyle mücadele konusundaki politika ve uygulamalarının dikkatle takip edilmesi gerekli görülmektedir. Nitekim Türkiye, sera gazı emisyonlarının azaltılmasını amaçlayan Paris Anlaşması'nı Ekim

2021 yılında onaylamış, Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen hazırlıklarla Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı da Temmuz 2021 tarihinde oluşturmuştur. 2021 yılı haziran ayında gerçekleştirilen AB Liderler Zirvesinde alınan kararlara istinaden, yüksek düzeyde diyalog toplantılarının yapılacağı alanlardan biri olarak "iklim değişikliği" konusu da yer almıştır. Söz konusu yüksek düzeyli diyalog toplantısı Eylül 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Gelecekte Türkiye-AB ilişkileri hangi düzeyde sürerse sürsün, AB gelecek tartışmalarına hâkim olunması ve bu bağlamda en öncelikli konulardan biri olan iklim değişikliğiyle mücadele konusunda gerekli adımların atılması gereği açıktır.

Bu arka plana dayanarak bu çalışmada AB-Türkiye ilişkilerinin çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle mücadele konusunda bir iş birliği kanalı oluşturarak canlandırılması mümkün mü? sorusundan hareket edilecektir. Çalışmada söz konusu iş birliğinin sağlanması bakımından siyasetin uygulayıcı aktörlerinden Türkiye'deki ana akım siyasi partilerin iklim değişikliğiyle mücadele ve Yeşil Mutabakat konusuna bakışları ve söz konusu bakışın AB politikalarıyla uyumu konusu ele alınacaktır. Söz konusu analiz için ana akım siyasi partilerin programları ve parti liderlerinin sosyal medya iletileri ve basın açıklamaları kullanılacaktır. Bu noktada cevaplanacak sorular; iklim değişikliğiyle mücadele ana akım siyasi partilerin gündeminde öncelikli bir yer tutuyor mu, yoksa salt AB -Türkiye ticari ilişkilerinin sürmesi ve artması için yapılması gereken ekonomik düzenleme araçları olarak mı görülüyor? Siyasi partilerin AB politikalarıyla iklim değişikliğiyle mücadele politikaları birbiriyle uyumlu mu? olarak sıralanabilir. Siyaset yapıcı aktörler olarak mevcut ana akım siyasi partilerin politikalarının ne kadar uygulama alanı bulduğu, siyasi partilerin Avrupa Parlamentosu ve diğer kurumlarla iletişim düzeyleri, ya da seçmen düzeyinde çevre ve iklim değişikliğiyle mücadele konusunda politika taleplerinin ne düzeyde olduğu konuları da çalışmada yer verilecek diğer hususlardır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, İklim Değişikliğiyle Mücadele, Türkiye, Yeşil Mutabakat, Siyasi Partiler

SAVAŞ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI BİR TEHDİT: GIDA GÜVENLİĞİ

Çiğdem Elbir / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Ayça Eminoğlu / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Soğuk Savaşın sona ermesi ile beraber güvenlik kavramının kapsamı değişim göstererek realizmin öğretisi olan alçak ve yüksek politika unsurlarını kapsayan bir yapıya bürünmüştür. Kopenhag Okulu'nun kurucularından olan Ole Weaver ve Barry Buzan'ın literatüre kazandırdığı güvenlikleştirme kavramı ile beraber çevre, ekonomi, sağlık, enerji ve gıda gibi alçak politika unsuru kabul edilen pek çok konu güncel güvenlik meselesi halini almıştır. Bu minvalde ele alındığında gıda güvenliği kavramının 20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde konuşulmaya başladığını söylemek mümkündür. Özellikle 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krizler beraberinde gıda güvenliği sorununu getirdiği için kavram, ulusal ve uluslararası düzeyde ele alınmaya başlamıştır. Ancak 1980-1990'lı yıllarda, yoksullukla bağdaştırılarak insani güvenliği oluşturan bileşenlerden biri olarak kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra yapılan birçok araştırma, silahlı çatışmalar ve savaşların gıda güvenliğine sebebiyet vermesi nedeniyle uluslararası boyutta ele alınması gereken bir konu olduğunun altını çizmektedir. Nitekim güncel olarak yaşanmaya devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle meydana gelen tahıl krizi küresel boyutta bir gıda güvensizliğine sebebiyet vermiştir.

İnsanların sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmek için ihtiyaç duydukları gıda ürünlerine istenildiği zaman yeterli oranlarda fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak erişimin sağlanması olarak tanımlanan gıda güvenliği kavramını etkileyen bir diğer unsur iklim değişikliği hususudur. İklim değişikliği; gıda sistemlerini, mahsul üretimi üzerindeki doğrudan etkilerden, gıda fiyatlarındaki değişikliklere ve tedarik zinciri altyapısına kadar çeşitli şekillerde etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Ancak iklim değişikliğinin veyahut savaşların sebebiyet verdiği gıda güvenliği sorunu bölgeler ve ülkelere göre görecelilik unsuru taşımaktadır. Örneğin, Güney Afrika'da iklim hem içten içe devam eden hem de kısa süreli bir şok görevi gören bir sorun olduğu için gıda güvensizliği bölge için en önemli itici güçler arasında yer almaktadır. Şoklarla başa çıkma ve uzun vadeli stresleri azaltma yeteneğinin düşük olması, diğer bölgelerde mevcut olabilecek başa çıkma stratejilerinin mevcut olmadığı veya uygun olmadığı anlamına gelmektedir. Ki bu durum ülkelerin geleceği açısından oldukça önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, Hindistan'ın Hint-Gangetik Ovası gibi diğer bölgelerde, işgücü sorunları ve sulama için yeraltı suyunun mevcudiyeti ve kalitesi gibi diğer faktörler, gıda güvenliğini etkileyen faktörler olarak iklim değişikliğinin doğrudan etkilediği bölgeler arasında daha üst sıralarda yer almaktadır.

Gıda güvenliği kavramı içerisinde pek çok bileşeni ve süreci barındıran bir kavram özelliği taşıması nedeniyle katmanlı bir yapıya sahiptir. Kavramın içerisinde barındırdığı bileşenlere baktığımızda: gıda mevcudiyeti (üretim, dağıtım ve mübadele ile ilgili unsurlarla birlikte); gıda erişimi (uygun fiyat, dağıtım ve tercih ile ilgili unsurlarla) ve gıda kullanımı (besin değeri, sosyal değer ve gıda güvenliği ile ilgili unsurlar ile) en belirgin süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla iklim ve diğer çevresel değişikliklerin yanı sıra çatışma, uluslararası ticaret anlaşmaları ve ülke politikalarındaki değişiklikler gibi bir dizi faktör de gıda güvensizliğine neden olabilmektedir. Birleşmiş Milletlerin gıda güvenliği endekslerine baktığımızda kavramın özellikle; ortalama sıcaklık, ortalama yağış, kuraklık sel gibi aşırı olaylar, karbondioksit gübreleme, sıcak hava dalgaları, şiddetli yağış ve sel, eriyen buzullar, tropik fırtınalar, deniz seviyesinin yükselmesi, sağlık ve beslenme gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir. Bütün bu unsurlar bağlamında gıda güvenliği konusu uluslararası bir kriz haline gelen iklim değişikliği nedeniyle ülkelerin geleceği ve güvenliklerinin temin edilmesi yönünden Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde önem arz eden konular arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Gıda Güvenliği, İklim, Çevre, Savaş

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN MAĞDURLARI: İKLİM GÖÇMENLERİNİN SAYISI GİDEREK ARTARKEN İKLİM HALA ALÇAK POLİTİKA KONUSU MU?

Şennur Özdemir / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Çevrenin kirlenmesinden dolayı yaşanan iklim değişiklikleri insanoğlunun en büyük sorunlarından biridir. Artan kuraklık, azalan kaynaklar neticesinde yaşanan kıtlık ve diğer çevresel felaketler ile bunlara bağlı yaşanan tüm sorunlar çevresel güvenliğin konusu içine girmektedir. Temel olarak dünyanın ısınmasından dolayı yaşanan iklim krizinin insan kaynaklı nedenlerle oluştuğu bilinmektedir. Ortalama 15 santigrat derece sıcaklığa sahip olan dünyanın ısısı son yıllarda muazzam bir hızla artmaktadır. Bu durumun başlıca sebebi, güneş enerjisini emerek dağıtan sera gazlarının salınımının artmasıdır. Öte yandan karbondioksit (CO2) gazı da buharlaşmayı artırarak sıcaklığı yükseltmektedir. CO2 emisyonlarının çoğu da insanların kullandığı fosil yakıtlardan kaynaklanmaktadır. 1700'lü yılların sonundan itibaren gelişen sanayi devrimiyle artan endüstriyel üretim, atmosferdeki CO2 oranını yüzde 30 kadar artırmıştır. Bu durum iklimsel olarak geri dönüşü çok zor değişikliklere sebep olmaktadır. Küreselleşen dünyada hızlı nüfus artışına paralel olarak kentleşmenin de artması ormanların yok edilmesine ve sera gazı salınımının artmasına yol açmış, bu durum ise çevrenin sadece bireylerin ya da tek bir devletin sorunu olması durumunu sonlandırmıştır. İklim değişiklikleri ve buna bağlı olarak istikrarsızlaşan mevsimler, orduların harekât ve lojistik kabiliyetlerini zora sokarken bireyleri de sağlık, ulaşım, gıda ve ekonomi problemleriyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu problemler, kamusal alanda da iç ve dış huzursuzlukların artmasına sebep olurken 'iklim göçmenleri' kavramını ortaya çıkarmaktadır. 'İklim mültecileri' olarak da adlandırılan bu kişiler, çevresel etkiler sebebiyle yer değiştirmek zorunda kalan bireylerdir. Aslında tarihin eski zamanlarından beri tarım topraklarının azalması, doğal afetler, kuraklık ve doğal kaynakların tükenmesi gibi sebeplerle insanlar yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Ancak 2010-2019 yılları arasında yaşanan göç hareketlerinin yaklaşık %90'ının afet ve kuraklık kaynaklı olarak gerçekleştirilmesi ve 2070 yılına gelindiğinde her üç kişiden birinin iklim göçmeni olabileceği tahmini günümüzde artık bu meselenin daha ciddiye alınması gerekliliğini doğurmaktadır. Bu kriz, başta bireyler olmak üzere devletleri de fazlasıyla etkilediği için bir güvenlik meselesi olarak ele alınması gerekmektedir.

Çevre kirliliği ve iklim krizleri, toplumun belki de en acil sorunu olmasına rağmen yıllar boyunca uluslararası ilişkiler disiplini

tarafından ‘alçak politika’ konusu olarak ele alınmış ve bu konulara yeterince ehemmiyet verilmemiştir. Ancak özellikle Soğuk Savaş’ın bitmesinden sonra güvenlik kavramının içeriğinin değişip genişlemesi neticesinde çevrenin de güvenlik gündemine dahil edilmesi gerekliliği doğmuştur. Zira çevrenin kirlenmesine ve iklimin değişmesine tek bir devlet bile sebep olsa bu olayın sonuçlarından tüm devletlerin etkilenmesi çevre sonuçlarının oldukça ciddi olduğunun anlaşılmasına sebep olmuştur. Özellikle Kopenhag Okulu’nun ortaya atarak geliştirdiği güvenlikleştirme kavramı, güvenliğin kapsadığı alanları artırmış ve çevresel güvenliği de buna dahil etmiştir. Çevre sorunlarının sebep olabileceği güvenlik tehditlerinin sayısı oldukça fazladır. Her şeyden önce bireyler de devletler de söz konusu çevrede var olabilmektedir ve bu çevre olmadan varlığını sürdüremeyecektir. Bu sebeple çevre sorunları diğer güvenlik meselelerinin aksine devletlerin ortak hareket etmesini gerektirmektedir. Zira küresel iklim değişikliği, devletlerin ulusal gücünü zayıflatarak devletlerin başarısız olmasına ve devletler içinde çatışmaların çıkmasına sebep olabilmektedir. Öte yandan insani güvenlik kavramı da bu noktada öne çıkmakta ve iklim değişikliğine karşı alınacak önlemlerin insanların hayatî güvenliğini ve yaşamsal refahını etkileyeceği bilinmektedir.

Yukarıda da bahsedilen iklim göçmenlerinin hukuki statüsünün ne olacağı, gittikleri yerlerde yerleşmeleri ve korunması gibi konular tartışılmaktadır. Devletlerin iklim göçmenlerini koruma yükümlülüğünün olup olmadığı, şayet varsa bu yükümlülüğün kapsamının ne olacağı şu anda belirsiz bir konudur. Önümüzdeki 50 yıl içinde dünyanın ısısının yaklaşık 2 derece artması, buzulların erimesine, buzulların erimesi deniz seviyesinin yükselmesine, deniz seviyesinin yükselmesi ise Maldivler, Kiribati, Tuvalu gibi ada ülkelerindeki insanların göçmen haline gelmesine sebep olacaktır. Bu göçmenlerin sayısının artması ise ilerleyen yıllarda artacak olan su sıkıntısıyla birleşerek devletler arasında ve içinde güvenlik sorunlarına sebep olacaktır. Bu sorunlar, konunun güvenlikle bağlantısını ortaya çıkarmaktadır. Ortaya konan bilgiler ışığında küresel ölçekte yaşanan iklim sorununun güvenlikle ilişkisini incelemek temel amaçtır. Bu bağlamda iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı iklim göçmenleri kavramının güvenliğe etkilerinin incelenmesinin konuya açıklık getireceği düşünülmüştür. Konuya dair güncel kaynakların incelenmesi sonucunda veriler analiz edilerek iklim göçmenleri konusu bağlamında iklimin ve çevrenin uluslararası ilişkiler disiplini açısından önemi analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Güvenlik, Çevre Güvenliği, Alçak Politika, Göç

AB'NİN AFRİKA'YA YÖNELİK İKLİM POLİTİKALARI

Aslı Ege / Marmara Üniversitesi

Özet

İklim konusu yerel, bölgesel, küresel, kuşaklar arası, ekonomik ve biyolojik ve fakat aynı zamanda güvenliği ilgilendirdiği ölçüde çok boyutlu bir konu alanı olarak uluslararası gündeme 1980'lerle beraber oturmuştur. Bu konu zamanla önem kazanmış, 1997'de Japonya Kyoto'da Birleşmiş Milletler kapsamında Kyoto Protokolünü kabul edilmiştir. Kyoto Protokolünden sonra dönüm noktası, Aralık 2015'de Birleşmiş Milletler çerçevesinde Paris Anlaşmasının imzalanmasıdır. Paris Anlaşmasının önemi, yaklaşık iki on yıl süren görüşmelerden sonra üzerinde evrensel olarak anlaşmaya varılan ilk iklim anlaşması olmasıdır.

Paris Anlaşması kapsamında düşünüldüğünde, AB'nin Avrupa Yeşil Anlaşmasında kabul ettiği üzere 2050 itibarıyla net-sıfır salınımlara uluşma hedefi, AB'yi iklim değişikliği konusunda öncü konuma getirmiştir. Bu doğrultuda AB'nin küresel düzlemde ajanda kuran bir aktör olması, kendi içinde iklim değişikliğine karşı geliştirdiği hırslı politikaların bir sonucudur. Diğer yandan AB için iklim değişikliği, küresel bir ajandayı gerektirmektedir ve bu konuda Afrika ile işbirliği, AB'nin iklim değişikliğine karşı üstlendiği bu lider rol içerisinde anlaşılmalıdır. 2007'de Lizbon'da ikinci AB-Afrika zirvesinde kabul edilen Ortak Afrika-Avrupa Birliği Stratejisi bu anlamda, Avrupa Birliği ve Afrika arasında 2000lerin başından itibaren süregelen işbirliğinin ilk somut çıktısıdır.

Bu konuda, Afrika küresel karbon salınımına marjinal/küçük katkısına rağmen, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine en yakından maruz kalan ve adaptasyon kapasitesi anlamında bu etkilere en az karşı koyabilen bölgedir. Birçok Afrikalı, yağmurla beslenen tarıma ve varlıklarını sürdürmek için doğal kaynaklara bağımlıdır. Bu durum Afrika'yı iklim değişikliğinin etkilerine doğrudan maruz bırakmakta, iklim değişikliğiyle beraber artan su kıtlığı ve malaryanın yayılması düşünüldüğünde Afrika'nın ilk elden iklim değişikliğine maruz kalan yapısı daha anlaşılır hale gelmektedir. Yine de Afrikalı liderler için iklim değişikliği; sosyal çatışma, kıt doğal kaynaklar, sivil savaşlar, işsizlik ve AİDS gibi daha birçok kalkınma probleminden sadece bir tanesidir. Bu anlamda, Afrikalılar iklim değişikliğinin neden olduğu tehdit algısının bütün bu kalkınma sorunlarına bütüncül bir yaklaşımla çözülmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Fakat iklim değişikliğinin bir de uluslararası güvenlik boyutu vardır. 2000'li yıllarla beraber dolayısıyla ikilim değişikliği bu boyutuyla da

tartışılmaktadır. Fakat bunlar arasından özellikle hem AB hem de Afrika'yı bir arada ilgilendiren boyut, kitlesel iç ve sınır aşan göçlerdir. Açıkçası kısıtlı doğal kaynaklar karşısında iç göç kadar, özellikle genç Afrikalılar söz konusu olduğunda Avrupa'ya doğru dış göç olgusu AB'yi endişelendirmektedir.

Kaydedilen ilerlemeye rağmen, iklim değişikliği AB -Afrika ortaklığı için zorlu bir tematik öncelik olmaya devam etmektedir. Her iki tarafta da, diğer tarafın işbirliği yapma istekliliği ve hatta belki de karşılıklı güvensizlik hakkındaki şüphecilik, iklim değişikliği ortaklığı için bir meydan okumadır. AB'nin paternalist bir aktör olarak hareket etmeye devam ettiği izlenimi ve AB'nin, Afrika Birliği ve üyelerini eşit ortaklar olarak değerlendiremediği kanaati, Afrika partileri arasında yaygındır. Bu doğrultuda, Afrika ortaklarınca, AB, güvenlik ve ekonomik kaygıları söz konusu olduğunda bariz çıkar politikası gütmekte ve sadece kritik çıkarları tehlikede olmadığında değerler (insan hakları, demokrasi ve iyi yönetişim) politikasına başvurmaktadır. Dolayısıyla Afrikalı ortaklar, Avrupa'yı çifte standartlara sahip ve tutarsız bir şekilde algılamışlardır.

Bu argümanlarla yola çıkan bu bildiri, özetle AB'nin Afrika'ya yönelik iklim politikalarını incelemektedir. Bu doğrultuda önce iklim konusunun ne ifade ettiği ve küresel iklim politikalarının gelişiminden sonra AB'nin küresel iklim politikalarındaki rolü ve bu yer içerisinde Afrika'nın yerine değinilecektir. Sonuç bölümünde ise AB'nin Afrika'ya yönelik iklim politikalarının meydan okumaları yer almaktadır. İklim meselesi neden önemlidir, AB'nin iklim politikalarındaki öncü rolü nedir, AB-Afrika işbirliği ne anlama gelmektedir ve bu işbirliğinin yine de çetrefilli yapısı nereden kaynaklanmaktadır gibi sorulara cevap arayan bu araştırma, nitel yöntemlere dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: AB, Afrika, İklim, Küresel

20 Ekim/October - Cuma/Friday
10:50-12:20 24. Oturum / 24th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Murat Ülgül*

Trends in International Relations

- "Why "Discourse" Matters in the Discipline of International Relations: A Conceptual Analysis" ***Cansu Güleç Aras***

WHY "DISCOURSE" MATTERS IN THE DISCIPLINE OF INTERNATIONAL RELATIONS: A CONCEPTUAL ANALYSIS

Cansu Güleç Aras / MEF University

Abstract

The purpose of this paper is to examine how discourse is conceptualized and utilized in the discipline of International Relations. The discourses we use to understand and influence each other are used in interdisciplinary approaches in social sciences. Discourse, which is used in the meanings such as "rhetoric, speech, thesis, point of view, doctrine, argument, opinion, philosophy, type of expression, style of expression, style, pronunciation, individual language, conceptual system, sum of signs" is defined in various ways terminologically. Disciplines such as linguistics, philosophy of language, anthropology, ethnology, sociology, psychology, and political science have presented different explanations and methods about discourse. Discourse, in general terms, is interpreted as representational practices in which meanings are produced. In this sense, the idea that knowledge is separate from the social sphere is rejected, and knowledge is accepted as the founding element of reality. In fact, there are various definitions of discourse that differ from each other.

As a research method, discourse analysis, which refers the meanings formed through speeches and texts, is applied in different disciplines for extensive examination. In discourse analysis, the discourses to be explored can be written texts or they can be accepted as verbal conversations. These discourses, which might be both written and verbal, should possibly be examined in their original forms. Furthermore, in discourse analysis, the place and time of the discourse, the communication between the parties of the discourse, social roles, relevant social information, norms and values, institutional structures and organizational processes are also important. As a matter of fact, individuals who use the language are always in contact with each other in their communication activities they establish as a part of groups, institutions, or cultures. In discourse analysis, which is most frequently used as a post-structural method in the discipline of International Relations, social reality is not considered independent of language and is created only through representative practices in language. Thus, in post-structural analysis, it is believed that the construction of different social realities is possible only through interpretation. The discourse that takes place in a certain political context and political culture often raises questions about a nation's own identity within the

discipline of International Relations. Examining discourse can help us understand how people see themselves and their history. As a result, with the investigation of different approaches, it can be said that post-structuralist approaches suggest a position where meaning and its underlying power structures, the importance of political subjectivities and the variability of social identities are emphasized, rather than suggesting a coherent model or theory.

Post-structuralists, who challenge the analysis of objective facts that exist independently of the discursive structure, concentrate their main points on the "analysis of making meaning in discourses" as a method. Accordingly, any social "meaning" develops within the domain of discourse, which is never fixed, always changing, and often uncertain, leaving the possibility of social change open.

In this context, after the concept of discourse is introduced in this study, the role of discourse in International Relations will be discussed. For understanding both common and different features, the principal discourse analysis methods will be defined, and Post-Structural Discourse Analysis will also be mentioned within this framework. In this study, which aims to understand the role and importance of discourse in the discipline, the scope and limitations towards it will also be revealed.

Keywords: Discourse, International Relations and Discourse, Discourse Analysis, Post-Structural Discourse Analysis

20 Ekim/October - Cuma/Friday
13:30-15:00 25. Oturum / 25th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Ayça Eminoğlu*

Uluslararası Hukuk ve Tematik Çalışmalar

- "Taliban'ın Tanınma Sorununda Güvenlik Faktörü ve ISKP Etkisi" ***Şeyma Kızılay***
- "Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü'nün (Maputo Protokolü'nün) Değerlendirilmesi" ***Emir Efe Egemen***
- "Egemenlik ile Koruma Sorumluluğu İlişkisi Bağlamında BMGK 1973 (2011) ve 1975 (2011) Kararlarının Değerlendirilmesi" ***Dilek Karabacak***
- "Avrupa Birliği Anayasası Hazırlık Sürecinde Avrupa Topluluklarının Etkisi" ***Cansel Sarıcan & Mert Anıl Sarıcan***

TALİBAN'IN TANINMA SORUNUNDA GÜVENLİK FAKTÖRÜ VE ISKP ETKİSİ

Şeyma Kızılay / Bursa Uludağ Üniversitesi

Özet

2021 yılının Ağustos ayında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Afganistan'dan tamamen çekilmesi, Güney Asya'da yeni bir güvenlik denklemi yaratmıştır. Taliban yönetimi altındaki Afganistan hiçbir ülke tarafından tanınmamaktadır. Bu konuda uluslararası camianın öne sürdüğü şartlar ve Doha Anlaşması taahhütleri öne çıkmaktadır. Bu kapsamda Afganistan'da kapsayıcı bir hükümetin kurulması, insan ve kadın haklarının gözetilmesi, refah ortamının sağlanması gibi şartlar koşulmuştur. Ayrıca güvenliğin temin edilmesi, Afganistan topraklarından diğer ülkelere yönelik bir saldırının gerçekleşmemesi, yerel radikal grupların hareket serbestisinin kısıtlanması gibi hususlar uluslararası camianın güvenlik temelleri talepleri arasında yer almaktadır. Taliban'ın tanınması konusu da bahse konu şarltarın yerine getirilmesine bağlanmıştır. Dolayısıyla Taliban yönetimi açısından da stratejik ve hayati öneme sahiptir. Bununla birlikte Taliban zamanla bölgesel ve küresel düzeyde çeşitli aktörlerle diyaloglar yürüterek varlığının kabul ettirmeye çalışmalarına hız vermiştir. Buna paralel olarak güvenlik ve terörizm kapsamında oluşan yeni dengeler de Afganistan'ın ve Taliban'ın geleceği konusunda öncelik teşkil etmektedir. Taliban'ın yönetime gelmesiyle birlikte terör örgütü Devlet'ül Irak ve'ş Şam'ın (DEAŞ) sözde Horasan Emirliği (ISKP) bölgesel etkinlik alanını genişletme ve faaliyetlerini hızlandırma gayretine girmiştir. Kabil Havalimanı saldırısıyla öne çıkan ve günümüze dek faaliyetlerini sürdüren ISKP, bu süreçte farklı yapısal aşamalardan geçmiştir. Taliban'a karşı olan düşmanlığı ve Taliban'ın meşruiyet sorununu güvenlik temelinde derinleştirme amacı, örgütün eylem stratejilerini ve kullandığı yöntemleri de şekillendirmiştir. Bu temelde belirli aralıklarla çeşitli yöntemlerin izlendiği görülmektedir. Örgüt ilk dönemlerde ülkedeki ve bölgedeki mezhep çatışmalarını tetiklemeye yönelik saldırılar düzenlemiştir. Ardından Taliban'la diyalog kuran aktörlere karşı faaliyette bulunmaya başlayan örgütün Hindistan, Çin, Rusya ve Pakistan gibi ülkeleri hedef almıştır. Bu durum güvenlik ve tehdit algısını derinleştirmiş, bölgesel açıdan bir tedirginlik meydana getirmiştir. Taliban'ın iletişim kurduğu ülkelere ve ardından doğrudan Taliban yetkilelerine yönelik hedefli saldırılar gerçekleştiren ISKP, karşı operasyonlar hasebiyle de kan kaybına uğramıştır. Bu açıdan örgüt düzeyinde yapısal olarak birtakım sorunlar yaşandığı da söylenebilir. Ancak gelinen noktada ISKP'nin propaganda

faaliyetleri ve Taliban karşıtlığı temelindeki terör eylemleri devam etmektedir. Bu durum ülkede emniyeti ve Doha Anlaşması şartlarını sağladığını öne süren Taliban açısından zorlayıcı bir faktör oluşturmaktadır. Bu temelde bu çalışmanın temel hareket noktasını oluşturan husus; Taliban'ın 2021 sonrası Afganistan'ındaki rolü ve uluslararası tanınma meselesi kapsamında ISKP'yle olan mücadelesidir. Çalışmada ayrıca ISKP'nin son yıllarda yaşadığı dönüşüm de incelenecektir. Örgüt, uluslararası alanda fazlasıyla öne çıkmaya başlamış bu da ISKP'nin propaganda faaliyetlerini yoğunlaştırmasına ve hareket serbestisi kazanmasına yol açmıştır. Ayrıca örgütün bölgesel yerel yapılarla iletişimi ve etkileşimini arttırdığı da bilinmektedir. Hareket alanını genişleten, faaliyetlerini derinleştiren, eleman temininde fırsatları değerlendiren ISKP, DEAŞ merkezi yapılanması içerisinde de yükselmiştir, denilebilir. Bu da örgütün cesaretini arttıran bir etki meydana getirmiştir. Nitekim çeşitli araştırmalar sonucunda elde edilen veriler ve raporlar ISKP'nin son dönemlerin en ölümcül örgütlerinden bir olduğunu ortaya koymaktadır. Taliban-ISKP mücadelesi ve karşılıklı zarar vermeye odaklı eylemler ISKP'nin merkezi yapılanma içerisindeki konumuna da etki etmektedir. İlk dönemlerde gücünü ve etkisini arttırarak yükselen örgütün son zamanlarda uğradığı ağır kayıplar Afganistan'daki etkinin kaybedildiği algısını ortaya çıkarmıştır. Bu da örgütün merkez liderlikle olan ilişkilerine etki eden bir faktör olarak ISKP açısından ehemmiyet taşımaktadır. Öte yandan Taliban'ın terörle mücadelesinin desteklenmesi, bölgesel güvenlik mekanizmaları çerçevesinde işbirliklerinin arttırılması gibi gelişmelerin ISKP'nin ülkedeki varlığına etki ettiği de söylenebilir. Çalışmada bu konu da değerlendirilerek ISKP'nin yarattığı bölgesel etki, bunun yansımaları ve bölgesel entegrasyona yansıması da analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Afganistan, DEAŞ-ISKP, Taliban, Güvenlik, Terörizm

AFRİKA İNSAN VE HALKLARIN HAKLARI ŞARTI'NA EK AFRİKA KADIN HAKLARI PROTOKOLÜ'NÜN (MAPUTO PROTOKOLÜ'NÜN) DEĞERLENDİRİLMESİ

Emir Efe Egemen / Türk-Alman Üniversitesi

Özet

Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü", *(Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa),* veya daha kısa adıyla "Maputo Protokolü", 11 Temmuz 2003 tarihinde kabul edilmiş ve 25 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Afrika Birliğinin bir çıktısı olan Maputo Protokolü, Afrika kıtasında kadın hakları açısından temel ve önemli hükümler içeren, müstakil özellikteki ilk ve tek insan hakları belgesi niteliğindedir. Diğer ulusal üstü ve uluslararası örgütlerin ürettiği kadın haklarına yönelik insan hakları sözleşmeleri düşünüldüğünde, Afrika kıtasında kadın haklarına yönelik bir insan hakları belgesi çıkarılmasının tarihsel açıdan geciktiği, kayda değer bir gerçektir. Örneğin Birleşmiş Milletler tarafından üretilen "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin, *(Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women),* veya daha kısa adıyla "CEDAW", kabul yılı 1979 ve yürürlüğe giriş yılı ise 1981'dir. Ek olarak, Afrika Birliğinin ilk kapsamlı insan hakları belgesi olan Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı, *(African Charter on Human and Peoples' Rights),* veya daha kısa adıyla "Afrika Şartı", 1981 yılında imzalanmış ve 1986 yılında yürürlüğe girmiştir. Belirtilen insan hakları belgeleri göz önüne alındığında, Afrika'da kadın haklarına ilişkin hukuki düzenleme olan Maputo Protokolü'nün, Afrika Şartı'nın ve CEDAW'ın imzalanmasının ardından 20 yıldan daha fazla süre geçtikten sonra yürürlüğe girdiği görülmektedir. Bu durum, Afrika'da kadın haklarına verilen önemin nispeten daha az olduğuna ve bu konuda harekete geçmek hususunda gecikildiğine dair bir işaret olarak yorumlanabilir. Yaşanan bu gecikmeye rağmen, Afrika kıtasındaki insan hakları rejiminin esas temsilcisi olan Afrika Birliğinin, insan haklarının (ve bu çalışma özelinde kadın haklarının) korunması adına attığı adımların değeri ve varlığı göz ardı edilemez. Çünkü Afrika kıtasının tarihine bakıldığında, insan hakları ihlallerinin ve demokrasi dışı otoriter rejimlerin baskın olduğu bir ortam görülecektir. Bu yüzden, böylesine zorlu ve sıkıntılı bir geçmişe sahip Afrika'nın insan haklarının korunması adına gerçekleştirdiği yenilikler elbette ki kıymetlidir. Bu çalışmada, insan haklarının bölgesel boyutta korunması esasına dayalı olarak Afrika kıtası ekseninde faaliyet ve

çalışmalarda bulunan Afrika Birliğine yer verilmiştir. Afrika Birliği, Afrika kıtasındaki siyasi ve ekonomik işbirliğini teşvik etmek, barış ortamını korumak, demokrasiyi güçlendirmek, kıta genelinde sosyal ve ekonomik kalkınmayı desteklemek ve insan haklarını korumak amacıyla kurulan bölgesel bir örgüttür. Ayrıca bu çalışma kapsamında, Afrika Birliğinin ürettiği insan hakları belgelerinden bir tanesi olan ve özel olarak kadın haklarına yönelik temel hükümler barındıran Maputo Protokolü hakkında hukuki değerlendirmelerde bulunulmuştur. Afrika Birliğine üye olan ülkeler arasında, kadın haklarının güçlendirilmesi ve cinsel sağlık ile üreme sağlığının geliştirilmesi konularında önemli bir adım olarak kabul edilen Maputo Protokolü, kadınların insan haklarına saygı gösterilmesini ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını teşvik etmektedir. Kadın sünnetinin ve zorla evliliğin yasaklandığı, tek eşliliğin teşvik edildiği Maputo Protokolü, aynı zamanda, kadınların siyasal yaşama katılması, sosyal ve siyasal anlamda erkeklerle eşitliği ve kendi soyadını kullanabilmesi gibi konularda önemli hükümler içermekte ve kadınlara yönelik ayrımcılığı ve şiddeti yasaklamaktadır. Toplamda 32 maddeden ibaret olan Maputo Protokolü'nde, kadın haklarına yönelik olarak, kadınlara yönelik ayrımcılığın önlenmesi, insan onuruna saygı hakkı, kişinin yaşam, bütünlük ve güvenlik hakları, zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması, evlilik, ayrılık, boşanma, adalete erişim ve yasa önünde eşitlik, siyasi ve karar alma süreçlerine katılma hakkı, barış hakkı, silahlı çatışmalarda kadınların korunması, eğitim ve öğretim hakkı, ekonomik ve sosyal haklar, sağlık ve üreme hakları, gıda güvencesi hakkı, yeterli barınma hakkı, pozitif kültürel bağlam hakkı, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre hakkı, sürdürülebilir kalkınma hakkı, dul hakları, miras hakkı, yaşlı kadınlara, engelli kadınlara ve risk altındaki kadınlara özel koruma gibi temel başlıklar yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, hakkında nispeten daha az çalışma bulunan Afrika Birliğine yönelik bir farkındalık oluşturmak, Afrika Birliğinin kadın haklarına yönelik önemli bir çıktısı olan Maputo Protokolü'nü, içerdiği haklar açısından incelenmek ve mevcut durumu değerlendirerek kıtada kadın haklarına dair daha iyi seviyelere ulaşılabilmesi adına önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika Birliği, Kadın Hakları, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü, Maputo Protokolü

EGEMENLİK İLE KORUMA SORUMLULUĞU İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BMGK 1973 (2011) VE 1975 (2011) KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dilek Karabacak / Millî Savunma Üniversitesi

Özet

Koruma Sorumluluğu kavramının gelişimine yol açan tartışmalardan biri ve belki de en önemlisi, devletlerin egemenlik hakkı ve buna bağlı olarak müdahale etmeme ilkesi üzerine yaşanan tartışma olmuştur.

Köklerini Ortaçağ'daki Haklı Savaş düşüncesinden alan İnsani Müdahale kavramı, 1990'lardan itibaren uluslararası konjonktürdeki değişimin yanı sıra bu kavrama dayanılarak yapılan askerî müdahalelerdeki artış ve bu müdahalelerde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle tartışmalara neden olmuştur. Bu tür müdahalelerle 1945 sonrası dönemde Uluslararası İlişkilerin temel ilkeleri haline gelen güç kullanma yasağının, devletlerin egemenlik hakkının ve müdahale etmeme ilkesinin aşındırıldığı ve hatta yok sayıldığı iddia edilmiştir. Bu tartışmalarda bir taraf devletlerin egemenliği ilkesinin yıkılamaz ve her ne sebeple veya her kim tarafından olursa olsun müdahale edilemez bir norm olduğu öne sürerken, diğer taraf insan hakları ihlalleri gibi ağır sorunların yaşandığı durumlarda uluslararası toplumun tüm insanlığa karşı bir yükümlülük taşıdığını bulunduğunu savunmuştur. İlk olarak Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri'nin Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Özel Temsilcisi Francis Deng'in 1996'da öne sürdüğü "Sorumluluk Olarak Egemenlik" kavramı bu tartışmalara yeni bir yön vermiştir. Dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan ise 1999'da BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmayla devlet egemenliğinin sınırlarını uluslararası toplum düzeyinde tartışmaya açmış ve böylece yeni bir dönem başlatmıştır. Bu yeni tartışmayı ele almak üzere kurulan Müdahale ve Devlet Egemenliği Uluslararası Komisyonu, 2001 yılında yayımladığı raporla İnsani Müdahale kavramı yerine "Koruma Sorumluluğu" kavramı geliştirmiştir.

Egemenliği sadece bir hak değil, bir sorumluluk olarak ele alan 2001 Raporu, devletlerin egemenliğinin kendi vatandaşlarının haklarını koruma sorumluluğunu beraberinde getirdiğini, bir devletin diğer devletlerin egemenlik haklarına saygı duyması ve bu sorumluluğunu yerine getiremediği durumlarda da hesap vermesi gerektiğini savunmaktadır. Görüldüğü gibi, Koruma Sorumluluğu devletlerin egemenlik hakkını bir nevi koşula bağlamaktadır ki bu koşul devletin kendi vatandaşlarının haklarını koruması koşuludur. Raporda bu anlayış değişikliğinin kötüye kullanımının önüne geçilmesi amacıyla müdahaleyi

yetkilendirme makamları ve kriterleri de belirlenmiş; ayrıca askerî müdahalenin istisnai ve olağanüstü bir tedbir olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu açıdan bakıldığında, söz konusu raporda devlet egemenliği kavramının devletlerin kendi halklarına karşı sahip olduğu "sorumluluk" olarak yeniden tanımlandığını ve bu sorumluluğun yerine getirilmesinde uluslararası toplumun desteğini/müdahalesini koşullarıyla birlikte ortaya koyulduğunu görmek mümkündür. BM içinde çeşitli düzeylerde tartışılıp geliştirilen "Koruma Sorumluluğu" kavramı, 2005 Dünya Zirvesi Sonuç Bildirgesi'ne de girmiştir. Ancak bu belgede Koruma Sorumluluğu'nun kapsamı dört ağır suçla (soykırım, savaş suçları, etnik temizlik ve insanlığa karşı suçlar) sınırlandırılmış ve müdahaleyi yetkilendirme makamı olarak sadece BM Güvenlik Konseyi'ne (BMGK) işaret edilmiştir.

2001 Raporuyla karşılaştırıldığında 2005 Dünya Zirvesi Sonuç Bildirgesi'nde daha sınırlı hale getirildiği görülen "Koruma Sorumluluğu" kavramına, 2006'dan itibaren başta Güvenlik Konseyi olmak üzere BM'nin farklı organlarının kararlarında yer verilmektedir. BMGK kararları incelendiğinde, Ocak 2006 ile 15 Mart 2023 tarihleri arasında 90 kararda Koruma Sorumluluğuna atıf yapıldığı görülmektedir. Bu kararlarda öncelikle devletlerin kendi vatandaşlarını koruma sorumluğu hatırlatılırken Konsey'in devletlerin egemenliklerine ve toprak bütünlüklerine taahhüdü yinelenmektedir. Dolayısıyla BMGK devletlerin egemenlik ilkesine saygı göstermeye devam ettiğini belirtirken, devlet egemenliğinin koşulu olarak "kendi halkını koruması" ve buna bağlı olarak "insan haklarına saygı göstermesi" gerekliliğini hatırlatmaktadır ki, Konsey'in böylece egemenlik ile koruma sorumluluğu arasındaki ilişkiye atıfta bulunduğu söylenebilir.

Bu çalışmada BMGK'nın 17 Mart 2011 tarihinde "Libya'daki durum" başlıklı oturumda aldığı 1973 (2011) sayılı karar ile 30 Mart 2011 tarihinde "Fildişi Sahili'ndeki durum" başlıklı oturumda aldığı 1975 (2011) sayılı karar yukarıda ifade edilen ilişki bağlamında incelenecektir. Bu iki kararın örnek olarak seçilmesinin nedeni, birbirine çok yakın tarihlerde ve benzer gerekçelerle alınmasına rağmen, uygulamalarında farklılıklar yaşanması ve hem uluslararası toplum, hem söz konusu iki ülke, hem de Koruma Sorumluluğu kavramı açısından tartışmalı sonuçlar doğurmasıdır.

Söz konusu iki örneği şu şekilde özetlemek mümkündür: Libya'da Şubat 2011'de başlayan halk gösterileri kısa sürede iç savaşa dönüşür ve ülke fiilen ikiye ayrılırken, ağır insan hakları ihlalleri yaşanmaya başlamıştır. BMGK 1973 sayılı karar kararla Libya'daki sivil halkın korunması için uluslararası topluma müdahale yetkisi vermiş; ayrıca uçuşa yasak bölge ve silah

ambargosu uygulama için gerekli tedbirleri sıralamıştır. Kararda öngörülen tedbirler hızla uygulanırken nihayetinde Muammer Kaddafi devrilmiş, yerine Ulusal Geçici Konsey yönetimi ele almıştır. Fildişi Sahili'nde ise 1999 sonundaki askerî darbenin ardından 2002'de hükümet ile isyancı gruplar arasında başlayan anlaşmazlıklar ve çatışmalar uzun yıllar devam etmiş ve ülke fiilen ikiye ayrılmıştır. BMGK kararıyla ülkede bir barış gücü konuşlandırılsa da insani kriz ve insan hakları ihlalleri giderek derinleşmiş; birçok defa ertelenen seçimler 2010 sonunda yapılmasına rağmen yönetim değişikliği gerçekleşmemiştir. BMGK 1975 sayılı kararla halkın iradesine ve Alassane Dramane Ouattara'nın devlet başkanı olarak seçilmesine saygı duyulması talep edilmiş; Uluslararası Ceza Mahkemesi yetkisine atıfta bulunulmuş; ayrıca BM misyonunu sivilleri korumak amacıyla gerekli tüm önlemleri almakla yetkilendirmiştir. Kararda öngörülen tedbirlerin bir kısmı uygulanırken, nihayetinde Laurent Gbagbo ve taraftarları yönetimi Ouattara'ya teslim etmiştir. Ele alınan bu iki örnekte de müdahale edilen devletlerde rejim/yönetim değişikliği yaşanmıştır. Dolayısıyla devletlerin egemenlik hakkı ile Koruma Sorumluluğu arasındaki ilişkide ve buna bağlı olarak Koruma Sorumluluğu'nun uygulanmasında yeni bir sorunla karşılaşılmıştır: Artık kendi halkının haklarını korumayan, koruyamayan veya bu hakları bizzat kendisi ihlal eden bir devlete karşı Koruma Sorumluğu kapsamında gerçekleştirilecek müdahalenin rejim değişikliğine yol açmadan hedefine ulaşıp ulaşamayacağının tartışılması gerekmektedir.

Bu çalışmada her iki kararın arkaplanı, kararların alınmasına giden yol ve bu yolda bölgesel örgütlerin etkileri kısaca ele alındıktan sonra kararların içeriği karşılaştırılacak ve sahadaki uygulamalarıyla hedeflenen sonuçlara ulaşıp ulaşılamadığı değerlendirilecektir. Bu değerlendirme, devletlerin egemenlik hakkı ve Koruma Sorumluğu kavramı arasındaki ilişki ve bu ilişkideki yeni sorun olan rejim değişikliği sorusu temelinde yapılacaktır. Çalışmada bu amaçla BM belgeleri (BMGK kararları ve oturum tutanakları, BM Genel Sekreteri raporları, BMGK Başkanlığı basın bildirileri) ve devletlerin konuyla ilgili resmî açıklamaları incelenecek ve karşılaştırmalı vaka analizi yöntemi kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Koruma Sorumluluğu, Egemenlik, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararları, Libya, Fildişi Sahili

AVRUPA BİRLİĞİ ANAYASASI HAZIRLIK SÜRECİNDE AVRUPA TOPLULUKLARININN ETKİSİ

Cansel Sarıcan / İstanbul Arel Üniversitesi

Mert Anıl Sarıcan / İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Özet

Avrupa Birliği, Avrupa kıtasında bulunan devletler arasında ekonomik, sosyal ve siyasi iş birliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir birliktir. Birlik, üye devletler arasında siyasi iş birliğini güçlendirmek amacıyla kuruluşundan itibaren çeşitli antlaşmalar gerçekleştirmiştir. 1993 Maastricht Antlaşması, birçok alanda kararların oy çokluğu yoluyla ve Birlik organları aracılığıyla alınmasını sağlamıştır; ancak güvenlik gibi bazı konularda hala oybirliği ile karar alma usulü sürdürülmüştür.

Anayasalar, ortaya çıkış nedenleri ve sonuçları sebebiyle toplumsal bilincin oluşmasında temel etkenlerden biridir. Bu yüzden, anayasaların hazırlanma süreçlerinde toplumun aktif katılımı oldukça önemlidir. Toplumun dahil olduğu bir süreç sonrasında ortaya çıkan anayasa, toplum tarafından onaylanmakta ve benimsenmektedir. Toplumun anayasayı kabullenmesi, anayasanın meşruiyetini de arttırmaktadır.

2004 yılında başlayan anayasa yapım süreci, Avrupa Birliği'nin siyasi iş birliğini tamamlama noktasında oldukça önemli bir adım olmuştur. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımıyla genişleyen Avrupa Birliği, daha önce yaşanmayan bir genişlemeyi deneyimlemiştir. Bu durum, Birliğe siyasi, ekonomik ve toplumsal sonuçlar doğurabilecek niteliktedir ve bu nedenle Birliğin yapısını düzenleyecek bir anayasa hazırlama fikri doğmuştur.

Ancak, anayasa hazırlama sürecinde toplumun yeterince katılım sağlamadığı ve süreç hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığı anlaşılmıştır. Bu eksikliklerin sonucunda, Fransa ve Hollanda'da yaşayan Avrupa Birliği vatandaşları - yani Fransız ve Hollandalı topluluklar - anayasanın reddedilmesi yönünde karar vermiştir. Bu durum, Avrupa Birliği'nin derinleşme adımında önemli bir dönüm noktası olmakla birlikte siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan çeşitli tartışmaları beraberinde getirerek “Anayasa Krizi”ne dönüşmüştür.

Avrupa Birliği'ndeki demokratik yöntemler tartışması çerçevesinde Parlamento'nun yetkilerinin arttırılması ve üye ülke parlamentolarından daha bağımsız bir yapıya kavuşturulması gibi önlemler, antlaşmalar aracılığıyla sağlanmıştır. Ancak devam eden federalizm ve hükümetler arasıcı yaklaşımların neden olduğu tartışmalar, Avrupa Birliği'ni

federalizme doğru yönlendiren bir anayasa hazırlama sürecini başlatmıştır. Bu süreçte, toplumun düşünce yapısını inceleyen çalışmanın kapsamında öncelikle, anayasaların önemi vurgulanmakta ve anayasa yapım süreçlerinin ilk yazılı anayasa olan ABD Anayasası ile başlandığı ifade edilmektedir. ABD'de başlayan bağımsızlık ve anayasacılık hareketlerinin önce Avrupa'yı, ardından dünyadaki diğer devletleri etkilediğinden bahsedilmektedir. Uluslararası alanda yaşanan gelişmeler nedeniyle eski anayasacılık anlayışından yeni anayasacılık anlayışına geçiş süreci ele alınmakta ve yeni anayasacılık anlayışında toplumun katılımının önemi vurgulanmaktadır. Toplumun katılımının yoğun olarak sağlandığı demokratik anayasa yapım süreçlerinde izlenmesi gereken yöntemler açıklanmakta ve toplumun sürece hangi kısımlarda dâhil olduğu anlatılmaktadır.

Çalışmanın ilerleyen kısmında Avrupa'da bir topluluk fikrinin ortaya çıkmasının sebepleri incelenerek Avrupa Birliği'nin oluşumu açıklanmaktadır. Bu bağlamda, Avrupa Birliği'nin kuruluşundan itibaren yapılan antlaşmalar anlatılarak Birlik içerisinde siyasi bütünlük sağlamaya yönelik katkılar analiz edilmiştir.

Avrupa Birliği'ne yeni devletlerin katılımıyla birlikte yaşanan genişlemelerin, Avrupa Birliği'ni siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak nasıl değiştirdiği ve bu değişikliklere uyum sağlamak amacıyla ""Avrupa Birliği Antlaşması"" olarak da bilinen Maastricht Antlaşması'nın önemi irdelenmiştir. Maastricht Antlaşması, Birliğin daha etkin hareket edebilmesini sağlayan maddeleri içermektedir.

Çalışmanın sonunda, Avrupa Birliği'nde bir anayasa hazırlama fikrinin temel nedenleri açıklanmıştır. Bu nedenler doğrultusunda Avrupa Birliği'nin anayasa hazırlama süreci incelenmiş ve toplumun bu süreçteki rolüne odaklanılmıştır. Sürecin tamamlanması neticesinde Avrupa Birliği liderleri tarafından Brüksel Zirvesi'nde onaylanarak üye devletlerin vatandaşlarına referandumlarda sunulan anayasa, Fransa ve Hollanda'da ""hayır"" oyu alarak reddedilmiştir. Bunun üzerine Avrupa Birliği, anayasa hazırlama planlarını sonlandırmış ve benzer ve farklı maddeleri içeren Reform Antlaşması olarak da bilinen Lizbon Antlaşması üzerinde çalışmalara başlamıştır. Lizbon Antlaşması sonrasında Eurobarometre tarafından yapılan anketler çalışma kapsamında analiz edilmiş ve Anayasanın toplum tarafından reddedilmesinin nedenleri ve toplumun katılımının önemi Avrupa Birliği Anayasası örneğinde incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Lizbon Antlaşması, Anayasa, Toplum, Referandum

20 Ekim/October - Cuma/Friday
13:30-15:00 26. Oturum / 26th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Kıvılcım Romya Bilgin*

Örnek Olay Çalışmaları ve Nicel Araştırmalar

- "Yunan Kamuoyunun Türkiye ve Türk Algısı Üzerine Bir Twitter Analizi" ***Ayşegül Bostan***
- "Money Talks, Sanctions Shout": Uluslararası Ekonomik Yaptırımlara Dair Bir Bibliyometrik İnceleme" ***Muhammet Negiz***
- "Uluslararası Politikada Büyük Veri ve Büyük Veri için Uluslararası Politika" ***Kıvılcım Romya Bilgin***
- "Demokrasi ve Gelir Dağılımı Arasındaki İlişki: Teori ve Kanıt" ***Umut Üzar***

YUNAN KAMUOYUNUN TÜRKİYE VE TÜRK ALGISI ÜZERİNE BİR TWİTTER ANALİZİ

Ayşegül Bostan / Milli Savunma Üniversitesi

Özet

Ulus inşa süreçlerinde her zaman bir öteki'ye ihtiyaç duyulmaktadır. Yunanistan'ın bağımsızlığı ile başlayan ulus inşa sürecinde o günkü adıyla Osmanlı Devleti, bugünkü adıyla Türkiye ve Türkler ötekileştirilmiştir. Yunan kimliği bu öteki üzerinden inşa edilmeye ve şekillendirilmeye çalışılmıştır. Yunanlar dinsel kimlik olarak Ortodoksluğa atıf yaparken Türkleri Müslüman olarak etiketlemiş ve her Müslümanın Türk ve her Türk'ün Müslüman olduğu yanılgısına inanmışlardır. Kimi zaman Türkler Tanrı'nın kırbacı olarak görülmüş ve Tanrı'nın Türkleri Avrupalıları cezalandırması için yollandığı düşünülmüştür. Zira iki komşu ülkenin ortak örf adet ve yemek kültürleri hala iki ülke arasında tartışmaya neden olabilmektedir. Her ne kadar düşman öteki olarak da görülseler de Türklere yönelik bazı olumlu kırılmaların da olduğunu söylemek gerekir. Literatürde Türklerin nasıl tarihsel metafor ve deyimlere konu edilerek ötekileştirildiği hakkında doyurucu bilgiler vardır.

Yunanların milli öteki olarak inşa ettikleri Türklere ve Türkiye'ye yönelik algılarının günümüzde nasıl olduğunu konu alan bu çalışma, Türk-Yunan ilişkilerine ışık tutabilmek adına Yunan kamuoyunun Türkiye ve Türklere yönelik algısının hangi temalar üzerinden üretildiğini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu tespitin yapılması için Twitter'da Toὺρκοι kelimesinin geçtiği tweetler nitel araştırma için kullanılan MAXQDA programı aracılığıyla haftalık olarak düzenli bir şekilde çekilmiştir. Bu çalışmada kullanılacak veri seti için 7 Nisan-18 Mayıs 2023 tarihleri zaman dilimi olarak seçilmiştir. Bu zaman kısıtlamasının nedeni ise Erdoğan-Miçotakis geriliminin Yunan kamuoyunda yarattığı gergin hava ve Türkiye'de yaşanan depremle birlikte Yunan halkının göstermiş olduğu deprem dayanışmasının duygusal etkilerinin geride bırakılmak istenmesidir. Böylelikle daha objektif bir saptama yapılacağı öngörülmüştür. Nisan ve mayıs ayları Yunanistan'da seçim atmosferin olduğu bir döneme denk gelmiştir. Bu aylar seçim propagandalarının yapıldığı ve halkın parti liderlerin söylemlerine en çok maruz kaldığı bir dönem olduğu için yukarıdan aşağıya gelen bir ötekileştirilme süreci içerisinde bu algının ölçülmesi hesaplanmıştır.

Bu amaçla Twitter'da Toὺρκοι kelimesinin geçtiği toplam 10.177 tweet ve retweetler eleştirel söylem analizinin bir kolu olan söylemsel-tarihsel yaklaşım analiziyle incelenmiştir. Bu yaklaşım metoduna göre ben ve öteki'nin nasıl tanımlandığı, ben'in

öteki'ye yönelik isnat ve ad aktarmalarının nasıl yapıldığı, bu ötekileştirme sürecinin nasıl uslamlandırılmaya çalışıldığı ve bu nitelendirme ve argümanların Yunan bilişsel dünyasında nasıl kurgulanmaya çalışıldığı anlatılacaktır.

Ayrıca ortaya çıkan bulgular Erdoğan-Miçotakis gerilimi ve deprem diplomasi döneminde yer alan tweetlerle yer yer kıyaslanacaktır. Yunan bilişsel dünyasında travmatik söylemlerden biri "Bir gece ansızın gelebilirim"dir (Μπορούμε να έρθουμε ξαφνικά ένα βράδυ). Bu söylem Türkiye'de yaşanan depremle birlikte yumuşak bir hale getirilerek Yunanlılar tarafından dilsel olarak yeniden üretilmiştir: "Dostlar hem gece hem gündüz gelir (οι φίλοι έρχονται και μέρα και νύχτα). Bu yapılacak kıyaslamalardan sadece biridir.

Τούρκοι kelimesinin geçtiği tweetlerden oluşan bu çalışmanın veri seti incelendiğinde Yunanların siyasi argümanları daha ön plana çıkarttığı görülmüştür. Kıbrıs, Kardak ve Ege adaları başta olmak üzere Türkiye'deki seçim süreci ve Türk parti liderleri Yunanların odak noktası olmuştur. Ayrıca Bayraktar'ın ürettiği savunma amaçlı cihazlar ve TEKNOFEST'23 Yunanların ilgisini çekmiş ve Türkiye'nin son dönemlerde atağa geçtiği savunma sanayisi Yunanistan'da gündem konusu olmuştur. Bunların yanında Türkiye'deki seçimler yakından takip edilmiştir. Hatta Yunanistan'daki Twitter gündeminde Türkiye seçimleri τουρκικές εκλογές hastagı ile ilk sıralarda yer almıştır.

Sonuç olarak, sosyal medya araçlarından biri olan Twitter üzerinden çekilen Τούρκοι kelimesinin geçtiği toplam 10.177 tweet ve retweetlerden oluşan veri seti söylemsel-tarihsel yaklaşım tekniği ile incelenerek Yunan kamuoyunun Türkiye ve Türklere yönelik algısal söylemlerin hangi temalar üzerinden gerçekleştirildiği ortaya çıkartılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Türk Algısı, Türkiye, Twitter, Eleştirel Söylem Analizi, Söylemsel-Tarihsel Yaklaşım

ULUSLARARASI EKONOMİK YAPTIRIMLAR: BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Muhammet Negiz / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Ülkeler arasında yaşanan sorunların çözümünde başvurulan dış politika araçlarından bir tanesi yaptırımlardır (Küpeli, 2016). Genellikle askeri gücün yerine geçen yaptırımlar, ekonomik, politik ve çevresel politikalar tarafından tetikleneceği gibi silahların geri çekilmesi ve askeri yardım, ticari kısıtlamalar, mali veya ekonomik ablukalar, seyahat yasakları vb. olmak üzere proaktif, cezalandırıcı veya kanıtlayıcı niteliğiyle birden çok amaca hizmet edebilmektedir (Le vd., 2021; Felbermayr vd., 2020). Son dönemlerde en öne çıkan ve önemli bir politika aracı haline gelen yaptırım türü ise ekonomik yaptırımlar olmuştur (Abdullah ve Babaç, 2016). Ekonomik yaptırımlar, bir ülkenin davranışından duyulan hoşnutsuzluğu ifade etmek isteyen hükümetler için çekici politika araçları olarak görülebilmektedir ama aynı zamanda yaptırımların istenilen caydırıcılığı sağlayıp sağlamadığı tartışması da halen devam etmektedir (Smeets, 2018). Küba, Sudan, Irak, Suriye, Kuzey Kore, İran, Çin, Hollanda ve Türkiye gibi birçok ülke önceki yıllarda yaşanan çeşitli uluslararası anlaşmazlıklar nedeniyle bu yaptırımlarla karşı karşıya kalmıştır (İstikbal, 2019). 2022 yılı şubat ayında Rusya-Ukrayna Savaşının başlaması sonrasında ABD, AB başta olmak üzere birçok ülke ve çokuluslu işletmelerin Rusya'ya uyguladığı ekonomik yaptırımlar ve bu uygulamaların sonuçları ise halen iş dünyasının ve hükümetlerin yakından takip ettiği ve ülke ekonomilerinin büyük ölçüde etkilendiği önemli bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Negiz ve Kalkan, 2022). Bu süreç yaptırım uygulayan ve uygulanan ülkeler için yeni adımlar atılmasını gerektirmiş ve Rusya satın alma ya da kamulaştırma gibi çeşitli uygulamaları benimsemek zorunda kalmıştır (Forbes.ru, 2023).

Bu çalışmada ekonomik yaptırımlar (economic sanctions) bağlamında yayımlanmış olan ve Web of Science (WoS) veritabanındaki tarama sonucu ulaşılan 1455 makalenin bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz aracılığıyla ekonomik yaptırımlara dair literatürün önemli bir kısmını derinlemesine ele almak ve tanımak amaçlanmıştır (Öztürk ve Gürler, 2022). Analiz sonucunda ekonomik yaptırımlar hakkındaki literatüre dair genel durum, kaynaklar, yazarlar, belgeler, kavramsal yapılar, entelektüel yapı ve sosyal yapı başlıklarına yönelik bulgulara erişilmiştir. Ortak oluşum ağı (co-occurrence network) analizi kapsamında çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler ele alındığında ekonomik kriz,

ekonomik büyüme, ekonomik yaptırım, doğrudan yabancı sermaye yatırımı, küresel değer zincirleri, küreselleşme, ithal ikamesi, enflasyon, para politikası, ulusal güvenlik, Rus ekonomisi, ticaret savaşları, ekonomik baskı, yabancı yardımı, Ortadoğu, Kuzey Kore, iç savaş, uyuşmazlık çözümü, aracılık, yaptırımların etkililiği, otoriterlik, demokratikleşme, oyun teorisi, caydırıcılık, ambargolar, etik, insan hakları, uluslararası hukuk, ekonomik gelişme, uluslararası ticaret, zorlayıcı diplomasi, yoksulluk, terör, tazminat ve sürdürülebilir kalkınma perspektifinden akademik çalışmaların yapıldığı sonucuna varılmıştır. Devletler, çokuluslu işletmeler ve milletler açısından önemli ve etkili sonuçlar doğuran ekonomik yaptırımlar hakkında yayınlanan makaleler atıf ağı analizi kapsamında incelendiğinde ilgili yayınların bağlamlarına göre 19 farklı kümede (cluster) toplandıkları görülmüştür ve bu çalışmaların nitel olarak tema analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın son aşamasında ise bibliyometrik analiz sonucunda ulaşılan verilerin Bibliometrix paketi ve VOSviewer programı aracılığıyla görselleştirmesi yapılarak nihai bulgular sunulmuştur (Aria & Cuccurullo, 2017). Bu sayede, ekonomik yaptırımlara dair akademik yayınların sosyal, kavramsal ve entelektüel açıdan literatürdeki mevcut durumu ve ilgili alanlarda yapılan araştırmaların seyri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Uluslararası anlaşmazlıkların çözümü konusunda başvurulan güncel araçlardan bir tanesi olan ekonomik yaptırımların başta Rusya-Ukrayna Savaşı olmak üzere dünyanın birçok noktasındaki etkileri araştırmacıların ilgisini çekmeye devam etmektedir. Yaptırımların sosyal ve ekonomik yansımaları, insan hakları, uluslararası ticaret ve uluslararası ilişkiler gibi farklı açılardan doğurduğu sonuçlar ele alınırken bu çalışmanın araştırmacılara yardımcı olması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Bibliyometrik Analiz, Çokuluslu İşletmeler, Ekonomik Yaptırımlar, Rusya, Yaptırımlar, Zorlayıcı Diplomasi

ULUSLARARASI POLİTİKADA BÜYÜK VERİ VE BÜYÜK VERİ İÇİN ULUSLARARASI POLİTİKA

Kıvılcım Romya Bilgin / Başkent Üniversitesi

Özet

Büyük veri, değişen teknolojinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Büyük veri, yeni veri kaynaklarından süreklilik içerisinde elde edilen büyük ve karmaşık veri kümeleri olarak ifade edilmektedir. Hacim, hız ve çeşitlilik bileşenlerinden (3V-Volume, Velocity, and Variety) oluşan temel bir modele dayanan büyük veri artık 56 bileşene (56V) varan modellerle bile tanımlanmaktadır. Büyük veri, sağlık, finans, eğitim, ulaşım, lojistik, ticaret, enerji ve savunma gibi çeşitli alanlarda karar vermeyi, fırsatları belirlemeyi, süreçleri optimize etmeyi ve karmaşık sorunları çözmeyi destekleyebilecek değerli ön görüler ve modeller ortaya koymaya imkân sağlamaktadır. Bununla birlikte, büyük verileri işlemek için genellikle dağıtık işlem, bulut bilişim, veri depolama sistemleri ve makine öğrenimi algoritmaları gibi ileri teknolojilere ihtiyaç duyulmaktadır. Büyük verinin artan değeri ve etkileri dikkate alındığında 'Uluslararası Politikada Büyük Veri' ve 'Büyük Veri İçin Uluslararası Politika', gelişen teknolojilerle birlikte değişen uluslararası sistemi anlamak ve yönetebilmek için birlikte ele alınması gereken iki başlıktır.

'Uluslararası Politikada Büyük Veri', uluslararası politikanın incelenmesini ve anlaşılmasını geliştirmek için büyük veri analitiği ve teknolojilerinden yararlanmaya odaklanır. Buradaki amaç, uluslararası politika alanında karar verme süreçlerine bilgi sağlayabilecek değerli modeller ve eğilimler çıkarmak için büyük ve karmaşık veri kümelerini kullanmaktır. Araştırmacılar ve politika yapıcılar, sosyal medya, haber makaleleri, hükümet raporları ve kamuoyu araştırmaları gibi çeşitli kaynaklardan gelen çok büyük miktardaki verileri analiz ederek küresel siyasi dinamikler, jeopolitik riskler, kamuoyu duyarlılığı ve ortaya çıkan trendler hakkında büyük veriyi kullanarak daha derin bir kavrayış kazanabilir. Büyük veri analitiği, kalıpları belirlemeye, sonuçları tahmin etmeye ve kanıta dayalı politika oluşturmayı, diplomatik stratejileri, çatışma çözme çabalarını ve insani müdahaleleri desteklemeye yardımcı olabilir.

'Büyük Veri için Uluslararası Politika' ise uluslararası politikanın büyük veriyi toplama konusunda tutumuna odaklanır. Dahası uluslararası politikanın büyük veri kaynaklarının kullanılabilirliğini, kalitesini ve erişilebilirliğini önemli ölçüde

etkileyebileceğini kabul ederek uluslararası politikanın kapasitesini geliştirmesine yönelik vizyon sunar. Veri gizliliği düzenlemeleri, veri yerelleştirme politikaları, uluslararası iş birliği veya çatışmalar, jeopolitik güç dinamikleri ve kültürel farklılıklar gibi faktörler, büyük veri ortamını şekillendirebilir. Uluslararası politika, sınırlar ötesi veri akışını etkileyebilir, ülkeler arasındaki veri paylaşım anlaşmalarını etkileyebilir ve küresel düzeyde veri yönetişim çerçevelerinin gelişimini etkileyebilir. Uluslararası siyaseti anlamak, veri toplamanın karmaşıklıklarında gezinmek, veri bütünlüğünü sağlamak ve siyaset dahil olmak üzere çeşitli alanlarda büyük verilerin kullanımıyla ilgili etik ve yasal zorlukları ele almak için çok önemlidir.

Her iki bakış açısı büyük veri ile uluslararası politika arasındaki karşılıklı ilişkiyi vurgulamaktadır. Büyük veri, küresel siyasi zorlukların anlaşılması ve ele alınması için değerli öngörüler sağlayabilirken, uluslararası politika da büyük verinin bağlamını, yönetişimini ve hukuki çerçevesini şekillendirebilir. Bu iki alan arasındaki etkileşim uluslararası politika oluşturmada ve karar vermede fırsatlar sunarken zorlukları da beraberinde getirmektedir. Büyük veri, politik alanı domine ederken, büyük verinin politik alanın gücünü aldığı insanın, insani dokunuşu (human touch), insan görüşü (human sight) ve insan sorumluluğu (human responsibility) başlıkları ile yeniden ele alınması ve büyük veriye eleştirel bakılması ihtiyacı söz konusudur. Bu bağlamda, 'Uluslararası Politikada Büyük Veri' ve 'Büyük Veri İçin Uluslararası Politika' başlıkları arasındaki ilişki ve uluslararası politikadaki dönüşüm ihtiyacı ve gerekliliği ele alınırken, büyük veri ve uluslararası politika arasındaki olgusal ilişki eleştirel bakış açısı ile tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Büyük veri, Uluslararası Politika, Büyük Veri Analitiği, Küresel Yönetişim

Demokrasi ve Gelir Dağılımı Arasındaki İlişki: Teori ve Kanıt

Umut Üzar / Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Dani Rodrik (1999), "Democracies Pay Higher Wages" başlıklı ufuk açıcı çalışmasında demokratik rejimlerin daha yüksek ücret düzeyine olanak sağladığını vurgulamıştır [The Quarterly Journal of Economics, 1999]. Peki demokrasiler gelir adaleti gibi toplum yararına olan diğer sorunların çözümünde de işlevsel olabilir mi? Son yıllarda demokratik aşınmalar ve gelir dağılımındaki dramatik bozulma, tartışmasız bir şekilde çağın en önemli sorunları haline dönüşmüştür. Bu olumsuz tablo "Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin" gerçekleştirilmesi önünde de ciddi bir engel teşkil etmektedir. Bu gerçekleşmeler hem gelir eşitsizliğinin azaltılmasını hem de demokrasilerin güçlendirilmesini acil ve önemli bir eylem planı haline getirmektedir. Bu nedenle her iki olgu arasındaki etkileşimin incelenmesi, politika yapıcılara daha eşitlikçi ve demokratik bir dünya yaratımında anahtar niteliğinde bilgiler sunabilir. Literatüre bakıldığında demokrasi ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik köklü bir teorik literatür olmasına karşın, ampirik çalışmalar ve kanıtlar yeterince güçlü değildir. Son yıllarda özellikle değişkenlere ilişkin güvenilir verilerin elde edilmesiyle ampirik çalışmalar hızlansa da genellikle demokrasinin eşitsizlik üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Fakat eşitsizliğin demokrasi üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Politik ekonomi yaklaşımı, siyaset ve ekonomi arasında karşılıklı bir etkileşim olduğunu ve bu iki olgunun birbirinden bağımsız değerlendirilemeyeceğini belirtir. Bu nedenle bir yandan iktisadi olanın politik olan üzerindeki etkisi, diğer yandan da politik olanın iktisadi olan üzerindeki etkisinin incelenmesi oldukça önemlidir.

Bu çalışma politik ekonomi perspektifiyle politik ve iktisadi süreçlerin karşılıklı etkileşimine ışık tutmayı amaçlar. Bu gerçeklik ışığında çalışma 2003-2021 döneminde 8 Latin Amerika ülkesinde demokrasi ve eşitsizlik arasındaki karşılıklı etkileşimi iki model aracılığıyla incelemektedir. Her iki modelde de ekonomik büyüme kontrol değişken olarak yer almıştır. Bunun en önemli sebebi, ekonomik büyümenin gelir dağılımı ve demokrasi üzerinde önemli etkileri olduğunu gösteren birçok çalışma mevcut olmasıdır. Dolayısıyla ekonomik büyüme kontrol değişken olarak modellere dahil edilmiştir. Çalışmanın temel bulguları şöyle sıralanabilir. Model 1 çerçevesinde elde edilen bulgular demokrasinin gelir dağılımını etkilemediğine işaret etmektedir. Başka bir deyişle demokrasinin gelir eşitsizliği

üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Bu sonuç ilgili ülkelerde demokratik teamüllerin yeniden dağıtım üzerinde kayda değer bir etkisinin olmadığını göstermesi açısından önemlidir. Demokrasiye benzer şekilde ekonomik büyümenin gelir eşitsizliğini azaltan bir etkisi tespit edilememiştir. İlgili ülkeler açısından ekonomik büyümenin gelir dağılımı üzerinde istatistiksel anlamlılığı mevcut değildir. Bu durum ekonomik büyümenin meyvelerinin gelir eşitsizliğini azaltacak şekilde dağıtılamadığına işaret etmesi bağlamında önemlidir. Model 2'de ise iktisadi olanın politik olan üzerindeki etkisi incelenmiştir. Başka bir deyişle gelir eşitsizliği ve ekonomik büyümenin demokrasi üzerindeki etkisi ortaya konulmuştur. Bulgular gelir eşitsizliğinin demokrasi üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermiştir. Bu sonuç ele alınan Latin Amerika ülkelerinde gelir eşitsizliğindeki artışın demokratik değerlere zarar verdiğini ortaya koymuştur. Aslına bakılırsa gelir eşitsizliğinin yarattığı ekonomik gücün asimetrik dağılımı kaçınılmaz bir şekilde siyasi gücün de asimetrik dağılmasına neden olmaktadır. Siyasi gücün küçük bir kesimde toplanması bu kesimin yasama, yürütme, yargı ve medya gibi demokratik kurumları kontrol etme ve aşındırma kudreti kazanmasına neden olabilir. Dolayısıyla her türlü gücün asimetrik dağılımı demokrasilere zarar verebilir. Öte yandan ekonomik büyümenin demokrasi üzerindeki anlamlı bir etkisi olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuç ekonomik büyümenin (kişi başı gelirdeki artışın) demokrasiyi teşvik ve motive edemediğini göstermektedir.

Sonuçlar çerçevesinde bazı politika önermeleri yapılabilir. Politika yapıcıların gelir eşitsizliğine odaklanmaları oldukça yerinde ve stratejik bir hamle olacaktır. Kararlı ve verimli gelir dağılımı politikaları birincil (pre tax/transfer) ve ikincil (post tax/transfer) dağılımlara odaklanarak gerçekleştirilmelidir. Birincil gelir dağılımı politikaları eğitim ve sağlıkta önemli reformların gerçekleştirilmesini sağlamalıdır. Bu tür reformlar fırsat eşitliğinin katalizörü konumundadır. İkincil gelir dağılımı ise artan oranlı vergi sistemi ve etkili transfer politikalarıyla iyileştirilmelidir. Son olarak sivil özgürlükler ve politik haklar demokrasilerin vazgeçilmezleri olmasına karşın demokrasinin yeniden dağıtımı da içerecek şekilde yeni bir tanımının yapılması oldukça ilerici olabilir (evrensel temel gelir, vatandaşlık geliri vs.). Bu çerçevede politika yapıcıların yanı sıra sivil toplum örgütleri ve kamuoyuna da önemli bir sorumluluk düşmektedir. Demokrasilerin yeniden dağıtım özelliğinin vurgulanması ve talep edilmesi hem demokrasileri güçlendirme hem de eşitsizliği azaltma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Eşitsizliği, Demokrasi, Ekonomik Büyüme, Latin Amerika Ülkeleri

20 Ekim/October - Cuma/Friday
13:30-15:00 27. Oturum / 27th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: *Gökhan Koçer*

Güvenlik Çalışmaları

- "Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksi Eleştirisi: Basra Körfezi'nde Yeni Güvenlik Paradigması" ***Merve Meral***
- "Dinî Terör Örgütlerine Yönelik Terörizmle Mücadele Stratejisi Olarak Dekapitasyon" ***Kerem Aydemir***
- "Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Finansman Türleri: Suriye Örneği" ***Ümit Tetik***
- "AB'nin Enerji Güvenliği İkilemi: Değişen Bağımlılık İlişkileri" ***Mehmet Ferhat Fırat***

KOPENHAG OKULU KÖRFEZ ALT GÜVENLİK KOMPLEKSİ ELEŞTİRİSİ:

BASRA KÖRFEZİ'NDE YENİ GÜVENLİK PARADİGMASI

Merve Meral / Türkiye Maarif Vakfı

Özet

Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksi, Basra Körfezi bölgesinin güvenlik dinamiklerini açıklayan ve yaygın olarak kabul gören teorik bir çerçevedir. Körfez Alt Güvenlik Kompleksi, İran-Irak savaşı, Körfez Savaşı, terörizm ve kitle imha silahlarının yayılması da dahil olmak üzere bölgedeki çeşitli güvenlik tehditlerini tanımlamaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda ABD, Rusya ve Çin gibi dış aktörlerin Körfez'in güvenlik dinamiklerini şekillendirmedeki rolünü de vurgulamaktadır. Ancak Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksi, Batı merkezli yaklaşımı ve güvenlikleştirmeye yaptığı vurgu nedeniyle eleştirilmektedir. Bu çerçeve, Batılı güçlerin çıkarlarının hâkim olduğu jeopolitik bir perspektife dayanmaktadır. Ayrıca Körfez'deki güvenlik meselelerine yalnızca güvenlikleştirme merceğinden bakma eğilimindedir ki bu da askeri çözümlere aşırı güvenilmesine ve güvenliğe yönelik askeri olmayan yaklaşımların ihmal edilmesine yol açmaktadır. Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksi teorisi çoklu güvenlik tehditlerinin varlığını vurgulayarak Körfez bölgesinin doğası gereği istikrarsız ve güvensiz olduğu algısını pekiştirmektedir. Bu teoriye göre Basra Körfezi'nin güvenliği, İran ve Suudi Arabistan arasındaki rekabet, Yemen ve Suriye'deki çatışmalar ve bölgedeki küresel güçlerin varlığı gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu yaklaşım, Körfez bölgesinin güvenlik dinamiklerini açıklamada faydalı olsa da kapsamlı bir güvenlik paradigması sağlayamamaktadır.

Kopenhag Okulu Bölgesel Güvenlik Kompleksi teorisinin sınırlılıklarından biri Körfez bölgesinin güvenlik dinamiklerine dar bir şekilde odaklanmasıdır. Bölgesel güvenlik sorunlarını açıklarken, bölgeyi etkileyen daha geniş küresel güvenlik sorunlarını entegre etmekte başarısız olmaktadır. Örneğin, enerji güvenliği, terörizm ve sınır aşan suçlar ile devlet dışı aktörlerin Körfez bölgesinin güvenliği üzerindeki etkilerini dikkate almamaktadır. Bununla birlikte Kopenhag Okulu Bölgesel Güvenlik Kompleksi teorisi öncelikle askeri ve jeopolitik güvenlik boyutuna odaklanmakta, insan güvenliği ve çevresel güvenlik gibi diğer önemli güvenlik boyutlarını göz ardı etmektedir. Bu yaklaşımın bir diğer kısıtlılığı da Körfez bölgesinin güvenlik dinamiklerinde büyük güçlerin rolüne aşırı vurgu yapmasıdır.

Buna göre bölgenin güvenliği esas olarak ABD, Rusya ve Çin gibi küresel oyuncuların çıkarları tarafından belirlenmektedir. Ancak bu çerçeve, ekonomik kalkınma veya sosyal meseleler gibi yerel faktörlerin bölgenin güvenliğini dinamik olarak nasıl etkileyebileceğini göz ardı etmektedir. Dolayısıyla Körfez bölgesi için yeni bir güvenlik paradigmasının daha kapsamlı ve bütünleştirici bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Bu eleştiriler ışığında, Körfez bölgesinin karşı karşıya olduğu karmaşık güvenlik sorunlarını daha iyi ele alabilecek yeni bir güvenlik paradigmasına ihtiyaç vardır. Bu yeni paradigma, Körfez uluslarının ve toplumlarının çıkarlarını ve bakış açılarını dikkate alan daha kapsayıcı ve yerel bir perspektife dayanmalıdır. Yeni paradigma güvenliğin sadece askeri ve jeopolitik boyutlarını değil aynı zamanda insani ve çevresel boyutlarını da dikkate almalıdır. Bütüncül bir yaklaşıma dayanan yeni paradigma enerji güvenliği, terörist gruplar, sınır aşan narkotikler, göç, demografi ve sosyo-politik gibi faktörleri de içerecektir. Körfez'deki güvenlik söyleminde devlet dışı aktörlerin, yerel toplulukların ve sivil toplumun önemi kabul edilmelidir. Kopenhag Okulu'nun bölgesel güvenlik kompleksi teorisi, bölgenin güvenlik dinamiklerini anlamak ve bölgedeki güvenlik sorunlarını ele almak için geleneksel güvenlik paradigmasının sınırlarını aşarak alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Ancak, eleştirilerin dikkate alınması ve bölgesel özgüllüklerin göz ardı edilmemesi önemlidir. Yeni bir güvenlik paradigması, bölgede daha etkili ve sürdürülebilir güvenlik politikalarının geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu bağlamda bu çalışma, Kopenhag Okulu Körfez Alt Güvenlik Kompleksini eleştirel bir şekilde değerlendirecek, sınırlılıklarını vurgulayacak ve Körfez bölgesi için yeni bir güvenlik paradigması önerecektir. Dolayısıyla çalışmanın amacı Körfez bölgesinde yeni bir güvenlik paradigmasına ihtiyaç duyulduğunu savunmaktır. Bu makale 2003 Irak Savaşı'ndan günümüze kadar gelen tarihsel dönem içerisinde Kopenhag Okulu'nun Körfez alt güvenlik kompleksi yapısını eleştirel açıdan değerlendirerek, bölgedeki güvenlik sorunlarını anlamak ve çözümlemek için yerel, bölgesel ve kültürel faktörleri içeren, bölgesel aktörlerin güvenlik konusundaki endişelerini anlamak, iş birliği ve diyaloğu teşvik etmek ve sürdürülebilir bir güvenlik çerçevesi oluşturmak amacıyla kapsayıcı bir yaklaşım oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güvenlik, Kopenhag Okulu, Basra Körfezi, Yeni Güvenlik Paradigması, Körfez Alt Güvenlik Kompleksi

DİNÎ TERÖR ÖRGÜTLERİNE YÖNELİK TERÖRİZMLE MÜCADELE STRATEJİSİ OLARAK DEKAPİTASYON

Kerem Aydemir / İstanbul Gelişim Üniversitesi

Özet

Günümüzde gerek bireysel gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde terörizm ciddi bir tehdit halindedir. Bu tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik özellikle devletler tarafından önemli mücadele programları geliştirilmektedir. Bazı durumlarda çok sayıda mücadele stratejini kapsayan bu programlar kapsamında atılacak adımların başarı oranı temelde hedef alınan terör örgütünün yapısına doğrudan bağlı olup spesifik araçlar doğru bir şekilde kullanılmalıdır. Bu sebeple başarılı bir terörizmle mücadele programının ilk kriteri hedefteki grubun doğru bir şekilde tanımlanmasıdır.

Terörizmle mücadele programlarına bakıldığında çok sayıda mücadele stratejisi karşımıza çıkmaktadır. Bu stratejiler arasında dekapitasyon özellikle dikkat çekici bir yerde durmaktadır. Bu stratejiyi dikkat çekici kılan durumlar ise karşı tarafta doğrudan somut bir hedefin gösterilebilmesi, kısa vadeli bir sürece sahip olması ve sonuç üretebilecek bir yapıda olduğu düşünülmesidir. Fakat dekapitasyon her zaman terörizmle mücadelede etkili bir araç olamamakta ve hatta bazı durumlarda var olan sorunu daha girift bir duruma getirebilmektedir. Haliyle bu stratejiyi uygulayabilmek ve sonuç alabilmek için öncelikle hedefteki terör örgütünün bu strateji soncunda yüksek düzeyde bir hasar alabilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemeler devletler tarafından dekapitasyona başvurulmasının dinî motivasyona sahip terör örgütlerine karşı beklenen başarı oranını sağlamadığını göstermektedir. En azından etnik-ayrılıkçı ve ideolojik terör örgütlerine kıyasla bu tür terör örgütlerine karşı başarı oranının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu kapsamda hazırlanan çalışmada dinî terör örgütlerine yönelik dekapitasyon stratejisinin neden başarısız olduğu üzerine odaklanmaktadır. Bu sorunun çözümü için öncelikle terör örgütlerinin özellikle motivasyonlarına ve organizasyonel yapılarına ilişkin sınıflandırmalara yer verilecektir. Devamında ise terörizmle mücadelede devletler tarafından başvurulan stratejiler açıklanarak dekapitasyonun bu stratejiler arasındaki yeri belirtilecektir. Aynı kısımda dekapitasyon stratejisinin terör örgütü türlerinde ne gibi başarı oranlarına sahip olduğu gösterilecektir. Bu kısımda ayrıca dinî terör örgütlerinde dekapitasyonun başarı oranlarının düşük olduğu da belirtilmiş olacaktır. Sonuç kısmında ise dinî motivasyona sahip terör örgütlerinde bu stratejinin başarı

oranlarının neden düşük olduğu açıklanacaktır. Bu açıklama kısmında terör örgütlerinin motivasyon kaynakları üzerinden yapılan sınıflandırma karizmatik lider kuramı bağlamında; organizasyonel yapılar üzerinden yapılan sınıflandırma ise sosyal ağ kuramı bağlamında değerlendirilecektir.

Tüm bu değerlendirmeler neticesinde; hangi terör örgütleri için ne tür bir stratejiye başvurulacağının tespitine ilişkin hazırlanan bu çalışma neticesinde dekapitasyonun başarı oranının etnik-ayrılıkçı ve ideolojik terörizmlere kıyasla dinî terörizmde daha düşük olduğu görülmüştür. Din olgusunun bağımsız değişken olarak kullanılmasıyla beraber dekapitasyonun başarı oranının neden düşük olduğu sorusu örgüt liderinin etkisi için karizmatik lider kuramı ve organizasyonel yapı için sosyal ağ kuramı üzerinden analiz edilmiştir. Analiz neticesinde ise karizmatik lider kuramı ekseninden bakıldığında din olgusunun verili bir amaç, ideoloji, strateji ve eleman kaynağı sunmasından dolayı bu tür örgütlerde lidere olan bağımlılık daha az olmaktadır. Sosyal ağ kuramı üzerinden yapılan incelemede ise dinî terör örgütlerinin küresel boyutta örgütlenebilecek beşerî ve maddi kaynak bulabilmesinden dolayı organizasyon şeması olarak ağ modeli benimsemekte ve sonucunda da güç merkezini daha yerel düzeylere dağıtarak dekapitasyondan minimum düzeyde etkilenmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Terörizmle Mücadele, Dekapitasyon, Dinî Terörizm, Karizmatik Lider Kuramı, Sosyal Ağ Kuramı

DEVLET DIŞI SİLAHLI AKTÖRLERİN FİNANSMAN TÜRLERİ: SURİYE ÖRNEĞİ

Ümit Tetik / İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Özet

Uluslararası İlişkiler disiplini bağlamında devlet halen uluslararası sistemin temel aktörü konumundadır. Bu durumda savaş ve silahlı çatışmalara ilişkin konularda fail, devlet olmakla beraber 20. ve 21. yüzyıllarda bu durum giderek farklılaşmış ve yerini "düzensiz çatışmalara" bırakmaya başlamıştır. Buna göre devletler kimi zaman bir başka devletle cephe savaşı yürütmek yerine "vekalet savaşlarına" başvurmak suretiyle dolaylı bir müdahale anlayışı geliştirebilmektedir. Yahut devlet karşıtı bir grup farklı format ve biçimlerde "küçük savaş" yöntemlerine başvurarak bir devletle karşı karşıya gelebilmektedir. Literatürde "zayıf" olarak nitelendirilen bu gruplar genel olarak Devlet Dışı Silahlı Aktör (DDSA) şeklinde kavramsallaştırılmıştır. "Güçlü" şeklinde tasvir edilen devlet ise söz konusu DDSA'larla olan çekişmesini halen farklı stratejik düzeylerde yürütmektedir. DDSA konsepti içerisinde terör örgütleri, isyancı gruplar, aşiretler ve çeşitli siyasal amaçlarını silahlı yollarla gerçekleştirmeyi hedefleyen unsurlar yer almaktadır. Bir devlet kurma, halihazırda ortaya çıktıkları devleti ele geçirme ya da hedef devletin dış politikasını baltalama gibi uluslararası, bölgesel ve ulusal hedefler DDSA'ların temel siyasal ajandasını temsil etmektedir. Tüm DDSA'lar gerek eleman kapasitesini geliştirme gerek gerçekleştirdiği tüm eylem tiplerini sürdürülebilir kılma gerekse de siyasal hedeflerini gerçekleştirdiğinde organize bir yapıya kavuşabilmek için finansmanını tesis etmek zorundadır. Ortadoğu'da bulunan ülkeler söz konusu DDSA'ların farklı türlerini özellikle I. Dünya Savaşı'nın sonlanması ve anti sömürgeci hareketlerin başlaması ile birlikte deneyimlemeye başlamıştır. II. Dünya Savaşı'nın 1945'te nihayete ermesi ile Ortadoğu'da hem de facto hem de de jure anlamda bağımsızlığını kazanan devlet sayısında yaşanan artış, beraberinde farklı etnik ve dini görünümlü DDSA'nın devlet olma gayretlerini tetiklemiştir. Farklı kimlikler ve siyasal hedeflere sahip oluşumlar gruplaşmak suretiyle silahlı ve bombalı eylemlere başvurmuş, bu durum günümüze yani 2023'e kadar süregelmiştir. Devlet dışı silahlı çatışmalar 2011 yılında yaşanan Arap Ayaklanmaları, Ortadoğu'da bir taraftan kaotik koşulların gelişimine neden olurken diğer taraftan demokrasi mefhumunun Ortadoğu'ya uygulanabilirliğinin ne denli kırılgan sonuçları olabileceğini göstermiştir. "Ortadoğu İstisnacılığı" olarak da ifade edilebilecek bu tartışma Arap Ayaklanmaları'ndan en çok etkilenen ülkelerden olan Suriye'de

de kendini göstermiştir. Suriye'de 2011 yılından bugüne devam eden düzensiz iç çatışmalarda farklı amaçları haiz 178 adet DDSA ortaya çıkmıştır. 1945-2021 arası dönem dikkate alındığında ise DDSA'ların sayısı 285'i bulmaktadır. Bu sayılara ülke genelindeki aşiretler de dahil olup çatışma koşulları içerisinde önemli birer fail görünümünü almıştır. Söz konusu 178 grup terör örgütü, ayaklanmacı, aşiret bağlısı ve isyancı gibi farklı formlarda bulunmakla beraber Suriye ve mücavir coğrafyada hayatta kalmıştır. Suriye'deki DDSA'ların hayatta kalabilmesinde finansman başlığı tıpkı uluslararası çapta ortaya çıkan tüm DDSA'lar gibi önemli bir bağımsız değişkendir. Bu çalışmada Suriye'de DDSA'ların hayatta kalabilmesinde etken rolde olan finansman türleri tasnif edilmiştir. Ortaya konulan tasnif ve teorik çerçeve eşliğinde Suriye'de halen faaliyet gösteren Suriye Milli Ordusu (SMO), terör örgütü PYD/YPG, DEAŞ, Heyet Tahrir El Şam (HTŞ) ve muhtelif Şii milisler ele alınmıştır. Bahse konu unsurlar DDSA'ların fonlanmasına ilişkin akademik yazında yer alan gönüllülük, zorlama, düzensizlik ve düzenlilik hallerine göre matrislenmiştir. Teorik açıdan; bağışlar, suç-gasp, vergiler, özel sektör bazlı gelirler olarak da nitelendirilebilen finansman türleri etrafında yapılan tasnif neticesinde hangi DDSA'nın ekonomik bakımdan nasıl fonlandığı tartışılmıştır. Sonuçta DDSA'ların fonlanma ve hayatta kalabilmesi ile alakalı argümantatif tartışmalar yapılmıştır. Bu yolla Suriye'deki DDSA'ların hangi fonlanma tipine başvurduğu örnekleriyle sunulmuş, özellikle literatürde sıklıkla tartışılan DDSA'ların finansmanına ilişkin tartışmaların geldiği nokta betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Dışı Silahlı Aktörler, Ortadoğu, Suriye, Finansman, Arap Ayaklanmaları

AB'NİN ENERJİ GÜVENLİĞİ İKİLEMİ: DEĞİŞEN BAĞIMLILIK İLİŞKİLERİ

Mehmet Ferhat Fırat / Adıyaman Üniversitesi

Özet

Rusya'nın Ukrayna müdahalesinin ardından AB'nin enerji bağımlılığı konusu enerji güvenliği çalışmaları açısından tekrar önemli bir başlık haline gelmiştir. Avrupa'da Rus gazına olan bağımlılığın azaltılması için kaynak çeşitlendirilmesi konusunda en güçlü alternatif ABD'nin sıvılaştırılmış gazı olmuştur. Refinitiv verilerine göre ABD 2022 yılında toplam LNG ihracatının yüzde 68'ini Avrupa'ya yapmıştır. ABD başkanı Joe Biden'ın yaptığı açıklamalarda önümüzdeki yıllarda bu oranların arttırılacağı taahhütleri dikkate alınırsa AB ülkeleri için Rus gazının yerini ABD'nin sıvılaştırılmış gazı alacaktır. Fakat enerji güvenliğinin sağlanması için tedarikçi çeşitlendirmesi kadar kaynak çeşitliliği de önemli bir koşuldur. Bu bağlamda AB ülkelerinin yenilenebilir enerji projelerinin henüz ihtiyacı karşılayabilir durumda olmaması ve Doğu Akdeniz, Kuzey Afrika ülkeleri gibi farklı gaz tedarik coğrafyalarındaki projelerin uzun vadede sonuç verecek olması, AB'yi Rusya yerine ABD'ye enerji bağımlı hale getirebileceği sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada AB'nin enerji bağımlılığı büyük güçler mücadelesi konseptinde incelenmeye çalışılacaktır. ABD-AB-Rusya üçgeninde enerji kaynaklarının bir kart olarak kullanılması ile değişen dinamikler Avrupa'nın enerji güvenliği ikilemi ve değişen bağımlılık ilişkileri üzerinden analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Büyük Güçler Mücadelesi, AB'nin Enerji Polikaları, Rusya-Ukrayna Krizi

20 Ekim/October - Cuma/Friday
15:20-17:00 28. Oturum / 26th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: ***Özgün Erler Bayır***

Küresel Dönüşüm Odağında Türkiye'nin Transatlantik İlişkileri

UİK Paneli

- ***Prof. Dr. Mustafa Aydın***
- ***Barçın Yinanç***
- ***Prof. Dr. Serhat Güvenç***
- ***Dr. Öğr. Üyesi Kaan Kutlu Ataç***

#polir2023

Twitter: @IR_Congress

Facebook: IRCongress

www.ircongress.org

uluslararası ilişkiler bölümü 1992

31.yıl

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONGRESİ

18-21 Ekim 2023

Trabzon

6.th POLITICS & INTERNATIONAL RELATIONS CONGRESS

Kongre Programı / Congress Program

Ortaklarımız

#polir2023

UİK Uluslararası İlişkiler Konseyi

DPE Dış Politika Enstitüsü

UÇGA

TERAM Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi

Gümüşhane Üniversitesi 2008

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Giresun Üniversitesi 2006

Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi

İLETİŞİM | CONTACT US

info@ircongress.org

www.ircongress.org